کۆبەرهەمی

مەجید ئاسنگەر

بەرگی پێنجەم

کۆبەرهەمی

مەجید ئاسنگەر

بەرگی پێنجەم

چیرۆک | شانۆنامە

کۆکردنەوەی:

د.بۆتان مەجید ئاسنگەر | د. جۆشان مەجید ئاسنگەر

کوردستان ٢٠٢٥

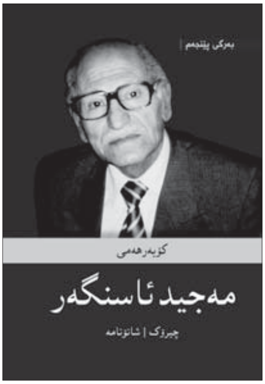

کۆبەرهەمی

مەجید ئاسنگەر

بەرگی پێنجەم

کۆکردنەوەی: **د.بۆتان مەجید ئاسنگەر | د. جۆشان مەجید ئاسنگەر**

گرافيك و دیزاین: **بەلوگرافیک - ٠٧٥٠٥٧٥٨٤٢٨**

ساڵ و شوێنی چاپ: **٢٠٢٥ - هەولێر**

چاپخانە: **زانکۆی سەلاحەددین**

تیراژ: **١٠٠٠ دانە**

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان/ هەرێمی کوردستان ژمارەی سپاردنی (٤١٤) ساڵی ٢٠٢٤ی پێدراوە.

پێڕست

چیرۆک

بۆ پێشەوە ٩
زستان هەر.. ساردە! ١٥
دڵداری لە دێ ٢٣
یا (خانزاد و کاکۆ) ٢٣
زارا ٧٧
جەوانمەردیی ٨٥
لە بەندیخانەوە ٩١
مەمۆ ٩٦
ئەوانەی نامرن ١٠٦
یان مردووە زیندووەکە ١٠٦
چاوەڕوانی ١١٤
ورچ و مەیموون ١٢٠
گوڕنەتەڵە ١٢٧

شانۆنامە

"دز بوو!" ١٣٦
شێت ١٥٢
رزگاری ١٦٨
وانیە، بەڵام با وا بێ! ١٨٠
ئەگەر بایە و .. ئەگەر باران (ئەو ڕەنجەی با دەیبا) ٢٣٤
جیهانی جاویدانیی ٢٦٢

هەواڵنامەی کتێب

چیرۆک

کتێبخانەی هەواڵنامە

هەواڵنامەی کتێب

بۆ پێشەوە

له بەندیخانەی بەسرا نووسراوە، ١٩٦٠/١٢/٢٣
له گۆڤاری هیوا ژمارە ٣٥ ساڵی ٥ ئاداری ١٩٦١ بڵاوكراوەتەوە

هەواڵنامەی کتێب

ئـەو شـەوە، تـا درەنـگ خـەو نەچـووە چاوییـەوە. زۆر جـار لەنـاو پێخـەوە كۆنەكەیـا، لەسـەر زەویـی ژوورە سـارد و چۆڵەكەیـا، ئەمدیـو ئەودیـوی ئەكـرد وەک بارێكـی لەبـردن نەهاتـووی ئێجـگار گـران و بـە سـەنگی نرابێتـە سـەر سـینە و هەوڵـی فڕێدانـی بـدات ئـاوا بـووا! جۆرەهـا وێنـەی جیـاواز و دیمەنـی هەمـە ڕەنگـە، وەک شـانۆ لـە پـەردەی بادییـا تێپـەڕ ئەبـوون. زۆرەهـا بیـری هەمـە چەشـنە لـە ڕۆخـی پـەڕەی هۆشـی نیمچـە بـە ئاگایـا ئاڵـۆزو تێكـەڵاو بـوون. تەنیـا دیمەنـی كارگـە و وێنـەی خێزانەكـەی و بیـری (ئیـش و كامەرانـی)، لـە گشـت ئاشـكرا و ڕوونـتر لـە گێـژاوی زینـدە خەوەكەیـا هـەر تـاوە نـا تاوێـک بـە زۆر خۆیـان نیشـان ئـەدا و لەنـاكاو گـەرداوی پـڕ زوخمـی گۆمـی شـلەقاویی شـانۆ

لوولـی ئـەدان و گـوم ئەبـوون.

لـەو کاتـەدا کـە ویسـتی ئـارەزوی بـە تینـی خـەو بەسـەر هەمـوو شـتێکی تـرا بسـەپێنێ و بـە زۆر هەسـتی بـە کوڵـی دامرکێنێتـەوە و نەختـێ مێشـکی هەراسـان و مانـدووی بحەسـێتەوە، کـە پێلـووی چـاوە سـوور هەڵگەڕاوەکانـی پێـک دادا، کتوپـڕ شـێوەی ڕووداوی ئـەو ڕۆژەی هاتـەوە بەرچـاو کـە لـە دەمـی خۆرهەڵاتـا، لەگـەڵ هاوڕێکانیـا لـە حەوشـە زلەکـەدا، ڕیزکـران و بگێـڕی کارگەکـە، بـە ورگـی زل و ڕووی هەڵقرچاویـەوە، لـە ڕوویـان وەسـتاو، بەهـۆی چاویلکـە جـام ئەسـتوورەکانییەوە، نـاوی ئـەو کارگەرانـەی خوێنـدەوە کـە بڕیـاری دەرکردنیـان درابـوو. دیمەنـی یاسـاولە چەکـدارەکان کـە هەڕەشـە و خوێـن لەناوچاوانیانـا ئەبـاری، لـە ڕاسـت و چەپـی بگێڕەکـەدا نزیکبوونـەوەی کارەسـاتێکی کوشـندە و سـامناکی ئەگەیانـد!

ئەمەبـوو کرێـکارەکان یـەک دەنـگ و یـەک دڵ وەسـتان و داوای هەڵوەشـاندنەوەی ئـەو بڕیـارە ناهەموارەیـان کـرد. چرپـە و فسـکە پەیدابـوو. بـازووی ڕووت و مەچەکـی پۆڵایـی لەگـەڵ لوولـەی ئاسـنا تێـک قـژان و بـوو بـە پاڵەپەسـتۆ!

چاویلکـەی گـەورە لەسـەر لووتـی خاوەنیـا سـەمای ئەکـرد، ورگـی زل هاتبـووە هـەژان! لـە قیـڕەی "بگـرە و بـەردە" و لـە هاتوهـاواری "بـژی و بڕوخـێ" دا شریخـەی شەسـتیر دەنگـی دایـەوە. بـە جارێـک شـەش لاشـەی گەرمـی بەردایـەوە.

سـیامەند کـە بەهـۆش هاتـەوە، نەختـێ سـەیری ئەولاوئـەولای کـرد و هەرچەنـد سـوار و سـمکۆی کـوڕی و هەمینـی دایکیـان کـز و خەمبـار بەلایـەوە هەڵتووترکابـوون و هەرچەنـدە نـەورۆزی کچـی وەک پـەری گـەش و بـێ بـاک ئەخولایـەوە و قیـژە و پێکەنینـی ژوورەکـەی پـڕ کردبـوو. سـیامەند خـۆی لـە شـوێنێکی لێڕانەهاتـوو بینـی! لێـوە هیشـکەکانی کـرەوە و کۆمەڵـە پرسـیارێک خەریکـی تەقیـن بـوون. هاتنـە ژوورەوەیـە پزیشـک و بریـن پێـچ و ئافرەتـە سـپی

پۆشـەکان لـەو کاتـەدا گومـان و سـۆی نەهێشـت و تـا ڕادەیـەک هەمـوو شـتێکی بـۆ ڕوون کـردەوە! دوای تیمارکـردن و دەرمانگـۆڕی پزیشـکەکە بەسـۆز سـەیرێکی منداڵەکانــی کــرد، دڵــی هەمینــی دایــەوە و چوونــە دەرەوە.

هەمیــن بــە چــاوی بەلەکــی پــڕ فرمێســک و زولفــی ڕەش لــە ژێــر لەچــەکا دەرهاتــوودا ڕووی بەفریینــی هەنــدەی تــر شــیرین و دڵگــر بــوو، لــە ســیامەند نزیــک بــووەوەو لێــی پرســی:" باوکــی ســوار، چۆنــی گیانەکــەم؟" لــە وەرامــا ســیامەند هەناســەیەکی پــڕ ئــازاری هەڵکێشــا و بــە دەنگێکــی وشــک و بێهێــزا وتــی " زۆر باشــم". یــەک لــە دوای یــەکا دەســتی بەســەر منداڵەکانیــا هێنــا و ئەمانیــش بــە گەرمــی ماچیــان ئەکــرد. پاشــماوەیەک بێدەنگــی هەســت بزوێــن، هەمیــن بــە نەرمــی و زۆر لەســەرخۆ، کەوتــە گێڕانــەوەی کارەســاتەکە و باســی ئەمــەی کــرد کــە چــۆن بریندارەکانیــان بــە خۆنیشــاندانێکی ئێجــگار گــەورەوە گوێزایــەوە نەخۆشــخانەکە، چــۆن تەرمــی شــەش شــەهیدەکانیان بــە شــەقامەکانی شــارا گێــڕا و هەزارەهــا قــۆرگ تێکــڕا داوای (خوێــن و تۆڵە)یانــی ئەکــرد و چــۆن بــە ئاهەنگێکــی میللــی ســامناکەوە ئــاوارەی خاکــی پیــرۆزی نیشــتمان کــران. ســیامەند هەناســەیەکی تــری هەڵکێشــا و خەندەیەکــی پــڕ هیــوای هاتــە ڕوو. بــە دەنگێکــی بەســۆز و باوەڕێکــی چەســپاوەوە گوتی:"دڵنیــام، کــە ئیمــڕۆ زۆربــەی زۆری گــەل هەســتی بــە دەردی خــۆی کــردووە و دوژمنــی هــەرە گــەورەی خــۆی ناســیوە کــە ئیمپریالیــزم و کۆنەپەرســتییە و ڕێگــەی ڕاســتی خەبــات و تێکۆشــان و یەکێتــی دۆزیوەتــەوە، دڵنیــام کــە پاشــەڕۆژی گــەش و ســەرکەوتن هــەر بــۆ ئێمەیــە. بــۆ گــەل!"

ئــا، ئەمــەو ئــەو هەمــوو ڕۆژە دوور و درێژانــەی دوای دەرچوونــی لــە نەخۆشـخانەدا سـیامەند بـە شـوێن کارا ئەگـەڕا و ڕۆژگاری لـە چایخانـە و شـەقامەکانا ئەبــردە ســەر و منداڵەکانــی لاواز و ڕووت و برســی تــاڵاوی ژینیــان ئەچێــژا. تــا لـە ئەنجامـا لـە کارگـەی چیمەنتـۆدا بـە ڕۆژانەیەکـی زۆر کـەم دامەزرێنـدرا، کـە

لـە شـانۆی ژینـی ڕابوردوویـا ڕوویدابـوو، ئـەو شـەوە پێـش ئـەوەی بـە تـەواوی ئـاگای لەخـۆ نەمێنـێ و پرخـەی خـەوی لێـوە بـێ، لەسـەر "شـانۆی خەیالیـا" دوور و درێـژ دووبـارە کرایـەوە..

دیـل بەسەربەسـتی و تینـوو خـەو بـە ئـاوەوە ئەبینـی! خـەوی ئـەو نیوەشـەوەی سـیامەندیش بەشـێک بـوو لـە چیرۆکێکـی پـڕ کارەسـات و ڕووداوی زینـدوو. هـەر ئەمـە بـوو هۆشـی پەنـگ خـواردووی جلـەوی بـۆ شۆڕەسـواری خـەوا شـۆڕ کـرد. وەک زنجیـر ڕۆژانـی ڕابـوردووی تێـک هەڵکێشرانـەوە و سـیامەند لـە کـۆڕی هەمـان ژینـا ئەڵقـەی تـری پێـوە ئەبەسـت! لەخـەودا سـیامەند خـۆی لەگـەڵ هاوڕێکانیـا بینـی. پـۆل پـۆل کرێـکارەکان کـۆوە ئەبـوون و گفتوگۆیـان ئەکـرد، لەبـارەی مانگرتـن و خۆنیشـاندانە تیکرارییەکـەوە ئـەدوان و پیلانیـان بـۆ دائەنـا. لـەکات و شـوێنی دیاریکـراودا هـەر کۆمـەڵ بـوو ئەگەیشـت و دروشـمە نووسراوەکانـی بـەرز ئەکـردەوە. بـە ماوەیەکـی زۆر کـەم لـە شـەقامە درێـژ و بەرینەکـەدا زەلام زەلامـی ئەسـمی و. لەگـەڵ نیشـانە وەک شـەپۆلی دەریـا لافـاوی گۆشـت و خوێـن خـزی!

لەهـەر لایـەکا داخوازییەکانـی گـەل دەنگـی ئەدایـەوە. "بـژی یەکێتـی کرێـکار و جووتیـار، مـردن بـۆ دەرەبـەگ و کۆنەپەرسـتی. ئیـش بـۆ کرێـکار و زەوی بـۆ جووتیـار و ئاشـتی بـۆ گـەل، بڕوخـێ داگیرکـەر و کلـک و نۆکەرەکانـی، چیتـان ئـەوێ؟" نـان، دیموکراسـی، سەربەسـتیی، ڕزگاری! بـژی ئاشـتی لـە جیهانـا. بـا بـژی. بـژی. بـژی!" سـیامەند لـەم گەنـدە خـەوەدا، خـۆی سـەرکردەیی ئـەو هێـزە نیشـتمانییە پتـەوە لـە شـکان نەهاتـووەی ئەکـرد و بـە چالاکـی ڕووە و ئامانـج هەڵمەتیـان ئەبـرد. لەبەرەنگاربـوون و پێکهاتنیـا کاروانـی نەبـەزی گـەل بەسـەر هێـزی چەکـداری دوژمنـا زاڵ بـوو. هەرچەنـد نرخـی سـەرکەوتنەکە، زۆرەهـا قوربانیـی دا و بـۆ گەیشـتن بـە قۆنـاخ و ئامانجـا.. لـە دوا هەنگاویـا بـوو ئەسـتێرەی ئـازادی و کامەرانـی لـە ئاسـۆدا ئەدرەوشـایەوە. کـە لـە بانگـە بانـگا سـیامەند

مەوالنامەی کتێب

ڕاپەڕی لەخەو. هەمین، دڵتەنگ و گەچراو. لەنزیکیەوە ڕەق ڕاوەستابوو.

بەیانی باش، باوکی سوار. هیوادارم ئەم هاتوهاوارەت بە بۆنەی خەونێکی خۆشەوە بووبێت! سیامەند لەسەرەتاوە زنجیرەی خەوەکەی هاتەوە یاد، خەندەیەکی زەرد لێوە سیسەکانی لێک ترازاند، دەستی هەمینی خستە ناو لەپی خۆیەوە و بەسۆز وتی: بەیانی باشتر، خۆشەویستەکەم! چیە وا دیسانەکە خەم و پەژارە باڵی بەسەرا کێشاویت؟ خۆت لێمان کردۆتە بازرگانی خەمباری!"

حاجی بایز لە سەری کردووین بۆ پارەکەی. ئێستە بلەی باجەستێنی موژدەی بۆ هێنام، ئەگەر ئیمڕۆ کرێی هەر سێ مانگەکەی لەسەریەک نەدەینی ئەوا بەیانی زوو خانووەکەمان پێ چۆل ئەکا و لێفە شڕەمان لێ فڕێ ئەداتە دەرەوە. ئاخ! ئاخ لەم ژینە تاڵە! لەم کاتەدا گارەگاری سوار و سمکۆ گەیشتە گوێیان کە لە هەیوانا لەسەر تەنیا کراسەکە یەکتریان ئەهێنا و ئەبرد! "تف لەم ژینە تاڵە!" سیامەند لێوەکانی خۆی کروشت! وەک شێری زامدار لە نوێنە شڕەکەیا دەرپەڕی. ناوچەوانی هەمینی ماچ کرد و بە دەنگێکی نزمی پڕ بڕواوە گوتی" گوێ بگرە، هەمین. ئەمڕۆ مانگرتن و خۆنیشاندانە. داوای گەڕانەوەی دەرکراوەکان و زۆرکردنی ڕۆژانەمان و هەشت ساعەت ئیش و بەربوونی دەستبەسەر و دوورخراوەکان ئەکەین. ئیتر خۆت و جەرگ و قارەمانەتیت هەروەک جارانی پێشوو ئاگاداری منداڵەکان بکە و ئەبێ گیانی بەرهەڵستیت هەمیشە لەبەرزیدا بێ.

مانگرتن و خۆنیشاندان مافێکی دان پیاهێنراوی نووسراوە!

ئەو ڕۆژە، سیامەندو پاڵەکان چەشنی ئاگر دەروونی کۆمەڵانی خەڵکیان جۆشاند. فەرمانی ڕێکخستن و پێشڕەوی کردنی خۆنیشاندانەکەیان ئازاو نەبەزانە بەدی هێنا و لە هەر لایەکا وەک شێر نرکەیان ئەهات. گوێیان نەدایە هێزی دوژمن و لە مردن نەگەڕانەوە. تەنانەت لە گیزەی گوللەی

هەواڵنامەی کتێب

شــارەکە بەســەریانا ئەبــاری، نەســلەمینەوە!

چــوار ژەندرمــەکان لەنــاکاو کــە پڕیــان دایــە و بــە زۆر مەچەکیــان خســتە کەلەبچــەی ئاســنەوە، ســیامەند هــەر هــاواری ئەکــرد: "بــۆ پێشــەوە. بــۆ پێشــەوە.."

هەمیــن کــە بــەدەم هەنســکی گریانــەوە چــوو بــۆ گرتووخانــە ســیامەند دەنــگ و باســی لــێ پرســی؟ هەمیــن بــە دزییــەوە ســەیرێکی ئــەولاو ئەمــلای کــرد و چرپانــدی بەگوێیــا: کــوژراو: هەشــت و پەنجــا و دوو برینــدار و لــە گیــراو هەرمەپرســە.." ســیامەند مــووی لەشــی لێبــوو بــە نەشــتەر! شیشــە ئاســنینەکانی هەژانــد و بــە دەنگێکــی ترســناک نەڕانــی: هــەی خاکیــان بەســەر، بــۆ کــوێ ڕائەکــەن؟ هەمیــن دڵنیابــە، ئەمــە دوا تیــری دوژمــن و لەقــە ژەنــەی ســەرەمەرگیەتی. ئــەم خوێنــە گەشــە کــە ڕشــتراوە درەختــی ســەرکەوتنمان ئەروێنــێ. لاشــەی ئــەم قارەمانانانــە پــردی ڕێگــەی خەباتمانــە و بــە ئامانجــمان ئەگەیەنــێ. ئێمــە لــە پێنــاوی گــەل و نیشــتمانا خــۆ بەخــت ئەکەیــن. ئــەو گەلــەی نرخــی سەربەســتی و ڕزگاری لــە گیانــی ڕۆڵەکانــی، بــێ ژمــار، ئــەدا، بێگومــان بــە ئــاوات هــەر ئــەگا و هەرگیزاوهەرگیــز نامرێــت..!

بــە پێچەوانــەی ئــارەزووی دەروونــی هەمیــن کــوڵاو گۆناکانــی بــە فرمێســکی جۆشــاوا تــەڕ و بــەراو کــرد. ســیامەند دڵــی دایــەوە و بەســۆز و ڤیانــەوە گوتــی:

هەمیــن گیــان، تــرس و گریــان بــۆ ئێمــەی (خەباتــکار) نەهاتــووە. بەتایبەتــی ئیمــڕۆ کــە ئافــرەت نیوەکــەی تــری کۆمــەڵ، پێویســتە چاکــی تێکۆشــانی لــێ بــکا بــەلادا و شــان بــە شــانی براکانــی بێتــە کــۆڕی خەباتــەوە"

لــە ڕێــگای ماڵــەوە، بــە دەنگێکــی ئاشــکرا و بــە ڕوویەکــی پــڕ بــاوەڕ و هیــواوە، لەبــەر خۆیــەوە هەمیــن ئەیــووت:

"ئــەو گەلــەی... ســیامەندەکانی... ســوار و... ســمکۆ و نــەورۆز و هەمیــن ئەکــەن بــە قوربانــی... ســوڕ ئەگاتــە ئامانــج و هەرگیــزاو هەرگیــز نامرێــت!!

زستان هەر.. ساردە!

له بەندیخانەی بەسرا نووسراوە، ١٩٦١/١/١٥

هەواڵنامەی کتێب

بەیانـی زوو ئـاودەل، وەک جـاران لەخـەو هەڵسـا، پـاش بەئاگاهێنانـی بەسـێ، دوو ڕکات نوێـژی کـرد. بـەڵام ئـەو ڕۆژە، زێـدە لـە ڕۆژانـی تـر لەکاتـی دەس نوێـژ هەڵگرتنـا پەنجـە چرچەکانـی تەزیـن و زۆر خەریـک بـوو، دوا بـەدوای نوێژەکەیـا، تـا جگەرەیەکـی شـل و شـۆقی پێچایـەوە و بـە چرکـە چرکـی ئەسـتێ و بەردەکەیـا دایگیرسـاند و کەوتـە هەڵمژیـن.. سـووی بەفـر و کرێـوە خوێنـی لـە دەمـارا ئەمەیانـد.. بەسـێ خەریکـی چێشـت و چایـی کـردن بـوو..

(بـۆرە) لـە ترسـی سـەرماوە خـۆی خزانـد بـووە ژێـر دەس و پێـی کـەرە (دێـزە)وە و تەنانـەت مریشـک و کەڵەشـێرەکان لەسـەرمانا ئـەو بەیانییـە زۆر زوو گیشـەدارەکەیان بەجێهێتشـبوو، بـە قـاڕە قـاڕ و قـوو قـووەوە لـە ژوورە تاریکەکـەدا

بەسەر نوێن و ڕایەخە شڕە کۆنەکانا باڵە فڕکە و هاتووچۆیان بوو.. خەویان لە منداڵە وردەکانیشا تاڵ کردبوو.

لەگەنی ماش هەڵمی لێ هەڵسا و تێکڕای خێزانە کلۆڵەکە پێکەوە دامەزرانە سەری! فڕەی ماش، قرتەی مامر، پرمەی دێزە و مڕەی بۆرە و بۆڕەی مانگارەش لە ژوورە تەنگەبەرەکەدا تیپەکی مۆزیقای ناسازیان پێکهێنابوو. گەرچی بەلای (ئاودەل و بەسێەوە) شتێکی ئاسایی و نیشانەی دڵنیایی و تروسکەیەکی هیوای ژین و مان بوو. منداڵەکان ورگن و چلکن، قژ و پەرچەم دووکەڵاویی، زەرد و بێهێز و چاوزەق، ئەمەندەیان (ماش) فڕکرد هەموو بە ڕوومەت و کۆنە بەروانکەیانا هاتە خوار.. هەر تاوە نا تاوێکیش پەنجەی نینۆک تیژیان ئەنایە قژی ئاڵۆزیانەوە، یا سنگ و بەرۆکی خۆیانیان هەڵئەکراند!

کە تەققەی پیاڵەکە هات هەر منداڵە بوو خۆی دایە پاڵ دایکییەوە و چاوی بڕیە شەکەردانی دار و بە فسکەوە ئەیوت: "دایە دیشلەمەی ئەخۆم" بەسێ چەپەرۆکەکی ئەدا بە دەمیا و ئەیووت "وەی ڕەششاو زلفنجێ خۆی، کەسکە! کوڕە خۆ ناهێڵێ جارێ بابەکەیان ئیستکانە چایەکی فڕکا.. پەکوو! دواتان بڕێ هەی، چ نەوسن و چڵێسن!" ئاودەل مژێکی لە سیخارەکەیا گرت و سۆتەکەکەی بەسەر ڕانکە شڕەکەیا پژا و بێ ئەوەی سەیری بەسێ بکا وتی "قەیدی ناکا ئافرەت، جارێ ئەمانە دابین بکە" بەسێ پیاڵە چایەکی بۆ ئاودەل دانا و گوتی: "کوڕە دەی دەی، خوابیان باتەوە، دەبا نەختێ ئارامیانا هەبێ، خۆ لەبەریانا هەڵنایەت". ئەنجا تۆزێ دەنگی بەرز کردەوە" ئاخر نە هەموو فیت لە بن سەری تۆیە ئاوا فێرت کردوون، ئامان! چەند زۆر خۆر و بێ ئابڕوونە!! زەرداوێکی تێ کرد و دەستی بۆ منداڵەکان ڕاگرت، کەچی لە فڕان فڕان و تیتک ڕاکێشانا پیاڵەکەیان وەرگێڕا! زەرتکاو ڕژایە ناو ئاگردان و خۆڵەمێشی ژوورەکەی پونگاندەوە، بەسێ بە مشت کەوتە گیانیان

و قـاڕە و قووڕەیـان لـێ هەڵسـا..

بەسـێ لەسـەر دەسـتووری دێیەکـە، سـەرتاپای جـل و بەرگـی شـین و خماویـی بـوو.. بـە ساردی هەڵسـاو چـوو بـۆ لای سـەنووقە دارە ڕەنگاورەنگەکـەی بنەبانـی کونجەکـە و چەنـد پرێسـکەیەکی کـردەوە. کـە هاتـەوە بەسـەر سـەماوەریی تەنەکـە، بـە وشـکی وتـی " پیاوەکـە، شـەکر و دەرمـان چایەمـان نەمـاوە، ئەبـێ ئەمـڕۆ بچیتـە شـار، هەروەهـا خـوێ و دوو قالـب سـابوون و هەشـت گـەز چیـت بـۆ کراسـی منداڵـە وردەکان بێنـە". ئـاودەل جگـەرەی لـە مـووی سـمێڵ و ڕیشـی تێکەڵاوبـووی کـردەوەو بـە چاوێکـی مەترسـی تێـزاوا وتـی: "حـای خێـری پێـوە نەبـێ! ئەوجـا ئـەو پارەیـە لـە گـۆڕی باوکـت دەربێنـم! ئـەوە کێـڕا ئەمانـە بـڕان، خـۆ هەمـووی دوو کاروان نابـێ هێناومـن؟ بەسـێ بـە تەسـەوە وتـی" ڕاسـت ئەکـەی، خـواردن ئـاگای لـە بـڕان نییـە! ئـەی گوایـە ئـەم دوا بـڕاوە ورگ دڕاوانـە بـە هـەوا ئەژیـن؟ هـەی خـوا لەکۆڵیـان کاتـەوە و منـی ڕەشـە کلۆنـە.. نـان بـڕاو مـاڵ وێرانیـان کردیـن.." ئـاودەل سـەری بـۆ لەقانـد و دوای کزبوونێـک وتـی: نازانـم چـی بکـەم! هەروەختـە لـە ناوتانـا ڕاکـەم.. لەمـلا پینـەی ئەکـەم لـەولاوە کونێکـی تـێ ئەبـێ.. خوایـە، کـەی لـەم ڕۆژە ڕەشـەمان ڕزگار ئەکـەی؟ نازانـم بەشـی ئێمـە بـۆ ئەمەندەیـە؟ چەنـدی ئەکـەم.. هەتـا پـتر ڕەنـج ئـەدەم، ڕۆژ و شـەو ڕاناوەسـتم کەچـی هـەر نانمـان بـە دۆ ڕانـاگات! برسـیەتی، ڕووتـی، نەخۆشـیی! ماندووبـوون.. بێـگار و جوێـن و نـاز و فیـزی ئاغـاش سـەرباری و بـێ بـار.." بەسـێ چایەکـی تاڵـی لـە پێـش دانـا و گوتـی: "ئەنجـا ئـەم ڕیـس و گوریسـە بـۆ ئێمـە بـۆ ئەڕێسـی؟ ئـەوە کاری خوایـەو زۆر شـوکر، خـۆ ئێمـە لـەو هەمـوو خەڵـک و خوایـە زێـتر نیـن.. ئەمـەش سـایەڵی ئـەو عالەمـە! لـە گشـتی باشـتر ئەمەیـە کووچـە کـەرێ بدەیتـە پێـش خـۆت و بزانـە بارێـک چیلکـەوە یـا باسـکەدار بارکـەو.. داروشـارەکەی بـۆ بکـە.. پیاوەکـە خواکەریمـە و سـەری بێنـان لـە ژێـر خاکـە!"

دەنگێـک لـە دەرەوە بانگـی ئاودەلـی کـرد و قسـەی پـێ بـڕی، سروشـت لـە

سـەرمانا کـش و مـات بـوو.. ئەتـووت مەترسـیی کارەسـاتێکی خۆرسـک لەگـەڵ بەفـرە کۆنەکـەدا باڵـی بەسـەر دارو پـەردوودا بشـارێتەوە! کابـرا بـە ئاودەڵـی وت" ئاغـا داوات ئـەکا". هەتـا ئـاودەل بـە شـپرزەیی پرسـی" بـەم دەمـە ئاغـا چـی ئەوێـت؟ کابـرا لەسـەری کۆڵانـە کورتەکـەدا پێچـی دایـەوە.. گـوم بـوو. دوای کورتـە هەڵوێسـتەک، ئـاودەل بـە بۆڵـە بـۆڵ ڕووەو ماڵـی ئاغـاوە کەوتـە ڕێ و لـە دڵـی خۆیـا هـەزار و یـەک بیـری ئەکـرد.. بـەدەم ڕۆیشـتنا ئەیـووت: خوایـە دیسـان ئەبـێ ئاغـا چیـم پـێ بـکا؟ ئەزانـم لـە خۆڕایـی بـە شـوێنما نانێرێـت، ئینجـا بزانـە بـەو سـەرما و سـۆڵەوە بـۆ کام دێ، یـا بـۆچ دزییـەک ڕەوانـم ئـەکات، یـا بـۆ کوشـتنی کام قوڕبەسـەر هانـم ئـەدات! هـەی مـاڵ وێـران خـۆم! ئـەی خوایـە لـە ژووری سـەری هەڵـی نەگـری هـەی!"

ئـاودەل ئـاوا ورینـەی ئەکـرد کـە گەیشـتە بـەردەم دیوەخـان. ژوورەکـی ئاغـا! لـە سـێ لاوە تەخـت و قەنەفـە ڕیزکرابـوون.. زۆپـای ئاگـر گرپـەی ئەهـات و لـە زۆر شـوێنیا سـوور هەڵگەڕابـوو.. پارچـە کاشـانێکی چوارگۆشـە سەرانسـەری هۆدەکـەی داگرتبـوو.. ڕادیۆیەکـی پاتـری وشـک لـە سـووچێکا لەسـەر مێزێکـی ڕەشـا، ئـاوازی (چەچـای) لێـوە ئەهـات.

ئـاودەل کـە بـەدەم لێـوە لـەرزەوە خورپـەی لـە دەرگاوە هێنـا، ئاغـا لـە بـە جامـەی ئاوریشـم و شـەوڕۆییدا لەسـەر ئـاوازی مۆزیقاکـە خەریکـی مەشـقی دانـس و هەڵپەڕیـن بـوو.. کەچـاوی بـە ئـاودەل کـەوت، بـێ ئـەوەی خـۆی لـە هەڵپەڕیـن بـکا، بەسـەری لووتـی وتـی: "ئـاودەل، بچـۆ دووبـار دارمـان بـۆ بێنـە".

ئـاودەل کـە تـا ئێسـتە حەپەسـابوو.. سـەری لـە هەڵپەڕینەکـەی ئاغـا دەرنەئەکـرد، بـە بیسـتنی فەرمانەکـە ڕاچلەکـی و هەنـدەی تـر پەشـۆکا.. بـۆ ماوەیـەک دامـاو نەیزانـی چـی بـکا. کـە نەختـێ هێـور بـووەوە، بەشـپرزەیی و پاڕانـەوە، بـەدەم کۆکینـەوە وتـی: میـرم، خۆمـان شـەکر و چایـە و کەلوپەلـی ترمـان نەمـاوە، بـە نیـاز بـووم... ئەمـم... بـارە دارێـک بـۆ شـارێک بەرم..مناڵەکانـم ڕووت و برسـینە".

ئاغا هـەر بـەدەم هەناسـە برکـەی هەڵپەڕینـەوە، وتـی "خـۆ مناڵەکانـت سـندانیان ناگاتـێ، ئەمـڕۆ نـا سـبەی. ئـەوە بـۆ چەنـد ڕۆژە ڕووت و برسـی نەبـوون ئیمـڕۆ نەبـێ؟ یـا چونکـە ئێمـە دارمـان لـە دیوەخانـا کـەم بـووە؟ ئـاودەل کـە چـاوی بڕیبـووە گرپـەی سـۆبەکەوە، بـاش ئەیزانـی بـێ چارەیـە و توانـای ئـەوەی نییـە (فەرمانـی ئاغـا) بشـکێنێ، بـە کزییـەوە وتـی: "میـران ئاخـر چـۆن دوو بـار دارت بـۆ بێنـم، خـۆت ئـاگاداری، ئـحـم تەنیـا کەچـە کەرۆکەکـم هەیـە؟" ئاغـا لـەو چەنـد و چۆنـە چـاوەڕوان نەکـراوەی ئاودەلـدا زۆر پەسـت و بێـزار بـوو.. دانسـەکەی ڕاگـرت و نەڕانـی بەسـەریا: "کـوڕە بـۆ هەنـدە کـەر و قسـە ڕەقـی؟ بەسـیە درێـژەی مـەدەرێ، یـا کەرێـک بخـوازە، یـا بـە کووچەکـەری خـۆت دوو ڕێ بکـە، خـۆ تەیـارەم بـۆ دروسـت ناکەیـت ئەمەنـدەم بـۆ ورد ئەکەیتـەوە.. دەبـڕۆ، ملـی خـۆت بشـکێنەو چیـتر دانسـەکەم لـێ مەشـێوێنە.. ئەمـەی وت، دەنگـی ڕادیۆکـەی بەرزتـر کـردەوە، کەوتـەوە، هەڵپەڕیـن.. ئـاودەل، بـە دڵشـکاوی کشـومات کشـایەوە و بـەدەم هەنسـکی کوڵـی بێزاریـی و ناچارییـەوە بـەرەو ماڵـی خـۆی ڕاکێشـا!

هەورێکـی زۆر سـپی و بـۆر بەرزایـی ئاسـمانی داگرتبـوو! کینـە و داخێکـی ئێجـگار زۆر لـە دەروونـی ئاودەلـدا پەنگـی خـواردەوە، وەک قەفـەی زنجیـر هەمـوو ڕوداو و بەسـەرهاتی پێشـووی هاتـەوە یـاد کـە لەگـەڵ ئاغـا لێـی قەومابـوو.. هـەر لـە بێـگاری زۆران ڕۆژە جـووت و دروێنـە و شـەوە- چـۆم- ئـاودان و کەپـرو سـابات کردنـی بـە خۆڕاییـەوە تـا (دە دینـار) سـوورانە لـە ڕۆژی بەشـی خواسـتنیا و، جارەهـا دزی و ڕێگـری و شـەڕە تفەنـگا لـە تافـی لاوێنییـا، هەتـا پەرژیـن و ڕەزبڕیـن و موتوربـە و گـزرە و دارکردنـی سـەردەمی دوایـی گشـتی لـەم سـاتەدا هاتـەوە بەرچـاو! بـە جارێـک جیهانـی بەریـن و فراوانـی لا تەنـگ و تـار بـوو.. هـەر لـە دەرگای زنجـە قووڕەکەیـەوە قـاڕە و قیـژەی مناڵەکانـی کاسـەی تاسـاوی پـڕ کـرد و بەسـێی بینـی لەسـەر ئەژنـۆ مانـگا ڕەشـی ئەدۆشـی، هەسـتێکی سـەیری پیاهـات و هەناسـەیەکی سـاردی هەڵێنـا!

بەسێ لە ژێر گوانی مانگا ڕەشەوە ئاوڕێکی بەسەرشانیا دایەوە و زۆر بە وشکی وتی:" ئەوا لە کوێ بوویت پیاوەکە؟ ئاوا درەنگ داهات.. ئەدی کەنگین داران ئەکەیت و ئەچیتە شاری؟" ئاودەل بە دەم لیرخەی کۆکینەوە وتی: "بۆ داران ئەچم، بەڵام شار.. نەما" وەک هیچی لێ تێنەگەیشتبێ، بەسێ پرسی: "چی.. چی! کوو؟ ناچیە شاری! ئەدی هەروا بێ شەکر و چاو و خوێ و سابوون بین، ئەدی منداڵەکان بەم سەرما و سۆڵە و سایەقە هەروا ڕووت و ڕەجاڵ بن! دەنا (بە تەوسەوە گوتی) "دەنا مزگێنت لێ بێ، هەممانەی ئاردیشمان داوەشێنراوەو.." ئاودەل، لە مەراقانا ئارامی لێ هەڵگیرابوو، بۆیە هەر لە کورتییەوە قسەکەی پێ بڕی و ڕاستەوخۆ لە مستی نا و بە گرژییەکەوە وتی" بەسە، بەسە بەسێ چیترم بۆ مەڕێسە" من ئەبێ ئەمڕۆ بۆ.. بۆ ئاغا بچمە داران.. زانیت؟ ئەنجا بە تەوسەوە دەنگی هەڵبڕی "تۆش ئەحمەم، ئە.. ئە.. ئە.. تۆش بڕۆ ماڵی ئاغای چاوتێر و دەستبڵاو، بزانە چیت پێویست بوو ئەما، ئەحەم، بە زۆرەوە پێتی ئەدەن.." بەسێ تف لە قۆرگیا نەما.. هەموو دیمەنێکی ڕەش و خەمناکی پڕ مەینەتی لەو کاتەدا هاتە بەرچاو..!

ئاودەڵ دوو پەتە گوریسی هەڵاوێزی.. کولە بیورەکەی لە قەرپوزی کۆپانی دێزەدا قایم کرد و تەورداسی نەبڕی نایە بەر پشتی خۆیەوە، کە دوو لینگانەی بەسەر دێزەدا هێنا و بەرەو چیا ئاواییەکەی بەجێهێشت و کزەبایەکی ئەوەندە ساردی ئەهات وەختابوو هەموو جەستەی ڕەق هەڵگەڕێ، ناچار بوو پاش ماوەیەکی زۆر کەم دابەزی و بە ویزە دێزەی گران ڕۆی دایە بەر نەقیزە..

لە قەد پاڵی گردێکی نەدیوا، لە چڕو دەوەنێکا قۆپەنە دارێکی ڕەچاو کرد و لێی دامەزرا. هەورە تریشقە کەوتە چەخماخە لێدان! تەققەی کولە تەور لەوبەر دەنگی دایەوە و دۆڵی گەلێ کش و مات و خامۆشی سامناکی پڕ کرد! لە ئاسمانی بێ ڕەنگا وردە ووردە، وەک پارچە جلۆکە، بەفرە بۆر

سەرە و ژێر گێژیی خوارد و دار بەڕووی ئاودەل لە سووی سایەقەدا ئاودەل باش دەس و پلی تەزیوی ... بیور بێزاری و دەردی ناچاریش ئەوەندە گیان و هۆشیان لە تاسەوە برد، ئاگایی لە هیچەوە نەما بوو کە زرمەی تەوری سەنگین لە قاچیەوە هات و لێشاوی خوێن لە گەرمە برینی وەک زراوی ماسی ترازا و فرکەی کرد و جۆگەلەی بەست.

بەفر تا ئەهات تەوژمی ئەسەند و تێی ئەکرد! گەرمایی لە لەشی ئاودەلدا نەما. هەرچەندە کۆنە شرە پشتێنەکەی لە برینەکەیا پێچا سوودی نەبوو. خوێنی گەش نەوەستایەوە.. بەفر و خوێنی مەییو تێکەڵاوبوون. ئێش و ئازار بە جارێ پەکی کار و لە جووڵەی خست.. بەفر و سەرما پشتیان لێ سەند و جەستەی کلۆڵ و سڕ بوو، کوێلەی زامداری بێ چارە دەستی داو.. لەم ساتە گرنگ و تەلەزگەیەدا کە بێ ئارەزوو پێڵووی چاوەکانی نووقا، بۆ دواجار ڕووەو دێیەکەیانا ئاوڕێکی دڵبڕی دایەوە و ئاخێکی ساردی نائومێدی هەڵکێشا.. وێنەیەکی شێواوی بەسێ و منداڵەکانی لە یادی بێ هێزیا تێپەڕبوو، پێش ئەوەی دەمی قووپاوی پێکدادا و هەتا هەتایە نەیکاتەوە بە چاوێ هەموو مانایەکی پاڕانەوەو نائومێدی و داوای چاکە و یارمەتیی تیا ئەخوێنرایەوە، سەیری (کەرە دێزەی) کرد کە تاکە گیاندارێ بوو لەو کاتەدا پەنا و هانای بۆ بەرێ و..تەنیا هاوڕێی هاودەردی بوو کە ماڵئاوایی سەرەمەرگی لێبکات!

لاشەی ساردیی بێگان ڕاقەناو، گلۆڵ بۆوە..! دوای نیوەڕۆ بارستایی بەفر نزیکەی دوو بست ئەبوو! تا ئەهات لوورەی باو و هوروژمی زریان تینی ئەسەند.

قاقای پێکەنینی ئاغا لە دیوەخانەی گەرما دەنگی دایەوە! تێروتەسەلی چێشتێکی چەور و بەتام، لەگەڵ چەند مێوانێکا خەریکی چایی خواردنەوە بوون.. بەدڵ و بەگیان لە خۆشی کەژی زستانی سەخت و تووشا ئەدوان

و لــە پەنجــەرەی مینابەنــدەوە بــە مەســتیی ســەیری دیمەنــی جــوان و دڵگــری بەفرەبارانیـان ئەکـرد. لەنـاکاو هاتوهـاواریّ پەیدابـووا کـە ئاغـا نۆکەرێکـی بانـگ کـرد و لێـی پرسـی، خزمەتکارەکـە بـە ترسـەوە گوتـی: میـرم سـەلامەت ئـەوا بەسـێیە ئەڵـێ تـا ئێسـتە ئـاودەل نەگەڕاوەتـەوە.. گوایـا دێـزە خـۆی و خـۆی هاتۆتـەوە ماڵـەوە. ئاغـا نەختێـک دامـا.. ئەنجـا بەتوڕەییـەوە گوتـی: ئـاودەل نەگـورگ ئەیخـوا و نـە دز ئەیبـا، جـا بڵـێ کۆنـە فلقـێ ئـەم قیـژە قیـژەت لەچـی؟ لـەوی وایـە شۆڕەسـوارێکی نەوجەوانـی تـازە زاوای چۆتـە شـەڕ و نەگەڕاوەتـەوە. بـڕۆن بزانـن بـێ دەسـەڵاتە عەمـر نەمایـەی لەکـویّ دێـزەی لـێ هەڵاتـووە بـۆی بەرنـەوە.. بەڵـێ چەنـە بـۆ گرتـووم.. لەبەیانییـەوە بـۆ دوبـار دار ڕۆیشـتووە، حـەک پاشـەلی بشـکێ و ئەسـتووی وردبـێ. ئاخـر ئـەو تەحـرە مسـکێنانەمان لەدێیەکـەدا هەیـە بۆیـە حاڵـمان ئـەم حاڵەیـە.. دەک چوونـی بـێ و هاتنـەوەی بـۆ نەبـێ..“

ســەرما و ســایەقە چــی ئەکــرد ئەیکــرد! کــەس زاتــی نەبــوو لەماڵــەوە ســەر بێنێتــە دەر!! چەنــد هەرزەکارێــک لــە دراوســێکانی ئــاودەل پێیــان نایــە جەرگیانـەوە و ڕووە و چیاکـە خزیـن.. لـە گردێکـی نەدیـوا لـە چـڕو دەوەنێـکا لـە قۆپەنـە دارێکـی لـێ بڕیـاوا لـە ژێـر تەنکـە پۆشـینی بەفـرا گلۆڵـە تەرمـی ئـاودەل دۆزرایــەوە.. ڕەق هەڵگەڕابــوو..!

لەکــۆڕی شــێوەن و گریانــا لــە ئاوایــی بــەدەم ســنگ کوتــان و لەخۆدانــەوە لەنـاو هەمووانـا دەنگـی باڵـۆرەی بەسـێ بـە سـۆز بـەرز ئەبـۆوە و ئەیـووت ”ئاغـا، نەخـۆت بـێ و نـە دارت بـێ.. ژەهـراوت بـێ گارت بـێ!“ نـاوە ناوەیـش خەڵکەکـە ئاگریـان بـۆ مناڵـە هەتیـوە سـاوا لێقەوماوەکانـا بـەر ئەبـوو کـە بەلێـوە لـەرزەوە، بـە گریانـەوە، هاواریـان ئەکـرد ”دایـە.. دایـە کـوا بابـە؟ دایـە کـەی کراســمان بــۆ دێ؟ وەی بابــە برســیمانە!!؟

دڵداری لە دێ
یا (خانزاد و کاکۆ)

پێشکەشە..
بۆ ئەو ڕەنجەڕۆیانەی لادێ..
ئەوانەی نانیان بە دۆ ڕاناگات..
١٩٥٨

هەولێرنامەی کتێب

سەرەتا

کەسانی ئەم چیرۆکەیە

١- پیرەمام: پیرەمێردێکی کەلک لێبڕاوی بێکەسە، لە تەمەنی هەشتا ساڵیدایە.

٢- کاکۆ: کوڕی پیرەمامە، سەربازی ئەکا و ئەگەڕێتەوە لای باوکی.

٣- خانزاد: ئافرەتێکی باڵابەرزی جوانی پانزە ساڵییە، حەز لەکاکۆ ئەکا.

٤- ئاغا: گەورە و دەست درێژی دێیەکەیە، زۆردار و دڵڕەش و تەماکارە.

٥- مەلا: کۆلکە مەلای گوندییە، زۆر کۆڵەوار و دەبەنگە، بۆ ماڵی دونیا بۆی هەیە دەست لە "شەرع"بدا و خۆی لە ئایین کا.

٦- مـام بایـز: یەکـە زەنگینـی دێیەکەیـە، پیروناشـیرینە، دڵپیـس و سـەگە، حـەز لـە خانـزاد ئـەکا و بـە هـەر نەرخێـک بـێ هـەر ئەیـەوێ!

٧- برای خانزاد و چەند نۆکەر و شوێن هەڵگری ئاغا و خەڵکی دێیەکە.

کۆریت

زەمیـن بـە پۆشـینی ڕەشـی شـەو خـۆی پێچابـوو، دونیـا ئەمەنـدە تاریـک بـوو چـاو چـاوی نەئەدیـت، ناوەنـاوە هەنـدێ ڕۆناکـی کزکـز لەگوندەکـەوە دەرئەکـەوت کـە لـە ئاگـر و چرادانـی گوندییـە بەسـتەزمانەکانەوە خۆیـان بـۆ دەرەوە ئەکوتـاو ڕەشـەبایە بەتەوژمەکـە ئـەولاو ئەمـلای پێئەکـردن، لـە پاشـان بەشـێوەی کەرەپووشـی ناوگەردەلـوول لەبـەر شـەوقی برووسـکە ون ئەبـوون کـە زوو زوو ئاسـمانیان بەشـەوق ئەکـرد و وڵاتیـان ئەکـردە ڕۆژی ڕۆنـاک. تـەرزە و بارانیـش چـۆن کوونـدەی سـەرەو ژێـر ئەهاتنـە خـوار، تەقتـەق و گرمەیـان ئەچـووە بـەری ئاسـمان و هـەر لـە گـووزەری ئاسـنگەرانی ئەکـرد. لەوبـەی دێیەکـە کۆریتێکـی تەنـگ و تاریـک هەبـوو. لـەم شـەوە زەنگـەدا ئاگرێکـی بچکۆلانـە لەنـاو کۆرێتەکـە ئەسـووتاو گـڕی بەولاوبەمـلادا ئەخولایـەوە. ئاگرەکـە گەلـێ جـار ئەکوژایـەوە و کۆرێتەکـەی گرفتـاری دوو دەردی تـاڵ ئەکـرد، یەکـەم ژوورەکـە ئەمەنـدە تاریـک ئەبـوو کـە ئەگـەر ئەنگووسـتیان لـە چـاوی خەڵـکا بنایـە کـەس نـەی ئـەدی. دووەم دووکەڵێـک لـە ئاگرەکـە هەڵئەسـتاو بـە ژوورسـەردا بڵاوئەبـۆوە مەردوومـی ئەهێنایـە خنـکان.

لەبەردەمـی ئاگردانەکـە حەوجۆشـێک هەبـوو تـۆزێ ئـاوی گەرمـی تێدابـوو بەچەشـنی شـەمەندەفەر هەڵمـی لـێ بـەرز ئەبـۆوە و لوولـی ئەخـوارد و لـە تەنیشـتیەوە شـتێک هەبـوو چـای تیابـوو هیـچ ناوێکـی بـۆ نـە ئەشـیا! جامـێ لـەو بـەرەوە دانرابـوو بێگومـان "پیرەمـام" لـە جیاتـی پیاڵـە چـای تیـا ئەخـواردەوە. کەچـە خرارێـک و لەتـە لبادێـک لـەرۆخ ئاگرەکـەوە ڕاخرابـوون. پیرەمـام لەسـەر لبادەکـە هەڵتووترکابـوو ورد ورد قوومـی لـە قەنوونەکـەی

ئـەدا و سـەیری ئاگرەکـەی ئەکـرد. "پیرەمـام" لـە تەمەنـی هەشـتا سـاڵیدا بـوو، سەروڕیشـی وەک بەفـری قەندیـل سـپی ئەچـوو، نـاو چـەوان و مـل و ڕو بەلـۆچ، کەچـە ڕانکەکـی شـڕی پینـاوی لـە پـێ و کورتەکەکـی کۆنـی لەبەردابـوو. تەنهـا دوو ددانـی درێـژی لـە زاردا مابـوو، چاوەکانـی کـز و گوێیەکانـی گـران بووبـوون! پیرەمـام بـە تەنیـا لـەم کۆرێتـە دانیشـتبوو، قەنوونەکـەی لەدەسـت نـە ئەبـۆوە، نـاوە نـاو چایەکـی تاڵـی تـێ ئەکـرد و گلۆتـە شـەکرەکی ئەخسـتە دەوی سـووک سـووکی دیشـلەمەی ئەخواردنـەوە. زۆری بیـر لـە کوڕەکـەی ئەکـردەوە کـە چەنـد سـاڵ بـوو سـەرباز بـوو، هیـچ نامـە و پەیامێکـی لێـوە نەبیسـتبوو، هەمـوو جـارێ کـە شـێوەی ئەهاتـە بەرچـاوی، کـزەی لـە جەرگیـەوە ئەهـات و چەنـد فرمێسـکی سـاردی بەسـەر کوڵمـە سیسـەکاندا ئەهاتنـە خـوارێ و سـەری بـۆ ئاسـمان هەڵئەبـڕی و لـە یـەزدان ئەپاڕایـەوە. کـە لەشـێوەی تێـر ئەبـوو سـێبوری ئەهـات و ئەنجـا بیـری لـە ڕەز و باخەکانـی ئەکـرد، لەبەرخۆیـەوە ئـەی وت: "ئـەوا کـەژی بەهـارە، لـە تەڕوتووشـی زوسـتانێ دەربـاز بوویـن، جـا کاتـی خۆشـی و گەرمـی و ئیشـە ئـەم تـەرزە و بارانـە تۆزێـک هێـور بێتـەوە، ئەوسـا دەسـت بـە ڕەز بڕیـن و جـووت و پێمـەڕە ئەکەیـن. لـەم ئاگـر و دووکەڵـە ڕزگار ئەبیـن و پێویسـتیم بـەم کەچـە لبـاد و خـراوە نامێنـێ، تیشـکی ڕۆژی بەهـارم لـێ ئـەدا و تەمەنـم لەنـوێ ئەنووسرێتـەوە.

پیرەمـام لـەم گفتوگـۆ لەگـەڵ خۆکردنـە دائەبـوو، بـەم جـۆرە خـۆی ئەخافلانـد و دڵـی خـۆی ئەدایـەوە تـا سـەردەمێک بەلاداچـوو، لـە ڕۆخ ئاگردانەکەیـا لەسـەر پارچـە لبادەکـەی خـەوی لـێ کـەوت و ئـاگای لـە مەحمـودی بـێ زەواد نەمـا.

لەناو ڕەزی

بـۆ بەیانـی پیرەمـام لـە خـەو هەڵسـا و گـورج لـە کۆرێتـی هاتـە دەر، تەماشـایەکی دەروپشـتی خـۆی کـرد. بـاران خۆشـی کردبـوو بۆنـی بەهـار لـە زەوی و هەمـوو داروبەردێـک ئەهـات. سـەری بـۆ ئاسـمان هەڵبـڕی و سـاماڵ بـوو،

یـەک دوو ئەسـتێرەی گـەش ناوەنـاو دەرئەکەوتـن و جارجاریـش لەپـڕ هـەورەکان لەنـاو خۆیانیـان ون ئەکـردن. پیرەمـام دەسـتی بەریشـە بەفرینەکـەی داهێنـا و چـوو نوێـژی خـۆی کـرد. پـاش نوێـژ، پیرەمـام ئاگرێکـی خۆشـی هەڵکـرد و چایەکـی لێنـا. چەنـد پارووەنانێکـی ڕەقـی بەچـاوە خـوارد و قەنووکەیـی داگیرسـاند و کەوتـە مژینـی. زۆری خۆشـی بـەدڵا هـات و هەسـتی بـە بەختیـاری کـرد. خێـرا خێـرا شـمەکی خـۆی پێچـا ڕووبـەڕووی ڕەزەکای خشـی. کـە گەیشـتە ڕۆخ ڕەزەکـەی جـارێ هەناسـەیەکی پـڕ ئومێـدی هەڵکێشـا و چاوێکـی کـزی پـڕ فرمێسـکی خۆشـی و ناخۆشـی بـز کـردەوە. لەپاشـان خـۆی کـردە نـاو ڕەزەکـە و زۆر بـە ئـارەزوو کەوتـە بڕینـی. بـەم جـۆرە ئیشـی کـرد تـا نیـوەڕۆ بەبـێ ئـەوەی بیـر لـە مانـدوو بـوون بکاتـەوە یـا پشـوو بـدات، تەنهـا جارجـار نەبـێ کـە لەسـەر بەرۆچکـە خـۆی هەڵئەخسـت و قەنووکـەی بەدڵسـۆزی تـێ ئەکـرد. پـاش نوێـژێ پیرەمـام کەوتـەوە سـەر ئیـش، بـەڵام هـەر هەنـدەی زانـی لەتـە هەورێـک لـەولا لەتـێ لەمـلا پەیدابـوون، ئـەم هەورانـە لێکیـان داوەو گرمەگـرم و بروسـکەیان لـێ هەڵسـا. هـەری کـردە ڕەشـەبایەک ئـەت وت هێشـتا هەمـوو درەختـێ لەڕەگـەوە هەڵئەقەنـێ.

پیرەمـام ناچـار بـوو دەسـت لـە ئیـش هەڵگـرێ و بـەرەو ئاوایـی بـڕوا! بەمجـۆرە پیرەمـام ڕای ئەبـوارد، هەمـوو ڕۆژ ئەگـەر تـۆزێ دونیـا خـۆش ئەبـوو یـا هەنـدێ هـەری ئەبرینگانـد، بـۆ ئیـش کـردن ئەچـوو، کـە بـاران دایئەرژانـد و توونـدی ئەکـرد ئەگەڕایـەوە ماڵـەوە. تـا لـە هەمـوو بریـن و جـووت و قوونێـر و پێمـەرە کـردن بـۆوە، ئەوسـا کاتـی دروێنـەی گەنـم و جـۆ دەسـتی پێکـرد، جـا ڕۆژێ لەجیاتـی نـاو ڕەزی بـەرەو پەرێـز ئەڕۆیـی.

لە پەرێزێ

پەرێـزی پیرەمـام هەنـدە زۆر نەبـوو، تەنهـا بایـی ئەمـەی ئەکـرد کـە پیرەمـام بەشـی ئاغـای لـێ دەرکا و هەقـی سـەپان و دروێنەکەرانـی لێبـدا و نەختێکیـش بۆخـۆی

بهێنێتــەوە، پیرەمــام بــەری بەیانــی دەســتی دایــە داس و ڕێگــەی پەرێزیــی دابــەر خــۆی، کــە گەیشــتە وێ، بینــی کــە هێشــتا ســەپان و تیلەکیــش دەرنەکەوتبــوون، جــا هــەر وەک ڕەوشــتی جــاران قەنوونــە بۆرینــی تێکــرد و قنجیلانــە هەناســەی پێــوە هەڵکێشــا. کــە ڕۆژ لــە ســەر کەلــی هــات چەنــد داوێکــی زێڕینــی بــە بلێســە لــەم بــەرەی ڕۆژئــاواوە لەســەری لووتکــەی کێوەکانیــدا، بــە چەشــنی هەیاســەی نــووێ بــووک بەقــەدی چیاکانــەوە ئــاڵا و ئــەم درەختانــەی کەوتنــە بــەری چــۆن ئاوێنــە بریقەیــان دایــەوە. ئــەم دەنکــە شــەونمانەی بەســەریانا باریبــوون لەشــێوەی زێــڕ لەنــاو تیشــکی خــۆر ئەبریســقانەوە و بــە هەمــوو ڕەنگێــک خۆیــان نیشــان ئــەدا.

هەنــدەی پــێ نەچــوو ســەپان و کرێکارەکانــی تــر پەیــدا بــوون. پیرەمــام خــۆی لــێ گــورج کــرد و دەســتی کــرد بــە دروێنــە. بەڕاســتی پیرەمــام زۆر ئــازا بــوو، چونکــە لەگەلەوەشــەوە کــە ســەربــوو بــوو، ســەپانەکانی تــر لــە چــاوی ئــەودا هەمــوو گەنــج بــوون، هێشــتاش نەیانتوانــی پیرەمــام لــە دورێنــە کــردن جــێ بهێڵــن. پیرەمــام نــەک هــەردەم لەگەڵیانــا جــووت بــوو، بگــرە گەلــێ جــار پێشــیان ئەکەوتــەوە و بــە زەردە خەنەکــەوە ئــاوڕی لــێ ئەدانــەوە و ئــەی وت: لاوەکان وەرنــە دووم" ئەوســا ســەپانەکان تانووتیــان لەخــۆ ئــەدا و بــە شــەوقەوە ئیشــیان ئەکــرد، بــەڵام هــەر پیرەمامیــان پــێ جــێ نــە ئەهێشــترا. بــەم تــەرزە ڕۆژیــان ئــاوا ئەکــرد، تــا پــاش چەنــد ڕۆژێــک لــە دروێنــە بوونــەوە. هەموویــان گیشــە کــرد و خەرمانێکــی باشــی لــێ هاتــە دی. جەنجەڕیــان بــە کــرێ گــرت، چونکــە پیرەمــام هەنــدەی نەخواردبــوو کــە باســی جەنجــەر کڕیــن بــکات، جەنجــەڕ کەوتــە گــەڕ و پــاش چەنــد ڕۆژێکــی تــر خەرمانەکــە جەنجــەر کــرا و مــاوە شــەنەبا. بــە شــەماڵ دەســتیان ئــەدا شــەنەو شــەنەبایان ئەکــرد، کــە شــەماڵ کــز ئەبــوو یــا هــەوره و ڕەشــەبای ئەهــات شــەنەیان فــڕێ ئــەدا و وازیــان ئەهێنــا. بــەم جــۆره ڕایــان ئەبــوارد تــا لــە هەمــو کارێــک بوونــەوە. ئەوســا دەســتیان بــە دابەشــکردنی دانەوێڵــە و خەلــە و خەرمانــی پیرمــام کــرد. نوێنــەری ئاغــا هــات بــۆ دیاریکردنــی

هەشــت یەکــی خــۆی، ســەپانەکان وتیلەکێــش و خــاوەن جەنجــەڕ هەرکەســە بەشــی خــۆی ڕەچــاو کــرد، ئەنجــا بەهەمــووی نزیکــەی چارەگێکــی بــۆ پیرەمامــی ڕەنجــەرۆ مایــەوە، ئەمیشــیان بــە کــرێ بــۆ کێشــایەوە ماڵــەوە و لەکوونــە کەرێتــی لەنــاو دوو کەنــدووی شــکایان کــرد. ئــەم دوو کەنــدووە دەغڵــە بــوو مایــەی هەناســە ساردی بــەری ڕەنجدانــی ســاڵێکی پیرەمامــی بەشــخوراو، بــەڵام لەســەر ئەوەشــەوە پیرەمــام هــەردەم کــووت و ڕازی بــوو. بۆچــی؟ چونکــە بــێ دەســەڵات بــووە هیچــی بــۆ نــە ئەکــرا! دەنــا خــۆ ئەویــش نەیئەزانــی بۆچــی ئاغــای زۆردار هەشــت یەکەکــی بــەری ڕەنــج و ئارەقــەی ناوچەوانــی ئەبــا و دووقــات کرێــی جەنجــەڕی لــێ ئەســتێنێ؟ تەنهــا چــی بــۆ ئەکــرێ؟ هیــچ. چەشــنی کــەوی نــاو قەفــەز ئەگــەر هــەر هــاوار و قاســپە قاســپ و باڵــە فڕکــەکان، تــا یەکێــک دەرگــەی قەفــەزی بــۆ نەکاتــەوە چــۆن ئەفــڕێ و ئــازاد ئەبــێ؟

ئومێد

کــەژی دەغــڵ و دان بەســەرچوو، ئەنجــا دەمــی پەروەردەکردنــی ڕەزە، پیرەمــام هەمــوو ڕۆژێــک دوو دەو و تــەور داســی لەگــەڵ خــۆی ئەبــرد و بەســەر چیــا هەڵئەگــەڕا و بــۆ نــاو ڕەزەکــەی ئەچــوو.. مێــو ڕشــایەوە، پەرســیلە خــۆی خڕکــردەوە، هــەر کۆلکــە مێوێــک ئەمەنــدەی ســۆرە پەلــی ناســک و درێــژ هاویشــتبوو، وەکــو بووکــی یــەک شــەوی خــۆی داپۆشــیبوو، پەلکــی ســەوزی گــەش و پــان لەخۆشــی خــۆری بەهــاری پــێ ئەکەنیــن، کەژوکێــو هەمــووی بــە تاڵایەکــی ســەوز پۆشرابــوون. لەهــەر لایــەک گوڵــە نیســان و حاجیلــە و نەرگــز و وەنەوشــە و لاولاو و ڕێحانەکێــوی سووســن و بەیبــوون بۆنیــان دەمــار بــە دەمــار ئەڕۆیــی و لەگــەڵ کــزەی بــای شــەماڵ و قاســپە قاســپی کــەو و قولنــگ و زیقــە زیقــەی باڵــداران ســەریان بــەرز و نــزم ئەبــۆوە. وڵات پــڕ بــوو لــە عەتــر و مۆزیقــە و وێنــەی گوشــادی.

پیرەمــام لــەکاری خــوا ســەری ســوڕمابوو، هــەر ئەمەنــدەی ئەزانــی کــە لــە

خۆشـیانا تەزییەکـی بـە تەوقـی سـەریدا ئەهـات و لـە بنـی پێـی ئەچـووە دەرەوە. زۆر بەشـانازی بـەلای مێوەکانـەوە ئەچـوو، هـەر لقێکـی بـێ کەلـک یـا هـەر قوتێرێکـی بدیبایـە، ئـەوا بـە وردی ئـەی بڕیـن و هەڵـی ئەدایـە سـەر پەرژینەکـەوە. ئەگـەر کەرێکـی باشـی کۆنـی چەنـگ کەوتایـە ئـەوا کووشـەکی لێدائەگرتـەوە و ئـەی کـرد بـە مێوەکـی سـەربەخۆ.

بـەم چەشـنە پیرەمـام ڕەنجـی ئـەدا و ڕەزی خـۆی پـەروەردە ئەکـرد، تـا هەمـوو ڕەزەکـەی پـاک و خاوێـن کـردەوە.

ڕەزەکـەی بەرێکـی باشـی گرتبـوو چەنـد جـارێ پیرەمـام تێـی ڕادەمـا و بیـری ئەکـردەوە دڵـی ئەگەشـایەوە و دەسـتێکی بـە ڕیشـی سـپی دا ئەهێنـا و لەبەرخۆیـەوە ئـەی وت:

”خوایـە، لـە چاوینـی بەدوورکـەی ئەگـەر خـوا بـدا ئیمسـاڵ ترێیەکـی زۆر و باشـم ئەبـێ. ئەوسـا کوڕەکەشـم دێتـەوە و بـە جارێکـی ئاواتـی دڵـم دێتـە جـێ!“.

پیرەمـام تانوکیشـی تـازە کـردەوە و لەترسـی دەعبـا و دڕنـدە و پیـاوی ناکەسـی دز و درۆزن ئێـواران پـاش ڕۆژئـاوا، بـە چاوێکـی پڕ ئاواتـەوە تەماشـایەکی ڕەزەکـەی ئەکـرد و چەنـد دوعایەکـی بەسـەردا ئەخوێنـد و بـەرەو ئاوایـی ئەگەڕایـەوە. لەماڵـەوە هەروەکـو پێشـوو دیشـلەمەی خـۆی لـێ ئەنـا و قەنوونەکـەی دا ئەگیرسـاند. تەنهـا ئەمەنـدە بـو کـە دونیـا تـۆزێ گـەرم بـوو بـوو، لەبـەر ئەمـە پێویسـتی بـە ڕایـەخ و نوێـن نەمابـوو، لـە دووکەڵـی ئاگریـش ڕزگاری چێشـتبوو.

هاوین

کـە هاویـن داهـات و وڵات گـەرم بـوو، وردە وردە ڕەزیـش بۆنـی تێگـەڕا و بەلەکـە پەیـدا بـوو، کـەژ و گیـا وشـک بـوون و بـوون بـە پـووش. گولـووک و لالـە سـیس بـوون بەسـەرچوون، قـاز و قولینـگ تێپەڕیـن و ڕوویـان کـردە کوێسـتانان. پیرەمـام گوتـی ”بەخـوا ئەمـە نیشـانەی هاوینـە، بەهـار بەسـەرچوو، ئەوسـا کاتـی وبەرهاتنـی ڕەنـج و تەقەلایـە“.

بەیانیان سەر لەزوو ئەڕۆیشت بۆ ناو ڕەزی تا پاش بانگی شێوان نەئەهاتەوە. زۆر لەسەرەخۆ لەناو ڕەزی خۆی ئەخافلاند، هەر کەمووکورتییەکی بەرچاوکەوتایە ئەی بڕی. گەلێ جار ئەیووت "ترێ ئەوا دێ خۆش بێ، ئەنجا دەعبا دەست بەخواردنی ئەکا، لەبەر ئەمە وا چاکە بە پەرژینەکەما بگەڕێم، بزانم هەر کون و کەلێنێکی هەبێ بیگرم چونکە هەروەکو ئەڵێن "کەر بەستە لەخەم ڕەستە!" با لە پێش تایە بەرێ بەخۆم دادەم!" ئەوسا هەڵئەستا هەر شوێنێکی بدۆزییاوە کە بۆی هەبوو دەعبای پێدا بڕوا ئەیگرت و زۆر تووند و قایمی ئەکرد.

ئێوارەیەکی ڕۆژ لە زەردان بوو، بەناو ڕەزەکەیا ئەسووڕایەوە هەندێ تەماشای دەور و پشتی خۆی کرد گەلێ دڵی پەست بوو، ڕۆژ لەسەر کەلی کێوە بەرزەکانی ڕۆژئاواوە بەتەمایی بزر بون بوو، تیشکە بێهێزەکانی لە هەموو کەلێکەوە زۆر بە گرانی بەسەر شاخە بەرزە هەزار بە هەزارییەکانەوە ئەگەشایەوە، گژ وگیا و گوڵەکان بە ناوی پووش خۆیان لە دەسرۆکەکی زەردی زێڕین لوولدابوو، بەشێوەی دڵی پیرەمام پیر بووبوون. قەل و کۆتر و گاپەل و هەموو جۆرە باڵدارێک بەسەر لووتکەی شاخەکانا باڵە فڕکەیان ئەکرد و بەرەو لانەی خۆیان، بۆ لای فەرخەکانیان ئەگەڕانەوە. لەمبەریش لە نزیک مالان، مێگەلی مەڕ و بزن بۆڕە بۆڕ و باعەباعیان دانابۆوە. دەنگە دەنگی شوان و گاوان و وەڕە وەڕی سەگ و یخە و ئۆحەی کابان و مەڕدۆشان بۆ تاقی ئاسمان ئەچوو، کاریلە هەمووی لە دایکیان ئەگەڕان و ئەیان مژین. هەر ماڵاتێک بە ڕۆڵەی خۆی شاد ئەبوو.

پیرەمام هەناسەیەکی زۆر ساردی هەڵکێشا و ئاخەی گەرمی هەڵێنا. لەدڵی خۆی وتی "سەیرە.. بەهۆی بارانی زستان و ڕۆژی گەرمی بەهار ئەم گیاوگوڵە سەوزانە هەمووی شین بوون و گەشانەوە، بەڵام ئەوا هاوین هات ئەبینم گشتی ڕوو زەرد و مەلوول بونە، چەشنی من پیر و بێکەلک و لێکەوتوونە.

ئـاخ منیـش کاتێـک بەشـێوەی گیـای بەهـار گەنـج ودڵتـەڕ بـووم، بـەڵام ئێسـتا هـەروەک ئـەم پووشـانە ڕەنـگ زەرد و بێهێـز و سـیس و وشـک بوومـە، کەلکـم نەمـاوە، هێـزم بـڕاوە. لەسەرەوەشـەوە جەرگـم بـرژاوە! بزانـە چـۆن ئـەم بەسـتە زمانانـە هەریەکـە بـە جەرگـی خـۆی ئەگاتـەوە.. تەنهـا منـی قووڕبەسـەر نەبـێ کـە لەتاکـە کـوڕەی خـۆم بێبـەش بوومـە.. ئـەوا چەندسـاڵە حکومەتـی بێـداد بەشـێوەی دیـل کردوویـە بـە سـەرباز و لەگەسـتی کردوومەتـەوە. ئـۆف بـۆ ئـەم ڕۆژەی کاکـۆی ڕۆڵـەم ئەگرمـەوە بـاوەش و ڕیشـی سـپی بـەروو دائەهێنـم! ئـۆف بـۆ ئـەم ڕۆژەی کـە یەزدانـم هەقـم لـە زۆرداران ئەکاتـەوە و جەفـا و زۆرداری لەسـەر ڕووی زەمیـن ناهێڵـن؟

پیرەمـام، ئـەم ئاواتانـەی خواسـت و فرمێسـکی سـاردی وەک گەواڵـە بارانـی بەهـاری بەسـەر ڕووی زەرد و ڕیشـی سـپی دابـاری، دوایـی نـاوی خـوای هێنـا و چەنـد دوعایەکـی بەسـەر کوڕەکـە و ڕەزەکەیـدا خوێنـد و بـەرەو گونـدی وردە وردە شـۆڕبۆوە خـوارێ..

گەرما

پیرەمـام هیـچ حـەوش و هەیوانـی نەبـوو لێـی بخـەوێ، نەشـی ئەتوانـێ بەسـەربان کـەوێ، لەبـەر ئەمـە ناچـار بـوو کـە هـەر لـە ژووری کۆریتەکـەی بنـووێ! کـە نەختـێ شـەو زرنـگا، پیرەمـام وازی لـە دیشـلەمەوە خواردنـەوە و قەنوونـە مژیـن هێنـا. خـۆی لـێ والێکـرد و ڕاکشـا. تـا درەنـگ تامـی خـەوی نەچێشـت. چـۆن خـەوی لێبکـەوێ؟ لەلایەکـەوە هـاڵاوی گەرمایـی لەخـاک و دیوارەکانـی کۆریتەکـەی بـە چەشـنی هەڵمـی دۆزەخ ئەهـات و بەسـەر لەشـی پیرەمـام ئەگـەڕا. تـک تـک ئارەقـەی لـە بەدەنـی ئەتکایـەوە و چەنـد جـل و بەرگـی پیرەمـام هەبـوو هەمـووی ئەخووسـاندەوە لەشـی بەخوولـی ئەهێنـا. چەنـد جـاری پیرەمـام بـە نینۆکـە تیژەکانـی خـۆی ئەخولانـد، لەشـی سـوور هەڵئەگـەڕاو بـن نینۆکەکانـی بەشـێوەی ڕەژوو ڕەش ئەبـوون. لەلایەکـی تریشـەوە پێشـکە و مەگـەز و کێـچ و ئەسـپێ لەسـەر خواردنـی

پیرەمام بەشەڕ ئەهاتن و هەڕەشەو گوڕەشەیان لێک ئەکرد.

پیرەمام نەیئەزانی پاسی کامیان بکات، لەبەر گیزەگیزی تەپۆ هەراسان بووبوو، کە ئەوانی دەرئەکرد لە بنەوە کێچ و ئەسپێ ئەیان قۆزتەوە وقدیلەیان ئەکردەوە، بەم چەشنە پیرەمام خەوی لێ هەڕما. لەم کاتە، مانگی چواردەی شەوی هەڵاتبوو، بەرە بەرە لەمەیانی بۆشایی بەرز ئەبۆوە، تا سەردەمێک گەیشتە ڕاستی کۆریتی پیرمام، کوولانکەییەکی گەورە لەبانی کۆرێتی پیرەمام هەبوو. کە مانگەکە گەشتە سەر کوولانکەکە، باقەیەک لە شەوقی مانگەشەو بەشێوەی ئەستونگە بۆ کۆرێتەکە چووە خوارێ، پیرەمام لە ژێر کوولانکەکە ڕاکشابوو، لەبەر ئەمە دەست بەجێ چاوی بە ڕوو خشتی سپی و جوانی مانگ کەوت. دڵی گەشایەوە، گورج هەڵسا قەنوونەیەکی بۆ پێکرد و کەوتە بیرکردنەوە. خۆشی و هێمنایی بەدڵا هاتوو بەچاوێکی پڕ سۆز تەماشای هەیڤەکەی کرد. لەبەرخۆیەوە گوتی "ئەی یەزدانی پاک ئومێدەوارم کە لە هەرگوناهـ و خەتایەکی کردوومە بم بەخشە، هەروەکو ئێستا کۆرێتی تاریکت بۆ ڕووناک کردم، ئەوهاش گۆڕی تەنگ و قووڵ و ڕەشم بۆ ڕۆناک کەی. هەر بەم جۆرەش هیچ لەبەیانی زووتر نییە کە دڵی تەنگم ئاوەدان کەی و بە دیداری کاکۆی پارچەی جەرگم شادکەی"

لەم گفتوگۆیەدابوو، پیرەمام هەستی بە بەختیاری کرد و بەبێ ئارەزوو لە گۆمی خەودا دەستی بە مەلەوانی کرد تا بەیانی ئەگای لە فڕی دونیا نەما. لەخەوا، چەند خەونێکی خۆش و دڵگیری دی، وای زانی کەوا کاکۆی کوڕی گەڕاوەتەوە و بەرامبەری دانیشتووە، ڕوخساری وەک مانگی شەوی چواردە شەوق ئەدا. پیرەمام خۆی پێ نەگیرا هەڵی کۆتایە سەر و لە باوشی خۆی گرت، دەستێکی بەسەر و کاکۆڵی داهێنا و بە فرمێسکی چاوانی ڕووی کاکۆی ڕشاند و زۆر بە دڵسۆزییەوە ماچی ئەکرد و پێی هەڵئەنواری.

پیرەمام لەم خەونە خۆشەیا بە ئاگاهات، زۆر سووپاسی یەزدانی کرد و هەڵسا بۆ نوێژی بەیانی دەرپەڕییە دەرەوە.

کاکۆ

پیرەمـام پـاش نوێژکـردن گـەڕاوە ماڵـەوە بـۆ نانخـواردن. زۆر بەدڵـی ڕۆنـەوە چـای لێنـا و بـەر لەهەمـوو ڕۆژێـک ئـەم بەیانییـە بەدڵیـا هـات کەبچـێ هەنـدێ ماسـت لـە دێیەکـەی وەرگـرێ جـا دەسـتی دا کۆنـە کۆتکەکـەی و بـەرەو خانـووی یەکێـک لـە برادەرەکانـی ڕۆیـی، نەختـێ ماسـتی باشـی هێنـا و گەڕایـەوە ماڵـەوە. تەنهـا چەنـدی ئەیکـرد دڵـی نـە ئەهـات ماسـتەکە بخـوا و چایەکـە تـەواوکا، ئەتـووت ئـەوا چاوەنـواڕی میوانەکـی بەڕێـز ئـەکات، چونکـە دڵـی پەیامـی دابـوو، هـەر بیـری لـە کاکـۆ ئەکـردەوە و باسـی گەڕانـەوەی لەدەمـا بـوو.

پیرەمـام لەگـەڵ دڵیـا لـەم کارەسـاتە ئـەدوا کـە تەقـە لـە دەرگـەوە هـات و مناڵێکـی بچکۆلانـەی مانـدوو بـە هەناسـە بڕکـە خـۆی کووتایـە ژورەوە و ڕووی لـە پیرەمـام کـرد و گوتـی" مزگێنـی بـێ مامـە.. کاکـۆ... هاتـەوە". مناڵەکـە نەیهێشـت پیرەمـام لـە ڕاچەنینـی نـاکاوی بەهـۆش بێتـەوە بـە چاکـی لـە پەیامەکـەی بـگات، دەرپەڕییـە دەرەوە و بـزر بـوو.

پیرەمـام، تـا ماوەیـەک زاری بـەش بـۆوە و واقـی وڕمـا، لەپاشـان وردە وردە هاتـەوە سـەرخۆ و بـۆ لای دەرگاچـوو، لـە دەرەوە هەسـتی بـە دەنگـە دەنـگ و قەڵەباڵغـی کـرد، بۆ لای کۆمەڵەکـە ڕۆیشـت، لـە دوورەوە و چـاوی بـە بەژنـی کاکـۆ کـەوت، دێ ئـەوا هەمـوو خەڵکـی گونـدی لێـی کۆبوینـەوە و دەسـتی ئەگووشـی و هەواڵـی ئەپرسـی. پیرەمـام هیـچ خـۆی پێنەگیـرا، بەڕاکـردن بەلایانـەوە چـوو، هـەر لـە دوورەوە هـاواری کـرد و بـە نووکـە نووکـی گریانـەوە گوتـی:

"کاکۆ..کاکـۆ.. کاک..ۆ.. !" پیرەمـام ئەمەنـدەی ئـاگا لەخـۆ مابـوو کـە کۆمەڵەکـە بـدڕی و خـۆی بگەیەنێتـە کاکـۆ. هـەردوو دەسـتی لـە ملـی کاکـۆ کـرد و بـێ ئەمـەی کـە هیـچ قسـەی لـە زاری بێتـە دەرێ کاکـۆی داگـرت بـە ماچکـردن. لـە پاشـەوەی کـە گەلێکـی ئـەولاو ئەمـلای کاکـۆ هەڵمـژی و بـە فرمێسـکی چـاوی ڕووی تـەڕ کـردەوە، بـە چەشـنی کۆلکـە داری ڕەق تەپـەی هـات و کەوتـە خـوارێ،

لەخۆچــوو. قیژەقیــژ و گریــە و زاری لــە کۆمەڵەکــە هەڵســا مشەوەشــی پەیدابــوو. ئافرەتێــک زۆر بەگورجــی چــوو هەنــدێ پــەڕۆی شــڕ و وڕی هێنــا و ئاگرێکــی هەڵکــرد. خێــرا خێــرا بۆنســۆییەکی بەبەرلووتــی پیرەمــام هەڵــدا.. پیرەمــام پشــمی و دوایــە چاوەکانــی لێــک کــردەوە. تەماشــایەکی دەوروپشــتی خــۆی کــرد و چاوەکانــی لــە کاکــۆی کــوڕی قرمیســاند ولای نەبــرد. ئەنجــا بــە چــوار دەســتەکی پیرەمامیــان هەڵگــرت و بــۆ ماڵەوەیــان بــردەوە. لــەوێ لەســەر لەتــە لبادەکەیــان دانــا و کاکــۆ لــە تەنیشــتەوە دانیشــت. خەڵکەکــە هــەر کەســە بــۆ ماڵــی خۆیــان پەرتوبڵاوەیــان کــرد. کاکــۆ ئــاوی دا باوکــی و هەنــدێ سەروریشــی مــاچ کــرد.

پیرەمــام بەخــۆ هاتــەوە و قیــت و قــۆز هەڵســا ســەرقوون دانیشــت. ئەمەنــدە دڵــی ئەجۆشــا کــە نەیئەتوانــی چــاو لــە کاکــۆی دابــڕی. لەپــاش پێهەڵنۆرینێکــی زۆر بەگەرمــی، پیرەمــام دەوی بــەش بــۆوە و ڕیشــی ســپی کەوتــە ســەما کــردن. بەگــووڕ بەکاکــۆی وت:

"کــوڕم لێــم مەگــرە، ناتوانــم ئەمــەی لــە دڵمایــە بــە زوبــان پێــت بڵێــم، هــەر ئەمەنــدە ئەتوانــم بڵێــم کــە هێشــتا وا ئەزانــم تەمەنــم تــازە بۆتــەوە و لەنــوێ نووسراوەتــەوە، دونیــام لەپێــش چــاوا ڕۆنــاک بــۆوە، هــەر لەخــوای بەزیــاد بــێ.." دوای دوو فرمێســکی ســپی بــەرداوە و دەســتی بــۆ ئاســمان بڵنــد کــردو گوتــی: "یەزدانــی پــاک سوپاســت ئەکــەم".

کاکــۆ لاوێکــی بیســت ســاڵی شــۆخ و شــەنگ بــوو، بــاڵا بــەرز و چــاو ڕەش، ڕەنــگ ئەســمەرێکی گەنمــی، زۆر شــیرین و ڕەوشــت بــاش بــوو. دڵپــاک و زۆر ڕاســتگۆ بــوو، دوژمنــی بابەکوشــتەی درۆ بــوو، داوێــن پاکێکــی بــێ تــاوان بــوو، بەهــۆی ســەربازییەوە کــە لەشــارە گەورەکانــا گەڕابــۆوە هەنــدێ تێگەیشــتنی پەیــدا کردبــوو خــۆی پــاک و خاوێــن ڕائەگــرت و بێــزی لــە پیســی و پاتــاری ئەکــرد. بیــری ڕەوشــەن بــوو، هۆشــی ئــازادی و سەربەســتی و ئاشــتی پەرســتی و بەرهەڵســتی کردنــی زۆرداری و شــەڕ و دەرەبەگیەتــی گرتبــوو.

کاکـۆ لەگـەڵ باوکـی بەدڵشـادی نانیـان خـوارد، هەنـدێ دیـاری بـۆ باوکـی هێنابـوو بـۆی هێنایـە دەرەوە. چەنـد ڕایـەخ و نوێنـی کڕیبـوو خێـرا ڕایخسـتن، نەختـێ ماڵەکـەی هەڵبـژارد و وێنـەی کۆرێتەکـەی گـۆڕی و هەمـوو شـتێکی ڕێـک وپێـک کـرد. ئەنجـا بەرامبـەر باوکـی پاڵـی داوە و هەردووکیـان دەسـتیان کـرد بـە چاخواردنـەوە و جگەرەکێشـان و گفتوگۆکـردن.

خانزاد

ڕۆژێـک کاکـۆ بـۆ نـاو ڕەز ئەچـوو، ڕێگـەی بەسـەر کارێـزی دێیەکـەدا بـوو، لەراسـتی کارێـزی کاکـۆ گوتـی: بـا بچـم نەختـێ ئـاوی سـارد بـە دەسـت و چـاوم داکـەم و نەختێـک بخۆمـەوە. کـە گەیشـتە دێ دی ئـەوا ئافرەتێـک دانیشـتووە کوونـدەی پـڕ ئـەکا، نـە بکـەی و نـە بخـۆی تەماشـای گـەردەن و ڕووی بکـەی. کێژێکـە لەتەمەنـی پانـزە سـاڵیدایە شـۆخ و شـەنگ و قـەد باریـک، سـۆر ئەسـمەرێکی قژخورمـاوی چـاوکاڵ، خوێـن شـیرین، نـازک و نـازدار، جوانییەکـی سـەرکۆڵمە ئـاڵ، چەنـد زولێکـی بەسـەر ناوچەوانـی داهاتبوونـە خـوارێ بەشـێوەی مـار لوولیـان خواردبـوو، لەگـەڵ ئەبـڕۆ و برژانگـی کـە لـە تیـرو کـەوان ئەچـوو شـەریان ئەکـرد، بەڕاسـتی ئەتـوت پـەری ئاسـمانانە هاتۆتـە خـوارێ، لەسـەر ئاوەکـە هەڵنیشـتبوو.

کاکـۆ چـاوی بـە ڕوخسـاری خانـزاد کـەوت دڵـی بـە چەشـنی سـەعات هاتـە لێـدان، ڕووی سـوور هەڵگـەڕا و هیـچ وشـەی بـۆ نەهـات. بـە دووچـاوی پـڕ واتـاوە تەماشـای چـاوە پیاڵەییەکانـی خانـزادی کـرد، گلپـەی چـاوی خانـزاد بەشـێوەی ئاگـری دۆزەخ جەرگـی کاکـۆی برژانـد، بڵێسـەی ڕووی بەشـێوەی تیـر جگـەری کـوون کـوون کـرد. هـەر ئەوسـاتە کاکـۆ کەوتـە داوی خۆشەویسـتیی. خـۆ خانزادیـش چەشـنی کاکـۆ پەشـۆکا، ئـەم چاوانـەی هەڵـی بـڕی و لەکاکـۆی کـردن، نەیگواسـتنەوە، ئەمیـش هیـچ وشـەی بـۆ نەهاتـو دڵـی دەسـتی کـرد بـە کووتـە کـووت. ڕەنگـی گـۆڕا، کوڵمەکانـی سـوور و ئـاڵ هەڵگـەڕاو لەگـەڵ ڕووی

بەچەشـنی خوێـن و بەفـر تێکـەڵ بـوون. بەمجـۆرە تـا ماوەیـەک هەردووکیـان ڕاوەسـتان و چاویـان لـە چـاوی یـەک بـڕی. دوایـی خانـزاد زووتـر هاتـەوە سـەرەخۆ و جامێکـی ئـاوی سـارد پـڕ کـرد و بـێ قسـەکردن دەسـتی بـۆ کاکـۆ درێـژ کـرد. کاکـۆ دەسـتێکی لـەرزاوی بـۆ بـرد و ئاوەکـەی وەرگـرت. تۆزێکـی بـە پەلـە پەلـە خـواردەوە و ئـەوی تـری داوە خانـزاد. خانـزاد بەچاوێکـی پـڕ مانـاوە تەماشـایەکی کاکۆکـی کـرد و بەرماوەکـەی خـواردەوە.

کاکـە لەخۆشـیانا خـۆی پێنەگیـرا و پشـتی لـە خانـزاد کـرد و بـە نەرمـە بەزیـن بـۆ لای ڕەزەکەیـان بەچیـا هەڵگـەڕا.

بەڕاسـتی لـەم کاتـەدا کاکـۆ زۆر بەختیـار بـوو، ژینـی لەچـاوا شـیرین بـوو، وای ئەزانـی کـە لەوەتـی لەدایـک بـووە کاتـی ئەوەهـا خۆیشـی نەدیـوە. زۆر بـە شـەوق و هـەوەس چـوو بـۆ لای باوکـی، بـە چسـتی دەسـتی کـرد بـە ئیـش و بـە بـەدڵ گۆرانـی ئـەوت. تەنهـا هـەر لەشـی لەنـاو ڕەزی بـوو، چونکـە هەمـوو هـۆش و بیرومێشـکی لەسـەر کارێزەکـە بـوو. بەرامبـەر خانـزاد وەسـتابوو، تەماشـای ئەکـرد و بەدەمیـا پێئەکەنـی.

پیرەمـام زۆر گوشـاد بـوو کـە کاکـۆی کـوڕی بـەم چەشـنە بـە بەختیـاری دیـت، بـەڵام چەنـدی ئەیکـرد نەیئەزانـی کـە ئـەم گۆڕانـەی بەسـەر کاکـۆدا هاتـووە لەبەرچییـە، یانـە لەبەرچـی نـاوە نـاوە کاکـۆ بیابـان ئەبـێ و بـێ هەسـت ئەوەسـتێ و هۆشـی ئـەڕوا؟ هـەر لەخەوتـوو ئـەکا! پیرەمـام تـۆزێ بیـری چـوو کـە ئەگونجـێ کاکـۆ گرفتـاری داوی دڵـداری بووبـێ، بـەڵام نەیئەدرکانـد و لـە کاکۆشـی نـە ئەپرسـی!

ئـەو شـەوە دونیـا بـۆ کاکـۆ زۆر گـەرم بـوو، هەمـوو لەشـی خـۆی لـێ ڕووت کـردەوە، نوێنەکانـی بەولاوبەمـلادا، چەنـدی ئـەو دیـو ئەمدیـوی ئەکـرد هیـچ خـەوی لـێ نەئەکـەوت. چاوەکانـی ئەچووقانـد بـەڵام سـوودی نەبـوو، چونکـە ئەنجـا چاکتـر شـێوەی خانـزادی ئـەدی و ڕاوەسـتانەکەی سـەر کارێزێـی ئەهاتـەوە

بەرچاو. تەنها ئەمجارە کاکۆ ئازاتر بوو. لەخانزاد چووە پێش و گفتوگۆی لەگەڵ کرد، دەستی لەمل کرد و دوو ماچی بەسۆزیان لێکدی کرد. لای دانیشت و داوای مێرد پێکردنی لێکرد. خانزاد چی لەدڵا بوو بۆی هەڵڕشت. کوورەی دڵی ئەو لە هی ئەم گەرمتر و پڕتر لەجۆش بوو. دووبارە دەستیان لە ملی یەک کردەوە و یەکتریان ماچ کرد. ئەمانە هەمووی زیندە خەو بوون. کاکۆ بەشی زۆری شەوەی بەو چەشنە بەسەر برد، تاسەردەمێک هێزی لەبەربڕاو خەوی بەڕاستی لێکەوت. تەنها تا بەیانی هەر خەونی بەخانزادەوە دی، هەموو خەونەکانیشی وەکو زیندە خەوەکانی بوون.

پاشی ئەم ڕووداوە کاکۆ گەلێ گۆڕا. زۆر کەمی خواردن ئەخوارد، بەرە بەرە کەمی ئەکرد و سیس ئەبوو، قسەو گفتوگۆ کردنی کەم بوو، خەوی نەما. گەلێ جار هیچ ئاگای لە خۆی نە ئەما، چەندی باوکی ئەیدواند و ئەیئاخافت کاکۆ هەر ئەتگووت لە وڵاتێکی ترە و هەر لەگەڵ ئەویشت نییە. پیرەمام گەلێ تێکچوو، چەندی لەکاکۆی ئەپرسی کاکۆ دەنگی نەئەکرد و ئەیووت "هیچم نییە!" کە بەشەو پیرەمام ئەیدی کاک هەر ئەو دیو ئەمدیو ئەکا و ناخەوێ. بەلایەوە ئەچوو ئەیگووت:

"کوڕم، ئەوا هەر نەنووستووی؟" بە کورتی کاکۆ ئەیووت "نە" ئەنجا پیرەمام ئەیووت "دەبنوو، کوڕم، بەرخم، جەرگم، بنووە. وەسوەسە لە دڵت مەهێڵە. بیرمەکەرەوە.. بەسە". جا تا کاکۆ کڕ و بێدەنگ نەبووبا و خەوی لێنەکەوتبا، پیرەمام دڵی هێور نەئەبوو نە ئەنووست!

لە مازووان

ڕۆژێک دانی پاش نیوەڕۆ، کاکۆ بۆ مازووان بەگەڵ گەلی کیژو کارو لاوانی دێ کەوت. هەموو پێکەوە تێکڕا کەوتنە ڕێ، کاکۆ بە گورجی چاوێکی بە مازووکەرانا گێڕا و بە قلینچەکی چاوی خانزادی دی. کاکۆ ڕەنگێکی سووری بەڕوودا هات و دڵی هاتە کووتانێ. گڕی خۆشی پیا هات و گەشایەوە. لە

خۆشـیانا پێـی بـە عـەردی نەدەکـەوت.

گەلـی مازووکـەران کەوتـە پـاڵ چیاکـە و هـەر یەکـە بەلایـەک و بـۆ ژێـر دارێــک بڵاوەیــان کــرد. کاکــۆ شــوێنی خانــزادی هەڵگــرت و نزیــک و دوور دوا بـەدووای چـوو. کـە خانـزاد لەدارێـک دە ئـاڵا کاکـۆ لـە ژێـر درەختێکـەوە خـۆی ئەخڵافڵانــد و چاوەنــواڕی خانــزادی ئەکــرد کــە لــە دارەکــە بێتــەوە و دوورتــر بچــێ! بــەم جــۆرە کاکــۆ خانــزادی ون نەکــرد، لەلایەکــی تریشــەوە خــۆی بــۆ ئاشـکرا نـە ئەکـرد تـا خانـزاد شـۆڕ بـۆوە نـاو دۆڵـی. دۆڵ ئەمەنـدە بـە لێـڕەوار و دارسـتانا پۆشرابـوو کـە خـۆی بـە تەنیـا سـووکە جەنگەڵـی بـوو. خورشـیدی گـەش کۆچــی لەگەڵــی کردبــوو، نزارێکــی ســاردی پــڕ ســام قۆناخــی لــێ یەخســتبوو، ژێــر درەختــەکان هەمــووی کوونــە شــاخ و ئەشــکەوتی هــەزاری بــە هــەزاری بــوون. ئەمەنــدە چــۆل و بــێ هەســت بــوو کــە مەردوومێکــی زۆر بەجــەرگ و ئــازا نەبوایــە زاتــی نــە ئەکــرد بــەم دەرنــگ وەختییــە بچــێ مــازووی لــێ بــکا. ئـەم گەڵییـە سـامدارە لانـەی گـورگ و چەقـەڵ و دڕنـدە و زینـدەوەرە بـوو. کـوڕە لــە ســەر لــق و پۆپــی درختەکانــا بــازدان و یاریــان ئەکــرد، قرچــە قــرچ و ســڕە سـڕیان ئاشـکرا و سـامناک بـوو. تەیـر و تـوار هەریـەک بـە ئـاوازێ ئەیخوێنـد و لەگــەڵ شــنە شــنی شــەماڵ کــە لــق و پۆپــی درەختەکانــی بــەرز ونــزم ئەکــرد و هەندێــک لــە گــەڵا سیســەکانی بــەر ئــەدا خــوارەوە، تێکــڕا تیپێکــی مۆزیقــەی ســووکی خۆرســکی پێــک هێنابــوو. خانــزاد زۆر ســامی لــێ نیشــتبوو دڵــی دەســتی کـرد بـە لێـدان، بـەڵام هـەر نەگەڕایـەوە خـۆی لـێ گـورج کـرد و نـاوی یەزدانـی هێنــا و لــە بــن تاریکــی درەختانــا گــووم بــوو. کاکــۆ بەدوایــا چــوو.

خانـزاد تووشـی دار مازوویەکـی بـوو سـەروبژی لەبـەر مـازوو زۆری داهاتبـوو. تەنهـا زۆر بـەرز و گـەورە بـوو. ئەمـەی لـە خـوارەوە بـۆی کـرا بەقەلانـگ خانـزاد کــردی، لەپاشــان کەوشــی فڕێــدا گــۆڕێ و چاپــووک بەســەر نــەڕە دارەکــەوت. هەنـدێ مـازووی کـرد دوایـی خشـپەیەک هـات، بـە ترسـەوە سـەری هەڵبـڕی و

هەناسـەی لەخـۆی بـڕی، چـاوی گێـڕا بـەڵام چـی بدینـێ؟ دی ئـەوا سـمۆرەیەکی جوانکیلـە خـۆی بـە لقـە دارێکـەوە مـات و بێدەنـگ کـردوە، جانەوەرێکـی ڕەشـی بریقـەداری بـێ ڕەزاش زاری داپچڕیـوە و حەپـی ئـەکا، پێـی نـاگا، چونکـە نـەی ئەتوانـی بـۆ سـەر لقـە باریکەکـە بچـێ! خانـزاد واقـی وڕ و سەرسـام بـوو، لەترسـانا وەختابـوو گەشـکە دار بـێ، هـەر هەنـدەی توانـی چریکـەی لێـداو بـە ڕەنگێکـی بەفریـن لەسـەردارەکەوە خـۆی فڕێـدا خـوارەوە. ئەژدیهـای ڕەش لـە زیـڕەی خانـزاد ڕاچەنـی و لـە دەسـتی کـردە خشـیە، ویسـتی لەدارەکـە بێتـە خـوارەوە، خانـزاد ئەمـەی دی، وایزانـی کـە مارەکـە بـە شـوێن ئەمـا دێتـە خـوارەوە، لـە ترسـانا پاشـەلی شـکا و نەیوێـرا ڕاکا. دەسـتی گەیانـدە قەڵانـگ و مەردانـە لەگـەڵ مارەکـە کەوتـە شـەڕا. ئەنجـا پیـرە ڕەشـەمار بـە جـارێ کەوتـە شـەڕ و هـار بـوو. کلکـی لـە لقێـک ئاڵانـد و چەنـد جـارێ هـاڵاوی بـۆ لای خانـزاد ئەبـرد، خانـزاد پاشـە و پـاش ئەکـەوت و قەڵانگێکـی بـۆ ڕا ئەوەشـاند. مـارە ڕەش تـا ئەهـات تیـژ و هارتـر ئەبـوو. خانـزاد ترسـی زیاتـر و خـۆی ماندووتـر ئەبـوو. تـا بـە ڕادەیـەک گەیـی خانـزاد وای لێهـات دەسـت بـدا و لەخـۆی بچـێ، مـار پێـوەدان ژەهـراوی بـوون و مـردن لـە هەمـوو شـتێ نزیکـتر بـوون لـەم کاتـە ناسـکە، لـەم تەنگوچەڵەمەیـە لـەم دەمـە بـە نرخـە کـە خانـزاد چـاوی زەقـی ترسـاوی بـە یـەک دادا، کاکـۆ بـوو بـە فریشـتەی ئاشـتی و ڕزگاری بـوون، لـە چەشـنی بروسـکە بەپـاڵ خانـزاد گەیـی و زانـی خانـزاد زۆر شـڕ و شـەپرزەیە، جـا چاپـووک بازیـدا لای خانـزاد و بـە زەردەخەنەیەکـی دڵ ڕۆنکەرەوانـە وتـی "مەترسـە کۆترەکـەم".. خانـزاد چـاوی بەکاکـۆ کـەوت و واقـی وڕمـا. کاکـۆ هیـچ سـێ و دووی نەکـرد چەنـد گاشـەیەکی بەتینـی ڕاوەشـاند و لاشـەی مـار شـڵپەی هـات لەسـەردار کەوتـە خـوارەوە. جـا بـە قەلانـگ تێـی بەربـوو تـا لـە جووڵـەی خسـت و گیانـی پیسـی دەرخسـت، ئەوسـا گەڕایـەوە لای خانـزاد، دی کـەوا بەهـەر دوو دەسـتە نەرمۆڵـە بەفرینەکانـی چـاوە گەشـە گەلاوێژەکانـی گرتـووە و دوو دەنکـە فرمێسـکی گەرمـی

گەشی لەسەر کۆلمە سوور هەڵگەڕاوەکانا وەستاوە. بەڕاستی وێنەیەکی جوان و نایاب و دڵگیر بوو، خانزاد بە خۆی چەند شیرین بوو، خۆ کە بە شەرما ئەکەوت یا کە ئەگریا سوور ئەبۆوە ئەوا هەزار هەندە دڵگر و بەڕێزتر ئەبوو. کاکۆ خۆیی پێ نەگیرا، چوو بەلایەوە دەستەکانی خستە گەردنی گەرم و گەرم یەکتریان مژی. بەڵام لە خۆشیان و لە شەرمانا هەردوو زوبانیان بەستراو کەسیان نووقەی لێوە نەهات. بەم چەشنە سەردەمێک مانەوە تا هەردوو هاتنەوە سەرخۆ، ئەوسا دەستیان کرد بە گفتوگۆ. کاکۆ وتی: خانزاد بڕوا ئەکەی گەر بڵێم تۆم لە هەموو شتێ خۆشەویست تر و شیرینتر و بە نەرختری؟ ئەزانی تۆ چاوی منی، ئایینی منی، گیانی منی، ژینی منی، دونیای منی و بەهەشتی منی! هیچ بەدڵتایەت کە تۆی تیا بەستە نەبی من ناژیم و ژینم ناوێ؟ ئەزانی سەرم، ماڵم، دڵم، گیانم، هێزم، ئیمانم، هەموو شتێکم ئی تۆیە و بێ تۆ هیچم ناوێ؟ ئەم وشە گەرمانەی کاکۆ بە وێنەی تۆپ دەرپەڕاند و لەبەر دڵەکووتە هەناسەبڕکێ چی تری بۆ نەهات. ئەنجا خانزادی ترساوی هێمن کراوە ڕووی تێکرد، هەناسەیەکی گەرمی دوور و درێژی هەڵکێشاو بە گوڕ گوتی: مەکولێنەوە، ئا مەکولێنەوە توخوا برینم.. من قسەم بۆ نایە، تەنیا ئەمەندە ئەڵێم کە بێ تۆ دونیا لەمنی قوڕ بەسەری زامدار وێران و تاریکە. لە دووریت ناژیم پاش تۆ ژین و شووکردن لەمن وەک گۆشتی سەگ حەرامە..“ بەمجۆرە سوێند بۆیەک خورا و پەیمان لەبەینی دوو دڵا بەسترا، خۆ وشەی چاو هەزاران جار لە وشەی زار بەسوود و ڕاسترە. تیری چاوی لە هەموو گوتە و پاڕانەوە و ناڵاندن بەکارترە، ئەمەی چاو بە ڕاستی بڕیاری لەسەرئەدا دڵ بە خوێن لە چاپی ئەدا و هەموو هێزی گەردوون بۆی ناسڕێتەوە..“

ئەوها سوێندیان خوارد و دیسانەوە یەکتریان مژی. خانزاد وتی ”هەڵسە دەرەنگە، با بە کوێرایی دوو زوبان و قسەگۆیان نەختێ مازوو بکەین تا زاری

بۆگەنـی پـڕ لـە بوختـان و درۆ و دەلەسـە و فیتنەبـازی ناپاکیـان کـووت کەیـن و ڕێگـەی ڕابـواردن و پێکەنینیـان بـە ئەنجامـی کوشـتنی دڵـی دڵـدار و پیسـکردنی نـاوی خەڵـکا بگریـن. بـا هەڵسـین کاتـی گەڕانەوەیـە، ئەنجـا زۆر بەچالاکـی هـەردوو چوونـە سـەر دار و مازویەکـی زۆر پوختیـان کـرد و کاکـۆ ئـەوەی خۆیشـی کردبـووی لەپاشـۆڵی خانـزادی کوتـی: ئەوسـا دەسـیان کـرد بـە گەڕانـەوە، خانـزاد لـە پێشـەوە تـا لەگەڵیـە پڕسـامە یـادی شـین بـوون و ڕوانـی درەختـی دڵـداری، جێگـەی دڕنـدە و دەعبـا و بـە یـاری تیاچاندنـی نەمامـی خۆشەویسـتی و هـۆی وەبەرهاتنـی، لـەم گەڵییـە بەترسـە هاتنـە دەرەوە. خانـزاد بـە تـەرزی ئاسـکۆڵەی کۆسـار کەوتـە ڕەوت و بەزیـن تـا خـۆی گەیانـدەوە گـەڵ مازووکـەران کـە تـازە ئەوانیـش ئەگەڕانـەوە، کاکـۆی دڵ پـڕ لـە کامەرانـی، کـەوای ئەزانـی لـەم ژینـە کەسـی بەختیـار نییـە خـۆی نەبـێ، بەلایەکـی تـرا خشـی و لـە پێـش کاروانـی مازووکـەران خـۆی گەیانـدەوە ماڵـەوە..

خوازبێنی

ئـەم شـەو کاکـۆ زۆر دڵخـۆش و بەختیـار بـوو، لەگـەڵ باوکـی بـە هـەوەس گفتوگـۆی ئەکـرد، بەشـێوەی گوڵـی بەهـاری گـەش و ڕۆن بـوو، چەنـد جـاری کارەسـاتەکەی مازووانـی بـە یـادا ئەهـات لەخۆیـەوە ئەگرژییـەوە و ڕەنگـی گـەش ئەبـوو. گەلـێ جـار ئەیویسـت بۆباوکـی بگێڕێتـەوە و گلێـەی دڵـی گەرمـی ساردکاتەوە، تەنهـا لـە شـەرمانا بەسـەر زوبانیـا نـە ئەهـات و لەخـۆی ڕانـە ئـەدی! پـاش وردبوونـەوە و بیـر بەکارهێنـان پیلانێکـی خسـتە بەرهـەم، ویسـتی دوو نیشـانە بـە تیرێـک بشـکێنێ، زوو پیلانـی بـەدی هێنـا. ڕووی کـردە باوکـی و هاتـە گوفتـار..

باوکـە گیـان ئێمـە بـێ ئافـرەت لەماڵـەوە ئیشـمان زۆر شـڕە، جـا بۆیـە وا بـاش ئەبینـم کـە پێـت بڵێـم، نازانـم چـۆن.. تەنهـا .. ئـا ئـا.. بـاوە ژنـم ئـەوێ.. ئـەم وشـە وەک گوللـە دەرپـەڕی، کاکـۆ سـوور هەڵگـەڕاو لـە شـەرما سـەری لەبەرخـۆی

نـا. پیرەمـام لەسـەرەخۆ پێکەنـی و وتـی: جەرگـی خۆشەویسـتم زۆر لەمێـژە مـن خـۆم چاوەنـواڕی ئـەم وشـە لەتـۆ ئەکـەم. ئێسـتەش زۆر دڵشـادم کـە تـۆ داوای ژن هێنـان ئەکـەی. سـا زووکـە، پێـم بڵـێ کێـت ئـەوێ تـا بچـم داخوازیـت بـۆ بکـەم. کاکـۆ سـەری هەڵبـڕی، بـەڵام چەنـدی ئەیکـرد دڵـی نـە ئەهـات نـاوی خانـزاد بـا، دوایـی باوکـی پرسیارەکەی دووبـارە کـردەوە، ئەنجـا کاکـۆ پـڕ بـەزاری گوتـی: باوکـە گیـان.. مـن.. خـا.. خانـزادم ئـەوێ و بـەس. پیرەمـام تـۆزێ لـە ژێـر سـمیلان گرژییـەوە و دەسـتێکی لـەڕی دە مالاویـی بـە ڕیشـی چەرمـوک داهێنـا و گوتـی: وەی بەسـەر گلێنـەی چـاوم، بەرخـی گـەورەم".

بەیانـی پیرەمـام چەنـد پیـاوە ماقووڵانـی کـۆ کـردەوەو چوونـە ماڵـی باوکـی خانـزاد بـۆ داخـوازی، ئیشـەکەیان بـە سـانایی بڕیـەوە. بـەس مـاوە مـەلا و مارەکـردن، ئاغـا و دەوکوتکردنـی.. جـا چـۆن ئاغایـان تێگەیانـد، ئاغـا داوای تەنهـا پانـزدە دینـاری کـرد! تـا بـە هـەزار تـکا کـردن بـە دە دینـار ڕێـک کـەوت و زار بەسـت بـوو. پاشـان مەلایـان هێنـا، مـەلا بەخـۆ و سـەرو مێـزەری سـپیی و کـەواو سـەڵتەی ئەتـووت مـەلای مەشـوورە، دەسـتی کـرد بـە دوعـا خوێنـدن و ئامـۆژگاری کـردن، ئەوسـا چەنـد پەنجەیەکـی بـە ڕیشـی پانـی داهێنـا و پـاش ئەمـەی کـە خەڵاتـی خـۆی وەرگـرت خانـزادی لـە کاکـۆ مـارە کـرد. دەسـتێکی بەسـەری کاکـۆ هێنـا و گوتـی: لـە خـوا ئەخـوازم کـە بەخۆشـی بژیـن، تەمەنتـان درێـژ بـێ، هاتنـی بووکـت سـەرەو خێـر بـێ و بـە بـاوک و دایکـی چەنـد منداڵێکـی پەسـند بـن. بـڕۆن، لێـک پیـرۆز بـن.." مـەلا ئـەم داخوازیانـەی بـۆ بـووک و زاوا کـرد و قیـت و قـۆز هەڵسـا سـەرپێ، چەشـنی کـەو لەنجـەی کـرد و بـۆ مزگـەوت گـەڕاوە. داخوازیکەرانیـتر هـەر یەکـە پیرۆزبایـی لەکاکـۆ و پیرەمـام کـرد و بـڵاو بوونـەوە.. پیرەمـام و کاکـۆ بەخۆشـی بـۆ ماڵـەوە خشـین. بێگومـان کاکـۆ زۆر دڵخـۆش بـوو، نەیئەزانـی لەخۆشـیانا چـی بڵـێ و چـی بـکا، گوایـە چـۆن گووشـاد نەبـێ؟ ئـەی خانـزاد هەمـوو مایـەی ژینـی نەبـوو، ئـەی چەنـد لەمێـژ بـوو، هـەروەک لەسـەر

ئاگــر بــێ، چاوەنــوارِی ئــەم رِۆژەی مرادانــی نــە ئەکــرد؟ ئــەی هەمــوو ئاواتــی لــە رِۆژگار ئەمــە نەبــوو کــە بــە خانــزاد خاتوونــا شــاد بــێ؟ کاکــۆ وای ئەزانــی کــە تــازە هاتووەتــە دونیــا لــە زەمینــا کــەس نییــە ئــەو نەبــێ، کــەس غەمگیــن و دڵتەنــگ نییــە هەرکــەس لــە جەژنــە و رِۆژی شــادی و ئاهەنگــە. لــە رِێگــەی ماڵــەوە ســەیری بــەرد و داری ئەکــرد وایئەزانــی بــۆی پــێ ئەکەنــن. چــاوی بــە مەرِومــاڵات ئەکــەوت پــرِ بــە چــاو تەماشــای ئەکــردن و نەیئەزانــی چــۆن چاکەیــان داتــەوە چونکــە لــە دڵیــا وا تێئەگەیــی کــە هەمــوو پیرۆزبایــی لــێ ئەکــەن و بــە شــادیی دڵــی ئــەو شــادن، کەژوکێــو لــە بەرچاویــا بەســەما کەوتبــوو. تەنانــەت میروســتانیش لەخۆشــی ئــەوا لەشــانە دەرهاتبــوو.

مام بایز

مــام بایــز پیاوێکــی پیــری پشــت کــوورِی ئێســک گــران بــوو، ســەر و رِیــش بــۆزی مــل ئەســتووری بــێ فــەرِ بــوو. بەرخەبابــەی ژێرچەنــەی لــە پۆپیتــەی کەڵەشــێری ئەکــرد. مــام بایــز لــە گەنجــی تــا پاییــزی تەمەنــی لەخراپــە کــردن بــەولاوە هیچــی تــری نەبــوو، هــەر لــە خــواردن و داگیرکردنــی ماڵــی خەڵکــدا خێرابــوو. لــە دزی و رِێگــری و پیاوکوشــتن و خەرمــان ســووتان چەوســابۆوە، بــە زۆرداری و دەســت درێــژی پــارەو ســامانێکی زۆری لــە زەوی و زاری و رەز و بــەراو و ورســت کۆکردبــۆوە، یەکــە زەنگینــی دەســت بــرِۆی دێکــە بــوو.

مــام بایــز دەمــی ئاغــای چــەور کردبــوو، گەلێکــی دەرخــوارد ئــەدا، بێگومــان لــــە هەمـــوو دزی و رِێگـــری رِووت کـــردن و خراپیـــەکا لەگەڵیـــا بەشـــداربوو، بەشــێکی باشــی وەرئەگــرت، مــام بایــز ســەرچاوەیەک بــوو ئاغــا ئــاوی ژینــی لــێ ئەخــواردەوە، لــە بــارەی چەوســانەوە و خوێــن مژینــی خەڵــکا، ئاغــا پشــتی بایــزی زۆر بــاش گرتبــوو، بگــرە هــەردەم هانیشــی ئــەدا و رِێوشــوێنی بــۆ دائەنــا.

مــام بایــز، چەنــد رِۆژێــک لــە پێــش مارەبرِینــی خانــزاد وکاکــۆ لــە رِێــگا چــاوی بــە خانــزاد کەوتبــوو، زۆری بــەدڵا هاتبــوو، دانــی خــۆی بــۆ تیــژ کردبــوو، جــا ئــەم

ڕۆژەی بیستی خانزاد لە کاکۆ مارە کراو و بڕایەوە، بایز زۆر پێی تێکچوو، هەموو مووی لەشی لێ بوون بە دڕک و نەشتەر و چاوی سوور بوو..! زوو بە زوو خۆی گەیاندە پاڵ ئاغای پاڵ پشتی و دەستی کرد بە نەڕە نەڕ، ئاغا لای خۆی دانا و تۆزێ هێوری کردەوە، لێی پرسی کە بۆچ وا پەشێوە؟ بۆ و لەبەرچی وای ئەکرد؟ بایز چەشنی پیرە چەکەر هاتە پڕمە پڕمو گوتی: "چۆن؟ ئەگەر تۆ ڕێگا نەدەی کاکۆ ئەم تەرزە کارەساتە ناکات.." کاکۆ جارێ ئەمەندەی نەخواردووە، کە قەرەی لە قەرەی بایزدا هەندەی لە باڵاندا نییە کە ئەم جۆرە ناماقووڵییانە بکا.." ئاغا واقی وڕما، گوتی: "تۆ ئەڵێی چی و باسی چی ئەکەی؟" کاکۆ چی و ناماقووڵی کردنی چی و پەنجە لەپەنجەدانی چی؟ کاکۆ چی کردووە؟ من تێناگەم.. وا سەرم لە تۆ سووڕماوە".

بایز وتی "حم.. ئحم، ئەزانم تۆ تێناگەی.. ئەزانم. چاک ئەزانم، چۆن گوایە ئەمەی کاکۆ کرد و بە هێشتاش پێی ئەوێ". ئاغا هەر لەگێژی و وڕیا مایەوە، بۆیە وتی "کاکۆ جوێنی پێداوی، تەشقەڵەی پێکردووی یا هەڕەشە و گوڕەشەی لێکردووە؟ ڕێگەی پێگرتووی یا دزی لێکردووی؟ بایز وتی" بەڵێ ئەمانە هەمووی لێ کردوومە و ئەولاتریش.. ئەی لەمە زیاتر.. وەرە توخوا لەمەش تۆبە! هەڵسا خانزادی لەخۆ مارەکردووە، مام بایز ئەم قسەی دەرپەڕاند و کڕ بوو، بە ئاغای هەڵنواڕی و چاوەڕێی وەڵام بوو، ڕیشی پانی چەشنی باوەشێن لەسەر سینەیا ئەلەزرییەوە. دڵۆپی ئارەقەی تک تک لێ ئەچۆڕایەوە و لە ڕق و مەراق کردنا دەستە سیستەکانی ئەلەرزین، هەر زوو زووش بەنینۆکە قرێژاوییەکانیا ڕیشە بۆزەکەی دا ئەهێنا.

ئاغا هەر تۆپەکی لەخۆزانی و بە مام بایزی وت "بۆچ ئەمە چی بۆتۆیە؟ کاکۆ خانزادی مارە کردووە، چی زیانێکی بەتۆ ئەبەخشێ؟ کاکۆ هیچ تاوانی نییە، ئای مردۆت مرێ، هەی، داخوا گوتم چ خەتایەکی زلی کردووە، دڵت

ڕاچەناندم پیرە خەلفاو؟ بایز قەپۆزی شۆڕ بوو گوتی“ ئاخر ئەزانم ئەمە هەمووی فیتی تۆیە و تۆ ئاگری ژێرکای، ئەگینا چۆن کاکۆ ئەمە ئەکا! تۆ نەبی ئەم هەتیوە حەدی هەیە پەنجەم لە پەنجەیدا؟“

ئاغای چەندی سەری هێناو برد نەیتوانی لە مەرامی مام بایز بگات، سا بە ڕووگرژی گوتی: ”خۆ من شەقم برد مام بایز.. ئێستە ئەم پیاوەتییەم لەگەڵ ناکەی بە چاکی تێم بگەیەنی، بزانم تۆ چیت ئەوێ؟“ بایز بە دووچاوی زەقی حەرامزادانە لەئاغا ڕاما و گوتی: ”ئاغام سەلامەت.. نازانی خۆم خانزادم پێویستە و نابێ بدرێ بەکەسی تر..!“ دەمێ ئاغا داما ئەنجا وتی“ ئاخر خوا چەنت ئەگرێ، خانزاد مەلا لەکاکۆی مارە کرد و بڕاوەتەوە، چۆن ئەمە ئەبێ! ئەیکە تۆ تەمای خانزادت هەبوو بۆچ زووتر دەنگت نە ئەکرد تا بۆتی بخوازم؟ ئێستە پاش باران کەپەنەک بۆچییە! بایز هیچ سێ و دووی نەکرد و شڵپەی لە سینەی ئاغا هێنا، پرسێکەکی پێدادا، چڵپەی هات، ئاغا گەلێ سەری لەم کارە سووڕما و تا ماوەیەکی کەم لە تورەیی و ڕق و کینا خۆشی نەیزانی چی قەوما و بۆچ وا دونیای ڕۆنی لێ تاریک هەڵگەڕا، زوو دەستی گەیاندە پریسکەکە هەموو شتی بۆ ئاشکرا بوو. کلیلی ئەم تەگەرە ئاڵۆزەی دۆزییەو و لە خۆشیانا چەشنی شێت کەوتە قاقای پێکەنین. بە گورجی پرێسکەکەی ترازاند و ڕەنگی سووری پێنج دە دیناری خنجیلانەی دی، زوو بە زوو پرێسکەی پێچاوە و ڕووی کردە بایز وتی ” ئەی مەلا چۆن؟“ بایز هەروەک بەرازی خەزریو لووتی بەرزکرد و پێکەنی، لە پێکەنینا دەوی کەڵۆسی چەشنی ئەشکەوتی گەلی فرە داپچڕی و دوو کەلبی درێژی زەردی لە وێنەی شفرەی یەکانە دەرکەوتن، لە ئاغا چووە پێش، دەستی خستە سەرشانی و گووتی ” گەر لەتۆم وێبێ، مەلا زۆر سانایە..“ ئاغا نەختێ بیری کرد و گوتی ”باشە.. تەنها یەکدوو ڕۆژی تر ڕاوەستە، چونکە خانزاد هەر ئیمڕۆ مارە بڕاوە، ناکرێ هەر ئیمڕۆش هەڵی وەشێننەوە، با خەڵک دڵمان

لـێ پیـس نەکـەن. بەڵکـە مـەلاش شـتێک ئەدۆزێتـەوە بـۆ ئەمـە بیگرێتـە دەسـت خـۆی کـە ئـەم تەگـەرە قورسـەمان بـۆ جێبەجـێ بـکات".

بایــز وتــی" باشــە! ئێســتە لــە شــوێن مــەلا بنێــرە بابــێ، تــا لەگەڵــی ڕێــک کەویـن، جـا کـەی گرفتێکـی گرتـە دەسـت ئەوسـاکە ئیشـەکە ئاشـکرا ئەکەیـن." ئاغـا ئـەم تەگبیـرەی پەسـەند کـرد و هـەر ئـەم دەمـە نۆکەرێکـی بـە دوای مـەلا نـارد. هەنـدەی پێنەچـوو، سـەر و مێزەرێکـی سـپی دەرکەوتـوو مـەلا هاتـە دیوەخانـەوە. ئاغـا و بایـز لەبـەری هەڵسـان و لـە ژووری خۆیانـەوە دانـا. بەخێرهاتنیـان کـردوو و بایـز سـەر و جگەرەیەکـی پێـش کـەش کـردن. مـەلا چەنـد جـار جگـەرەی هەڵمـژی، ئەنجـا وتـی: "خـوا لێـم هەڵناگـرێ، ئەمـە تووتنەکـی زۆر خـۆش و پەسـندە، بۆنـدارە، بـێ شـەمایە، دەرمانـی کۆخـە و پیـری و سـەرمایە". بایـز ئـەم هەلـەی لـە دەسـت خـۆی نـەدا و خێـرا وتـی "مامۆسـتا وا تێنەگـەی تـۆم لەبیـر کردبـێ، لـەم تووتنـە بەشـی تـۆم دیـاری کـردووە و هـەر ئێسـتە کـە چوومـەوە بـۆت ئەنێرمـە ماڵـەوە.."

مـەلا وتـی " بابـە بـە زیـاد بـێ، لەتـۆ و لـە ئاغـای خۆمـان دوو هـەزار هەنـدە، بـەڵام پێـی نـاوی جانـم. ئـەم بارگرانییـە بخەمـە سەرشـانی خـۆت". بایـز وتـی: ئـای. ئـای، مامۆسـتا نەکـەی نەکـەی تـکات لـێ ئەکـەم شـەرمەزارم نەکـەی، ئـەم توانجەشـت هاویشـت، جـا گـەر شـتێکی وا بـۆ ئێـوە نەبـێ، ئـەی گۆیـا بـۆ کـوێ بێـت؟ دوایـە نەیهێشـت مـەلا تووتـن و ئـەم هەڵدانـەی لەیـاد بچـێ بایـز خێـرا وتـی "مامۆسـتای زانـا ئەزانـی بۆچیـمان بانـگ کـردووی، شـتێکی زۆر سـانا و پـڕ سـوودمان پێـت کەوتـووە. ئینشـاڵلا ئەبـێ بۆمـان سـاز دەی". مـەلا خـۆی قیـت کـرد و گووتـی "وەی بەسـەر هـەردوو گلێنـەی چـاوم، هـەر کارێکتـان بەمـن هەبـێ، بـۆ جێبەجێکردنیـا سـەرم پێـوە نییـە.. ئـا فەرمـوون بزانـم ئـەم خزمەتـە چییـە". ئاغـا وتـی "اسـتغفرالله، اسـتغفرالله مامۆسـتا خزمـەت لـە ئێمـەوە، تـۆ گـەورەی ئێمـەی بناغـەی دیـن و دنیامانـی. ئەنجـا هەردووکیـان ئاواتـی پیسـی مـام بایزیـان لـە مـەلای قووڕبەسـەری واق وڕمـا و گەیانـد. مـەلا چـاوی زەق بوونـەوە

و ڕیشی هاته لەرزین، ڕەنگێکی هێنا و برد و سەری لەبەرەخۆوە نا، کەوتە بیرکردنەوە و زوبانی لاڵ بوو.. هیچ قسەی پێ نەکرا.. بایز وتی "ها.. مامۆستا، چیت فەرمووە؟" مەلا ڕووی داماوی هەڵێنا و گوتی: " پەکوو، پەکوو، پەکوو، لاحول و لاقوه الا بالله، خوایە تۆبە استغفرالله، استغفرالله العظیم" ئەنجا ڕووی تێکردن و گوتی" دەک ماڵت وێران نەبێ مام بایز، تۆ چۆن ئەمە لەمن داوا ئەکەی، چۆن زارت هێنا؟ من چۆن خۆم قیلە شەرع ئەکەم! چۆن ئیمانم تەنک و گۆڕم تەنگ و بەرامبەر یەزدانی خۆم ڕوورەش و گوناهبار ئەکەم، هەی ماڵ کاول، چۆن ئەمەت بەدڵا یەت و داوای ڕوورشی و ماڵوێرانی لە من ئەکەی؟ مام بایز، ئاغا ئاغا تکاتان لێ ئەکەم ماڵم وێران مکەن، خانە خراپم مەکەن، داوای هەرچی تەنها ئەمەم لێمەکەن". ئەمەی گوتوو مەلا دەستێکی بەریشی پان تەنکی داهێنا و سەری خۆی لەقاند. بایز قامتە جگەرەیەکی لە تووتنە بۆندارەکە دەرهێنا و لەبەردەمی مەلای دانا، جگەرەیەکیش بە جیا بۆ داگیرساند و پێشکەشی کرد، مەلا زۆر بە گورجی وەریگرت و کەوتە مژینی، لەم کاتەدا ئاغا پیاوێکی بانگ کرد و فسەیەکی لە بن گوێی کرد؟ کابرا ماوەیەکی کەم پاش دەرچوونی چای هێناو گەڕایەوە. ئاغا و بایز و مەلا هەرسێکیان کەوتنە جگەرە مژین و چاخواردنەوە. پاش مەست بوون ئاغا ڕووی لە مەلا کرد و گوتی:" مامۆستای زانا، ئێمە داوای ئیمان فرۆشتن لەتۆ ناکەین خوانەخواستە! نەخێر، حەیف نییە؟ تۆ چۆنمان تێئەگەی؟ تەنیا ئەمەندەمان لەتۆ گەرەکە کە ڕێچکۆڵەیەکی شەرعی بۆئەم تەگەرەیە بدۆزیەوە و بەس. جا بۆ من ئەبێ ئەمەندە بکەی". هەر لەم کاتەش شلپە لە کۆشی مەلاوەهات. مەلا دەستی بۆ لای درێژ کرد و پرێسکەی قوورسی هاتە چەنگی، وردە وردە لێکی کردەوە و زانی کە دە دیناری تیا لوولدراوە. سەری هەڵبڕی، چاوی لە چاوی مام بایز بڕی، زاری داپچڕیبوو، ئارەزوی فەرموودەیەکی کرد، بەڵام بایز قسەی بڕیبوو بە چووستی پێی گوت "ئەمەش خەڵاتی تۆیە". مەلا ئازا

پارەکــەی خســتە بــەر ســووخەی لــە ژێــر ســەڵتەکەوە و زۆر بــاش پەنهانــی دا و گوتــی" ئەگــەر ئێــوە بەشــەرع ئەجوڵێنــەوە و داوای ڕێــکاری ڕاســت لــە مــن ئەکــەن ئــەوا زۆر ئاســانە، ئومێــد دەکــەم ئــەم ئیشــە بەدڵــی ئێــوە ببڕێتــەوە.." بایــز وتــی: زۆر زۆر بەجێیــە، تەنهــا ئەبــێ تــۆزێ زوو بــی، دەمــەوێ پــاش دوو ڕۆژی تــر هەمــوو شــتێ ئامــادە بــێ".

مــەلا هەڵســا ســەرپێ و مێــزەری قیــت کــردەوە و گوتــی "بەســەرچاو.." هــەر هیــچ دڵــت خەتــەرە نــەکا و مەترســە. ئــەی ئەگــەر مــن ڕێگەیەکــی شــەرعی لــە شــتێکی وا ســانا نەدۆزمــەوە، بەچــی مــەلای دوانــزدە عیلمــم پــێ ئەڵێــن؟ مــەلا بــە هەوەســەوە ئەمــەی وتــو چەنــد جــار وردیلانــە کۆکــی و بــەلار و لەنجــە کــردن دیوەخانــەی چــۆل کــرد.. ئەنجــا بایــز دەســتی ئاغــای گوووشــی و زۆر سوپاســی کــرد و گوتــی: خۆشــم بــە بەختیــار ئەزانــم، گــەر ئێــوارە بــۆ نانخــواردن تەشریفتــان لەگــەڵ مــەلا گەورەمــان کــەن". ئاغــا وتــی: دڵــت ناشــکێنم. بــڕۆ ئومێدەواربــە کــە ئیشــەکەت جێبەجــێ ئەبــێ، خــۆم لــە شــوێن مــەلا ئەنێــرم و بەگــەڵ خۆمــی ئــەدەم بــۆ لات. "بایــز ڕۆیشــتوو ئاغــای بــە تەنیــا لــە دیوەخانەکــەی هێشــتەوە تــا دینــارەکان دەرخــا و بیانژمێــرێ لەنــاو دەســتیا گەمەیــان پێبــکا و پێیــان هەڵبــڕێ.

مــام بایــز بــۆ شــەو ئاهەنگێکــی ســازدا، ئاغــا مــەلای بــەدوو خــۆداو بــۆ ماڵــی بایــز چــوون. ئێــوارە لــەوێ مــەلا قاوڵتێکــی زۆر چــەور و خەســتیی کوشــیی، بەڕاســتی ئەمەیــە کــە پێــی بوتــرێ "هەتیــو بیکــووش" دوایــی چــاو و قــاوە شــەوچەلەیان خــواردوو کــە هەڵســا بچنــە دەرەوە مــەلا لەدڵــی خۆیــا ئەیــووت: "بەخــوا مــام بایــز پیاوێکــی بــەدڵ و باشــە خــوا لێــم هەڵنەگــرێ.. ئــا .. ئــەدی بەهەشــتی بــەم جــۆرە ئەبــێ، ئەمەیــە پیــاوی خوایــی، بابــە پێینــاوێ کابــرا خــوا داویەتــێ، بەڕاســتی مێوانداربــوو مــاڵ نەهاتنــە بەرچــاو ئەوهــا ئەبــێ.. بایــز ماڵــی خــۆی نایەتــە بەرچــاو.. تێــرە.. تێــر، تێــر.."

دڵتەنگی

کاکـۆی هــەژار هیــچ ئــاگای لــەم پیــلان و پــڕۆژە خواروخێچانــە نەبــوو، بگــرە بــە پێچەوانــەوە وەك بــاو بــوو لــە دی، چــوو بــوو بــۆ جلوبــەرگ کڕیــن لەشــار. هەرچــی بــۆ بووکــی مــرادی پێویســت بــوو کڕیــو گەڕایــەوە کەلوپەلــی نــاردە ماڵــی خانــزاد و بــۆ گواســتنەوەی بووکــی کەوتــە خــۆ ئامادەکــردن. زۆر بەنیــازەوە چاوەنــۆڕی ڕۆژی دووشــەممەی ئەکــرد، کــە لــەم ڕۆژەدا ئومێــدی وابــوو بگاتــە ئاواتــی دڵــی. کاکــۆ لــەم ســەین و بەینەدابــوو، مــەلاش هــەر مێشــکی پووچــی خــۆی هەڵئەتەکانــد کــە گۆیــا ڕێگەیەکــی شــەرعی بدۆزێتــەوە بــۆ ســازدانی کاری بایــز و ئاغــا.. مــەلا زۆر خــۆی بــە ژێــر دانــا کــە پــاش دوو ڕۆژ بیرکردنــەوە کەچــە ڕێگەیەکــی دۆزیــەوە، بەخــۆ و هەمــوو ســەروو مێــزەرەوە کۆڵــە ڕیشــی ســپییەوە خــۆی ئەخەڵەتانــد و پێــی ئــەوت (ڕێگــەی شــەرعی) کەچــی تەنانــەت منداڵــی نەفــام بــێ تێڕامــان ئەیزانــی (شــەرعی نییــە و شــەیتانییە).

مــەلا کەچــە جبــەی ڕیایــی خســتە سەرشــانی و لەنگــی و بــە لەنجــە کــردن خــۆی کوتاییــە دیوەخانــی ئاغــا. کــە چــاوی بــە مەلاکــەوت ئاغــا وتــی "هــاه.. مــەلا خێــرە؟ مــەلا گووتــی: خێــر ئەبــێ، بەتەمــای خــوای.. زووکــە ئاغــام.. بفەرمــوو کەســێ بــەدوای بایــز بنێــرە، وا پــێ ســێپراوەکەتانم ســازداوە" نۆکــەرێ چــوو بایــزی هێنــا. کــە بایــز مــەلای دی خێــرا جگــەرە بۆنخۆشــەی داگیرســاند و پێشکەشــی کــردن. ماوەیــەک کڕبــوون ئەنجــا ئاغــا ڕووی کــردە مــەلا و گوتــی: ئــا بزانیــن چیــت کــردووە؟ مــەلا لــە وەڵامــا وتــی "ئێــوە باوکــی خانــزادم بــۆ پەیــدا کــەن و چیتــان بەســەریەوە نەبــێ، جــا ئەبینــن مــن چــی ئەکــەم". یــەک لــە دەســتو پێیــەکان لــە دوو باوکــی خانــزاد چــوو. باوکــی خانــزاد کــە هاتــوو ئاغــا و بایــز و مــەلای دی زۆر ترســاو لــە دڵیــا ئەیــووت "ئەبــێ چــی ڕووی دابــێ؟" تەنیــا بەســەرە خــۆی نەهێنــاو لایــان دانیشــت. بایــز بەخێــر هاتنــی کــرد و جگــەرەی بۆنــداری دایــە. پــاش جگەرەکێشــان باوکــی خانــزاد ڕووی تێکــردن و گوتــی: "ئاغــام.. خێــرە؟" ئاغــا

خـۆی سـڕ نەکـرد، بـێ دەنـگ بـوو، ڕووی کـردە مـەلا و مـەلا کەوتـە گـەڕ. مـەلا هەنـدێ پڕمەپـڕم و کۆکەکۆکـی کـرد و بـە بۆنـەی وەڵام گوتـی: "بـۆ کارێکـی زۆر گـەورەی شـەرعا تۆمـان بـۆ ئێـرە هێنـاوە، بەرخـم، دونیـا هـەروا ڕوون نابـێ، هەمـوو ئەمریـن هەرکەسـە حسـابی خـۆی لەگـەڵ ئەکـرێ، کـەس ناچێتـە گـۆڕی کـەس، ڕۆژی تاوانـکار تاریـک و دەیجـوور ئەبـێ، مـەردووم پێویسـتە لـە گوناهـی خـۆی پەشـیوان بێتـەوە و تۆبـە بـکات، موسـورمان ئـەم کەسـەیە لەیـەزدان ئەترسـێ و لـە شـەرعی لانـادا.." مـەلا هەڵوەسـتێکی کـرد، باوکـی خانـزاد تۆپەکـی لەخۆزانـی و سـامێکی هاتەسـەر و دڵـی کەوتـە کووتـان، دەمـێ بیـری کـردەوە، ئەنجـا کوتوپـڕ وتـی "فەرمووەکانـت گشـتی ڕاسـت و بێگومانـە مامۆسـتا، وا دڵـم تەقـی کـرد، ئـا تـۆ بیخـوا زووکـە پێـم بڵـێ چـی گوناهێکـم هەیـە چـی بـێ شـەرعیم کـردووە، تـا زوو لەسـەر دەسـتی ئێـوە تۆبـەی بکـەم.."

مـەلا دەسـتێکی بـە ڕیشـی پانـی داهێنـاو نەختـێ گرژییـەوە، پاشـان وتـی "ئافەریـن، پیـاوی ئیمانـداری دڵپـاک ئەوهـا ئەبـێ.. بزانـە دڵـت چـۆن نـەرم بـوو، چـۆن ڕووت ڕوون بـوو، چـۆن گەشـایەوە؟ مەترسـە کـوڕم مەترسـە، تـۆ هیـچ گوناهێکـی وات نەکـردووە تەنهـا ئێمـە هەمـووەمـان تێکـڕا لـە کارەسـاتێ بەهەڵەچوویـن. تـۆ باوکـی خانـزادی، ڕۆژی دووشـەممە خانـزادی ئەگوازنـەوە چەنـد ڕۆژێـک لەمەوبـەر، مـن هاتـم خانـزادم لـە کاکـۆی پیرەمـام مـارە کـرد، وایـە یـان نـا؟ ئـا. هـا.. زۆرباشـە کـوڕم، مـن خـۆم و ئێـوەش گوناهبـار ناکـەم. پـێ لـە خەتـای خـۆم ئەنێـم. ئـەم کاتـە کـە خانـزاد و کاکـۆم لێـک مارەکـردن، مـن دەسـتنوێژم نەبـوو، تەنهـا ئـەم دەمـە هیـچ لـە هۆشـم نەبـوو، ئیمشـەو لەوەختـی خوێندنـەوەی شـەرعا بەیـادم هاتـەوە. هـەر ئـەو هەلـە تەماشـای شـەرعم کـرد و سـەرنجێکی وردی تەگەرەکـەم دا. شـەرع وا ئەفەرمـوێ ئەگـەر مـەلای بـێ دەسـتنوێژ کەسـی مـارە کـرد، ئـەم مارەکردنـە بـێ کەڵـک و بەتاڵـە، دروسـت و شـەرعی نییـە. ئەگـەر ژنـە بـە بـووک چـوو، ئـەوا مـەلا و بـووک و

زاوا هـەردوو خـەزوور و خەسـوو گوناهبـارن. ئێسـتە وا مـن خـۆم لـە گوناهـی خـۆم پـاک کـردەوە و ئێـوەش ئۆباڵـی خۆتـان لـە ئەسـتووی خۆتـان، خوایـە تۆبـە أسـتغفروالله أسـتغفروالله العظیـم. خوایـە مـن کـردم تـۆ نەیکـەی، یاڕەبـی مـن بەندییەکـی ڕوورەش خەتابـارم، بـە ڕۆحمـی خۆتـم لەگـەڵ کـەی بـە خراپـە و پیسـی خـۆم لەگـەڵ نەکـەی لـە گوناهـم خـۆش بـی..” ئەمانـەی وت، ڕیشـی بـە پەنجـە شـانە کـرد و مـەلا سـەری لەبەرخۆنـا. باوکـی خانـزاد هەناسـەیەکی سـاردی هەڵێنـا وگوتـی” ئەنجـا چـارەم چییـە؟” باشـە مامۆسـتا، دووبـارە لـە نـوێ مارەیـان کـەوە بـا کـەس.. مـەلا قسـەی بـڕی وگوتـی: ”باوکـم ئـەم ئیشـە دیـارە خـوا پێـی خـۆش نییـە، ئەگینـا چـۆن مـن وا ئەشـێوێم کـە بـێ دەسـتنوێژ مارەیـان کـەم، وەرە پیـاوی بـاش بـە واز لەمـە بێنـە، دەسـت لـەکاری یـەزدان مـەدە، چارەنووسـی لەدەسـت ئادەمیـزاد نییـە، دیـارە ئەمانـە بـۆ یـەک نینـە و بۆیـەک نابـن.. ” باوکـی خانـزاد پـاش ئیمانێکـی دوور و قـووڵ وتـی” ئاخـر چـۆن ئەبـێ، مـەلا کاکـۆ وا هەمـوو شـتێکی سـازداوە، ئیشـەکە بڕاوەتـەوە و دووشـەممە ڕۆژی گواسـتنەوەیە!” مـەلا هەڵیدایـە گووتـی ”ئەنجـا چییـە؟ بـا هەمـوو شـتێکی ڕێـک خرابـێ، هـەی مـاڵ خـراپ، تـۆ بـۆ ماڵـی خـۆت کاول و وێـران ئەکـەی، بـۆچ خۆتـان لـە ئاییـن ئەکـەن، چـۆن بـێ ئەمـری خواتـان ئەکـەن؟” باوکـی خانـزاد کـڕ و بێدەنـگ بـوو، ئەنجـا ئاغـا هەڵیدایـە وتـی” بزانـە تـا کیـژت سـووک و ناوبـەد نەبـێ، بـۆ ئەمـەی هـەر لـە ڕۆژی دووشـەممە خانـزاد بگوازێتـەوە، تاکـو کەسـتان دینتـان نەزرنگـێ، مـن وا پڕۆژەیەکتـان ئەخەمـە پێـش، چـارەی ئـەم ئابڕووچـوون و ماڵوێرانییـە ئەمەیـە کـە ئێسـتە خانـزاد لـە بایـز مارەکەیـن و ڕۆژی دووشـەممە لەجیاتـی بـۆ ماڵـی کاکـۆی بـۆ ماڵـی مـام بایـز بگوازرێتـەوە و دەردەسـەرییەکە کۆتایـی دێـت و ئەبڕێتـەوە. خۆشـت ئەزانـی بایـز بـە کیـژت قایـل بـێ ئەمـە چـی گەورەیـی و بەرزییـە بـۆ ئێـوە؟” نەیهێشـت باوکـی خانـزادی واق وڕمـا و هیـچ بڵـێ کـە مـام بایـز بـە شـەیتانی هەڵیدایـە” لاحـول و لاقـوە الا باللـە” تۆخواکـەی

ئاغـام.. ئەنجـا چـۆن ئـەم سـووکایەتییەی بەمـن ئەکـەی، بـۆچ گوایـە مـن لـە ڕیـزەی ئەمانـەم... چییـە؟ لـە لایەکـی تریشـەوە مـن بەباوکـی خانـزاد ئەشـێم، ئەمـە چـۆن تـۆ کەسـت لەمـن کەمـتر و نزمـتر نەدۆزییـەوە تـا گرفتـاری ئـەم عەیبـە و ئابڕووچوونـەم ئەکـەی و ئـەم حەیـا تکانـە ئەخەیـە ئەسـتۆی مـن و ئـەم بـێ ڕێزییـە بـە مـن پینـە ئەکـەی و شـانەی ئەوهـا لەسـەری منـا ئەشـکێنی. کـەس نەمـا تـا بەسـەر مـن سـاخ نەکەیـەوە؟ ئـەوا چـۆن دڵـت هێنـای ئەمـە بـۆ مـن پەیـدا کات؟ ئاغـاش بـە سـەگاتی مـام ڕێـوی فێڵبـاز وتـی: "پێـی نـاوێ مـام بایـز، خۆشـت بـێ و ترشـیت بـێ، مـن قسـەم تیـا کـردووە و ئەبـێ لەبـەر دڵـی مـن بـۆ باوکـی خانـزاد ئـەم ڕووداوە هـەر جێبەجـێ بکـەی، قـەی نـاکا، وا بزانـە کـە خـۆت لـە پێنـاو مـن دانـا.. بایـز وتـی "چبکـەم، ئاغـەم، بەخـوا دەسـەڵاتی تـۆم نییـە، ئـەوا بەناچـاری کـردم، خوایـە زۆر شـوکور بـۆم بـە چاکـە بگێـڕی!" ئەوهـا لـە شـێوەی ڕاوە ژیشـک باوکـی خانـزادی قوڕبەسـەری داماویـان سەرسـام و دەو کـوت کـرد، دوایـە بـە ناچـاری وتـی "باشـە مـن ئـەوا ئەیکـەم" ئـەی ماڵـی زاوای چـۆن؟ مـەلا و ئاغـا مـام بایـز تێکـڕا وتیـان "ئەمـە لەسەرشـانی ئێمـە بـێ.."

ئاغـا ئـازا نۆکەرێکـی نـاردە شـوێن پیرەمـام و کاکـۆ، ئەمانیـش زۆر بـە دڵخۆشـی هاتـن، کاکـۆ چەشـنی کارمامـز لەگـەڵ باوکـی ئەیکـرد ڕەوت، تـا بـە ژوور دیوەخانـی ئاغـا کـەوت، کـە ئاغـا و بایـز و مـەلا و خـەزووری دیـت، دڵـی کەوتـە کوتـان و تەنهـا ئـەو دەمـە مەترسـی پەیـا کـرد و دووچـاری دڵتەنگـی بـوو..

ئـەم قسـانەی بـۆ باوکـی خانـزادی کردبـوو، مـەلا هەمـووی بـۆ پیرەمـام و کاکـۆ دووبـارە کـردەوە، لـە پاشـان کوتوپـڕ وتـی "ئێسـتەش ئـەوا عەیـب و عارمـان لەسـەر لابـردن و لـە گوناهـمان دوورکردنـەوە. کاری خانزادیشـمان جێبەجـێ کـرد، ئێـوە خەمتـان نەبـێ، ئـەوا بـە هـەزار زۆرە ملـێ نالـی عەلـی بایزمـان هەڵخەڵتانـدوە کـە خانـزاد لەخـۆی مـارە بـکا..

کاکـۆ لـە جێگـەی خـۆی وەک شـەختە سارد و چـۆن بـەردی ڕەقـی بەسـەرهات، چەنـدی ئەیکـرد نەیئەتوانـی بـڕوا بـکا کـە نەخەوتـووە، بەڕاسـتی گوێـی لـەم تـەرزە قسـانەیە، هـەروای ئەچـووە کەللـە کـە لـە خەوایـە و بەسـەرهاتەکەش خەونـە، تـا ماوەیـەک سەرسـام و بێدەنـگ بـوو، ئەنجـا ڕەنگێکـی زەرد و سـووری هێنـا و پەردەیەکـی ڕەشـی تاریکـی بەسـەر چـاوا هـات، شـێوا و لەخـۆ چـوو، کـە بەخۆیـان هێنـاوە بەئـاو بـەدەم و چـاوا پـرژان و بـۆن سـۆ و بـە بەرلـووت هەڵـدان، مـەلا کەوتـە ئامـۆژگاری کـردن و پێـی وت کـە بـۆ هەمـووان واباشـە کاکـۆ دەسـت لـەم کارە بـەرداو بەردێکـی لەسـەردانێ، ئەوسـا کاکـۆ وردە وردە خوێنـی بەلەشـا گـەڕا و گەرمداهـات و بـە وێنـەی هـەوری بەهـاری تووندبـوو، هـەزار و یـەک بیـری ڕەش بەمێشـکا هاتووچـوو، دەمـێ ئەیـوت هەڵسـە بـە مەندیلـی خـۆی مـەلای بخنکێنـی، کاتـێ نیـازی ئەکـرد هەڵکێشـتە خەنجـەر و هەڵکوتێتـە سـەر ئاغـا و مـەلا و بایـز و هەمـووان لـە خوێـن سـوورکا، ناوەناویـش وێنـەی خانـزادی ئەهاتـە یـاد و جەرگـی برینـداری ئەکولایـەوە و هـۆش لەمانـە نـە ئەمـا، چەنـدی ورد بـۆوە کاکـۆ هیـچ ڕێگـە و تەگبیرێکـی نـەدی کـە بیگـرێ و بـەکاری بهێنـێ، لەبـەر ئەمـە خـۆی گرتـوو مەنـد بـوو، شـێرانە ڕوویکـردە مـەلا و گوتـی "لەبەرچـی ئەبـێ مـەلای نامـەلا، بـۆچ مـن واز لەخانـزاد بێنـم؟ ئـەی جەنابـت بـە ڕیشـی پانـی پـڕ لـە ئەسـپێت خانـزادت بـە شـەرعی خـۆت لەمـن مـارە نەکـرد؟ مـەلا وتـی کـوڕم هەروەکـو باسـم بـۆ کـردن، لـەم کاتـە کـە ئێـوەم لێـک مـارە کـرد بـێ دەسـتنوێژ بـووم، کاکـۆ تـۆزێ دامـا، هەنـدێ بیـری کـردەوە و بەسـەر مەلایـا قیژانـی: ئـەی مـەلاـ تـۆ لـە پێـش چـاوی منـا دەسـتنوێژت نەشووشـت کەهاتـی بـۆ مارەکردنمـان؟" مـەلا درۆی لـێ سـپی بـۆوە ڕەنگـی زەرد هەڵگـەڕا، بـەڵام زوو خـۆی گرتـەوە، درۆیەکـی گەورەتـری ڕێکخسـت و گوتـی، ئاخـر کـوڕم لەشـم بـێ نوێـژ بـوو. تـۆ نەفامـی تێناگـەی.. تەماشـاکە تـووش چـی ئابڕووچوونێکـم ئەکـەی، هەتیـو لەشـم پیـس بـوو لـەش، شـەیتانم

پـێ پێکەنـی بـوو، ئـای هـاوار لەدەسـت کاکـۆ و خەڵکـی ئـەم دێیـە؟ ئـای چـۆن خەڵکـی سـوک و چـرووک ئەکـەن و دیـن و ئیمانـی ئەلەقێنـن؟

کاکـۆ نەیزانـی چـی بـکا و چـۆن خـۆی لـە دەردەسـەرییە ڕزگارکا، هـەر نەمابـوو شـەق بـەرێ و دڵـی بتەقـێ، چەشـنی ئـاو قوڵپـی ئـەدا و ئەکـوڵا نەختـی لێـوی خـۆی کـرۆژت و ڕق وکینـی بەربـەس کـرد، بـەڵام بـێ سـوود بـوو، جـام کـە پـڕ بـوو لێـی ئـەرژێ و کوشـین و پەسـتین ئەبنـە هـۆی تەقیـن، چـی تـر خـۆی بـۆ نەگیـرا و زامـی دڵـی بەسـەر مـەلادا هـەر ڕژانـد، وتـی ”هـەی درۆزنـی ڕو ڕەش، پـاروو گـەورە! هـەی بـێ دینـی بـێ ئیمانـی بـێ ویـژدان! چـۆن تـۆ خـۆت بـۆ پـارە و پلاوکووشـین و تەماحـی دونیـا و ڕیایـی ڕووڕەش و مـاڵ کاول و خانەوێـران ئەکـەی؟ چـۆن لەترسـی ئاغـە و بەرتیلـی بایزبـەگ دەسـت لەشـەرعی دەی و ئاییـن ئەگـۆڕێ؟ کـوو پێـش چەنـد ڕۆژ خانـزاد لەمـن مـارە ئەکـەی و ئیمـڕۆ هەڵیئەوەشـێنی و ئەتـەوێ لـەم پیـرە گەمبۆڵـە سەگسـارەی مارەکـەی؟ ئەمـە لـە چ ئایینێـک و لـە چ شـەرعێکا هەیـە؟ ئەمـە لەنـاو چ میللەتێـک و لـە چ کاتێکـدا ڕوویـداوە! ئێـوە بەخۆتـان ئەڵێـن مـەلا و جێنشـینی پێغەمبـەر و لـەم جـۆرە گوناهـەش لانـادەن، چـی بتوانـن بـۆ ماڵـی دونیـا و لـە شـەرمی ڕووان ئەیکـەن، ئـەی ئامـۆژگاری خەڵـک چـۆن ئەکـەن؟ کەواتـە چـۆن گلەیـی و گازانـدە لـەم نەفامـو بەسـتەزمانە بـێ ئاگایانـە ئەکـەن کـە هـەرە گونـاه و تاوانـی گەورەیـان ئەمەیـە ئاغەتـان ناپەرسـتن، یـا لـە جەژنـە هەندەیـان نابـێ بـۆ سـەر چاکردنـەوە چـاک دەوتـان چـەور کـەن؟ یـا لەبـەر ڕەنجەڕۆیـی و قـوڕ بەسـەری خۆیـان بۆیـان ناشـێ هەمـوو دەم سـوخرە و بێکاریتـان بـۆ بکـەن؟ یاخـود...، یـا... زۆر جـار...!! بـەم قسـانەی کاکـۆ، ئاغـا چـاوی سـوور و سـەری گـەرم بـوو، داوای بێدەنگـی لـە کاکـۆ کـرد، پاشـان کـە دیتـی کاکـۆ یەکجـار دڵ پـڕ و پەسـتە هەڕەشـەی لێکـرد و چەنـد نۆکەرێکـی بـەدکاری خـۆی بانـگ کـرد و بـە پیـل ڕاکێشـان بەدەرەوەیـان نـا، پالێکیشـیان نایـە پیرەمامـی بـێ تاوانـی هـەژاری بەسـتەزمانی بـێ هێـز، هـەر ئەمەنـدە نەکەوتـو گیانـی دەر نەچـوو،

بـاوک و کـوڕ هــەردوو بەناچـاری و دڵبرینــداری گەڕانــەوە ماڵــەوە، کاکـۆ هۆشـی لەکەللـەدا برابـوو، ئـاگای لـە هیـچ نەمابـوو، باوکـی قوڕبەسـەر چـی بەدەسـتەوە نەمابـوو، دڵـی ئەدایـەوە و هێـوری ئەکـردەوە ئەیگـووت: کـوڕم ئـارام بگـرە، هیـچ ئیـش نییـە خـوا چاکـی نـەکا، هەرچـی خـوا بیـکا هــەر ئەمـە باشـە، فەرمانـدەی یـەزدان لەسـەر سـەرمان، لەسـەرچاومان کـە ئیمـڕۆ ئێمـە دەسـت کـورت و بـێ دەسـەڵاتین، بەرامبـەر بـەم زۆرداره دەسـت درێـژ و خوێنڕێژانـە ناتوانیـن بوەسـتین و هیچـمان بـۆ ناکـرێ، جـا پەنـا ئەبەینـە بـەر ئـەم خوایـەی لـە ژووری سـەرییە و بـە هــەر شـتێ ئـاگادارە، هــەر ئـەو هەقـمان بسـێنێ و تۆڵەمـان بـۆ بکاتـەوە، پشـت و پەنامـان بـە ئـەو، ئـۆ خوایـە هــەر تـۆ بەهەقـی و گـەورە و دادپەرسـت و پشـت و پەنـای هــەژار و هــەق خواردنـی، خوایـە زۆر شـوکر..“

مـەلا پێشـەنگی گـرت و ئاغـا و بایـز و باوکـی خانـزاد لـەدوای ڕۆیشـتن، ڕوویـان کـردە ماڵـی باوکـی خانـزاد، مـەلا چەشـنی عیزرائیـل لەخانـزادی بێخەبـەر چـووە ژوورێ، هەمــوو کارەسـاتەکەی بـۆ گێڕایــەوە، ڕاو تەگبیــر و پیلانەکــەی خۆیانــی تێگەیانــد. خانــزاد وەک گوڵــی سوســن لەکاتــی ڕۆژئــاوا وشــک و سـیس بــوو. ڕەنگـی لەبەرنەمـا و دونیـای ڕۆنـی لـە پێـش چـاوا ڕەش و تاریـک بـوو، هەنـدەی پـێ نەچـوو وەک کاکـۆ ئەویـش لەخـۆ چـوو.. مـەلا بانگـی بـاوک و دایکـی کـرد نەختـێ ئاویـان بـە دەمـو چاویـا پڕژنـد و بۆنسـۆیان بەبەرلووتـی دا تـا بەهـۆش هاتــەوە، ئەوسـا کەوتنـە پاڕانــەوە و ئامـۆژگاری، بـەڵام بـۆ ئـەم قسـانە خانـزاد وەک بـەردی کـەڕ وابـوو، ئەوسـەری نزمـی کـرد و بـەرزی نەکـردەوە ئـەم ئەشـکی بارانـدی نەوەسـتایەوە، نەزگـرە و نووکـە و گریـە و هـاواری بـەردی ڕەقـی نـەرم ئەکـرد و ئەتاوانـدەوە. کەباوکـی زانـی قسـەکانیان بـێ سـوودە و چەشـنی بـا لـەم گوێیـە دێ و لەمـە ئـەڕوا، سـەری خانـزادی پـێ نالەقـێ، ئەنجـا کەوتـە هەڕەشـە و گوڕەشـە، تەنهـا هەڕەشـە و تۆقانـدن بایـی موویـک دڵـی خانـزادی نەگووشـی و بیـری نەگـۆڕی، ئەوسـا باوکـی هەروەکـو زۆرتریـن بـاوک لـەم تـەرزە کاتـە،

دەستی نایە سەر دەسکی خەنجەری دەبان، نەڕە خەنجەری جەوهەرداری هەڵکێشا و چەشنی قەساب هەڵیکوتایە سەر خانزاد، ئاگری لەناوچەوانا ئەباری، بەسەر خانزادا قیژانی و گوتی: یامێرد بەم مام بایزە ئەکەی، یا ئەتکوژم.. بەم خەنجەرە شەق و پیلت ئەکەم..“

بێگومان خانزاد هەزار جار کوشتن و پەلبوونی لاخۆشتر و سانا تر و مەردانەتر و پەسند بوو، تەنها لەم کاتە ناسکەدا شێوەی کاکۆی هاتە بەرچاو، لەمە بیری کردەوە ئەگەر خۆی بکوژێت ئەبێ کاکۆی قور بەسەر چی بکا و چی بەسەر بێنن چۆن پاش مەرگی ئەو ژینی لێ تاڵ و خۆی دەربەدەر بێ، بەم تێبینیە نەختێ باری کارەساتەکەی لاسووک بوو، هەندێ خۆی گرت و وردە وردە هۆشی هاتەوە بەرەخۆی و کەوتە بیرورا، لەدڵی خۆیا وتی ئەگەر بێتو تۆزێ لە مەکری ژنان بەکار بێنێ، ئەوا لەوانەیە هیچ دوور نییە، کەخۆی دەربازکا و لەگەڵ کاکۆی بڕۆن و پێک ببڕێن، کە خانزاد ئەم داوە باریکەی لە ئومێدا هاتە بەرچاو لە مام بایز مارەکردنی خۆی بەسەر کوشتنا پەسەند کرد.

باوکی خەنجەری گەورەی لەکالان نواند و کەوتە ماچ کردن و پێ هەڵگوتنی خانزاد، زۆر خۆشحاڵ و خەنی بوو، لەم کاتەدا ماڵ و سامانی بایزی هاتە بەرچاو و خۆی لێخۆشکرد.

خۆ باسی هەواڵی دڵی بایز ناکرێ، کە چۆن لەخۆشیانا هەڵئەپەڕی و شەقی لەخۆی هەڵئەدا و پەیمانی ماڵ بەخشینی ئەکرد.

ئاغاش سەری گەورە، زۆر تڕ زلی پیا هاتوو و خۆی بەڕێ و جێ و پیاوی ماقووڵ هاتە بەرچاو.

ماوە مەلای نامەلا، دەستی بەریشی پانی داهێنا و چاوی لە بایز هەڵتەکاند و پیرۆزبایی لێ ئەکرد و یەک لەدوو یەک جگەرە بۆنخۆشەی مام بایزی ئەکێشا..

گواستنەوەی خانزاد

خانــزاد یەکجــار زۆر دڵتەنــگ و خەمگیــن بــوو، ســەری لێشــێوا و نەیئەزانــی چــی بــکا! لــە خەفەتــان نــە خــەوی هەبــوو نــە خــواردن، ڕۆژ تــا ئێــوارە بیــری ئەکــردەوە و فرمێســکی خوێنــاوی ئەبارانــد.. بــەم یەکــدوو ڕۆژە زۆری کــەم کــردوو و ڕووی گەشــی بەهاریــی چەشــنی گوڵــە نازنــاز کاتــی ڕۆژئــاوا ســیس و چــرچ بــوو، شــێوەی درەختــی زەردی خەزانــی بەســەرهات، تەنهــا لەگــەڵ ئەمەشــدا ئومێــد بــڕ نەبــوو، بەڵکــو بەهــۆی بیرکردنــەوە و مەنــدی پیلانێکــی ڕێکــی ڕێکخســتو و بــرا بچکۆلانەکــەی خــۆی ڕاســپارد کــە بچــێ کاکــۆ لــەم پیلانــە بگەیەنــێ وئاگاداریــان بــکا.. بــرای خانــزاد خــۆی گەیانــدە کاکــۆ و ڕاســپاردەکەی پــێ گەیانــد کــە بەڵێــن بــوو لەمــە: "خانــزاد لەکاکــۆ ئەخــوازێ کەهیــچ پەســت و نائومێــد نەبــێ، ئــارام بگــرێ و دڵنیــا بــێ، بەڵــێ ڕاســتە خانــزاد ئەگوازنــەوە بــۆ پیرەبایــز، تەنهــا ئــەم کارە هیــچ مەترســی نییــە، خانــزاد توانــای هەیــە بــە هــەر جۆرێــک بــێ ئــەم شــەوە بایــز بخەڵەتێنــێ و نەهێڵــی دەخلــی بــکات. نــەک هــەر ئەمــە بگــرە بــۆ بەیانییەکــی تــر پێــش گزنگــی هەتــاو ئەبــێ کاکــۆ بــە ئەســپ و هەمــوو پێویســتییەکەوە لــە پشــت کانــی پیــاوان ئامــادە و چاوەنواڕبــێ، بەهــەر فێڵــێ بــێ خانــزاد خــۆی ئەگەیەنێتــێ و هــەردوو خۆیــان دەربــاز ئەکــەن، بــەرەو شــوێنێ لەســەر زەوی کــردگار ســەرهەڵئەگرن.." کاکــۆ کــە ئــەم ڕاو و تەگبیــرەی زانــی، دڵــی چەشــنی گــوڵ گەشــایەوە و خانــزادی ســەد ئەمەنــدەی تــر لا شــیرین و نــازدار بــوو، گومانــی نەمــا لەوەفــای خانــزاد و دڵــداری مەردایەتــی ئــەم فرشــتەی لابــەرز بــوو، لــە یــەزدان پارایــەوە کــە خانــزادی لــە شــەڕ و بــەڵای بایــز و ئاغــا بــۆ بپارێــزێ.. هــەر لــە ئێســتەوە وێنــەی ئــەم کاتــە خۆشــەی ئەهاتــە بەرچــاو کــە دوو بــەدوو لەگــەڵ خانــزاد بــە تــاک و تەنیــا بــە ســواری ئــەڕۆن بەڕێــدا بــۆ شــوێنێکی نەنــاسراو، کــە چــۆن لــە چەنــگ ئــەم تەنــگ و چەڵەمەیــە ڕزگار ئەبــن و پــاش ئــەم هەمــوو ناخۆشــی و دەردەســەرییە کــە تــا ئێســتە چێژتوویانــە لەمەفتەنــی خۆیــان،

خۆشـاوی دڵـداری و ئاهەنگـی سەربەسـتی ئەنۆشـن لەنـاو بێگانـە دووره وڵاتـی.

پـاش ئـەم زینـدە خەونانـە بەخـۆ هاتـەوە و دەسـتی کـردە پیـلان دانـان و پێویسـتی کۆکردنـەوە و ئامـادە بـوون.

رەورەوەی زەمـان سـوڕا و ڕۆژی دووشـەممە هـات، بـەڵام بەهاتنـی ئـەم ڕۆژە ڕەشـە دونیـا گـۆڕاو هـەور و هـەرا لـە ئاسـمانی شـینا پەیدابـوو، هەڵـی کـردە ڕەشـەبا و هـەور دەسـتیان کـردە بـە شریقـە و گـرم و هـۆڕ.. ئەتـووت سروشـت ئەیزانـی کـە ئـەم ڕۆژە شـووم و بەدوومـە چـی کارەسـاتێکی سـووری خوێنـاوی لـە ڕێگـەی ڕوودانـە!! نمـە نمـی بـاران پێشـڕەوی کـردو و سـووی هـەروا سـارد بـوو، هـەوری سـپاتی بـەرزی ترسـناک دەرکەوتـوو لەگشـت کـەس ئاشـکرابوو نیشـانەی بەفـر و کڕێـوە بـاری.

لەمـلاش بایـز وەک لەنـاو ئاگـری چاوەنـواڕی هاتنـی ئـەم ڕۆژەی ئەکـرد، چـۆن نـە، ئەمـە ڕۆژی زاوابیەتـی، ڕۆژی بەخانـزاد خاتـوون شـادبوونیەتی، ڕۆژی تەمـەن لـە نـوێ نوسراویەتـی وڕۆژی بـە ئـاوات گەیشـتنیەتی.

کـە تیشـکی ئـەم ڕۆژە لـە لووتکـەی کێـو و تەپۆلکـەی گـرد و چیاکانـی دا، بایـز زۆر چەنـد مەڕێکـی خسـتە ژێـر بریقـەی چەقـوو ئاهەنگێکـی گـەورەی سـازدا.. گەلـێ کێخـوا دێ و سـەرکار و خەڵکـی بانـگ کردبـوون بـۆ سـەر شـایی و ئاهەنگەکـە ئـەم بانگکراوانـە بەخـۆ و پیـاوو دەسـتو پێیانـەوە هاتبـوون، ڕۆژی دووشـەممە بـە پێچەوانـەی لـوورەی هـەواو سـەرماو سـۆز و کـزە بـاو نمـەی بـاران شـایی و ڕەشـبەڵەک، دەهـۆڵ و زوڕنـا و ڕمبـازی و تفەنـگ هاویشـتن کارێکـی ئەکـرد، دونیـا شـڵەژاو سـەگ خاوەنـی خـۆی نـە ئەناسـییەوە. خەڵکـی چەشـنی مـەڕو بـزن تێـک هەڵقـژا بـوون، کـەس ئـاگای لـە کـەس نەمابـوو، قـڕە قـڕ و گرمـە گرمـی نـاو گونـدی تێکەڵـی شریقـەی هـەوری تریشـقەی ئاسـمانی نـزم و نـوێ بـوو. باڵـداری لـە هـەوادا و دڕنـدەی لـە دەرەوە نەهێشـتبوون.

ئەمـان بـەم بـەزم و ئاهەنگـە بووکیـان گواسـتەوە، بـەڵام چـی بـووک؟ خانـزادی

هەناسە سارد و قوڕ بەسەر لە پرسە دابوو، هەرکە بیری لەم بەزم و هەراو هۆریا و چارەنووسراوی نەزانراوی شەوی داهاتووی ڕەش ئەکردەوە ترسی لێ پەیا ئەبوو و دڵتەنگی لێ ئەهاتە کووتە کووت. شێوەی کاکۆی سووتاوی بێ چارە و ڕەش بەختی ئەهاتە بەرچاو دوارۆژێکی ڕەشی تاریکی ئەدی..

کاکۆی ماڵوێران و پیرەمامی لێ قەوماوی باوکیشی ئەم ڕۆژە سەری خۆیان هەڵگرتوو لە پەستی و نامرادیا ڕوویان کردە ناو ڕەز و خۆیان لەم هاتو هاوارە دوور کردەوە. کاکۆ زوبانی بەسترابوو، قسەی بۆ نەئەکرا و لە هیچ شوێنێک خۆی پێ ڕانەئەگیرا، لەبن ئەمدار بۆ ژێر ئەودار ئەچوو، لەم مێو بۆ ئەم ئەسووڕا، لەو لا بۆ ئەملا ئەگەڕا، دڵی بە هیچ سێبووری نە ئەهات و خۆی پێ نەئەگیرا.

ناوە ناو پیرەمام خۆی لەکاکۆ ون ئەکرد و پڕ بەچاوی خۆی ئەشکی ئەڕشت، دوایی چاوە بلۆقاوییەکانی ئەسڕیەوە و لای کاکۆ ئەهاتەوە، دەستی بەسەری دا ئەهێنا و دڵی ئەدایەوە.. تەنها هیچ سوودی نە ئەبەخشی و خۆڕابوو، چما ئاوی هەمو زەوی و دەریاکانی جیهان گڕی ئاگری کوورەی دڵی کاکۆیان پێ کز ئەبوو؟ ئەم دڵە سووتاوە چەشنی بەردی ڕەق سەخت و توونـد بووبوو، ژینی لێ تاڵ و ڕووناکی چاوانی لێ تاریک بووبوو، هەر بیری لە دوارۆژ و بەسەرهاتی خوێناوی ئەکرد و ناوەناو، لەخۆیەوە وەک شێت ئەیدایە قاقای پێکەنین و دەمدەمیش وەک بەردی بن گۆم بێدەنگ و کڕ ئەبوو..

رزگاری

ئەم شەوە وەک پارچە جلۆکە بەفر هاتە خوار، دونیا وردە وردە ساردبوو، تەڕایی دەستی کردە بەستە، بوو بەسایەقە و شەختە و بەستەرۆک، پاش لە پەردە کردنی خانزاد و پەرت بوونی خەڵکەکە، مام بایز بەشێوەی یەکانە بەرازی بە حەوت گوللە هەر گەرمە برینە لەخانزاد چووە ژوور، لەیەکەم

سـەرهەڵبڕین و بینینـی خانـزاد بـە وێنـەی هـەرس و کەمتیـاری هاتـە پێـش چـاو، بایـز بـۆ لای خـزی، کەلبـە سـەگانیەکانی گـڕ کـردەوە و دەسـتی بـۆ بـرد، خانـزاد نەیکـردە نامـەری تاهێـزی هەبـوو زللەیەکـی لـە بـن گوێیـدا، بایـز وەک دارێکـی لـە لووتـی بـەراز دەی پاشـە وپـاش کشـایەوە و واقـی وڕمـا، لـەم بـەرەی ژوورەکـەوە بەرامبـەری وەسـتاو گوتـی: "خانـزادی ناسـک و نـازدار، ئـەی گلێنـە و بیبلیلـەی چاوەکانـم، ئەمـە چییـە؟"

خانـزاد وتـی: هـەی گلێنـەی چاوەکانـت بـڕژێ، هـەی کوێرایـی چـاوت دایـێ، هـەی بتۆپـی، بـڕۆ ئـەی سـەگی پیسـوگڵاو نەکـەی لێـم نزیـک بیـەوە.."

بایـز هەنـدێ دامـا، پاشـان دەسـتی بـۆ بەرکـی بـرد، دەسـتە دینارێکـی دەرهێنـا و بـۆ خانـزادی هاویشـت، خانـزاد پارەکـەی بـەرووی مـام بایـزدا دا و گوتـی: "ئەزانـم دەسـەڵاتی ئـەم ئاوەگـرە تـا چـی ئەندازەیـەک ئەبـڕێ، تـۆش چـاک بزانـە کـە نـەک هـەر تـۆ بگـرە گەلـێ لـە پـوول پەرسـتە بـێ هـۆش و دڵڕەشـەکان، ئـەم کەسـانەی هەمـوو شـتێکی پیـرۆز، هەمـوو بیروباوەڕێـک، گشـت خـوو و ڕەوشـت، هەرچـی نەرخدارێـک هەبـێ، ئەمانـە هەمـووی لـە پێنـاوی ئـەم کرمـە ئەنێـن کـە بـە پـارە نـاو ئەبـرێ، کـۆزی ئادەمیـزادی پـێ ئاگـر ئـەدەن، شـەرەف و نامووسـی بـۆ ئەفرۆشـن.. بـرا بـرای خـۆی بـۆ ئەکـوژێ، بـاوک و منـداڵ لێـک جیـا ئەبنـەوە، خزمایەتـی و دۆسـتایەتی و ناسـیاری و ئاشـنایی هەمـووی لـە ژێـر تاریکـی ڕەش ون ئەبـێ... لاتـان وایـە لـە ژینـا جگـە لەپـارە چ شـتێکی تـر نییـە، پارەکـردگارە و ئەبـێ کڕنۆشـی بـۆ بکـەن، بـی پەرسـتن، لەسـەر سـەرتانی دانێـن، چـراو ڕۆناکـی ڕێگـەی تاریکـی دوورودرێـژی ژینـی سـەختتان بـێ، چـی فەرمـوو جێبەجێـی کـەن، خوێنـی سـووری بێگوناهانـی بـۆ بڕێـژن، ژنانـی بـۆ بێـوەژن کـەن، دایکانـی بـۆ جـەرگ سـووتاو کـەن، مناڵـی بەسـەزمانی بـۆ هەتیـم کـەن، پارەیـە کـە لـەم زەمانـی هەرکەسـێ نەیبـێ ئادەمیـزاد نییـە، نابـێ بخرێتـە ژمـارەی مرۆڤایەتـی، هەتیوچـەو ناکـەس بەچـە و ڕووتـە و سـووک و چـروک بـێ نـەرخ و

بێ پایە و سوالّکەر و دەرۆزەکەری پێ ئەڵێن خۆ لاتان مێشوولەش تەواو نییە ئەم جۆرە گیرفانە بۆشانە تەنانەت ئەگەر ژیرو دانا و زانا و دڵپاک و ڕووخۆش و بێگوناح و بەشەرەف و خزمەتگوزار و پڕ سوودیش بن، ئەگەر گیانی بەرزی خۆیان لە پێناوی چاکە و ڕاستی و داد و ئاشتی کۆمەڵانی چەوسێنراوەکان و میللەت و مەفتەن و ڕەوشتی بەڕاست دانا، خۆیان کردە قۆچی قوربانی بۆ کۆمەڵ ئەم کاتە لای ئێوە شێت و نەفام و گێلوبەدبەختن، ئەم کەسەی باخەڵی گەرمە، دەست درێژە، پالووی چەورە، خاوەن سامانە، پوول و پارەی زۆرە، ئەم کەسە هەرچەند تاوانکەر و گوناهبار بێ، هەرچەند دڵرەق و زۆرداربێ، ماڵخۆر و بەدکاربێ، خوێن ڕێژ و غەدار بێ، دز، درۆزن، پیاوکوژ، ڕێگر، خەرمان سووتێنەر، بنەچینەی خێزان تێک دەربێ، چی خراپە هەبێ لێی نەڕەوێتەوە، دۆستی شەیتان بێ، دوژمنی چاکەو ئایین و ژیان بێ، ئەم کەسە ئەنجا بەرز و بەنەرخ و سامدار و خانەدانە، بۆچی، چونکە خاوەنی ئەم بۆگەنەیە کەتازە بۆ منت هاویشت کە لەشی پاکی منت پێ گلاو کرد، چونکەلای ئێوە "هەرچی پوولێکی نەبێ پوولێ ناهێنێ". هەروەها ئەمەش بزانە کە من چاک ئەزانم بەم پارەیە چاوی ئاغات کوێر کردووە، ئەزانم بەم کرمە دینو ئیمانی مەلات کڕیوە، ئەزانم بەم نەخۆشییە هەموو شتێ ئەکڕی و هەر کارێ ئەکەی، من ئەمانە ئەزانم، تۆش پیرە گورگی دان لە سینە هاتوو، بەرامبەر بە من چاک بزانە کە نەک هەر بەمەندە پارەیە بگرە بە هەموو دونیا، دڵی منت پێ ناکڕێ و من لەمە بەرزترم کە بۆ شتێکی ئەوها بێ نەرخ و سووک خۆم لە سەگێکی وەک تۆ پیس گلاوکەم یاخۆت پێ بفرۆشم؟

بۆ مام بایز ئاشکرابوو کە خانزاد لەمانە نییە، بە پارە و قسەی خۆش یا پاڕانەوە بەردەست بێ، ئەنجا دەستی کردە هەڕەشە و گوڕەشە و خەنجەر هەڵکێشان، خانزاد دڵنیا بوو کە مام بایز هەندە بەدکار و بەرازە کە

کوشـــتنی ئـــەوی لا ســـاناترە لـــە ئاوخواردنـــەوە. لـــە هیـــچ ناگەڕێتـــەوە و لەکـــەس ناترســـێ، گۆیـــا لـــە کـــێ بترســـێ؟

نەبـــێ خانـــزاد لـــە کوشـــتنی خـــۆی ترســـابێ، بەڵکـــو هـــەروەک ئەوکاتـــە کـــە بەزەبـــری خەنجـــەر مارەیـــان بـــڕی ئەوهـــا کاکـــۆی دیســـانەوە هاتـــە پێـــش چـــاو و پیلانەکەیانـــی کەوتەوەیـــاد.. بۆیـــە، نەختـــێ خـــۆی شـــل کـــرد و چەکـــی تیـــژی ژنانـــی خســـتە کار..

ســـەیرێکی مـــام بایـــزی کـــرد و بـــە بێـــزەوە پێکەنـــی، بایـــز لـــە خۆشـــیانا هـــۆش لەمێشـــکیا فـــڕی و گـــڕی ئاگـــری گـــرت. خانـــزاد ڕووی تێکـــرد و گوتـــی" ڕاســـت ئەکـــەی تـــۆ منـــت خـــۆش ئـــەوێ؟" بایـــز گوتـــی: "بەڵـــێ لـــە هەمـــوو کـــەس زیاتـــر". خانـــزاد گووتـــی" کەواتـــە وەرە مـــەرد بـــە دڵـــم مەشـــکێنە، ئافرەتێکـــی بـــێ دەســـەڵاتی وەک مـــن لـــە ڕاســـتی تـــۆ چـــی پـــێ ئەکـــرێ؟ مـــن تـــازە بۆتۆمـــە، ئەگـــەر منـــت خـــۆش ئـــەوێ، ئـــەوا ئەبـــێ بـــۆم جێبەجـــێ بکـــەی". بـــای لـــە خۆشـــیانا ســـەرخۆش بـــوو، چـــی لەیـــاد نەمـــا و کەوتـــە ســـەما و هەڵپەریـــن گوتـــی: گیانەکـــەم ئـــەی بووکـــی تـــازەی نـــازدارم، هـــەر فەرموودەیەکـــت هەیـــە مـــن لـــە خزمەتـــا وەســـتاوم، هـــەر داخوازییـــەک ئەکـــەی ئامـــادەم، بفەرمـــوو کـــە ئـــەم کێـــوەت بـــۆ دابنێـــم، ئێســـتە تـــا بەیانـــی بـــۆت دادێنـــم."

خانـــزاد گوتـــی "ئاواتـــی مـــن هەنـــدە گـــران و گـــەورە نییـــە" بایـــز وتـــی " دەهـــا چاتـــر.." ئەوســـا خانـــزاد هەناســـەیەکی ســـاردی هەڵێنـــا و گوتـــی " ئەمـــە داخوازیمـــە، کـــە مـــن و تـــۆ بـــۆ یەکتریـــن خـــۆ دونیـــا شـــەو بـــڕان نییـــە، خـــۆ هـــەر ئیمشـــەو نەمـــاوە، ئەزانـــی مـــن لەکاکـــۆ مـــارە کرابـــووم، بـــەڵام بـــەو نەبـــڕام و بۆتـــۆ بـــووم، هەمـــوو شـــتێ بـــەش و چارەنووســـە، ئـــاخ.. خـــۆت ئەزانـــی ئەبـــێ دڵـــی کاکـــۆ ئێســـتە چـــی بـــکا و لـــە چـــی ژینێـــک بـــێ؟ بۆیـــە مـــن شـــەرت و پەیمانـــم لەگـــەڵ خـــوای خـــۆم بەســـتووە کـــە ئەگـــەر مێـــرد بـــە هـــەر کەســـێ بکـــەم، لەبـــەر دڵـــی برینـــداری کاکۆیـــی بەشـــخوراو، یەکـــەم شـــەوی بووکاتیـــم کـــەس دەســـتم لـــێ نـــەداو

نەیـەت بەلامـەوە، چونکـە شـەوی یەکـەم تازیمانـەی دڵمـە و نابـێ بشـکێ. جـا ئەگـەر تـۆ وەک خـۆت ئەڵێـی منـت خـۆش ئەوێـی و ئاواتـم بەجـێ ئەهێنی،ئـەوا پیاوبـە ئیمشـەو لێمگـەڕێ، مەشـکێنە دڵـەی سـاوام، مەکووڵێنـە برینـی پـڕ ئێـش و زامـدارم، لای یەزدانـم بـێ شـەرت و ڕوورەشـم مەکـە، واز بێنـە پەیمانـم بەجـێ بێنـم، ئەوسـا لـە بەیانییـەوە تـا کاتـی مـردن، ئەبـم بـە دیلـی تـۆ و هیـچ لـە گـۆڕێ نامێنـێ..“

ئـەم وشـانەی گـوت و خانـزاد گریانـی هێنـا خـۆی چەنـد فرمێسـکی بـەرداوە، جەرگـی ڕەشـی مـام بایـزی سـووتاند و ناچـاری کـرد بڵـێ ”ئەگـەر تـۆ وات پێخـۆش بـێ، ئـەوا ناچـارم لـە فەرمانـت دەرنەچـم، تەنیـا ئەبـێ هـەر ئیمشـۆ بـێ“ خانـزاد گەشـایەوە پـڕ بـە دڵیـەوە گوتـی: ”بەخـوا بەڵێنـت ئەدەمـێ کـە هـەر ئیمشـۆ بـێ!“ ئـەم وشـەی خانـزاد لـە دڵـی خۆیـدا هـەزار و دوو مانـای تیابـوو..

بەمجـۆرە چەکـی خانـزاد کاری کـرد و بایـزی خەڵەتانـد، بایـز لـە لاییەکـەوە ڕاکشـا و پڕخـۆ هـۆڕی خەویـی بـۆ ئاسـمان چـوو، خانـزاد کەوتـە پیـلان نانـەوە و خـۆ ئامادەکـردن.. جـارێ لـە پێشـەوە دەمانچـەی بایـزی لـە ژێـر سـەرینەکەیا دەرهێنـا و لـە ژێـر جلەکانـەوە بـە قـەدی باریکـی خۆیـەوە کـرد. شـەوە خـەو نەچـووە چاوانـی، وەک لەسـەر درکان چاوەنـواڕی بەیانـی ئەکـرد و کـوت کـوت دڵـی لێـی ئـەدا، بـەم جـۆرە ئـەم شـەوەی لـە دۆزەخـی بایـزا ڕابـوارد تـا قرتـە قرتـی مامـر و بانگـی کەڵەشـێر مـوژدەی شـەبەقیان پێـدا..

کاکـۆش ئـەم شـەوە هـەر لەسـەر ئـاو ئاگـران بـوو، چ خـەوی نەبـوو، چەنـد جـار ئەبـۆرژاو لـە پـڕ ڕائەچەنـی و ئـاگای ئەبـۆوە، تـا بـەری بەیـان، هێشـتە جـارێ سـەگو گـورگ لێکجیـا نـە ئەکرانـەوە خـۆی گـورج کـرد، شـمەک و کەلوپەلـی لـە پاشـکۆی خـۆی قایـم کـرد و بـۆ ژوانـێ چـوو. چەشـنی بروسـکە دەرپەڕییـە دەر و ڕووی کـردە ”کانـی پیـاوان“ لـەم شـوێنە چاوەنـواڕی خانـزادی کـرد، هـەر دەقێکـی لـێ بـە هـەزار سـاڵ ئەچـوو، لـە ژینـا هیـچ لـەم جـۆرە چـاوە نـواڕ، لـەم چەشـنە

کاتـەدا، بـۆ ئـەم تـەرزە کەسـانە تاڵـتر و خەمناکـتر نییـە! کاکـۆ هەمـوو ئەندامـی لەشـی لـێ بوونـە گـوێ، چەشـنی گورگـی برسـی و وشـت و گـوێ کـوڕ بـوو، لەهـەر چڵپەیـەک ڕا ئەچەنـی و هەسـتی ڕائەگـرت. بـۆ کـزەی شـەماڵ ئەهاتـە لەرزیـن، تەڕاشـو زییەکانـی نـاو بەفـری لـێ بوونـە سـوار، دەنگـی کونـدی لـە دووری لا نیشـانە و نەگبەتـی و بەدبەختـی بـوون هـەزاران بیـری خـۆش و ناخۆشـی یـەک لـەدوای یـەک بـۆ ئەهـات و مێشـکی ماندوویـان لـێ ئەشـڵەژاند، کاتـێ بـۆ ڕۆژی مـراد پـێ ئەکەنـی کـە گزنگـی هەتـاوی ئـەو ڕۆژە دەسـتی پـێ ئەکـرد، دەمـێ هـەوری ماتـەم چـاوی تاریـک ئەکـرد و هەسـتی بەشـکان و برینداربوونـی وەفـای دڵـداری ئەکـرد، چونکـە زۆر گوومانـی پەیـا ئەکـرد کـە خانـزاد لـە دەسـت بایـز ڕزگار بووبـێ، یـا بتوانـێ پەیمانـی خـۆی بێنێتـەدی و بـۆ ژوان بـێ، هـەر جـارێ ئـەم وێنـە ڕەشـەی ئەهاتـە بەرچـاو دڵـی سـارد ئەبـوو، چەنـد فرمێسـکێک بەسـەر ڕوومەتـە شـەختاوییەکانیا ئەهاتـە خـوار و بیـری مـردن، خـۆ کوشـتن، شـەڕ کـردن، دونیـا وێـران کـردن بـۆ ماڵـی بایـز چـوون و هـەزار تـەرزە شـتی تـری ئەکـرد، بـەم شـێوە لـەو شـوێنە چاوەنـواڕی کـرد، تەنهـا خانـزاد هـەر دەرنەکـەوت، کاکـۆ زۆر تێکچـوو، دڵـی گـووشراو ئەیـووت" ئـەی خانـزاد تووشـی نسـکۆیەک بووبـێ، یـا چـی بەسـەرهاتبێ، یـا بـۆی هەڵنەکەوتبـێ بێتـە دەرەوە، یـا پیلانەکـەی لـێ ئاشـکرا بووبـێ و بایـز پێـی زانیبـێ، ئەگینـا بێگومـان تـا ئێسـتا هـەر سـەر و شـوێنی ئەبـوو، ئـاوا کاکـۆ دڵـی هـەزار و یـەک ڕێـی ئەکـرد، نـاوە نـاوە چـاوی ڕەشـکە و پێشـکەی ئەکـرد، شـێوەی خانـزادی ئەهاتـە بەرچـاو، ئەیگـووت ئـەوا هاتـوو بـە پیریـەوە ئەچـوو، ئەوسـا ئەیـدی کـە هیـچ نییـە و دونیایەکـی بـێ هەسـت و خوسـتە.

لـەم تەنگوچەڵەمەیـەدا کاکـۆ واقـی وڕمابـوو، کـە خشـپەیەکی کەوتـە بەرگـوێ، هەسـتی ڕاگـرت و هەناسـەی لەخـۆی بـڕی، شرقـەی ناڵـی وڵاخـێ نزیـک ئەبـۆوە، کاکـۆ خـۆی لەسـەر بەفـرا درێـژ کـرد و سـەیری لای چرپەکـەی کـرد، لـە سـێرەی

ئاسمانا سوارێکی دی بۆ لای ئەوی ئەکووتا، دڵی هاتە لێدان و هەموو لەشی کەوتە جۆش، خۆی ئامادە کرد و مات بوو، تا تارماییەکە هاتە پێش، ئەنجا کاکۆ تێی ڕاخوڕی، دەنگ دان و ڕادانی گوللەی بۆ بەر تفەنگا یەک بوو. گوتی "کوڕە زەلام نەبزوی کوژرای!" سوارە جلەوی وڵاخی گرت و دەنگێکی شێواوی ترساوی ژنانە وەڵامی دایەوە "سواربە.. وەرە دوام!" کاکۆ دەنگی خانزادی ناسیەوە، لە پڕێکا دڵی گەشایەوە و ژینی لا شیرین بوو، زەمینی لا بووە بەهەشت، گڕێی دڵداری جەستەی لەرزاوی بەستراوی گەرم کردەوە و گوتی:"گیانی بەرزم تۆی؟" خانزاد گوتی "ئەوم، ئەوم خۆشەویست" کاکۆ بەلایەوە چوو، خانزاد سەری داهێنا و دەستیان خستە گەردنی یەکتری، یەکتریان تێروپڕ ماچو بۆنکرد ئەمەندەی نەمابوو لە خۆشیانا لە خۆ بچن و ئاگایان لە ڕۆژگار ببڕێ، پاشماوەیەک هەستیان بە مەترسی ئەم چۆنیەتە کرد، کاکۆش پێی لە ڕکێفی ناو هەردووکیان بە جۆتە کووتایان بەم جۆرە بۆنی ئازادییان کردو لە بەندی زۆرداری و تاریکی ڕزگاربوون.

تا ئەژنۆ بەفر باریبوو، زەمینی بەپۆشینی سپی پۆش بوو، وشە با بەسەریا ئەهات و زۆر سوزێکی ساردی ئەبەخشی، لە ژێری پۆشینەکەیا هیچ شتێ دیار نەبوو، ناوە ناو لەسە گردۆچکەیەک درەختێک دەرئەکەوت کە تا ناوقەدی لە بەفرا گیرابوو، لە کزەی با لق و پۆپەکانی ئەجوولانەوە ئەتووت لە سەرمانا ئەلەرزین، کاکۆ و خانزاد لەسەرمانا قەسری بوون، تەنها لەبەر گڕی گەرمێ ئاگری جەرگی خۆیان ئاگایان نەبوو لەسەرما و گەرما، بە پێچەوانە، وایان ئەزانی کە زۆر گەرمایە! زۆر چاکیان داژوا، چۆڕ چۆڕ ئارەقە بە لەشی وڵاخەکانیان ئەچۆڕایەوە و لە ڕاستەخۆی ئەبوو بە کەفی سپی و ڕەق ئەبوو. بەم جۆرە هیچ ئاگایان لە خۆ نەمابوو، تاسەرەمێک دەستوو پێی خانزاد ڕەق بوو، سەرما و سایەقە لەسەر وڵاخەوە بەستین ئاخەی لێوی هاتوو هندەی نەما بەر بێتەوە خوارێ، کاکۆ بەلایەوە چوو، وڵاخەکانی

هـۆش کـردەوە و تـا نووتـی لەخانـزاد دا وتـی ”مایـە ژینـم تـۆزێ خـۆت بگـرە، ئـەوا لـە دوورەوە گونـدێ دیـارە، هــەر بگەینـە وێ زوو خۆمـان ئەکەینەماڵـێ وگـەرم ئەبینـەوە“. کاکـۆ لـەم قسـانەدابوو کـە هـەوری ژوور سـەریان دەسـتی کـردە شرق و هـۆڕ و هەلـی کردەبـا و ڕێژنـە بارانێـک دونیـای وێـران ئەکـرد، تەنیـا بارانەکـە لـە سـووی بەفرەکـە گـەرم و خۆشـتر بـوو، لـە ئەنجامـا شـەختە و بەسـتەرۆک وردە وردە خـاو بـۆوە و دەسـت و پەنجـەی خانـزاد ڕووی لـە نەرمـی کـرد تـا هەرچۆنـێ بـوو بـەدێ گەیشـتن و خۆیـان کـردە خانـووێ.

خانەخوێیەکەیـان زۆر باشـیان مێوانـداری کـردن، ئاگرێکـی گەورەیـان بـۆ هەڵکـردن، کاکـۆ و خانـزاد خۆیـان چـاک وپـاک پێگـەرم کـردەوە، لەشـی تەڕیـان هیشـک کـردەوە و کـە چێشـتیان بـۆ هێنـان نانیـان خـوارد، پـاش ماندووحەسـانەوەیەکی کـورت ماڵئاواییـان خواسـت و لێـی سـواربوونەوە بـە جووتـە سـوارە کەوتنـەوە ڕێ، بـەس ئەمجـارە لەسـەرخۆتر ئەڕۆیشـتن، چونکـە لـە لایـەکا وڵاخەکانیـان هیـلاک و مانـدوو پەکیـان کەوتبـوو، لەلایەکـی تریشـەوە خۆیـان وا تـێ ئەگەیشـتن کـە لـەداوی فەلاکەتـی ئاغـا و بایـز دوور کەوتوونەتـەوە. ئەوهـا جەلەویـان شـل کـرد و بـە قسـە و گفتوگـۆ کـردن، ناوەناویـش تێکڕامـان، سـەری خۆیـان هەڵگـرت و بـۆ نـووسراو چارەنـووس بەردەسـت بـوون. باکیـان بەهیـچ نەبـوو، چونکـە ئەیانگـووت ئەمـەی بۆیـان نووسرابـێ هـەر دێتەجـێ، بەختـی نـووسراو هەرگیـز بەکـەس ناگـۆڕێ، وەنابـێ دەسـت لـەکاری پـەروەردەگار بدرێـت، ئەمـەی ئـەو بیـکا هـەر ئـەوە ئەبـێ.

دڵیـان پـڕ لـە بتمانـی، پـڕ لـە ئیـمان، پـڕ لـە ئـاوات، پـڕ لـە ئومێـد و پـڕ لـە دواڕۆژ بـوو، هـەر کەسـێ ئیمانـی تونـد و بەتیـن بـێ هەرگیـز تـرس لـە بەدەنیـا نامێنـێ و هـەر ئومێـدەار و دڵنیایـە.

جەرگ سووتان

مـام بایـز کـە لەخـەو هەڵسـا و تەماشـای جێگـەی خانـزادی کـرد واقـی وڕمـا، تەزییەکـی ساردی لـە تەپڵـی سـەرراهاتوو لـە بنـی پێـی دەرچـوو. نوێنـی خانـزاد کەسـی لـە ژێـرا نەبـوو، چەنـد جـار بانگـی کـرد هیـچ هەسـت نەبـوو، دڵـی کەوتـە خەتـەرە، وەک گورگـی پیـر ڕاسـت بـۆوە، ژوورەکـەی ڕۆنـی و کەسـی نەدیـت، گـەڕاوە جێگـەی خـۆی و دەسـتی بـۆ ژێـر سـەرینەکە درێـژ کـرد.. دەسـتی ڕەق بـوو: دەمانچەکـەی نەمابـوو: گـورج ڕاپـەڕی بـۆ دەرەوەی بچـێ، تەنیـا دیتـی دەرگاکـە لـە دیـوی دەرەوە داخـراوە، چەنـدی خەریکـی بـو، بـۆی نەکرایـەوە، جـا چەنشـی سـەرخۆش کەوتـە لێدانـی بـە مسـت و پێلەقـە، لـە تەقەتەقـی مـام بایـز خەڵکەکـە بـە ئـاگا هاتـن، خێـرا چەنـد نۆکەرێـک بـە ڕاکـردن بـۆ ژوورەکـە چـوون، مـام بایـز قیژانـی وتـی "ئـەم دەرگایـە بشـکێنن" نۆکـەر، ئـازا لـە ڕێسـمەیان بـرد و دەرگایـان کـردەوە سـەر گازەی پشـتێ. مـام بایـز دەرپەڕیـو، وەک بـەراز چاوەکانـی سـوور هەڵگەڕابـوون، نەڕانـی "خانـزاد نەمـاوە!" بـە گورجـی نۆکـەران کـون و قوژبنـی خانووەکەیـان سـەرو بـن کـرد، کـە هیـچ نەبـوو، هاڵاویـان بـۆ دەرگـەی حەوشـە بـرد، ئەمیـش لـە دەرەوەڕا داخرابـوو! ئـازا ئەمیشـیانی واری کـرد، بـۆ ماڵـی باوکـی خانـزاد بەزییـن، لەخـەوا هەڵیـان سـاندن، داوای خانزادیـان لێکـردن، بـەڵام خانـزاد لـەوێ نەبـوو، ئەنجـا هێرشـیان بـردە سـەر پیرەمامـی بـێ کـەس، لەخـەو ڕایـان پەڕانـد، چەنـد جوێنێکیـان پێـدا هەڕەشـەیان لێکـرد کـە خانـزاد بداتـەوە. پیرەمـام، چـاوی پـڕ فرمێسـک، وتی"باوکـم خانـزاد لێـرە چـی ئـەکا؟ خانـزاد وا لـە باخـەڵ مـام بایـز خەوتـووە" نۆکـەرە چلکاوخـۆرەکان وایانزانـی گاڵتەیـان پـێ ئـەکا، لـە پڕێـکا قسـەیان پـێ بـڕی و بەدڵرەقـی وتیـان" بەریشـی سـپیتەوە درۆ مەکـە، کەلکـت ناگـرێ، فرمێسـکی فێـڵاوی چاوەکانـت لای ئێمـە کاری نییـە" ئەمەیـان وت و چەشـنی دڕنـدەی هـار چوونـە ژوورەوە کوونـە کورێتیـان پشـکنی و خانـزاد نەبـوو، تەماشـایانکرد کاکـۆش لـەوێ نییـە، ئەنجـا

یەکیان وتی "ئەی کوا کاکۆی کوڕت؟" پیرەمام چەند هەناسەیەکی ساردی دڵ پڕی هەڵکێشا و گوتی "بەخوا نازانم.. هەی خوا ماڵتان وێرانکا.. ئەی ئێوە سەری کاکۆی کوڕمتان بە فەتەرات نەدا؟ نازانم، لە دوێنێ ئێوارەوە نەهاتۆتەوە، هەموو دونیام لێکردووە نەمدۆزیوەتەوە. ئۆف خوایە هاوار، خوایە هاوار، پەنام بە تۆ ئەی یەزدان..." ئەنجا نۆکەرێک وتی: "کەواتە مەترسە، ئیمڕۆ ئێمە کاکۆت بۆ ئەدۆزینەوە و بە بەزم و ئاهەنگ بۆت ئەهێنینەوە گوندی" نۆکەران گەڕانەوە و پیرەمامیان جێهێشت، ئەمیش خۆی بۆ نەگیرا، لەتاو جەرگی شێت و هار بوو، بەڵام لە ناچاری هیچی بۆ نەکرا، لەبەر ئەمە بە شێوەی ژنی جەرگ سووتاو دەستی کرد بە گریان و لەخۆدان..

مام بایز پەیامی لەهیچ شوێنێک نەبوونی خانزادی وەرگرتوو گوتی: "ئەزانم خانزاد ئەسپەکەمی بردووە و ئەوەتا شوێنی دیار و ئاشکرایە بە ئازا بچن ئاغا ئاگادار کەن!".

بەخۆ و چەند نۆکەرێک ئاغا هات، لەگەڵ مام بایز و نۆکەرانی شوێنی خانزادیان هەڵگرت تا گەیاندیانە پشت کانی پیاوان لەوێ شوێنی وڵاخێک و پیاوێک هەبوو، بە جووتە لەگەڵ خانزاد ڕێگەیان گرتبوو. مام بایز وتی: ئەمەتا شوێنی خانزاد وکاکۆ، دەی بکەونە دوایان، شوێنکە ون نەکەن، هەر ئیمڕۆ خانزاد و سەری کاکۆم ئەوێت." ئەم فەرمانە دڕندانەیان وەرگرت و نۆکەران خۆیان چەک پۆش کرد و سواری بوون کەوتنە سەر شو شوێنی بووک و زاوا ئەوتووت تاژی و تولەی ڕاوچینە کەتوونتە شوێن نیچیری زامدار کراو..

لەسەری بەفرە ئەستوورەکە شوێنی خانزاد و کاکۆ زۆر ئاشکرا بوو، جێی ناڵی وڵاخەکانیان لە بەفرا بۆ سەگانی ئاغا و مام بایز ڕابەر بوو. شوێن هەڵگر شوێنیانی بردە ئەم گوندەی کاکۆ و خانزاد چوو بوون و لەم ماڵەیان

کـرد کـە تیایادادابـەزی بـوون. لـە خـاوەن ماڵیـان پرسـی لـە وەڵامـا خـاوەن مـاڵ وتـی "بـۆ، ئەمانـە چـی بـوون.. بـۆچ ئێـوە بەدوایانـە ئەگەڕێـن؟" یـەک لـە نۆکـەران هەڵیدایـە و گوتـی " ئەمانـە کـوڕ و بووکـی ئاغـەم بـوون، کـوڕی ئاغـام لـە باوکـی تـۆراوە و لەگـەڵ خێزانـی ڕۆیشـتوونە، ئێمـەش ئـەوا بـە دوایـان ئەچیـن تـا دڵیـان چاکەینـەوە و بگەڕێنـەوە ماڵـێ.." خـاوەن مـاڵ وتـی "ئەنجـا بەخـوا نازانـم، ڕوویـان لـە کـوێ کـرد، بـەڵام هەنـدە لەمێـژ نییـە، لێـرە دەرچوونـە، ئەگـەر نەختـێ خێـرا بـاژۆن بـەم نزیکانـە ئەیانگەنـێ.." نۆکـەران سـەری وڵاخیـان هەڵسـوڕاند و پـاش دۆزینـەوەی کەوتنـەوە سـەر شـوێنەکە.

خانـزاد و کاکـۆ گەلێـک مانـدوو بـوون، وڵاخەکانیـان بـە هیـچ جـۆرێ خێـرا نـە ئەڕۆیشـتن، جارێکـی پەکیـان کەوتبـوو. ڕێگەکەیـان لـە بەینـی دوو کێـوی بـەرزی بەفـر پۆشراویـا تـێ ئەپـەڕی.. جێگەیەکـی چـۆل و بیابـان و بـێ هەسـت، لووتکـەی چیـاکان لەمبـەر و لەوبـەرا بـۆ تاقـی ئاسـمان کشـابوون، پۆشـینی بەفرینیـان هـەر لەمێـزەری مـەلای ئەکـرد. هەورێکـی ڕوونـی سـپات خـۆی پیـا کێشـابوون.

کاکـۆ ڕووی کـردە خانــزاد و وتــی: ئـەی ئومێـدی دونیـا و دواڕۆژم، سـەیری ئـەم کێوانـە کـە، ئەمانـەن مـەلای ڕاسـت، ئەمانـەن بـە پاکـی لێـک مـارە ئەکـەن، نـەک کۆلکـە مـەلای چڵێـس حـەق داپۆشـی دونیـا کـڕی دیـن فـرۆش، خانـزادی دڵـم، گیانـم زۆر تەنـگ وتاریکـە زۆر ئەترسـم بـەم زووانـە ئێمـە لێـک دابڕییـن و نەگەینـە ئـارەزوو. ئـا توخـوا گەردەنـم ئـازاد کـە..! ئەمانـەی وت و کاکـۆ لـە خانــزاد چــووە پێــش و وڵاخەکانیــان بــە جــووت ڕاگــرت، دەســتیان هاویشــتە گەردەنـی یەکـدی و تێروپـڕ یەکتریـان مـاچ کـرد. دڵۆپـی گەرمـی فرمێسـک بـە گــوڕ لەچاویــان هەڵــژڕا و لەســەر کوڵمەیــان شــوێنی شــەختاوی کــرد. خانــزاد کەوتـە گفتوگـۆ، هـەی لەمـن نەکـەوێ، ئـەم بیـرە ڕەشـانە لـە مێشـکی خـۆت فڕێـدە، تـازە لـە مـەدا نەمـا کـە.. تەنیـا لەبـەر نووکـە نووکـی گریـان و نزگرانـەوە بـۆی تـەواو نەکـرا.. چەنـد فرمێسـکی گـەش بەسـەر کوڵمـەکان هاتـە خـوار هـەر

لـەم دنکـە خونـاوەی ئەکـرد کـە بەیانـی بەهـار لەسـەر گوڵـی تـازە پشـکووتوو ئەتریسـکێتەوە.. بـە ناچـاری ئەنجـا لێـک جیابوونـەوە و کەتنـەوە ڕێ..

نۆکـەران شـوێنیان هێنـا تـا سـەردەمێک زۆر لـە کاکـۆ و خانـزاد نزیـک بوونـەوە، بـەڵام چۆنیـان ئەکوتـا وڵاخەکانیـان هەمـوو باڵیـان گرتبـوو. لەخۆیـەوە کاکـۆ جارێکـی لـە پڕێـکا ئـاوڕی دایـەوە، دڵـی هاتـە لەرزیـن و ڕەنگـی تێکچـوو، لـەدوور لەسـەر پۆشـی سـپی چـاوی بـە چەنـد نۆکـەری ئاغـا کـەوت. ئەنجـا ڕووی کـردە خانـزاد، نەختێکـی پـێ هەڵنـواڕی، ئاخێکـی سـاردی دوورو درێـژی هەڵکێشـا، وتـی: بینایـی دیـدە و ڕووناکـی چـاوم.. خـوات لەگـەڵ وا کاتـی دەسـت لێکبەردانـە.. هیـچ خـەم مەخـۆ کار لـە کار تـرازا لەشـکری جەفـا و زۆرداری گەیشـتە سـەرمان.. ئیمـڕۆ ڕۆژی هێـز و بـێ دادییـە، حـەق لـە زەمیـن شـوێنی نییـە، تەنیـا مەترسـە، ئـەم بەیانییەنزیکـە تیشـکی حـەق تیـا هەڵـێ بەسـەر خـاکا، تۆڵـەی هـەزاران خوێنڕژاوانـی وەک مـن بسـێنرێتەوە. دەسـتی دەسـت درێـژ و زۆدار ببـڕێ، هەقـدار هەقـی خـۆی پێبـدرێ و ڕەنـج و ئارەقـەی بـێ دەسـەڵات و ڕەنجەڕۆیـان بـە ئەتـک نەخـورێ و بـە فیـڕۆ نەچـێ..“

کاکـۆ لـەم باسـەدابوو کـە شـەش سـوار وەک زنجیـر چـوار لایـان گرتـن. کاکـۆ هـاواری کـردە خانـزاد و وتـی ”خـۆت ڕزگار کـە و خەمـی منـت نەبـێ، مـن وا ئـەڕۆم لـەم دونیـا چاوەنـواڕت ئەبـم.. ئەوسـا چەشـنی نەڕەشـێر لەسـەر ئەسـپی خـۆی فڕێـدا، بـەڵام چـۆن خـۆی هەڵـدا ئـاوا نەگەیشـتە سـەر بەفرەکـە، چونکـە لـەم کاتـەدا کەویسـتی بـاز داتـە خـوارەوە، نۆکـەران دسـتەدرێژێکیان کـردێ و شـەش گوللـە بەجـارێ لـە لەشـیا تەقینـەوە، چەشـنی نیچیـری زامـدار کاکـۆ شـەپەی هـات و بەسـەر بەفـرا گلـۆڵ بـۆوە، خوێنـی گـەش جۆگەلـەی بەسـت و تێکەڵـی بەفـر بـوو، کەمـێ فڕکـەی ئەکـرد و لـە ڕاسـتەخۆی ئەمەیـی.

خانـزاد هۆشـی لـە کەللەیـا نەمـا، وەک شـێتان خـۆی پیادەکـرد و بـۆ لای کاکـۆ بـەزی، سـەری کاکـۆی نایـە سـەر کۆشـی خـوێ دەسـتی کـردە شـیوەن و گریـان و

لـە خـۆدان، فریشـتەی ئاسـمانان لـە زریکـەی هاتنـە لەرزیـن.

نۆکـەران لـە خانـزاد و لاشـەی کاکـۆ نزیـک بوونـەوە. پـاش ئەمـەی زانیـان کاکـۆ گیانــی بــە کــردگار ســپاردووە، لەخانزادیــان ڕاخــوڕی "خانــم.. وا هەتیوچەکــەت ڕۆیـی ئەوسـا هەڵسـە بـا بۆماڵـەوە بڕۆیـن هـەروا مـام بایـز چاوەنـۆڕت ئـەکات.." کـە ئەمـەی بیسـت خانـزاد ئاگـر لـە جەرگیـا بەربـوو، زۆر بـە مـەردی دەسـتی بــۆ قــەدی خــۆی درێژکــرد و هەڵکێشــایە دەمانچــە و ڕووی لــە دوژمنــان کــرد و پەنجـەی پیاکێشـا، بـەڵام لەبـەر خـەم و ڕقـا نەیئەزانـی دەمانچـەکان لـە کـوێ ئەگــرێ؟ دوو گوللــەی لــە دەفــەی ســینگی نۆکــەرێ ڕاکێشــا، دەســت بەجــێ گیانــی دەرچــوو، یەکێکــی تریشــی برینــدار کــرد، فیشــەکاکانی تــری بــە بۆشــاییا چـوون. پـاش نەمانـی گوللـە خانـزاد دەمانچەکـەی پیـادان و گـەڕاوە سـەر لاشـەی خۆشەویســتی. هــاوار و فیغــان گەیشــتە بــەری ئاســمان. بەکاکــۆی هەڵئەگــوت و بەســەر و مێشــکی خۆیــا ئــەدا، ســینەی خــۆی ئەکووتــی و قــژی نەرمــی ئەڕنیــەوە، نۆکــەران چوونــە پێــش و داویــان کــرد بــە گەڵیــان کــەوێ.. خانــزاد هیــچ گوێــی لەمــان نەبــوو، تەنهــا کــە لەشــێوەن و گریــان شــل و کــووت بــوو چەنـد هەناسـەیەکی بەسـۆزی هەڵێنـا و دەسـتی کـردە بـە پاکردنـەوەی لاشـەی کاکـۆ. بەدەسـتی ناسـکی برینەکانـی سـڕیەوە و لاشـەی لـە گۆمـی خوێنـی مەییـان دەرهێنـا. کاکـۆی بێگیـان چەشـنی بەرخـی سـەربڕاو لـە خوێنـی خۆیـا گەوزیبـوو، دڵـی بـەردی بـۆ نـەرم ئەبـوو، تەنهـا ئـەم نۆکـەرە دڕندانـە نەبـێ، کـە لەمـان وابــوو هیــچ نەقەومــاوە و چ ڕووی نــەداوە!

کەوازیــان لــێ نەهێنــا و خانــزاد زانــی چــارەی نییــە بەهــەر جۆرێــک بــێ هــەر ئەیبەنــەوە، نەختــێ بیــری کــردەوە و پیلانێکــی شــێرانەی کەوتــەدڵ، ڕووی لەنۆکــەران کــرد و وتــی: ئــەی دڵڕەقینــە، ئــەی دڕنــدەی بــێ شــەرمینە، کــە هــەر لێـم ناگەڕێـن مـن ئـاوا لەگەڵتانایـا یـەم کـە کاکـۆم بـۆ هەڵگـرن، بـە وێنەیەکـی جــوان و نایــاب بــی هێننــەوە ماڵــەوە، لــەوێ زۆر بەڕێــز ئــاوارەی گــۆڕی کــەن.."

نۆکـەران وتیـان: چـی تـۆ بفەرمـووی وا ئەکەیـن."

ئەنجـا دارەمەیتێکیـان هێنـا، تەرمـی کاکـۆی نازداریـان لەنـاو نـا و لـە پشـتی وڵاخـی خۆیـان دابەسـت، نۆکـەرە بریندارەکەشـیان سـواری کـرد و ئـەوی مردوویـان خسـتە ژێـر بەفـر و جێیـان هێشـت.

خانـزاد سـواربوو، کـۆی خـەم ڕووی کـردەوە ماڵـی.. مـام بایـز بەهێنانـەوەی خانـزاد زۆر هەوەسـی هـات، کـە پەیامـی کوشـتنی نۆکەرێـک و برینداربوونـی ئـەوی تـی وەرگـرت تـۆزێ گرژییـەوە وتـی: ئەنجـا چـی تیایـە؟ سـەی ڕەش چـوو سـەی سـپی لەجـێ". لەبـارەی جەوانەمەرگـی کاکـۆ وتـی: ئەمـە سـزا و ئەنجامـی ئـەم کەسـانەیە بـە پێچەوانـەی دڵـی مـن ئەجوولێنـەوە.." بـە پێـی بڕیـاری خانـزاد کاکۆیـان بـردە سـەر کێوەکـە لەنـاو ڕەزی پیرەمامیـان شـاردەوە.

دایـک و باوکـی خانـزاد ویسـتیان بچنـە لای تەنیـا مـام بایـز نەیهێشـت وتـی تـا بەیانـی کـەس نابـێ بێتـەلای خانـزاد بـەس بـرا بچکۆڵـەی خانـزاد گوێـی نـەدا قسـەی مـام بایـز خـۆی گەیانـدە پـاڵ خوشـکی. کـە خانـزاد چـاوی بـە براکـەی کـەوت یـادی ئـەم ڕۆژیـە کـردەوە کـە پیلانـی ڕۆیشـتنی بـۆ کاکـۆ پیـا نـارد، دڵـی کزایـەوە و دەسـتی کـردە گریـان دوایـی دەسـتی بەسـەریا هێنـا زۆر بـە گەرمـی ماچـی کـرد و پێـی ووت: بـرای پـڕ سـۆزم ئەمجـارەش "ئەگـەر هاتـوو مـن مـردم پێویسـتە لەنـاو ڕەزی پیرەمـام لەتەنیشـت گـۆڕی کاکـۆم بنێـژن". براکـەی کەوتـە نووکـە نـووک و گریـان. بـەڵام خانـزاد دڵـی دایـە و گوتـی" خـۆ ئێسـتە ناڵێـم، ئـەی هەمـوو هـەر نامریـن؟ مـن مەبەسـتم ئـەم کاتەیـە کـە ئەمـرم، هەڵسـە بچـو هیـچ خـەم مەخـۆ گیانـی خوشـکت.. بـەم گفتوگۆیـە نەختـێ براکـەی هێـور بـۆوە و بـە پەشـۆکاوی چـووە دەر.

مــام بایــز تــا ســامی خــۆی بەســەر خانــزادا بشــکێنێ و تۆڵــەی ئــەم ئابڕووچوونـەی لـێ بکاتـەوە، بڕیـاری دا کـە هـەر ئـەم شـەوە بـۆی لـە پـەردە بکـەن و ئاواتـی پیسـی بێتـە دی. ئـەم بڕیارەیـان گەیانـدە خانـزاد. زۆر ژیـر بـوو،

دڵنیابــوو کــە ئەمــەی هــەر لــە پێشــە ئەوســا خــۆی ڕاگــرت و بــە بیســتنی ئەمــە خانــزاد نەختــێ ڕووی خۆشــی نوانــد..! مــام بایــز کــە ئەمــەی زانــی دیســانەوە لــە خۆشــیانا لەخۆچــوو، خانــزاد ویســتی ژوورەکەیــان بڕازێتــەوە داوای ئاوێنەیەکــی کــرد کــە لــە نزیکــی دەرگاکــەی هەڵواســی. شــەو هــات، مــام بایــز لــەم ترســە کەخانــزاد هیــچ نیــازی خراپــەی نەبــێ، نەبــا دیســانەوە خــۆی بــەر دەســت نــەدا، خەنجەرێکــی جەوهــەرداری گــەورەی لــە پشــتەوە خســتە بــەر پشــتی و چــۆن ســەگی پیــر بــۆ ژوورەوە خــزی.

دەرکــە کــراوە ســەر گازەی پشــتێ و داخرایــەوە، لەگــەڵ تەقــەی دەرگــە دڵــی خانــزاد خرتــەی کــرد. مــام بایــز کتوپــڕ پەیدابــوو، چاوەکانــی چەشــنی گورگــی هــار ســوور هەڵگەڕابــوو، دوو کەلبــە گڕەکــەی وەک شــفرەی بــەراز کەوتــە بەرچــاوی خانــزاد. خــۆی هیــچ شــێلوو نەکــرد، کــە پشــتی کەوتــە بــەر ئاوێنەکــە خانــزاد بــە تیلــەی چــاوی تەماشــای ئاوێنەکــەی کــرد، دەســتبەجێ خۆشــی لــەدڵا گــەڕاو گەشــایەوە، لەچاوەکانــی هەوەســی تۆڵەســەندن چەشــنی ڕۆژ هــەڵات، خــەم و دڵتەنگــی هەمــوو ڕەوییــەوە و هەناســەیەکی ســاردی دڵنیایــی هەڵێنــا. لەبەرخۆیــەوە گرژییــەوە و چــاوی لــە چــاوی مــام بایــز بــڕی کــە وەختابــوو لــە بریقــەی ئاگــرداری کوێــرە بێــت.. بایــز دەوی بــەش بــۆوە، لــە بڵێســەی چــاوی خانــزاد لەبــەری هەڵســا و بــە پیــرەوە چــوو لــە باوەشــی خــۆی گــرت و دەســتی لــە قــەدی وەرێنــا و ســەری نایــە ســەر ســنگی، کــە بایــز هەســتی بەگەرمــی ســینەی نەرمــی خانــزاد کــرد خۆشــی ســەرکەوتن و باغــری لــەدڵا گــەڕا، مەســت و ســەرخۆش بــوو، کەوتــە ماچکــردن و لێســینەوەی قــژ و پەرچەمــی. زۆر بەمەنــدی خانــزاد خەریکــی پیلانــی خــۆی بــوو. وردە وردە پەنجــەی لــە پشــتی مــام بایــز گێــڕا تــا لەنــاکاو دەســکی خەنجــەری جەوهــەرداری بەپــڕی کەوتــە دەســت، وریــا و چاپــووک تیخــی ڕووتــی لەکالانــا کێشــا، ئەوســا تەنیــا ئــەم کاتــە ســەری لــە ســینگی مــام بایــز هەڵگرتــوو بــە جووتــە چــاوی پــڕ شــەڕی ئاگریــن تەماشــای

کـرد. مـام بایـز لـەم سـاتی تەلەزگەیـی ڕاپـەڕی و زوو تێگەیـی، بـە گورجـی دەسـتی بـۆ پشـتێند درێژکـرد و پەلامـاری خەنجـەر بـوو، کـە هێنایـەوە پێـش بینـی تەنیـا کالانـی لەدەسـتە. لـەم دەمـە مەرگـی خـۆی هاتـە بەرچـاو. گلێنـەی زەق بـوو، ویسـتی چارەیەکـی خـۆی بـکا و دوا گـورزی بوەشـێنێ، لەنـاکاو پـڕی دایـە دەسـتی خانـزاد. بـەڵام خانـزاد لـەم ئـاگادار و چوسـتر بـوو هیـچ نەیکـردە نامـەردی خەنجـەری گـەورەی بسـتێک لـە دڵـی بـردە خـوار و هەنـدە بـە زەبـر و سـۆزی وەشـاند نووکـی خەنجـەر لەمدیـو لـە قولنجـی بـازی هاتـەدەر.. لەگـەڵ ئـەم کارەسـاتە سـامناکە خانـزاد نەڕانـی، ئـەی پیـرە سـەگ بگـرە لەدەسـتم. ئەمـە لـە تۆڵـەی کاکۆیـە، ئەمـە تۆڵـەی هـەق و هەقدارانـە. ئەمـە بـۆ کاکۆیـە! بایـز وەک بـەرازی بـۆز بـوڕەی هـات و سـەگ تـۆپ بـوو.

کـە دڵنیابـوو گیانـی پیسـی بایـز دەرچـوو، خانـزاد پەیوەنـدی خـۆی و کاکـۆی هێنـاوە پێـش چـاو، هـەر لـەم ڕۆژەوە کـە لەسـەرکارێز یەکتریـان دیـت و دڵـداری دڵـی کـردن بـە کۆتـەوە تـا ئـەو ئێوارەکـەی مـازووان تـا ڕۆژی داخـوازی و تـا ئـەم شـەوەزەنگەی هەڵاتنیـان هەمـووی چەشـنی شـەریتی سـینەما لـە خەیاڵیـا خۆیـان نوانـد. وێنـەی کوشـتنی یادگارێکـی سـامدار و ڕەش بـوو، لەشـی هێنایـە هـەژان و ژینـی لا تاریـک کـرد، تـرس و هەسـتی نەمـا.

خەنجـەری گـەورەی لـە کەلەشـی مـام بایـز دەرهێنـا و لـە خوێنەکـەی پـاک کـردەوە، هەمـوو دەسـتوپەلی خوێنـاوی بـوو، چاوەکانـی بـوون بەکانـی خوێـن، سـەیری خەنجەرەکـەی ئەکـرد وای ئەزانـی هەمـوو زەمیـن بەسـەر خوێنـا گـەڕاوە، لـە خوێـن ڕشـتن بـەدەر چیـتر نەمـاوە، شـێوەی کاکـۆی کـو فـارەی خوێـن لەسـەر بەفـرا فیچقـەی ئـەکا و ئەمـەی لاشـەی مـام بایـز وا لەبەردەمیـا خوێـن ئەتکێنـێ و گۆمیلکـەی لـە ژوورەکا ئەبەسـتێ، ئـەم دیمەنانـە بـەری چاویـان گرتـو خانزادیـان شـێت کـرد، هـۆش لـە کەللـەدا نەمـا خەنجـەری بڵنـد کـرد و نەختێکـی پیانـۆڕی، سـەردەمێ سسـت و مـات بـوو، جەسـتەی شـل بـوو ڕەنگـی زەرد هەڵگـەڕا،

زەردەخەنەیەکـی پیاهاتـوو لەبەرخۆیـەوە، بـە نووکـە نـووک هەناسـە تەنگـی وتـی: ئـەی کاکـۆی نـازدار ئـەی کاکـی دڵ و دەروون پاکـی ئـەی کاکلـی وەفـاداری و مرۆڤایەتـی، ئـەی مـەردی مەیدانـی ژیانـی پـڕ ڤیـان، ئـەی نەمامـی بەناکامـی بـڕاو، ئـەی جوانەمەرگـی کۆچکـردوو، ئـەی قوربانـی جـەور و جەفـا، ئـەی دامـاو لـە بەهـاری ژیـن، چـۆن هەمـوو خواسـت و ئـاوات و نازونیـازت ئـاوارەی گـۆڕ کـرا، چـۆن دەسـتی ڕەشـی ژەهـراوی هێنـای لەسـەر بـەردی زۆرداری وەک بەرخـی سـاوات سـەربڕێ! ئایـا کەسـێک نەبـوو ئـەم دەسـتە بگـرێ، بـۆچ تیرێـک نەیـدا لـەم پەنجـە تاوانکەرانـە، یەکێـک نییـە هـەر ئێسـتا یـا سبەی یـا دوو سـبەی یـا لـە پاشـەڕۆژا تۆڵـەی ئەمکارەسـاتە ڕوورەش کـەرە بسـێنێ و تاوانکـەری نابـەکار بێنێتـە بـەر دادگای ویژدانـی هەقومرۆڤایەتـی! مەترسـە ئـەم ڕۆژەیـەت خوێنـی ڕژاوت بێتـە چـرای خەڵـک و ناوونیشـانت بکەوێتـە هەمـوو زارێـک و بـۆ وێنـە باسـت بکـرێ.. ئـەی شاسـواری دڵـداری، لـە دونیایـی بـۆ کـەس نەمـا کتوپـڕ کوژایـەوە و نەگەیشـتیت بـە ئامانـج، خـەم مەخـۆ وا لـە دونیـای نەمـر ئەمـە بووکـی ڕازاوەی خەیاڵـت. بـا وەشـتم بـۆ بگـرە وا بـۆ لات هاتـم! ئەنجـا خانـزاد خەنجـەری تیـژی لەبەرینـی هـەردوو مەمـکان چەقانـد و دوا وشـەی ئەمـە بـوو:" کاکـۆ ئەمـەش لەبەرتۆیـە ئەمـە نرخـی دڵدارییـە، چاوەڕوانـی.." پێـش تەواوکردنـی جوولانـەوەی بـڕاو گیانـی پاکـی لەگەردوونـی پـڕ خـەم و دەسـتدرێژی بـاری کـرد. لاشـەی نـەرم و شـلی لـە خەڵتانـی خوێنـا گەوزیـوی بێکـەس و خەمخـۆر لـە ژووری مـەرگا لـەدووری کەلـەش بۆگەنـی مـام بایـزی تۆپیـو ڕاکشـا.

کـە ئـەم هەواڵـە وەک بروسـکە لەدێیکـە پـەرت بـوو، خەڵکـی گونـدی هەمـوو خۆیـان ڕەش پـۆش کـرد و تازیـە بەسـترا، پـەردەی ماتەمـی بـە وڵات درا، لەماڵـی باوکـی خانـزاد بـوو بـە شـیوەن و گریـان و فیغـان و هـاوار و لەخـۆدان، تەنیـا لەلایەکـی تـرەوە کەسـێک دڵۆپـە فرمێسـکێکی بـۆ مـام بایـز نەڕژانـد.

بـرا بچکۆلـەی خانـزاد ئێجـگار پـەرش و پەسـت و خەمگیـن بـوو، ئەنجـا

ئاواتـی خوشـک کەوتـەوە یـاد و بـە دایـک وباوکـی گەیانـد.. ئەوسـا پـاڵ بـە پاڵـی کاکۆکـی جەوانمـەرگ لەنـاو ڕەزی پیرەمـام لـە کوێسـتانی بـەرزی سـەرچیا خانـزادی داوێـن پاکیـان ناشـت و ئـاوارەی ژێـر گڵیـان کـرد.

پیرەمامـی قوڕبەسـەر بـە تاقـی تەنیـا بەپشـتی کـووڕی چەمـاوەی گۆپاڵێکـی گرتـە دەسـت و بـە هانکـە هانـک و هەناسەسـاردی خـۆی گەیانـدە سـەر گـۆڕی جـەرگ و بووکـی.

دای بەمێشـکی سـەریا و کەوتـە گریـە و زاری، دڵـی هاتـە جـۆش و دەسـتی بـە ناڵیـن کـرد. ئەشـکی گەرمـی ڕشـت هەروەکـو بارانـی بەهـاری، تـا تەڕایـی لـە چـاوا هیشـک بـوو، دەنگـی نوسـاو کـەرخ بـوو. خـۆی بـە گۆڕەکانـا هێنـا وئەیـووت ”جەرگـی بـڕاوم، ژینـی نەمـاوم، چـرای کـوژاوەم، ڕۆڵـەی کـوژاوم، ئێـوە لـە خـەم و خەفـەت و دەردوبـەڵای دونیـا دەربـاز بـوون، لەتەماحـی دڵپیسـی، زۆرداری داوێـن گـڕاوی و دەسـتدرێژی مـەردوم ڕزگار و ئازادبـوون. خۆتـان گەیانـدە بەهەشـتی پاکـی و دادوخۆشەویسـتی و سەربەسـتی و ئاشـتی، منـی چـارەڕەش ئاخـر شـەڕتان لێـرە هێشـتۆتەوە، بەخـوای لـە ژووری سـەری بـێ جـەرگ و بـووک لێـرە مـن ناژیـم، ئـەم ترووسـکە کـزەی ئاواتـم کەوتـە ژێـر زەبـری گـەرداو و پسـوولەی کۆچکردنـی نـام دەسـت. ئێـوەش لـەوێ پیرەباوکێکـی قسەخۆشـی وەک منتـان پێویسـت ئەبـێ.

جـا وا بـۆ لاتـان هاتـم تکایـە بەدەسـت لەمـلان و پێکەنیـن پێشـوازیم بکـەن و بـە پیرمـەوە بێـن!“ پیرەمـام ئەمـەی وت و بەلاداچـوو، وەک داری بـێ ڕەگ ڕاقەنـا، لەسـەر گـۆڕی خانـزاد و کاکـۆ ڕەق و ئیشـک بـوو.

زارا

صوێره له دوورخراوەیی- زستانی ١٩٦٤

له هاوینی ساڵی ١٩٦٢ دا، دوابەدوای تاقیکردنەوە و داخرانی قوتابخانەکان، لەبەر چەند هۆیەک بەتایبەتی له یاسا لادان و ڕەشبگیری و ستەمی ڕژێمی ڕەشی خۆپەرەستی یەکدەسی و هێز، پەنا باری بێ ڕێ و شوێنی کەریما، که وەک گورگی هار بەگژ نەتەوە قارەمانە ڕاپەڕیوەکەمانا چووبوو، وەک زۆر سەدانی تر، بۆم نەشیا ڕووەو نیشتمانی ڕەنگینی پێشێلکراو بچمەوە، له پەنای فێنکایەتی سێبەر و نزاری کێوە بەرزەکانا له سروەی شەماڵی گوڵاوییدا هەناسەی خەمڕەوێنی دڵ دابینکەر هەڵێنم و، له بۆی عەتر و گوڵاڵە سوورەی دەشتی سەوز و کنار جۆ و ڕووبارە زیوینەکانا پڕ بە سێ ڕاوی ژین هەڵمژم و، لەسەر قالیچەی ڕەنگاورەنگی خاکی پیرۆز و له ژێر باڵی بە سۆزی

ئاسـمانی شـینی بێگـەردی خۆمانـی گـڕو گڵپـە و داخـی دەروونـی پـڕ بریـن و بـە ئـازار نەختـێ دامرکێنمـەوە و پشـوویەکی حەسـانەوەی دەربەدەریـی لێبـدەم، بەناچـاری لـە (بەغـدا) دا مامـەوە و ماوەیەکـی زۆریـم لـێ ڕابـوارد!

هەمـوو ڕۆژێـک سـەرلەبەیانی لـەو هاوینـە ئێجگار گەرمـەدا، لـە (سـەلاحەدینا) ئەچوومـە دەرەوە و خـۆم ئەکوتایـە یەکـێ لـەو چایخانـە بچکۆلانـەی لـەو دیـو میوانخانەکەمانـا، کـە مۆنجەیـان لـە بێـکار و هـەژار و کارگەرانـی کارخانەکـەی جگـەرەوە لێـوە ئەهـات، تـا نیـوەڕۆ تیشـکی خـۆر ئـەم نیمچـە دەربەندیـەی نەئەدۆزیـەوە. فێنکاییەکـی تایبەتـی خـۆی بەوێـدا کێشـابوو! ئـەوەی سـونجی کێشـابووم، جگـە لـەو هەمـوو خەڵـک و خواییشـە هەمەجۆریـەی لەوێـدا هـەر دەسـتەیە بـە شـتێکەوە خەریـک بـوون، یـا بەوێـدا گـورج ڕا ئەبـوردن، دیمەنـی هەمیشـەیی ئـەو مـرۆڤ و نیوەیـە بـوو کـە وەک داوەری سـەپان لـە هەمـان شـوێنا بـێ ڕۆژ بـوار، هـەڵ ئەکونجـان. جارێکیـش نەگونجـا بەشـێوەیەکی جیـاواز ببینرێـن و یـا سـاتێکیان بلێـی ڕەنـگ و ڕوو یـا جـل و بەرگیـان بگۆڕێـت، نەخێـر، بگـرە هـەر ڕۆژێ ئەمەنـدە بـەوی بەرایـی ئەچـوون ئەتـووت یاسـای گـۆڕان لێیـان زوێـر بـووە یـا هیـچ دەسـەڵاتێکی بەسـەر ئەوانـا نەمـاوە!

مـام قوربانـی لـە دانیشـتنا وا دیـار بـوو هەرگیـز سـڕ نـە ئەبـوو، چونکـە بەدرێژایـی کات لـەو شـوێنەیا کـە پاڵـی بـە دیوارەکـەوە ئـەدا و سـەبەتە ڕەش پۆشراوەکـەی لەبەردەمیـا دائەنـا.. ببـڕای ببـڕ نـە ئەجوڵایـەوە و جـێ گۆڕکـەی نـە ئەکـرد، تەنیـا مەگـەر هـەر تـاوە ناتـاوێ لـە ئەنجامـی فسـکەیەکی زاراوە دەسـتە چرچـە دەماراوییـە لەرزۆکەکانـی بخسـتایەتە ژێـر پەرۆکـە ڕەشـەکەوە و بـە گوێـرەی ڕاوێـژی زاراوە چەنـد سـەموونێکی سـپی و خاوێنـی دەربهێنایـە و بەژمـار لـە دەسـتە ناسـکۆڵە بچووکەکانـی بهاویشـتایە! یـا کـە سـەبەتە هیچـی تیـا نـە ئەمـا لەسـەر سـەری خـۆی بنایـا و دەسـتێکی بێهێـزی بگەیاندایـە زەوی و دوای چەنـد تەکانێـک هەڵسـابایە سـەرپێ، دەسـتی بخسـتایەتە سەرشـانێکی

نزمـی زاراوە و بـە نیمچـە کوڕییەکـەوە بەهێواشـی برۆیشـتنایە! پاشـماوەیەک بـە هەمـان شـێوە سـەبەتەی پـڕ کراوەیـان بـۆ هەمـان شـوێنا ئەهێنایـەوە و کـرداری پێشـوویان دووپـات ئەکـردەوە.

لەشـێوە و بـێ کەسـی و ئاخافتنیانـا زانیـم کـە کـوردی لێقەومـاون! چەنـد کەرەتـێ بـە بیانـووی سـەموون کڕینـەوە خۆمـم هەڵسـووی و هەوڵمـدا سەرگوزەشـتەی خۆیانـم بـۆ بگێڕنـەوە، کەچـی مـام قوربانـی بـە جـۆرێ کدوولـەی ڕاز ونهێنـی داخسـتبوو وەک مـن بـە ئاواتـەوە بـووم ئـاوا بـە سـانایی بۆمـی نەکـردەوە. ماوەیەکـی کـەم نەبـوو ئـەوەی بەسـەر هـەوڵ و تەقەللامـا ڕابـورد پێـش ئەمـەی بتوانـم بوخچـەی گرێـدراوی دڵـی بۆخـۆم بکەمـەوە.. ڕۆژێکیـان بانگـم کـردە لای خـۆم و پیالـەی چاییـم بـۆ کـرد، جگەرەییەکـم بـۆ داگیرسـاند و بـە ڕێگایەکـی زانایانـەوە گرێـی زمانیـم لـێ ترازانـد و کووپەلـەی پـڕ پەنهانیـم پـێ هەڵڕشـت! ئێسـتێ جگەرەکـەی فـڕێ نەدابـوو کـە دیـم ڕەنـگ و ڕووی نەختـێ هەڵبـزرکا، هەناسـەیەکی دوورودرێـژی هەڵکێشـا، هەنـدێ شـان و شـەپیلکی چەمـاوەی قیتـەوە کـردەوە، دووچـاوە تاریکـە پێکـدا قووپاوەکانـی زەقـەوە کـردەوە و و نوقاندنیـەوە.. ئینجـا وەک لـە یـادی کارەسـاتێکی ترسـناکا سـام گرتبێتـی، چـرچ و لۆچەکانـی دەم و چـاوی کـرژەوە بـوون، زەردییـەک بـە ڕوویـا تێپـەڕی، ئاخێکـی سـاردی هەڵێنـا و گوتـی: ئـەرێ بـرا خـاس، چیـت بـۆ بگێڕمـەوە و باسـی چیـت بـۆ بکـەم! ئـەوەی بەسـەر ئێمـەدا هاتـووە خوایـە هـەر بەسـەر کەسـا نەیـەت. ناتوانـم زنجیـرەی داسـتانی دوورودرێـژی ژینـی ڕابردوومانـت تێکـڕا قـەف بـە قـەف بـۆ لێکبدەمـەوە. ئەمـەی شـایانی بـاس بـێ کـەوا بـۆم دەرئەکـەوێ تۆیـش هـەر بـە دوای ئـەوا ئەگەڕێیـت دوا پلـەی ئـەو کارەسـاتەیە کـە سـەرەنجامی ئێمـەی بـە ئێـرەدا گەیانـد و لـەم بـارەی هاویشـتین کـە تیایـا ئەمـان بینیـت.“

”خـۆر تـازە کەوتبـوو، هێشـتا دونیـا گـەرم دانەهاتبـوو، لەژێـر لێفـەی (لـەرز و تـا)وە ئارامـم لـێ هەڵگیرابـوو، عـەولای کـوڕە گـەورەم و فاتـەی خێزانـی و زارای

تاقانەیـان لەگـەڵ ئۆمـەری کـوڕە بچکۆلـەم کەتـازە حەبـەی مـام (ئاودەل)مـان لـێ مـارە کردبـوو قژومـۆی گواسـتنەوەی ئەکـرد لـە بەیانییـەوە چووبوونـە پەرێـزێ بـۆ دروێنـەی ئـەو قـەدە جۆیەیـەی کـە لـە دونیـادا لـەو بـەولاوە چیترمـان گومـان نەئەبـرد. زارایـان ناردبـووە ئاوایـی بزانـێ نـەوەکا مـن چیـم پێویسـت بـێ. زارا نزیـک ئاوایـی ئەبـێ کـە لـە وێـزەی فڕۆکـەوە ڕائەچڵەکـێ و لـە ژێـر درەختێـکا خـۆی بەزەویـدا ئـەدا و لـە گرمـە گـرم و تەقوتۆقـا هەتـرەش ئەچێـت، بـەڵام لـە ترسـانا سـەر دەرناهێنـێ تـا گـەردوون کشـومات ئەبێتـەوە، ئەنجـا بەخۆیـا ئەنووسـێ و تـا ئەگاتـە ماڵـەوە لـە هیـچ کۆسـپێکا سـڵ ناکاتـەوە. سـەیر ئـەکا خانـوو ڕووخـاوە و باپیـرەی تـاداری لـە ژێـر گڵکـۆدا تەنیـا قاچەکانـی دیـارە و لەقەژەنەیەتـی! دەس ئەکاتـە هـات و هـاوار و زریکـە لێـدان! پـاش ماوەیـێ ئەوانـەی بەدگمـەن ڕزگاریـان بـووە لەخەڵکـی دێکەمـان بـە دەنـگ و هاوارییـەوە دێـن و منـی لـە ئاوزەنگـدان لەژێـر بارەخـۆڵا ڕائەکێشـێنە دەرەوە. مـن سـەلامەت ئەبـم، بـەڵام چـۆن سـەلامەتییەک! هـەر ئەوەتـا نـووزەم لێـوەوە هاتـووە، ئەگەرچـی ڕۆشـنایی چاوەکانـم نرخـی ئـەو تـۆزە هەناسـەیەم بـووە کەتیامـا مابـووە! گـەر بڵێیـت تەنیـا خانوویـەک بـە پێـوە مابووبـێ، خوانـەکا! یـا لـەو هەمـوو هـەرزەکار و پیـرو منالانـەی لـە پەرێزانـا خەریکـی نـان پەیداکـردن بـوون نیوەیـان بـە شـەل و شـەکەتی و برینـداری لـێ ڕزگار بووبـێ ئـەوا زۆر زۆرە! خـۆ منالەکانـی ئێمـە هـەر لـە شـوێن خۆیانـا تێکڕایـان لەناوچـوو بـوون و هاواریـان بەهیـچ لایـەکا نەگەیشـتبوو.. ئـاخ، ئـاخ.. کـوڕم، تـۆ بـۆ برینـت کولاندمـەوە، خـوا هەڵناگرێـت!" لەگـەڵ هەنسـکی گریانـا مـام قوربانـی پشـوویەکی باشـی دا و کـڕ بـوو، دوای دڵدانـەوەی و بەشـداری خەمبارییـەوە نەختـێ هاتـەوە سـەرخۆ و لەسـەر داسـتانەکەیا ڕۆیشـت، گوتـی "کـوڕم تـۆ خـۆت بیـری لێبکـەرەوە کـە ئێمـە چیـمان بەسـەرهاتووە، چ نەگبەتییەکـی ماڵوێرانـی و لەناوچووغـان چێشـتووە. بەچـی هەناسەسـاردی و جـەرگ بڕیـاوی و خانـە وێرانییەکـەوە کۆچـمان کـردووە

و ئـەو جوانەمەرگـە نازدارانەمـان لەگەڵـدا ناشـتوە و شـوێنەواری سـەدان سـاڵەی باوباپیرانمـان جێهێشـتووە و بەدەربـەدەری و لێقەومـاوی ئاوارەیـی شـاران گەڕاویـن. ئەمـەش نـەک تەنیـا بەشـی ئێمـە بووبـێ، بگـرە چارەنووسـی زۆربـەی زۆری شـار و دێهاتـە خاپوورکراوەکانـی وڵاتـە داگیرکراوەکەمـان بـووە، ئـاخ ڕۆڵـەم بـۆ ئـەو لاوە شـۆخ و شـەنگانەی بـێ تـاوان ئاواتـی پاکیـان ئـاوا کوتوپـڕ بـردە ژێرخاکـەوە، ئـاخ بـۆ ئـەو کونجـە بچکۆڵەیـەی بـە دەسـتەکانی خـۆم دروسـتم کردبـوو! هەرگیـزاو هەرگیـز شـێوەیان لـە چاومـا ون نابێـت، لێـم مەگـرە ڕەنگبـێ بڵێیـت ئـەم پیـرە چاوکوێـرە چـۆن شـت ئەبینـێ! بـەڵام وانییـە هەرچەنـد ڕۆشـنایی لـە چاومـا نەمـاوە، تەنیـا دیمـەن و نیـگاری ئـەو هەمـوو شـتە خنجیلانەیـەی لـە دەسـمانا چـوون هەمیشـە وەکـو ڕۆژ لـە یادمـا ئەترووسـکێنەوە! ئـۆف خوایـە، بـۆ چ سـەگمە حەسـارییەک منـت هێشـتەوە! بـۆ نەتکـردم بـە قوربانـی ئـەو گەنـج و هـەرزەکارە جوانەمەرگانـەوە. خوایـە ئـەم زۆرداریيـە هەڵنەگرێـت.

لـە ڕاسـت ئـەم دیمەنـەدا ڕووبـەڕووی پیرێکـی کوێـری بـێ پشـتیوانی هـەژاری لێقەومـاوی ڕەنـج بابـردووی بێکەڵـک و بـێ دەسـەڵاتی جـەرگ سـووتاوی ماڵوێرانـی دەربـەدەر و ئـاوارەی دڵ بەداخـی قـورگ بەهەنسـکا، مرۆڤێکـی ئـاوا شـپرزە و بـێ چـارە کـە لـە ڕۆژێکـی ئـاوا ڕەشـا لـە شـوێنێکی چەندیـن قۆنـاغ دوور لـە مەفتەنـی بۆمبارانکـراودا بـە چـاوی بیرەوەرییـەوە یـادی ڕۆژانـی گەشـی ڕابـوردووی نـاو هـەردە و کێـوە کەشـە بـەرزەکان ئەکاتـەوە، سـام دایگرتـم و تـەزووی ڕاچلەکیـن بەسـەراپای لەشـما هـات، وەک بـەردی بـن گۆمـا بـە جـۆرێ کـڕ و بێدەنـگ بـووم کـە مـام قوربانـی هەسـتی پێکـرد و بـە ڕاوێژێکـی پڕسـۆزەوە لـەو گریانـە بـێ هەسـتیەیا هۆشـیاری کردمـەوە. وتـی " کـوڕم، ببـوورە، ئەگـەر پەسـت و دڵتەنگـم کردبیـت، ئـا ئەمـە کەمێکـە لـەو داسـتانەی بـە شـوێنیا ئەگەڕایـت. بەرخـم، چـی بکەیـن ئەمـە ژیانـە! ئەگـەری هەرگیـز لـە خەویشـا بـە خەیاڵـما نـە ئەهـات ژیـن ئەمجـۆرە ڕووداو کارەسـاتانەی تیـا بێـت!"

پــاش ئەمــەی جۆگەڵەیــێ فرمێســکی نەبیــنراوم لــە دەروونــدا ڕشــت و بڕێــک هێــور بوومــەوە و لێــم پرســی کــە چــۆن هاتووەتــە بەغــدا و چــۆن ئەژێیــت! لــە وەڵامــا مــام قوربانــی وتــی "کــوڕم، دوای کارەســاتەکە هەموومــان دەربــەدەر و پەراگەنــدە بوویــن، هــەر دەســتەیە بــۆ لایــەک، لــەو دێ بــۆ ئــەم دێ، ئەوشــار و ئەمشــار تــا چارەنووســی ئێمــەی هێنایــە ئێــرەوە. لــەم گەشــتەی قوربەســەریمانا لەهــەر شــوێنێکا ڕا ئەبوردیــن کــە کەســی تیــا مابووبــێ لــە یارمەتــی و دەســتەبەریدا درێغیــان نەکــردووە و خــوا ئــەم میللەتەیەمــان پارێــزراو کات، لــە کۆنگــەری شــپرزەیی و تەنــگ و چەڵەمــەدا وازیــان لــە مرۆڤایەتــی و هــاوکاری و ڕەوشــتی جوانمــەردی هــەر نەهێنــاوە. ئیــتر وا لێــرە لــە تــەک زارای هەتیــوی کوڕەزامــا کــە لــەم دونیایــەدا لــەو زیاتــر کەســێکم نەمــاوە لــە ماڵــی کوردێکــی نانــەوای خــاوەن پیاوەتیــدا کونــە ژوورێکــمان وەرگرتــووە وتیایــا خۆمــان لــە جــەور و ســتەمی زەمانــەدا پەنهــان داوە. خــوا پاداشــتی چاکەیــان بداتــەوە ئــەم کارەیشــیان پێداویــن کــە ســەموونیان بــۆ ئەفرۆشــین و بەهۆیــەوە نەمــرو نەژیــن وا جــارێ خۆمــان ڕاگرتــووە، چاوەڕوانــی دەروازەیەکیــن کــە خــوا لێــمان بکاتــەوە. کاکــە مــن هیــچ هیوایەکــم لــە ژینــا نەمــاوە، جگــە لــە ســەرکەوتنی نەتەوەکەمــان، تەنیــا پەرۆشــی زارای بەســەزمانی نەگبــەت گرتــووم کــە هــەم دارەدەســمە و هــەم تاکــە تروووســکەیەکە لــەم دونیــا دوونــەدا بــەدی بکــەم!"

لــەم کاتــەدا زارا هاتــەوە کیژووڵەیەکــی دە ســاڵانەی خنجیلانــە و گەنــم ڕەنــگ، کراســێکی ڕەشــی چڵکنــی لەبەردابــوو شــێوەیەکی دڵگــر و شــیرینی پێــوە بــوو، هــەر لــە دوورەوە کــە چــاوی بــە مــام قوربانــی کــەوت لای مــن دانیشــتووە نازانــم لەشــەرما یــا لــە ترســانا بــوو ڕووی ســوور هەڵگــەڕا، هەڵوێســتەیەکی کــرد ئینجــا بــە دەنگێکــی نەرمــی بەســۆز و شــپرزاوا وتــی: بــاوە هەســتە بــا بڕۆیــن ڕۆژ درەنگــە"

مــام قوربانــی وەک جــاران دەســتی خســتەوە سەرشــانی زاراوە و داواخوازییەکــی گەرمــی لێمکــرد و وردە وردە ڕۆیشــتن، تــا لەوســەر کۆڵانەکــەدا خولیــان دایــەوە و

لـە چاومـا ون بـوون، بـە حەپەسـاوییەوە چـاوم تـێ بڕیبـوون و لـە ناخـی دڵـما ئـەم وت: خوایـە بەزەییـت بەمانـەو و بـە هەزارەهـای وەک ئەمانـەوە بێتـەوە."

بەهـۆی فەرمانێکـەوە بـۆ کارێکـی تایبەتـی مـاوەی چەنـد هەفتەیـەک لەبەغـدا دوورکەوتمـەوە، لـە گەڕانەوەمـدا ڕۆژی دوایـی بـە ئارەزوویەکـی گەرمـەوە بـۆ دیدەنـی مـام قوربانـی و زاراوە چوومـەوە چایخانـەی گۆڕیـن بـەو ئاواتـەوە کـە موژدەیەکـی خۆشـیان لەبـارەی سـەرکەوتنی گەلەکەمـان بدەمـێ، بـەڵام بـۆ واقـی وڕم شـوێنەکەی هەمیشـەیی قوربانـی لاتەختێکـی لـێ دانرابـوو. تاوێکـی بـاش چاوەڕوانیـم کـرد، کەچـی نـە قوربانـی پەیدابـوو، نـە زارا. دوو سـێ ڕۆژ بەمجـۆرە ڕابـورد، تـا وام لێهـات خۆمـم بـۆ نەگیـرا و لـە چایچییەکـەم پرسـی، کابـرای خـاوەن چایخانەکـە بـە وردییـەوە چاوێکـی تێبڕیـم و سـاتێ حەپەسـا، ئینجـا وتـی "بـۆ تـۆ نازانـی قوربانـی و زارا چییـان لێهاتـووە!" خورپـەم لـە دڵـەوە هـات، ماوەیـەک تێپـەڕ بـوو بەرلـەوەی بتوانـم لێوەکانـم لێـک بترازێنـم و بڵێـم "نـە، سـا تـو بـی خـوا چییـان لێهاتـووە؟ بـە هەناسـەیەکی ساردی بـێ بـاکا وتـی "بـرا دەمێکـە تـۆ خـۆش، مـردوون!"

"مـردوون؟ زارا و قوربانـی مـردوون! ئـای کلۆڵـی! کـوڕە چـۆن.. هەمـووی مانگـێ نابـێ لێـرە بەسـاخ و سـەلامەتی بەجێـم هێشـتن؟" کابـرای چایچـی وتـی "بـرا، نەگبەتیـی ئەمـە ناپرسـیت" وتـم "ئاخـر چـۆن، خـۆ نەخـۆش نەبـوون؟ وتـی "نەخـۆش! نـە بەسـەری خـۆم ئـەو ڕۆژەی پێیـا چـوون لـە هەمـوو کاتێـک لـەش سـاخ و هیوادارتـر بـوون.. ئـای دەسـتی شـکاوم بـۆ مـام قوربانـی نەگبـەت! بـۆ زارای نـەو خونچـەی بەهـاری نەپشـکوتوو!" ئەمەنـدە پەشـۆکا و شـپرزە بـووم ئـارام لـە وزەمـا نەمـا، بـە دەنگێکـی بـەرز و ئاڵـۆزەوە هـاوارم کـرد" کـوڕە جەرگـت بڕیـم، توخـوا زووکـە پێـم بڵـێ چـۆن مـردن.. چـۆن، چـۆن؟" وتـی "بـرادەر لـەو ڕۆژەوە کـە تـۆ دواجـار لێـرە بویـت، تـا چـوار پێنـج ڕۆژ وەک جـاران قوربانـی و زارا سـەمووني خۆیانیـان ئەهێنـا و لـە هەمـان شـوێنا هەڵئەکونجـان

و ئەیانفرۆشــت. تــا ڕۆژێکیــان لــەدوای ڕۆیشــتنیانا بــە ماوەیەکــی کــەم دەنگــە دەنــگ و پەشــێوییەک لــە شــەقامەکەی ئــەو دیــوا پەیــدا بــوو. هــەر خەڵــک بــوو ڕای کــرد، منیــش بــە شــوێنیانا چــووم، بــەڵام چــی ببینــم! ئــۆف خوایــە! ســەیرم کــرد وا لاشــەی پلیشــاوەی زارای ناســکۆڵە و قوربانــی ڕەق هەڵگــەڕاو ئەخەنــە ئۆتۆمبیلــی نەخۆشــخانەوە! ئەمــەش ئاوابــوو کــە لــەو کاتــەی لــە شــەقامەکەدا ئەپەڕنــەوە، ماشــێنێ زۆر بەخێرایــی بەســەریانا ڕا ئــەگات و لــە پێشــەوە زارا ئەپلیشــێنێتەوە، کەچــی کوێــری هەناســە ســارد کــە لــە چریکــەی ســەرە مەرگــی زاراوە ڕاچڵەکیــوە و نەیزانیــوە چــی بــووە و چ بــکات پەلــی کوتــاوە گوایــە زارا بدۆزێتــەوە، ئۆتۆمبیلێکــی تــر لــەولاوە تیــژ هاتــووە و ئەمیشــی کــردووە بــە ژێــر چەرخییــەوە.. ئــا بــەو جــۆرە قوربانــی و زارای لەشســاخ ســەریان نایــەوە، تــێ گەیشــتیت؟“

ئەمجــارە ئەشــکی چــاوم چەشــنی بــاران بــە گــوڕ هاتەخــوار و لەبــەر قولپــی گریانــا هیچــم پــێ نەوتــرا. لەدڵــی هەتــەرە کراومــا ئەمــوت: ”کەواتــە زارا و قوربانــی ئــاوا کۆچییــان کــرد و ئــاواش بــە ئاوارەیــی ئــاوارەی گڵ کــران! ئــەو ئاواتــە گەشــەدارەی بــۆ زارا لەگیانــی مــام قوربانیــدا ئەدرەوشــایەوە تــا هەتایــە کوژایــەوە و قوربانــی کــەچ بەخــت بــوو.. بــوو بــە قوربانــی تاوانــی ناکەســی زۆردار!“.

جەوانمەردیی

هەولێر، ١٩٧٠/١١/٥

هاوڕێیەکی عەرەب کە مامۆستایە لە قوتابخانەکەماندا بۆمی گێڕایەوە وتی:

شـەوێکی هێجـگار تووشـی زسـتانی ١٩٦٦ بـوو. سـەرماییەکی بـێ ئەنـدازە و سـاماناکییەکی بـێ سـنوور باڵیـان بەسەرشـارا کێشـابوو. کـەس زاتـی نەدەکـرد سـەر بێنێتـە دەرەوە. لـە گەڕەکـی (تەیـراوە) سەرکۆشـکێکی دوو ژووریـم بەکـرێ گرتبـوو، دەرگـە و نـاو قادرمەیەکـی سـەربەخۆی هەبـوو. بەتەنیایـی تیایـدا ئەژیـام. ئـەو شـەوە هـەروەک شـەوەکانی تـر دەنگـی نافڕەجامـی گوللەتـۆپ و تەقـەی تفەنـگ و مەترەلـۆز ئاسـمانی شـارەکەیان دزێـو کـرد و ئـەو نیچمـە کشـوماتییەی پچڕانـد کـە پێشـتر شـەوەکەی لەخـۆ لوولدابـوو. بەجـارێ پیـرە هەولێـری سەرلێشـواوی شـڵەژاند. لـێ ئـەوەی زیاتـر سـەرنجی منـی ڕاکێشـا ئـەوە بـوو ئەمجارەیـان تەقـە و هاڕژنـی

دەستەڕێژ لە کووچەکەی ئێمەوە کە نزیکی بارەگای میرییەوە بوو دەهات و بگرە هەر زۆریش لەشوێنەکەی منەوە نزیک بوو. لەو کاتەدا بوو کە لە پڕ هاتەوە بیرم دەرگای دەرەوەم دانەخستبوو. ناچار تانووتم دایە بەرخۆم و بە ئەسپایی و بێ خشپە بۆی خزامە خوارەوە، لە ترسانا گلۆپی ناو قادرمەکانم دانەگیرساند. لایتێکی دەستیی بچووکم هەبوو لەگەڵ خۆمم برد. کاتی گەیشتمە ناو قادرمەکانەوە و لایتێکم لێدا، بۆ واقی ورِم دیم زەلامێ دەمانچەی ڕووت بەدەستەوە، دەمامکی خۆی داوە و لە دیوی ژوورەوە لە پشت دەرگاکەوە خۆی پەنهانداوە. دڵم داخورپاو عەیبی تێدا نییە، لەراستیدا زۆر ترسام. سامێک دایگرتم لە شوێنەکەی خۆمدا دایکوتام و نەمتوانی شەقاوێکی تر بهاوێژم.. بە حەبەساوییەوە بیرم لەم هەڵوێستە سەیر و ترسناکەمەوە دەکردەوە و نەمزانی چۆن بجووڵێمەوە.. کابرا دەنگدەدەم بچمە نزیکییەوە؟ یان لووس و باریک پاشەوپاش بگەڕێمەوە بۆ ژوورەکەمەوە و بێ ورتە دەرگاکە لەسەر خۆما داخەم وەک هەر هیچم نەدیتبێت! ئا، لەم ساتە وەختە ناسکەدا بوو کابرا بە زمانێکی عەرەبیی زۆر پوختە و ڕەوان لەسەرەخۆ بانگی کردم و گوتی:

مامۆستا ئەگەر دەتوانی چاکەیەکم لەگەڵدا بکەیت! سەعاتێکم لای خۆتەوە بهێڵەرەوە، نەمردبم یەک بە دە پاداشتت دەدەمەوە. وتەکەی ئەوەندە پڕسۆز و هێمن بوو لەناخی دەروونمی کارکرد و متمانەیەکی تەواوی پێبەخشیم. لەچرکەیەکدا هەرچی ترس و لەرز بوو هەمووی لەبار بردمەوە. منیش بە چرپەیەکەوە گوتم:

فەرموو نەک سەعاتێ، بەڵکو ساڵێک لێرە بمێنەوە، برام" هەر بەپەلە پرۆزێ دەرگاکەم توند کرد و بە جووتە سەرکەوتینە سەر کۆشکەکەوە. لە ژوورەوەڕا دەرگاکەم توند قایم کرد و بەخێرهاتنێکی گەرموگوڕم لێی کرد. ماوەیەک بێدەنگی ڕابورد، پێش ئەوەی زاتی ئەوە بکەم لێی بپرسم: "جەنابت چیت و بۆ هاتوویتە ئێرەوە، ئەمە چ قەوماوە؟ بە زامێکی بەرزەوە وەڵامی دامەوە

وتـی: "مـن چیـم و کێـم، تـۆ خۆتـی پێـوە خەریـک مەکـە، مـن هەرچییەکـی هـەم وا پەنـام هێناوەتـە بـەر تـۆوە، بـۆ ماوەیەکـی زۆر کـەم. بـەڵام ئـەوەی ڕوویـداوە ئەمەیـە، چالاکیـی ئەنجامـدراوە، بۆیـەکا هێزێکـی ئەسـتووری سـەرباز و جاشـەکان لـەم شـەوەدا هێرشـیان هێناوەتـە سـەر ئـەم گەرەکـە و (حەسـارەکەی) ئەوبـەری شــەقامەکەیان گەمــارۆ داوە." هێشــتا وشــەکانی هــەر لــە گوێــما دەزرنگانــەوە کـە زرمـە لـە دەروازەی دەرەوەمانـدا هەڵسـا و، زیلەکەمـان بەتوندیـی لێـی دەدا. خیسـەیەکی میوانـە نامۆکەمـم کـرد وەک ئـەوەی ویسـتبیتم ڕای ئـەم وەرگـرم. خێـرا وتـی:

- بڕۆ بزانە چییە، بەڵام دان بەخۆتدا بگرە و مەشڵەژێ وتم:
- چاکە دە تۆش بچۆرە نێو پێخەفەکەمەوە و خەو لەخۆت بێخە".

بـە ئەسـپایی چـووم دەرگاکـەی دەروەم ترازانـد، سـەیرم کـرد ئەفسـەرێک و چەنـد سـەربازێک بەچەکـەوە دەچنـە سـەربانی کۆشـکەکەوە ڕێگەیـان پـێ نیشـاندە" وتـم" فەرموون".

بـە قادرمەکانـدا سـەردەکەوتین بـە ترسـێکەوە پرسـیارم لێکردن"چـی قەومـاوە؟" حەسـارەکەی بەرامبەرتـان هەواڵـمان پێـدراوە یاخیبـووە بەکرێگیراوەکانـی تێدایـە. لەهەمـوو لایەکـەوە ئابڵوقەمـان داوە".

یەکێکیــان ئاوەهــای وەرامدامــەوە، دواتــر لەســەری ڕۆیشــت "لەهــەر چــوار لایشــەوە ســەربانەکانمان گرتــوون و شەســتیرمان لــێ دامەزرانــدوون تــا بــواری دەربازبوونیــان نەدەیــن". ئەمــەی وت کــە ڕێــگای ســەربانەکەم نیشــاندان بەرپرسـەکەیان وتـی "تۆیـش بچـۆرەوە ژوورەکـەی خۆتـەوە و بخـەوە. هەقت بەسـەر هیچــەوە نەبــێ".

هەمـووی نیـو سـەعاتێکی نەخایانـد لـە پەنجـەرەی ژوورەکەمـەوە دیـم هەرچـی ژن و منـاڵ و مێـردی لـە (حەسـار)ەکەدا بـوون هەموویانیـان وەکـو ئـاژەڵ لـە زیلەکانـی سـوپا ئاخنیـن و لـە ژێـر قـرم و هـۆڕی ڕێژنـەی گوللـەدا لـەو ناوەیـان دوورخسـتنەوە.

سەربازەکانی سەربانەکانیش سەنگەرەکانیان بەردان و بۆی درەچوون. شەوگار نەختێ ئارام بۆوە، میوانە نەناسراوەکەم بە گەرمیی دەستی گوشیم و سوپاسی کردم. هەڵسا بڕوات. هندێ کردم نەیسەلماند ئەو شەوە هەتا سەر لام بمێنێتەوە و گوتی" زۆر سوپاس، ئەتۆ فەرمانی خۆتت بەجێگەیاند، هیوادارم ڕۆژێک بەیەک بگەینەوە. شەوێکی شاد!" ئەمە وت و وەک چۆن کتوپڕ هاتبوو هەر ئاوەهاش کتوپڕ بۆی دەرچووە دەرەوە. منیش لەسەر سوڕمان و لە ترسانیشا حەپەسابووم.. ڕووداوەکەم تێکڕا هەر لە شێوەی خەوێکی ئاڵۆزکاو دەهاتەوە بەرچاو. ئەڵبەتە ماوەیەکی زۆری لەو شەوگارە ترسناکەوە بوو بەرلەویە بتوانم چاوان لێک بنێم و زڕە خەو بمباتەوە!

دوابەدوای ئەوشەوە پڕ لە کارەساتەوە بە چەند مانگێک ڕۆژێکیان گەڕامەوە بۆ کۆشکەکەم، سەیرم کرد دز ژوورەکەمیان بەسەرکردبۆوە، ڕادیۆ و موسەجیلە و کامێراکەمیان بردبوو. منیش مامە حاجی خودانی کۆشەکەمم کە هەر لە ژێرخانی کۆشکەکەدا دەژیان لە کارەکە ئاگادار کرد. حاجیی خەیلێ پەشۆکاو، دوای بیرکردنەوەیەکی قووڵ داوای لێکردم دەنگ نەکەم هەتا کارەکە ئاشکرا نەبێت و گوتی "پارەی شتوومەکەکانت چەندە خۆم بۆتی دەبژێرمەوە. با کەسمان پێوە نەیە و نەچێت، خۆمان بەری ئەم چەند و چوونەیە ناگرین. خۆت دەیزانیت لەم زەمانەدا ماڵ دزراو داوای مافی خۆی بکات هەر خۆی تاوانبار دەکرێ و دەیشی گرن! جا تکات لێدەکەم بەردێکی لەسەردانێ و ببڕێتەوە". منیش لەسەر نزای مامە حاجییەوە بێدەنگیم لێکرد و کڕبووم و هەر باسیشم لێوە نەکردەوە، تەنانەت خەریکبوو لە بیرم دەچۆوە کە لەناکاوڕا، ئێوارەیەکی سەر لە زوو چەند مانگێک دواتر تەققەی دەرگاکەی دەرەوەمان هات و مناڵکارێکی شەش حەوت ساڵی نامەیەکی نایە دەستمەوە و وەک بەرزەکی بانان لێیدا ڕۆیشت! دیسانەوە حەپەسام! نەمزانی ئەو مناڵە جنۆکە بوو، چی بوو ئاوا کتوپڕ هات و بزر بوو! هەر لە شوێنەکەی خۆمەوە بەدەستێکی لەرزۆک نامەکەم هەڵپچڕی و بە خێرایی چاوێکم پیایدا خشاند. دوو ئەوەندەی تر

ناوەرۆکـە سـەیر و زۆر کورتەکـەی سـەری سـوڕماندم. "ئەمشـەو کاتژمێـر دوانـزدە چاوەڕوانبـە. کەلوپەلـە دزراوەکانـت بـۆ دێنـەوە". ئـە ئـاوا نووسرابـوو. منیـش ئـەوەی ڕاسـتی بـێ زۆر ترسـام". تـۆ بێـی ئەمـە ڕاسـتی بـێ؟ یـان پیلانێکـە و بـۆ زیانـی مـن نراوەتـەوە! حاجیـی دراوسـێم تێبگەیەنـم، یـا هـەر خـۆم بیزانـم و چاوەڕوانـی ڕووداو بـم!؟ ئاوەهـا لێکـم دەدایـەوە. سـەرەنجام بڕیارمـدا نەیدرکێنـم و خـۆم بنێمـە دەسـتی چارەنووسـەوە، وام بەدڵـدا هـات کـە هـەر شـوورەیی و ئابڕووچوونـی بـەدواوە بـوو گـەر دەنگـم بکردایـە. هـەر هیـچ نەبـا بـە ترسـەنۆک ناویـان دەبـردم.

ئـەو شـەوگارە هـەر خـۆم دەزانـم چـۆن بەنیوەبـوو، سـەرجەم ئەندامەکانـی لەشـم بـە جۆرێـک بـوو بـوون بـە گوێچکـە و بەهەسـت تەنانـەت لـە چرکـە چرکـی کاتژمێرەکـەی سـەر مێزەکـەش ڕادەچڵەکیـم. بـە هەرحـاڵ وەک ئـەوەی سـاڵێک چاوەڕوانیـم کردبـێ، نیوەشـەو سـەرەتاتکێی کـرد و میلەکانـی کاتژمێرەکـە جـووت بـوون و لـەو سـاتە وەختـەدا بـە ئەسـپایی تەققـە لـە دەرگاکـەوە هـات. وەک بـۆ مەرگـی خۆمـم پەلکێـش بکـەن ئـاوا بـە تـرس و دڵەکوتـەوە چوومـە خـوارەوە. قاچێکـم ڕەپێـش دەکـرد ئەویتریانـم لـە دوو نەدەهـات. دڵـم وێنـەی پاسـاریی سـەرهەڵکەنراو هەڵدەپـەڕی.. بەتـرس و بێزارییـەوە دەرگاکـەم ترازانـد و سـەیرم کـرد، میوانـە نەناسراوەکـەی گۆرینـە وێسـتاوە و هەگبەیەکـی لەبـن هەنگڵدایـە، تەزوویـەک بەسـەرتاپای گیانمـدا هـات، نەمزانـی لـە خۆشـیا، یـان لـە ترسـانا بـوو! گورجـی خـۆی کوتایـە ژوورەوە و دەسـتی نایـە نـاو دەسـتم و چاکوچۆنییەکـی گەرمـی لەگەڵـدا کـردم، پـاش هەواڵپرسـین داوای لێبوردنـی خواسـت کـە بـەم نیوەشـەوە گوایـە ئـازاری داوم، زوو بـە زوو هەگبەکـەی ترازانـد و بـۆ واقـی وڕو هۆشـی کاسـم کامێـرا و موسـەجیلە و ڕادیۆکەمـی دەرهێنـا و گوتـی "ئەمانـە هـی تـۆن؟" بەچاوپیاخشـاندنێک و بـە دەنگێکـی ئاڵۆزاوییـەوە گوتـم "بەڵـێ! وتـی" فەرمـوو وەریـان بگـرەوە". وتـم: چاکـە، بـەڵام پێـم بڵـێ چۆنـت زانـی ئەمانـە هـی منـن؟ ئـەی کـێ بردبوونـی و چـۆن دۆزراونەتـەوە؟ وتـی:

”کارت پێدا نەبێ. هەر ئەوەندە بزانە جاشێکی چڵکاوخۆر دزیبوونی و ئێمە گرتمان و ناونیشانی تۆی پێدایـن، ئیتر وا شتەکانی خۆتت بۆ هاتەوە و کابرای دزەیش نێرایە (سەرەوە) پاش ئەوەی سوپاسێکی زۆرم کرد و بەگەرمی لێی پاڕامەوە ئەو شەوە لای من بمێنێتەوە خزمەتی بکەم و ئەو ڕێی نەداو نەمایەوە. دیسانەوە ئەوەندەی پرسیم و هەوڵمدا پێمی نەوت (ئەو) خۆی کێ و چ کارەیە! هێندەی نەخایاند بۆی دەرچوو، منیشی لە دەریای بیرکردنەوەو سەرسوڕمانیدا جێهێشتم.

ئەو ڕووداوانە گشتیان بەسەرچوون.

دوابەدوای ڕێکەوتنەکەی یانزدەی ئاداری ١٩٧٠ گەشتێکم بۆ بەهەشتی ئەو (سەرەوەی) کوردستان کرد. شەو لە دەربەندی ڕایات مامەوە، ئا لەوێدا بەرێکەوت (میوانە نەناسراوە) مەردەکەی خۆمم چاوپێکەوتەوە. زۆری دڵ پێم کرایەوە و میوانداریيەکی کوردانەی کردم. منیش بەوپەڕی شادیی و بەختەوەرییەوە ئەو هەلەم قۆستەوە. جا هەر لێرەو تەنیا ئەو ساتە نهێنی هەرە گەورەکەم بۆ ئاشکرابوو کە بۆم دەرکەوت (میوانە نەناسراوەکەم) پێشمەرگەیەکی قارەمانەو پیشەی مامۆستای قوتابخانە بووە!). لە دڵی خۆمدا پاش گێڕانەوەی داستانەکەی هاوڕێ عارەبەکەم کە وادیار بوو ئەوەندە کاری تێکردبوو دەنگی پڕ بوو لە سۆز و خۆشەویستی و دوو دڵۆپ ئەسرین لە چاوەکانیا قەتیس وێستابوون، لەبەرخۆمەوە دەمگوت ”هەی ئافەرین بۆخۆت و جەوانمەردیت، ئە ئاوا دەبێت مامۆستای ڕاستەقینە و ڕۆڵەی جگەرسۆز. کوردیش بام دڵنیابێ، هەتا بێچووە شێری ئەوها ئازا و تێکۆشەر و ڕەوشت بەرزی هەبێ، بێگومان هەر سەردەکەوێ و دەگات بەئامانج“.

هەولێر/ ١٩٧٠/١١/٥

تێبینی: ئەم چیرۆکەم کاتی خۆی لە (ڕێژنە)دا بڵاوکردەوە کە بەدەست دەماننوسی و بە ڕۆنیۆ سەد دانەیەکمان لێ بڵاوکردەوە، بەناوی یەکێتی مامۆستایانی کوردستانەوە، بە پەسەندم زانی ئێستا پێشکەشی (دەنگی پێشمەرگەی) نۆبەرەی بکەم. (م.ئاسنگەر).

له بەندیخانەوه

تەمەنـی لـە هـەژدە تێپـەڕ نـاکات لاوێکـی شـۆخ و کەڵەگەتـە. هەرگیـز نیشـانەی خـەم و پـەژارە و لـە دەم وچاویـا نابینرێـت بگـرە، لەبـەر گاڵتەوگـەپ و پێکەنینـی منداڵانـەی هەمیشـەییدا لەیەکـێ ئەچـێ کـە بـۆ گەشـت و سـەیران هاتبێتـە چیمـەن و گوڵـزار و لـەم سـەیرانەیدا.. ئـا لـەم شـوێنەیدا ئێجـگار سـەرفراز و بەختیـار بـێ! پرسـیارم لێـی کـرد: بـۆ چەنـد لـە بەندیخانـە نەتبینیـت؟

لە وەرامی پرسیارەکەمدا بە تەوسەوە وتی "بیست ساڵ"

دۆش دامـام، ئـاوا ئـەم گەنجـە لـە بەهـاری ژینـا: تافـی لاوێتـی لـە کونجـی زینـدان و لـە نـاو چـوار دیـواری بەندیخانـەدا ئەدۆڕێنـێ، بـە هەمـوو سـزا و ناخۆشـی و سـەگە حەسـارییەکەوە، بیسـت سـاڵ، لـە جیاتـی ئـەوە کەئـەم بیسـت

ساڵە بە هەوڵ و کۆشش لە ڕێگایەکی ڕاستدا خەریکی نان پەیداکردن و ماڵ پێکەوە نان بێ و گوڵی ژینی لە خەباتدا هەڵوەرێنێ بۆ ڕاژەی گەل و نیشتمانەکەی.. بیست ساڵی ڕەبەق لە بەندیخانەدا ئەباتە سەر؟ بۆ "خوشکی خۆم کوشتووە". ئەمە هێندەی بە ساردی و بێ باکانە وت وەک باسی (کوشتنی قەلێکی) کردبێ، یا هەر باسی "کوشتنی" نەکردبێ.

"کوشتن!" ئەم وشەیە کە تەنیا (پێنج تیپی) بچووک ئەینووسێ.. ئاوا سووک و سانا دێتە سەر زار.. "کوشتن" کە ئاوا نیچمە پیاوان چەشنی بەزم و یاریی خۆیانی پێوە ئەخافڵێنن.. گەورەترین تاوانە و کارێکی ئێجگار ناهەمواری جەرگ بڕە و لە سەرووی هەموو پیشەیەکی نزم و مەخابنایە! کە تەنیا ترسنۆک و جانەوەر و نادان و ڕوورەشان پەنای بۆ دەبەن.

زەردەیەکی سارد و پڕ قیز لێوەکانی ترازاندم، پێکەنی! وتی "ئەبینم داماوی!؟"

بۆیە داماوم چەندی ئەکەم هۆیەکم چنگ ناکەوێ بزانم تۆ خوشکی خۆت بۆ کوشتووە؟" چاوەکانی بڕییە خاک. دوای ماتبوونێکی کورت بە شپرزەییەکەوە وتی: "لەسەرداوێن پیسی" ئەنجا نەختێ گرژودەنگی وشک بوو، پڕ بە زاری هاواری کرد (لەسەر شەڕەف) کوشتم، شەڕەف!"ئای لەبەر ئەم وشەیە بێ چارەیەش، چۆن لە پەنایدا هەزاران گیانی پڕ ئاوات و هیوا لەناو براوە، چۆن بەزۆر بەستراوەتە ڕەورەوەی وشەی (کوشتنەوە) و بێ ئارەزوو کراوەتە داردەست و ڕێ خۆشکەری!؟

- لەم ورد بوونەما وەک پەست و سورمابێ، کابرا وتی: "چییە، تاساوی! ئەڵێی ئەمەت بەدڵ نییە؟"

زۆر سەیرە ئەم ئەندازەیە و پێوەری کۆمەڵایەتیمان! لە ڕوو بەڕووی گەورەترین تاوان و شەرمەزاریدا، لە ڕاستی سامناکترین خەتاو بێ دادیدا، بەرامبەر کارەساتێکی کوشندەی جەرگبڕ.. پڵیشانەوەی گیانی ئافرەتێکی

بـێ دەسـەڵات کـە بـووە بـە قوچـی قوربانـی کۆمـەڵ، داوام لـێ ئەکـرێ بڵێـم "ئافەریـن و دەسـتت خـۆش بـێ!؟"

- نەخێـر، نەخێـر، خەڵکینـە هەرگیـزاو هەرگیـز (ئەمـەم بـە دڵ نییـە!) بەتایبەتـی کـە ئـەم تاوانبـارە لـە بەندیخانـە.. ئێسـتە لـە (داوێـن پیسـی)دا شـوێنی خوشـکە نێژراوەکـەی گرتۆتـەوە، ئەمـە ئەگـەر (شـەڕەف) بـێ.. ئـەوا بـە دڵـی مـن.. نەبـوو! فەرمـوو ئەمـەش نموونەیەکـی تـر.

- مـام (...) تەمەنـی لـە پەنجـا و شـتکدایە، تووکـی سـەری وەک بەفـر وایـە، لـە بێهێـزی و خەمخواردنیـا بـەلادا ئەچـێ.. لـە هەڵسـوکەوت و گفتوگۆیـدا وەک بەسـەریا کەوتبـێ ئاوایـە! زۆر جـار بـە ترسـی لێـدان و سـەربڕینەوە شـەوگار ئەباتـە سـەر و ڕۆژ ئەکاتـەوە، وا ئەزانـێ هەمـوو کـەس خەریکـی پیـلان دانانـن بـۆ کوشـتنی.. تەنانـەت ئـەو ماخولیایـەی بـە ئاشـکرا دەری ئەبـڕێ، لـە نوێـژ و ڕۆژوودا هاوتـای نییـەو لەبـارەی ئاینـەوە بڕوایەکـی ئێجـگار بەتینـی هەیـە! ئەمیـش لەسـەر (شـەڕەف) ئەبـێ لەبەندیخانـەدا بیسـت سـاڵ ڕابوێـرێ.. چـۆن!؟

- "پێـش چەنـد سـاڵێک لـە (کوێـت) ئیشـمان ئەکـرد، شـەوان هاوکارەکانـم بـە یـاری کـردن خەریـک ئەبـوون، منیـش ناچـار لایـان دائەنیشـتم، یەکـێ لـە هاوڕێکانـم زۆرجـار کـە ئـەی دوڕانـد بەقـەرد پـارەی لـێ وەرئەگرتـم.. ئەویشـی لەسـەردا ئەنـا.. شـەوێکیان بـەو دەسـتوورە داوای پـارەی کـرد، منیـش بـۆ ئـەوە کـە ئەمەنـدە تووشـی زیـان نەبـێ پارەکـە لـە دەسـتمان نەچێـت هیچـی تـرم نـەدا. ئـەو هـەر داوای کـرد، منیـش هـەر وەڵامەکـەی پێشـووم دایـەوە.. کابراکـە ئەمـەی زانـی بـە هەڕەوگێڤێکـەوە ڕووی کـردە یـاری کارەکانـەوە و گوتـی "ئـەم مـام (....) ە ئەبینـن! مـن جارێکیـان بەیـەک دینـار (ئیشـی خراپـەم) لەگەڵـدا کـردووە، کەچـی وا ئێسـتە ئەمەنـدە بـێ شـەرم و ڕوو هەڵـماڵاوە بەقەردیـش پـارەم ناداتـێ.."

ئیـتر چەنـدم کـرد هـاوکارەکان ماوەیـان پـێ نەدایـن دەسـتمان بـە یـەک بـگات و منیـش لێـم نایـە نـاو دوو نانـی گەرمـەوە!

چارەنــووس ئێمــەی بــۆ عێــراق هێنانیــەوە.. چــوار ســاڵی ڕەبــەق بەشــوێنیدا گــەڕام، بــەر دەســت نەبــوو، جارێکیــان لــە ســەرپیلانێکی دانــراودا پەیامێکــم وەرگــرت کــە (ئــەو قوماشــەی بەدوایــدا ئەگەڕێــم لــە بــەسرا چنــگ ئەکــەوێ!) ســەری خــۆم هەڵگــرت و.. چــووم بــەڵام (قوماشــەکە نەمابــوو!) هەتــا لــە دوای ماوەیەکــی تــر پشــکنین و چاوەڕوانــی بــە هەمــان شــێوە و مانــاوە نامەیەکــم وەرگــرت. هەمدیســان دەمانچــە بچکۆلەکــەم نایــە باخــەڵ و لــە (هەولێــرەوە) ڕۆیشــتم بــۆ بــەسرا، ئەمجــارە نێچیــر کەوتــە داوەوە، لەپــاش ئــەو هەمــوو ڕق و کینــە و زامــی هەســتە و ڕاوەمــا، بــە گوللــە کڵپــەی دەروونــی برینــدار کــراوم دامرکانــدەوە بەپێــی خــۆم بــە دەمانچــەی ڕووتــەوە خــۆم دایــە دەســت کاربەدەســتانەوە..“

ئەمەتــا پیــری چــارەڕەش! چرایەکــی کوژاندۆتــەوە و پاشــەڕۆژی خێزانێکــی بــێ تاوانــی خســتۆتە گێــژاوی گەردەلوولــی چارنووســی نەزانــراودا.. تەنیــا چونکــە بەدبەختــی لــە ســاتێکی هەڵچــوون و بــێ هۆشــی و کەللەڕەقیــدا هەڵەیەکــی نالەبــاری کــردووە و قســەیەکی نــەزم و ناشــیرینی بــەزاردا هاتــووە. گوایــە ”کوشــتن!“ تیــماری ئــەو برینــەی کــردووە کــە ”شــەڕەفی“ پــێ زامــدار کــراوە! بــام خۆیشــی بــەم پیــری ســەرییەوە بیســت ســاڵی ڕەبەقــی بــۆ بژمێرێــت.. مــاڵ و مناڵەکــەی هەردووکیــان هــەر قــوڕ پێوانیــان بــێ!

بێگومان ئەمیش چاوەڕوانە دڵنیاشە پێی بڵێم ”دەستت خۆش بێ!!؟“

ئــەم کارەســاتەیان جۆرێکــی تــری تایبەتیــە و لــە ڕێگەیەکــی جیــاوازەوە قەومــاوە.. باوکێکــی کڵۆڵــی بەدەســتی خــۆ ماڵوێرانکــراوی جــەرگ ســووتێنراو کابرایەکــی کەڵەگەتــی چوارشــانەی بەخــۆوە، دەســتبەدارێکی پەنجــا ســاڵەی هــەردوو چــاوا کوێــر، لەســەر (شــەڕەف) هاتۆتــە بەندیخانــەوە تــا پێنــج جــار گــۆی زەوی بــە دەوری ڕۆژدا خــول ئەخواتــەوە، ئەبــێ لــەم شــوێنە تەنگەیــدا بەدەســت زەبروزەنگــی ڕۆژگاردا بتلێتــەوە! چەنــد کارەســاتێکی ترســناکی جەرگبــڕ

و چ دەردێکـی سـەختی کوشـندەیە پیـاو چنـگ بنێتـە بێنـا قاقـەی پارچـە جەرگـی خۆیــەوە، یــا خەنجــەر لــە خوێنــی گەشــی کچەکەیــدا بشــواتەوە! نــەوەکا لــە کۆمەڵـدا سـووک و ڕیسـوا بـێ و بێتەمایـەی پەنـد و بالـۆرەوە لـە ئاسـتی خەڵکـدا نــزم و چاوشــۆڕ بــێ... بــەو هۆیــەوە کــە ئــەو کیــژەی بــە هەناســە ساردی و هــەزار دەردی ســەرپێگەیاندووە و دوای ڕەنــج و ئەرکێکــی بــێ پــەڕوا، بەهــەژاری پــەروەردە کــردوە، کارێکــی لــێ ڕوویداوە لــە ڕاســت پێوەیــی کۆمەڵــدا چــەوت و چەویلــە و شــایانی ســزایەکی ئێجــگار ســەخت و پێویســتی بــە لەناوچوونــە!

بەڵـێ.. ئەشـیا ئـەم کارەسـاتە ڕووی نەدایـە، ئـەم باوکـە بەسـەزمانە دڵسـۆزە ناچـاری کوژاندنـەوەی ئـەو تەنیـا تروسـکەیە نەبوایـە کـە لـە ئاسـۆی ژینـدا گومانـی ئەبــرد دوچــاری ســزا و بەندەگــی نەهاتایــە.. بنچینــەی ئێســتە و پاشــەڕۆژیی دوو بنەماڵــەی نەگبەتــی شــان گرتــوو هەڵنەوەشــێتەوە و نەرمیایــا ئەگــەر پەیوەندیــی ئابــووری و کۆمەڵایەتیــمان لــەم شــێوە جێــماوەی ئێســتەیدا و ئاســتی خوێندەواریــی گشــتمان لەمبــارە ئاڵــۆزە دواکەتووەیــدا نەبوایــە. بەروبۆمــی ڕەنــج و ســامان و ســەرمایەی نیتشــمانیمان بەجۆرێکــی ڕاســت و پــڕ دادی ڕەوا دابــەش بکردایــە کــە ئــاوا زۆربــەی ڕەنجکێشــانی گەلەکەمــان لــە هەژاریــی و چەوســاندنەوە و بێدادیــی و دەردەداریــدا نەئەتلایــەوە.. ئەگــەر هــەر لــە ســەرەتاوە ڕێ و شــوێنی پــەروەردە کــردن و پێگەیاندنــی چینــی تازەمــان جیــاواز و پێشــکەوتووانە بوایــە! بــەڵام کــوا؟؟

مەمۆ

(لە داستانێکی فۆلکلۆری بادینی بە دەستکارییەوە وەرگیراوە)

هەولێر، ١٩٧٠/١٠/٢٠

سوپای سەرما و سۆڵە پشتی دابوو، شەختەو بەستەڵەک بێ پشتیوان لە کۆڕی توانەوەدا وزەی خۆڕاگرتنی نەمابوو، هەر شتێ کە زۆر دەمێک بوو سست و بێ جووڵە لە ژێری پۆشینی بەفرا سڕوبەند کرابوو، خەریک بوو جووڵەی تێ ئەکەوت و بە ئارەزوویەکی سروشتیی بەهێزەوە سەری دەر ئەخەست و خۆیی نشان ئەدایەوە، لە هەرلایەکا جموجۆڵ کەوتبووە گیانلەبەر و گیا و درەختا، لێرەو لەوێ چەند گوڵێکی ڕەنگاورەنگی بۆندار دیمەنی زەمینیان ڕازاندبۆوە، درەخت هەندێکیان بە تارای سوور و سپی پۆشرابوون، ئەوانی تر کە تازە پشکووتبوون تۆزەرەی سەوزی ناسک لق و پۆپەکانیانی داگرتبوون. کانیی و سەرچاوەکان بڵقیان ئەدایەوە و قەلبەزەی

ساردی سازگار لە تاڤگە بەرزەکانەوە زۆر بە خوڕ ئەهاتنە خوار و تێکەڵ بە زریق و هۆڕی باڵدارەکان لەگەڵ کزەی شەماڵدا ئاوازێکی دڵڕفێنی شیرینیان سازدابوو، نەورۆز بوو، بەهارە نەمرەکەی کوردستان بوو!

مەمۆ کە لە تافی لاوێتی دابوو، نەمامێک بوو لە بەهاری ژینا تازە هەڵئەچوو، خونچەی هیوا و ئاواتی خەریکی پشکووتن بوو، بە دڵێکی پاک و شادەوە بە ڕوویی ژیانا پێ ئەکەنی، ئەتووت هەموو جوانی و تام و بۆی بەهار لە دەروونی ئەوایە و وەک ژین لە بەهار بەولاوە هیچ کەژێکی تری نەبێ ئاوای هەست پێئەکرد. ئەو خۆی دڵ و دەروونی ئەوەندە پاک و بێگەرد بوو وای ئەزانی گەردوون گوڵزارێکە بۆ یاری و ڕابواردن و تەنیا هەر تاکە دڕکێکی تیادا نییە!

ئەو بەیانییە زوو کە لە خەو هەڵسابوو هەموو هەست و هۆشی لای بووکە شۆخەکەی بوو کە تەنیا دوو شەو بوو بۆی لە پەردە کرابوو. ڕووداوەکانی ئەو دو ڕۆژو شەوەی کە نموونەی کامەرانی و بەختەوەری بوون، بە وێنەی شەریتی سینەما ئەهاتەوە بەرچاوی، ئەم وا بووە بە خاوەن ژن و ماڵ، بە پیاو، ئیتر نابێ چیتر وەک هەرزەکارێ بجووڵێتەوە، ئەوە نەما جارێکی تر ڕێگا بەدەستەی کیژوکارانی دیکەیانا بگرێ و گاڵتە و گەپیان لەگەڵدا بکات. یا وەک مەلێکی ئازاد لەم شاخ بۆ ئەو شاخ و لەم باخ بۆ ئەو باخ باڵە فڕکە بکات.. ئەو ڕۆژانە بەسەرچوون و جارێکی کە گەڕانەوەیان بۆ نییە. ئەوا دوو ڕۆژی زاوینیشی تێپەڕین، ئەبێ لەمەولا هەر لەم ڕۆژەوە ئەرکی بەڕێوە بردن و خۆشگوزەرانیی خێزان بگرێتە ئەستۆ و دایک و بووکی تازەی بە جۆرێکی لێ وەشاوەوە بەخێو بکات. هەندێ جاریش وەک سێبەر، لە پەردەی هۆشیا بیرێکی سەیر و دڵگر هاتووچۆی ئەکرد.. بیری باوکایەتی! ئەبێ ئەمانیش منالێکیان بێ، منالەکەش پێویستە نێر بێ! باشە ئەی ئەگەر هاتوو نۆبەرەیان کوڕ نەبوو.. ئەشێ خۆشی بوێت؟ دوور نییە دایکی توانج

بگرێتـە بـووک و لەسـەر نۆبـەرەی کـچ هـەر سەرزەنشـتی بـکا و تووشـی تـۆران وناخۆشـی و پـلار لـە یەکگرتـن بـن و گـریٚ کوێـرەی بـووک و خەسـوایەتی لـە بنەماڵـەی ئەوانیشـا بەرپـا بـێ و ڕەگ دابکوتـێ.

هێشـتا بەتـەواوی چایـەی بەیانـی نەخواردبـووە، پیاڵەیـێ دیشـلەمەی لـە دەسـتا بـوو خەریـک بـوو بیـکا بـە دەمیـا کـە لەنـاکاو چەنـد ژەندرمەیەکـی (عوسـمانلی) لێـی بـە ژوور کەوتـن و بـە پاڵەپەسـتۆ و جنێوپێـدان، لەنـاو زیڕوهـۆڕ و لەخـۆدان و پاڕانـەوەی بـێ سـوودی بـووک و خەسـوودا بـە پێشـە خۆیانیانـدا، بردیانـە گۆڕەپانەکـەی بـەر دەرگای ماڵـی کوێخـا و لەگـەڵ هەمـوو هـەرزەکار و گەنجـو پیاوانـەی تـری گوندەکـە کـە بەردەسـتیان کەوتبـوون و لەوێـدا کۆیـان کردبوونـەوە، وەک ئـاژەڵ دایاننـە بـەر نووکـی نێـزە و قۆنداخـەی تفەنگانـەوە و بـەرەو شـاریان بـردن. پەردێکـی ڕەش بەسـەر هەمـو خەڵکـی دیکـەدا هـات و بـە جـاریٚ ئـەو بەهـارە ڕەنگینـە شـیرینە و زۆرەهـا بەهـاری تریشـی لـێ تـاڵ و ژەهـراوی کـردن. بەتایبەتـی بووکـی دوو شـەوەی مەمـۆ و دایکـی هەناسـە ساردی کـە بـە جـۆریٚ کارەسـاتە کتوپڕەکـە کاری تێکردبـوون و حەپەسـاندبوونی کـە وەک خەونێکـی ترسـناکی کوشـندە چەنـدەی ئەیانکـرد لـەو وەزەیانـا نەبـوو لێکـی بدەنـەوە، یـا کـوورەی دەروونـی سـووتاویان دامرکێننـەوە! خـۆ مەمـۆ هێنـدە سـام گرتبـووی چەنـدی سـەری ئەهێنـا و ئەبـرد نەیئەتوانـی بـە ڕووداوەکـە بـڕوا بـکات. جـاریٚ لـە ڕێـگا پێیەکـی لەپـاش و یەکێکـی لـە پێـش بـوو، هـەر وای ئەزانـی لـە ماڵـەوە بەرامبـەر بووکـی تـازە دانیشـتووە و دایکـی چاییـان بـۆ تێئـەکات و بیـر لـەو دواڕۆژە خۆشـە ئەکاتـەوە کـە لـە ئاسـۆی ئەندێشـەیا وەک ئەسـتێرە ئەدرەوشـایەوە. تـا لوولـەی تفەنـگ لـە ناوشـانی هەڵنەبەزییـەوە و لـە زینـدە خەوەکەیـڕا هۆشـیاری نەکـردەوە، زۆرجـار شـتێکی نهێنـی لەناوەوەیـدا پەنگـی ئەخـواردەوە وەک گێـژی گەردەلوولـی هەسـت و هۆشـی شـاراوەی هەڵئەپێچـا و هانـی ئـەدا کـە سـەری بەرهەڵسـتی لـە ڕووی

لێخورەکانیـدا بـەرز کاتـەوە و بـە چەنگـە ئاسـنینەکانی بەربێتـە قورگیانـەوە و گیانیـان لـێ ببڕێـت. کەچـی بیـری هەسـتیاری ساردی ئەکـردەوە و لـە دەروونیـا پێـی دەسـەلماند کـەواز لـە شـەڕی خۆترێـن بهێنـێ و کارێکـی ئەوتـۆ نـەکات ئەنجامـی تێچوونێکـی مسـۆگەر بـێ، چونکـە هـەر چۆنـێ بـێ ئەوکارەسـاتەی ئێسـتە پێـوەی ئەناڵـێ ئەشـێ و بـۆی هەیـە ڕۆژێ لـە ڕۆژان بـە دڵـی خـۆی کۆتایـی بـێ و یـا هـەر هیـچ نەبـێ بتوانـێ سـەری خـۆی بـۆ هەڵگـرێ و لـە دەرفەتێکـدا بـۆی دەرچـێ و ڕزگاری بـێ. هیـوا سـەرچاوەی ژینـە، تاکـو ژیـن مابـێ هیـوا هـەر ئەمێنـێ! کەواتـە دوور نییـە جارێکـی تـر وەک ئـەو دوو ڕۆژەی پێشـوو ئەسـتێرەی بەختـی بگەشـێتەوەو بـە دیدەنـی بووکـی تـازە و دایکـی کڵۆڵـی شـادبێتەوە.

جـاری وا هەبـوو ئـارەزووی ڕاکردنـی ئەکـرد، بەڵکـە سـەرکەوتن لـە هەڵاتنابێـت! چـی ئەبـێ ئەگـەر لـە هەڵدێرێـکا، لەنشـێوێکی سـەختدا، لـە پێچێکـی ڕێگـە شـاخاوییەکانا هـای لـە پێیەکانـی بـکا و سـەری چارەنووسـی هەڵگـرێ و بـە ئاواتـی دەربازبوونـا بکەوێتـە گومـەزە لێدانـەوە! نـە.. گوللـە، ئـەو دوژمنـە باڵـدارە سـووک و تیـژڕەوە هـەر ئەیپێکـێ و گـرەوی لـێ ئەباتـەوە.. بـام خـۆی بخاتـە دەسـتی چارەنووسـی نادیـارەوە بزانـێ چ نوخشـەیەکی بـۆی کێشـاوە، ئـەوە لای خـواوە هاتـووە هـەر ئـەو باشـە، خـۆ ئەمیـش لـەو هەمـوو خەڵکـە زیاتـر نییـە لـەو کاروانـە بـێ قۆناخـەدا قەتـار کرابـوون، ئەمیـش بەشـی لەسەربەشـی ئـەوان بـێ، خـۆ وەک ئەڵێـن مردنیـش بـە کۆمـەڵ بـێ وەک جـەژن وایـە! دایـک و بووکیشـی بـام چـاو لەخـزم و کەسـی ئەوانـەوە بکـەن، چییـان کـرد بیکـەن و بـۆ کـوێ چـوون بچـن.

ڕەشـبگێڕێکی سـاماناک بـوو، جەنگـی جیهانـی.. سـەفەربەربوو! لەهـەر لایـەکا بـە مێگـەل ئـەوەی نێربـا و هـەر تەنیـا توانـای ڕێ ڕۆیشـتنی بوایـە، جـا پیـرە یـا منـاڵـە بیانـوو نییـە چونکـە بـۆ کارێ هـەر ئەشـێ.. وەک هـەوری

بابــردوو لێکیــان ئەدایــەوە، داروبــەرد هەڵــی نەئەگرتــن، هێنــدە زۆر بــوون، ئــەم شــارو ئەوشــار، لــەم قۆنــاخ بــۆ ئــەو قۆنــاخ، تــا مەمــۆ و هاوەڵەکانــی لــە (ئەنــەدۆڵ) خۆیــان گرتــەوە. ڕووبــەڕووی جەنگێکــی دڕندانــەی لەناوبــەری بــێ پــەروار و لەنــاو دۆزەخــی ئاگرێکــی ســووتێنەری بــێ پایانــەوە! کوورەیــەک بــوو بــۆ ئادەمیــزاد هەڵگیرســابوو! ئــەوەی لــە دووریشــیا ڕابوردبایــا پەڕوباڵــی هەڵئەکڕوزانــد و ئــەی پــڕوکان. قڕانــی مرۆڤایەتــی بــوو.. مــردن بەســەر شــار و دێهاتەکانــدا ئەبــاری، بەهــەزاران خەڵکــی بــێ تاوانــی لەنــاو ئەبــرد، داروبــەرد نەمابــوو پێشــێل نەکرابــێ، بنەماڵەیــێ نەبــوو شــیوەن و لەخۆدانــی تێنەکەوتبــێ، نەخۆشــی و برســیەتی بەجــۆرێ تەمــی بەســەر زەمینــا گرتبــوو چەنــدان کــەس پێکــەوە زینــدە بەچــاڵ ئەکــران، تەنانــەت ســەگ و پشــیلەش بــۆ خــۆراک دەســت هەمــوو کــەس نەئەکەوتــن!

مەمــۆ لــە زۆر شــەڕدا بەشــداربوو، بــێ ئــەوەی بزانــێ بــۆ، تەنیــا ترســی نەیکوژێــت ئەتکــوژێ وای لێکردبــوو وەک هەڵــۆ ڕووی لــە هــەر لایــی بکردایــە ســەنگەری پــێ بەرئــەدان و ئەیشــکاندن، چەنــد جاریــش دووچــاری مەترســیی و تەنگانــە ئەبــوو، ئەهــات بکەوێتــە داوی مەرگــەوە، تــا دواجــار لــە هێرشــێکدا برینــدار کــراو هــەر ئەوەتــا بــە دگمــەن لــە مــردن ڕزگاری بــوو، لەمــاوەی تیمارکــردن و بریــن ســارێژبوونیا خولیــای بیــری نیشــتمان و گەڕانــەوەی بــۆ باوەشــی بــووک و دایکیــا وا کەوتــە مێشــکیەوە خــۆراک و خــەوی هێنــدە پــێ تــاڵ کردبــوو بڕیــاری دا هەرچۆنێــک بــێ ڕێگایــەک بدۆزێتــەوە ســەری خــۆی پێــدا هەڵگــرێ و بگەڕێتــەوە.

دوو بەهــار بەســەر ڕاکێشــانی مەمــۆدا تێپەڕیبــوو، دایکــی کلۆڵــی هەناسەســارد باڵــی بەســەر بووکــی بــێ زاوادا کێشــابوو، لەلایــێ خەمــی کۆرپــەی جگەرســۆزی خێرلەخۆنەدیتــووی جــەرگ و هەنــاوی ئەســووتاند و لەلایەکــی تــر ئەرکــی پاراســتن و دەســت بەســەرداهێنانی بووکــی لێقەومــاو تانوئێکــی وەهــای وەبەرهێنابــوو

هێـزو توانایەکـی تایبەتـی لـە دەروونیـا ژیابـووەوە، بەوێنـەی مێردێکـی بـەکار کاروبـاری ڕۆژانـەی ماڵـەوەی بەڕێـوە ئەبـرد، پشـت و سـەنگەرێکی پۆڵایـی بـوو کـە بـووک لـە پەنایـا خـۆی پەنهاندابـوو، دایـک و بـاوک و مێـردی بـوو، سـۆز و ئەڤینـی بـۆ مەمـۆ لـە باوەشـی ئـەودا ئەمرکایـەوە و کـپ ئەبـوو، لـەو سـاتەوەی مەمۆیـان لـێ ڕفاندبـوو ڕۆژ و شـەو لـە خەسـووی وەفـاداری دانەئەبـڕا و بسـتێ لێـی دوور نەئەکەوتـەوە.. مەگـەر کاتـی خەوتـن نەبێـت کـە هەریـەک لـە ژووری خۆیـدا ئەنووسـت.

دایکـی کلـۆڵ هەمیشـە پێـش نووسـتن شـەو نوێـژی ئەکـرد و لـە یـەزدان ئەپاڕایـەوە کـوڕە تاقانەکـەی بـۆ بپارێـزێ و مەرگـی ئـەم پێـش مەرگـی ئـەو بخـات. هەمـوو خواسـت و ئاواتیشـی ئەوەبـوو جارێکـی دیکـە بـە دیـداری شـاد بێتـەوەو بـەس. وەک ئەڵێـن چاوەڕوانـی لەمـردن تاڵـترە. هەرشـەوێک بـۆ بووکـی تـاک سـەرینیش وەک سـاڵێ وابـوو، ڕۆژ هــەر نەئەبـوووە، ڕۆژیـش هــەر ئـاوا نەئەبـوو، کات ئەتـووت دەسـت و پـێ بەسـتراوە و پەکـی ڕۆیشـتنی کەوتـووە. بیـری لـە هەمـوو شـتێک ئەکـردەوە.. ئەبـێ مەمـۆ مابـێ؟ ئەگـەر مـاوە ئاخـۆ لـە کـوێ بـێ و چـی بـکا، چـۆن ڕابوێرێـت. ئـەی بـۆ هــەر هیـچ نامـە، یـان پەیامـێ نەهاتـووە مـوژدەی مانـی ئەویـان پێبـدا، باشـە ئەبـێ ئـەم ئەوانـی لەبیـر نەکردبـێ؟ هەرچـۆن بـێ ئەگـەر خـوا ئەیـکا ئەمجـارە مەمـۆ بـە زیندوویـی ئەگەڕێتـەوە هـەر خـۆی ئەیزانـی چـی بـۆ ئـەکا و چۆنـی ئەگرێتـە باوەشـییەوە.. مەگـەر گیانـی لـە لەشـیا دەربێنـن دەنـا جارێکـی تـر هەرگیـز مەمـۆی لەژێـر چنـگا نایەتـەوە دەرێ.. لـەو ڕۆژەوە کـە مەمـۆ لـە نەخۆشـخانەکەدا ڕایکردبـوو زۆرەهـا کۆسـپ و مەترسـی تـووش هاتبـوون. بەشـی زۆری ڕێـگا درێژەکـەی بەشـەو ئەبـڕی، چەندەهـا شـار و دێ تێپـەڕی بـوو، لـە چەنـد ڕووبـار و زێ پەڕیبـووەوە، برسـیەتی و ناشـارەزایی و مەترسـی گرتنـەوەی بـە جـۆرێ تەنگیـان پـێ هەڵچنـی بـوو ئەگـەر بێزاریـی لـە جەنـگ و ئـارەزووی ئاگرینـی دیـدەی

دایـک و ژنەکـەی نەبوایـە هێنـدە لـەم گەشـتە ژەهراوییـەدا پەشـیمان بـوو، هـەر زو خـۆی ئەدایـەوە دەسـت. بـەڵام کـە وێنـەی بووکـی لانـە هـەژار و دایکـی جـەرگ سـووتێنراوی ئەهاتـەوە یـاد. دیمەنـی جەنگـە تۆقێنەرەکـەی ئەهاتـەوە بەرچـاو، هەمـوو گرفتێکـی لا سـووک و هەمـوو ئازارێکـی لاسـانا ئەبـوو، ئامانجـی ئەوەبـوو بگاتـەوە ماڵـەوە، جـا ئەگـەر لـە پێنـاو ئـەو ئامانجـەدا بشـکوژرێت هـەر خۆشـە، ئـەوە لـەوە پیرۆزتـرە کەبـێ ئامانـج لـە جەنگـدا بکوژرێـت! مەمـۆ لـەو گەشـتەی هاتوونەهاتەیـدا گیانێکـی خـوای لـە ماینەشـێ بـوو کـە لـە ڕێـگا چنگـی کەوتبـوو، بۆیـە وەک بیبیلـەی چـاوی پارێـزگاری ئەکـرد، ماینـە شـێ ڕێـی دووری لـێ نزیـک کـردەوەو هێنـدەی نەمابـوو بـگا بـە مەنـزڵ. هەمـوو هەسـت و هۆشـی لـە پێـش خۆیـەوە گەیشـتبوونەوە ماڵـەوە. تێکـڕای گیانـی بـە ئاواتێکـەوە ئـاوی ئەخـواردەوە، ئـەو هیـوا دورەی ئـەو دوو سـاڵەی ڕابـردووی بـۆی ژیـاوە ئـەوا خەریکـە ببێتـە ڕاسـتی و بـەدی بـێ. زۆری پـێ ناچـێ هەناسـە لـە پیرۆزتریـن شـوێندا هەڵئەهێنـێ و چـاوی بـە جوانتریـن دیمـەن ئەکەوێتـەوە و گوێـی بەشـیرینترین ڕاز و نیـاز پـڕ ئەکاتـەوە.

شـەو ڕاکشـابوو کـە لـە حەوشـەی خۆیانـدا بـێ چرپـە و بەدڵێکـی ئێجـگار شـادەوە دابـەزی.. ماینەشـێ بەسـتەوەو لـە بووکـی نائومێـد و هیوابـڕاو چـووە ژوورەوە. بووکـی ڕەش پۆشـی ئومێـد بـڕاو لـەو شـادییە چـاوەڕوان نەکراوەیـەدا سـام گرتـی و حەپەسـا. زوبانـی شـکا و لەخۆشـیانا فرمێسـکی بەگـوڕ هاتـە خـوار. وەختابـوو لـە خۆیـی بچـێ و ڕاقەنـێ. مەمـۆی پـڕ ئـارەزوو تونـد گرتییـە بـاوەش و بـە سـنگی خۆیـەوە نووسـاند، موچرکەیـێ بـە لەشـیاندا هـات وەک (مەسـاژ) هەمـوو ئێـش و ئـازار ماندووبـوون و ناسـۆریی ئـەو دوو سـاڵە تفـت و تاڵەیەیـی لەبیـر بردنـەوە، وەک هـەر ئێسـتا لـە نـۆژەن بـووک بـۆ مەمـۆ لەپـەردە کرابـێ و مـاوە دوور و درێـژە پـڕ مەینەتەکـەی ڕابـردوو لـەکات بـە هێجـگاری سـڕابێتەوە ئـاوا تێـک ئاڵانـەوە و خۆیانیـان خسـتە کۆشـی نەرمـی هیـوا و ڕاز و نیـازەوە.

تەنانـەت تـا لـەو کامەرانییـە خـەوە شـیرینە بێبـەش نەبـن و بـەو نیـوەی شـەوە دەرنگـەدا پیـرە دایکـی دڵـبرژاو تووشـی ڕاچڵەکینێکـی ئەوتـۆ نەکـەن بەرگـەی نەگـرێ. بڕیارانـدا تـا بەیانیـی ئـاگای نەکـەن و ئـەو مزگێنییـە خۆشـەی پـێ نـەدەن. جـا دوابـەدای سـکاڵا و ڕاز و دڵدارییەکـی گەرمـی بەسـۆزەوە، بەجووتـە بەوپـەڕی دڵنیایـی و بەختـەوەری و بەهیوایەکـی گەشـی بـێ ئەنـدازەوە، چوونـە ژێـر لێفـەی ئەوینـەوە و خەوێکـی شـیرین باڵـی بەسەراکێشـان! بەیانـی زووبـوو، هێشـتا گـورگ و سـەگ بـاش لێکجیـا نەدەکرانـەوە، داپیـرە لـە خەوێکـی ئاڵـۆز و بەسـاما ڕاچەنـی. سـەیری کـرد هەمـوو لەشـی لـە ئارەقـەدا شـڵپەی دێ و هەمـوو گیانـی ئەلـەرزێ.. نـاوی خـوا و پێغەمبـەری هێنـا و سوپاسـی کـردن کـە ئـەوەی دیبـووی تەنهـا خـەون بـوو. بـە ماتـی لـە ژوورەکـەی هاتـە دەرەوە و تاکـو دەسـت نوێـژێ بشـوا و نوێژەکـەی بەیانـی بـکا و وەک هەمـوو پاشـنوێژێک لــە یــەزدان بپاڕێتــەوە تاقانــە جگەرگۆشــە ئاوارەکــەی بــۆ بپارێزێــت و بــەر لـە مردنـی خـۆی جارێکـی دیکـە چـاوی بـە چـاوە گەشـە خۆشەویسـتەکانی بکەوێتـەوە، لەنـاکاو گوێـی لـە پڕمەیـێ بـوو. هەسـتی ڕاگـرت و چاوەکانـی گوشـین، بـە وردی سـەیرێکی حەوشـەکەی کـرد، تارماییـەک هاتەبـەر چاوییـەوە، نەختـێ لێـی وردبـووەوە و بینـی وڵاخێکـی بـەرزە بەسـتراوەتەوە. سـەری سـوڕما! موچڕکێکـی ترسـناک بـە لەشـیا هـات. هەسـتێکی ئێجـگار سـەخت و کوشـندە لـە دەروونیـا پەنگـی خـواردەوە، ئەمـلاو ئـەولای بەچـاو پشـکنی. کەسـی نـەدی. چـاوی چـووە تەوقـی سـەریەوە. ئەمـە چییـە؟ شـەیتان هـەزار جـار بـە نەعلـەت بـێ، چـۆن ئەبـێ ئەمـە وابـێ! کـەی بـووەو کـەی ئەبـێ! چـۆن ئـەو ژینـە هێنـدە دوونـە تـا ڕۆژێکـی ئـاوای بەپیـری سـەری نیشـان بـدات! کەسـیش نـا بووکـی ئـەم کـە لـە هەمـوو فریشـتەیەکی ئاسـمان بەلایـەوە خاوێنـتر و داوێـن پاکـتر بـووە، بووکـی ئـەم کـە لـە گلێنـەی چـاوی خـۆی خۆشـتری ویسـتووە لـەو زیاتـری پاراسـتووە. ئەشـێ ئەوەنـدە بەدنمـەک و بـێ ئابـڕوو بـێ تـا کارێکـی

ئاوا دزێوی لێ ڕوودات! قەت خوا بزانێ ئەمەی لێ ناوەشێتەوە لە پەنا سێبەری مەمۆی نازداری دەربەدەر و ئاوارەدا دەس لەگەڵ پیاوێکی دیکەدا تێکەڵ بکات.. لەکوێش؟ هەر لە لانەی بووکێنیدا.. نە، نە.. ئەو بەدکارییە لە بووکی ئەوا قەت ناوەشێتەوە. خۆ ئەگەر هیچ ناپاکییەک لە گوڕێدا هەبێ، گومانی نییە بووک ئاگای لێ نییە و بێ خەتایە.. بەڵام قوڕبەسەری، ئەو ناپاکەی ئێستە وا ماڵی ئەوانی گڵاو کردووە ڕۆح بۆ کوێ ئەبات؟ خۆ ئەگەر ڕۆستەمی زاڵ بێ و بچێتە بن حەوت پەڕەکەی ئاسمانەوە ئەبێ ونجڕونجڕی بکا و خوێنی پیسی فڕکات!

بە هەشتاو گەڕایەوە ژوورەکەی خۆی و خەنجەرە دەبانەکەی ڕەحمەتی هێنا کە بۆ مەمۆی هەڵگرتبوو کەی هاتەوە بینێتەوە بەر پشتی و خۆی پێوە بابدات. بە ئەسپایی دەرگای ژووری بووکەکەی ترازاند و ڕاما! ڕووناکی سپێدەی بەیان لە درزی دەرگاکەوە بەکزی خۆی کوتایە ژوورەوە، لە سێرەی سپێدەدا قژی بووکی بینی کە لە ژێر لچککی لێفەکەوە دەرچووبوو، لە تەک ئەوا زەلامێکی زەبەلاح بێ ئەوەی هیچی لێوە دیار بێ لە پاڵیا ڕاکشابوو، پیرە دایکی کلۆڵ لە ئایین دەرچوو، هۆشی لای خۆی نەما.. ئاگرێک بەربووە گیانییەوە وەختابوو کڵ و کۆی دابنێ. خوێن بەرچاوی گرت، لە ساتێکدا هەزار و یەک بیری جیاواز و سەدەها وێنەی هەمەرەنگ لە مێشکی هەتەرە کراویا تێپەڕین. ئاگای لە هیچ نەما، کاتێ کە خەنجەری جەوهەرداری بەرز کردەوە هێندە بە زەبر و ڕق و کینەوە بۆ سەر سنگی کابرای ڕاوەشاند جووڵەی لەبەر بڕی.. لەگەڵ خەنجەر وەشاندنا قیژەیەکی وای لێدا هەمووو خانووەکە دەنگی دایەوە. بووکی زراو ڕژاو دای لە زیڕەو ڕاپەڕی. کە چاوی هەڵبزرکاوی بەشێوەی تۆقێنەری خەسووی وەک شێتی کەوت و فڕکەی خوێنی گەرمی بینی کە زاوا لە خەڵتانی گەشیا شڵپەی ئەهات هەر ئەوەندە زمانی بوو هاواری کرد (ئەی خاک بەسەرم مەمۆ

گیـان) ئینجـا زوبانـی بەسـتراو لەخۆچـوو.. بەسەرلاشـەی نـەرم و شـلی بـێ گیانـی مەمـۆدا کەوتـەوە.

دایکـی کلـۆڵ شـێت بـوو بـە چیاکـەوت! لـە هەمـوو دۆڵ و بەرزاییەکانـدا ئەگـەڕاو بـە مەمـۆی جوانەمـەرگ، مەمـۆی کوشـتەی دەسـتی خـۆی هەڵئەگـوت و پەنجەکانـی خـۆی ئەکرۆژتـن کـە ئـەو تاوانـەی پێکردبـوون!

ئەوانەی نامرن
یان مردووە زیندووەکە

کۆیە، ١٩٨٠/٢/٢١

گۆڕەپانە بەرفرەوانەکە بەسەر خەڵکەکەدا هاتبۆوە یەک، زەلام زەلامی دەسمیی، کووچە و کۆڵانەکانی هەرچوارلای گۆڕەپانەکەیش توانای بەخۆوەگرتنی ئەو حەشامەتەیان نەمابوو، کە وەک شەپۆلێ دەریا، پەیتا پەیتا دەجمینە ئەو ناوەوە بگرە سەربان و گوێسانەکانیش لە ژێر سەنگی باردا دەلەرزانەوە، کات دەمەو ئێوارە بوو زەرد و سوور و ڕەش بە جۆرێک تێکەڵاوی یەکتری ببوون، چرپە و کسپە و نووزە و لاواندنەوە ئاوا لەنێو قریوە قریوو و زریکە زریک و هات و هاوارا شاردرابوونەوە، ئەوەی زۆر بە وردی گوێی بۆ دەنگەکان هەڵنەخستایە و باش سەرنجی نەدابایە و لە ڕاستەقانیی کارەساتەکە بە ئاگا نەبوایە نەیدەزانی شایلۆغان و زەماوەندە،

یاخــود شــین و واوەییلایــە! ســەدان دەســت بەیەکجــاری بــەرەو ئاســمان بــەرز دەکرانــەوە و زرمــە لــە ســەدان ســەرو ســینەدا هەڵدەســێنرا. بەســەدان یەخــە و بــەرۆک دادەڕێــنران چبــوو چبــووی ڕێڕەوییــان لەنێــو زرم و هــۆڕی ســنگ کوتــان و قــژ ڕنینــەوە و ســەردولکەی ئافرەتانــدا ون دەبــوو، فرمێســک و ئارەقــە وەک ئــەوەی لــە کێبڕکێدابــن و وزەی یەکتریــان تاقیدەکــردەوە. هــەر تــاوە ناتاوێکیــش ورەیەکــی گەرموالّــە هــۆی بەردەوامبوونــی پێدەبەخشــین دیمەنــێ بــوو ترســناک، خەماویــی، جەرگبــڕ و ســامناک، هەمــوو کــەس خــۆی لــە ئاســتیدا بــۆ نەدەگیــرا، پیــاو دەبــوا لەبەرامبەریــدا یــان ددان بەخۆیــدا بگرێــت و ســەرچاوەی هــۆش و هەســتی ببەســتێت، یــان بیدایەتــە قوڵپــی گریانــەوە و ســەری خۆیــی بــۆ هەڵگرتبــاو، لــووس و باریــک بــۆی دەرچووبــا. لــە نێــو ئــەو شــەپۆلەی گیانلەبەرانــدا چەندەهــا پەنجــەی خەماویــی بــۆ لایــێ درێــژ دەکــران. چەنــدان وشــەی پچڕپچــڕ و دژ بەیــەک دەبیســتران. کابرایــەک وەک شــتێکی بزرکردبــێ، بەهەڵــەداوان لــە نزیــک جەماوەرەکــەوە ئەمســەر و ئەوســەری گۆڕەپانەکــەی دەکــرد و بــە بۆڵــە بــۆڵ لەبــەر خۆیــەوە ورتــە ورتــی لێوەدەهــات. (ئــەوە چ قەومــاوە) کابــرا دەیپرســی، کــەس وەرامێکــی نەدایــەوە. لــەولاوە چەنــد کەســانێک تێــوەی ڕامابــوون و فسکەفســکیان بــوو، لەنــاکاوڕا دەنگێکــی گریانــاوی ئافرەتــێ هاتــە بــەر گــوێ (یــان (دەک چــاوی خوشــکت کوێــر بــێ ، بــرا جوانەمەرگەکــەم).

(وەی بمــرم بــۆ بــەژن و باڵاکــەت!) دەنگێکــی دی دەینالاّنــد (باوکــم ڕێ بــدەن بــا تــا زووە ڕایپەڕێنیــن، خــودا هەڵناگــرێ) دەنگێکــی پیاوانــە بــوو بیســترا. (هــەی بــە قوربانــی کۆرپــە تاقانەکــەت بــم، بــرا خێــر لەخۆنەدیوەکــەم) کابــرای ڕەقەڵــە دیســانەوە پرســی: (ئــەرێ ئــەوە چییــە؟ ئــەم هەمــوو خەڵکــە بۆچــی وا لێــرەدا کۆبوونەتــەوە؟) هەرگیــز هیــچ وەڵامێکــی نەدرایــەوە.

(دەک ماڵتــان وێــران بێــت وەک ماڵتــان وێــران کردیــن. ئــەی خــودا هەڵینگە ڕێــت).

دەنگــی ئافرەتەکــەی پێشــووتر بــوو، (ئــەی هــاوار پشــتم شــکا خوایــە ئــەم هەمــوو زوڵــم و ســتەمە هەتاکــەی؟ وەی باوکــەڕۆ.. بــرا شــیرنەکەم ڕۆ)

چەنــد زەلامــێ دڕیــان بــە خەڵکەکــە دەدا، زۆر بەزەحمــەت خەریکبــوون شــوێن پێــی خۆیــان بکەنــەوە. دەنگێکــی گــڕ لەنــاکاودا نەڕانــدی (ســەییدی عالــەم حەبیبــەن ســەلەوات) (ئەشرەفــی عالــەم پێغەمبــەر ســەلەوات... قوببــەی پــڕ نــوور ڕەســولەن ســەڵەوات). هــەر زوو بــە زوو چــوار زەلام شــانیان دەکــرد بەبــن دارە مەیتەکــەدا و تەکانیــان دەدا. قەڵەباڵغییەکــە وەک مــار جینگڵــەی دەدا، لــە هەمــوو لایەکــەوە بــووە زیڕوهــۆڕ و لەخــۆدان! چەنــدان ئافــرەت بــە دەسرۆکــەی ســوور و زەرد و چەندانیــش بــە قــژی لەمەچــەک ئاڵێنــدراودا شــین و ڕۆرۆیــان دەکــرد. هــەرزەکاران، کــوڕ و کــچ، سروودیــان دەگــوت، پیاوانیــش ماتەمینــی دایگرتبــوون.

هەندێــک دەســماڵ بەدەســتەوە، تــاوە نــا تــاوێ چــاوە ئەبڵــەق و ســوور هەڵگەڕاوەکانیــان پێدەســڕینەوە. هەندێکیــتر ســەریان نابــووە بەرەخۆیانــەوە، توانــای ســەر هەڵبڕینیــان نەمابــوو.. هــی دیکەیــش هەبــوون، تاکــو تــەرا لێــرەو لــەوێ، بــە جۆرێکــی تــر ڕەفتاریــان دەکــرد.. گورگــی برســی ئاســا چاویــان بەنێــو کۆمەڵانــی ئافرەتانــدا دەگێــڕاو هــەر فسکەفســکیان بــوو، بــەڵام زۆربــەی هــەرە زۆری حەشــاماتەکە دامــاو، خەمبــار، دڵتەزیــو، تــووڕە و بەکــوڵ هەڵچووبــوون، هەبــوون دەگریــان، هەبــوون کڕوبێدەنــگ. نــاخ پــڕ لــە قیــن، هەشــیان بــوو نەعرەتەیــان دەگەیشــتە کەشــکەڵانی فەلــەک: داوای تۆڵــەو خوێنیــان دەکــرد.

حەشــاماتی نێــو گۆڕەپانەکــە وردە وردە بــە دەوری تەرمەکــەوە دەڕژانــە ســەر شــەقامەکە و ئەوانــی نێــو کووچــە و ســەربانەکانیش بــە لێشــاو دەجمینــە مەیدانەکــەوە.. قــەوارەی کۆبوونــەوەکان تــا دەهــات ئەســتوورتر دەبــوو، داروبــەرد هەڵینەدەگــرت.. گۆڕەپــان و کۆڵانــەکان هــەر ئەوەبــوو نەدەقڵیشــانەوە!

کابــرای ڕەقەڵــە کــە دەنگــی ســڵاواتەکە بــە ئاســتەم پــەردەی گوێچکەکانــی لەرانــدەوە، ســەرێکی دی قاچــە لەرزۆکەکانــی تاودانــەوە و بەهــەر چۆنــێ بــوو

خـۆی گەیانـدەوە نزیـک کۆڕەکـەوە و ئەمجارەیـان بـە پەسـتێکەوە لـە نزیکتریـن کەسـێ کـە تووشـی هـات پرسـیاری کـرد (ئـەرێ ئـەوە کـێ ئەمـری خـوای کـردووە؟) وەرام نەبـوو. لەویتریانـی پرسـی: (ئـەوە کـێ مـردووە؟) کابـرا خەمناکانـە خیسـەیەکی لێکـرد و نەختـێ حەپەسـا بـەڵام، هیچـی نەدرکانـد. لەپاشـانا لای لـە برادەرەکـەی تەنیشـتی کـردەوە و بـە دەنگێکـی گـڕ وتـی (تـۆ سـەرنجی ئـەم ژیانـەت داوە؟ ئـای هەرگیـز بـڕوام نەدەکـرد ژیـان ئـە ئـاوا کۆسـتی گـەورەی تێـدا بێـت!) هاوەڵەکـەی چرپانـدی بـە گوێیـدا (بەڵـێ، بەڵـێ) ژیـان هەمـوو خۆشـیی و ناخۆشـییەکی تێدایـە! تـۆ تەنیـا سـەرنجێکی ئـەم نەگبەتـە بـدە و ئەوجـا بۆخـۆت بیـر لـە ژیـان بکـەرەوە پەنـدی لێـوە فێربـە. تـوو خـودا بـە خەیاڵـی کێـدا دەهـات (مـام کەریـم) ڕۆژی بـەم ڕۆژەدا بـگات! یەکێـک بـە نزیکیانـەوە ڕێـی دەکـرد گوێـی لـە گفتوگۆکەیـان بـوو. بەسەرسـوڕمانێکەوە پرسـی: (بـۆ ئـەم مـام کەریمـە کێیـە؟) کابـرای پێشـوو گوتـی (ئەمـە ئـەو کابـرا ڕەقەڵەیەیـە کـە هـەروا سـەروخوار دەکات و لـەم و لـەو دەپرسـێ، ئـەم خـۆی لێـی شـێواوە ڕەنگـە هەرگیـز بـە خەیاڵیشـدا نەیـەت کـە مردووەکـە کـوڕە گچکـەی خۆیەتـی).

ناڵـەو نـووزەی ئافرەتـان تـا دەهـات ئـەو نـاوەی تەماویـی دەکـرد (مـام کەریـم) بێباکانـە لـەم و لـەوی دەپرسـی و وا پێدەچـوو زۆریـش بـە تەنگـەوە نەبـێ وەرام دەبیسـێ یـا نـە. هـەر لەبەرخۆیـەوە دەیگـوت (جـا ئـەو هەمـوو هـەراو هۆریایـەی بۆچییـە. هـەر ڕۆژ سـەدان کـەس دەمـرن. ئـەدی ئێمەیـش هەمـوو هـەر نامریـن! ڕەنگبـێ تـا ئێسـتە مـن لەگـەڵ تەرمـی هـەزاران پیـرولاودا ڕۆیشـتبێتم.. ژن و پیـاو.. هـەژار و دەوڵەمەنـد.. کەچـی ئـەم بـەزم و ڕەزمەیـان قـەت بـۆ نەکـراوە. چییـە، خـۆ ئەمـە ئیمامـی عەلـی نییـە شـەهید کرابێـت!).

هەمدیـس لـە مێردمنداڵێکـی پرسـییەوە، کـوڕم ئـەوە کـێ ئەمـری خـوای کـردووە؟ مێـرد منداڵەکـە بۆڵەیەکـی لێوەهـات (شـەهیدێکی نەمـرە). (مـام کەریـم) بـە گورجـێ دەسـتی بـرد بـۆ بـن گیرفانیـەوە. وادیاربـوو بـە پەرۆشـەوە بـۆ شـتێک

دەگـەڕا وەکـو بـە لـووت قسـە بـکات بـە مینگـە مینـگ وتـی (ئـادەی بێنـن تـا بۆتانـی مـۆر بکـەم. پەنجـا سـاڵ دەبـێ هـەر کەسـێکی لـەم گەڕەکـەدا مردبـێ، بـێ مـۆری مـن نەنێـژراوە). دەسـتی لـە باخەڵیـدا دەرهێنایـەوە.. هیچـی تێـدا نەبـوو. ئەوانـەی گوێبیسـتی وشـە پچڕپچڕەکانـی بـوون بـە دڵتەنگییـەوە سـەیریان دەکـرد و سـەری خۆیانیـان بـۆ دەلەقانـد. (وەیـڕۆ، هەیـڕۆ.. بـرا جوانەمەرگەکـەم ڕۆ) چریکـەی ئافرەتەکـەی پێشـووی هاتـەوە بەرگـوێ (بەڕاسـتی تێکۆشـەرێکی خۆڕاگـر بـوو) یەکـێ وتـی (شـەهیدە و جێگـەی ناوەنـدی بەهەشـتە). دەنگێکـی تـر، دوانـی تـر لـەولاوە بـەم وشـانە یەکتریـان دەدوانـد.

(دەبا هەڵیگرێتەوە، بڵێ ئاخر لە چیت کەم بوو؟ بابە هار ببوو هار).

(ئەو تەرزانە چاویان سوور بووە، دەنا بۆ وا بەخۆیان دەکەن!)

نەخێـر ئەوانـە دانامەزرێـن.. لەسـەر دەرپێـی خۆیـان دانانیشـن، وەک دەڵێـن و هەرگیـز بـە پلـەو پایـەی خۆیـان قایـل نابـن. دەوجـا چارەنووسـیان هـەر ئەمـە دەبێـت).

لـە سـووچێکی لاتەریکـدا دوو بـۆرە زەلام لەگـەڵ یەکتریـدا بەمجـۆرە کاوێژیـان دەکـرد.

(تـۆش بـاش ئەوانـەت دەستنیشـانکردوون کـە زۆر بەگەرمـی خەڵکەکەیـان جۆشـاندوە؟)

(ئـەدی چـۆن! کاکـی خـۆم بەتایبـەت ئـەو چەنـد دەڵەسـەگە نەگریسـانەی وەکـو شـەیتان گڕیـان بەرداوەتـە گیانـی هەمووانـەوە. دەبـێ ئەمانەیـش بـە توونـدی سـزای خۆیـان وەرگـرن).

(بێگومـان، بێگومـان، بـەڵام، زۆر هۆشـیار و لەسـەرخۆبە هەسـتمان پێنەکرێـت. نەبـادا زەبرێکـمان لێبدرێـت).

خەڵکـی تریـش، هەریەکـە و لـە ڕوانگـە و هەڵوێسـتی تایبەتـی خۆیـەوە قسـەیان دەکـرد.

(پاڵەوانێکی کۆڵنەدەر بوو!)

(ئەم نە یەکەمین و نە دوایین کەسیش دەبێ لەم ڕێگەیەدا ڕۆیشتووە!).

(دەبا وای بەخۆی نەکردایە.. کێ پێی کردبوو؟)

(گەل هەرگیز ئەم ڕۆڵە قارەمانانەی خۆی لەبیر ناکات).

(باشە بۆ کێی کرد؟ کێ گونی بۆ لە خم دەگرێت!).

(بــە خوێنــی گەشــی ئــەم جوانەمەرگانــە داری ئاواتــی گــەل ســەوز دەبێتــەوە و دێتــەوە بــەر).

(باشە تاکەی ئەمانە هەر بە دوای کڵاوی بابردوودا کەوتوون؟)

(دوژمــن) گــەر بشــتوانێ چراوگــی ژیانــی هــەزاران ڕۆڵــەی خەباتگێــڕی ئــە ئــاوا بکوژێنێتــەوە، هەرگیــز ناتوانــێ مەشــخەڵی ژیانــی گەلــە نەبــەز و کۆڵنەدەرەکەمــان خامــۆش کاتــەوە!).

ئاپــوورەی تــوووڕە وەک ڕەوی شــارە مێروولــە ڕوو لــە گۆڕســتانەکە ڕێچکــەی بەســتبوو:

(دەک خوشــکت کوێــر بــێ برالــە، بابــە گیــان، ئــەوە کاکــی جوانەمەرگمــە.. کــوڕە جگەرگۆشــەکەی خۆتــە بەبــێ ماڵئاوایــی جێــمان دێڵــێ. ئــای کۆســتی کەوتوومــان.. ئــای کڵــۆڵ و کەســاس خۆمــان! لەســەرە مەرگیشــدا چاوێکــمان پــێ بکەوتایــە چــی دەبــوو؟) نــووزەی ئافرەتەکــەی پێشــوو بــوو دەڵاڵایــەوە. (توخــوا خەڵکینــە لێــم مەگــرن. وەی حەیاتەکــەم لەبــەر برێــت.. داخــوا چاوەشــینە ئومێــد لێبڕاوەکانــت چەنــد گێڕابــێ.. یــا چەنــد بەتەمــای دیدارێکــی باوکــی پەککەوتــە و بــرای پشــت شــکاوو خوشــکی هەناسەســارد و ژنــی ســەربەقوڕ و کۆرپــەی هەتیوکــراو خــزم و هەڤــاڵ و دۆســت و ناســیاوەکانتدا بوویێــت! وەی لاڵ بــم.. دەبــێ لــەو ســاتە سامناکەدا چیــت هاتبــێ بەدڵــدا، وەختــێ لــە جیاتــی هەرچــی دڵســۆزێ بــووە تەنیــا دوژمنــی دڵ ڕەق و پیاوکــوژەت لەدەوروبــەری خــۆت بینیــوە ئــاخ لەبــەر ئــەم ڕۆژگارە چــەوت و ناهەمــوارەوە!) (براینــە، پیــاوی چابــن وەرن ئــەم ئافرەتانــە

بگێڕنــەوە دواوە و دووریــان بخەنــەوە. خــوا هەڵناگرێــت، وا خۆیانیــان کوشــت).
پیاوێکــی بەســاڵداچوو دەنگــی چەنــد زەلامێکــی دا. (مــام کەریــم) وەک ئــەوەی
تروســکایەک لــە مێشــکیدا درەوشــابێتەوە وەکــو شــتێکی پەنهــان لــە دەروونیــدا
خەریکــی ســەرهەڵدانەوە بووبێــت.. زەردە خەنەیەکــی خەماویــی لێــوە لەرزۆکــە
ڕەشــهەڵگەڕاوەکانی لەیــەک ترازاندبــوون. هــەر بــەدەم پرســیار و لێتۆژینــەوەی
ســەرپێیدا، وەک وڕێنــە بــکات لەبــەر خۆیــەوە بۆڵەبــۆڵ دەیگــوت:

(جــا ئەمــەی پێنــاوێ. ئــەی بــۆ کوڕەکــەی منیــش ئەمەیــان بــۆچ نەکــرد! خــۆ ئەمیــش لاوێ بــوو بــێ هاوتــا. مرد..نا..نــا.. نەمــردووە کــەی مــردووە؟ بابــە وەلــلا مــردووە.. چــۆن نەمــردوە؟

(ئــەی گوایــا کوانــێ بــۆ چەنــد وەختــە هیــچ دەنــگ و ڕەنگــی نییــە؟) وشــەکای زۆر بــە گرانــی بــۆ دەردەپەڕێــنران. بــە ئاوازێــک وەک ئــەوەی لــە لووتییــەوە بێتــە دەرێ!

دواکات، پێــش ئــەوەی کۆمەڵــی پیــاوان پێچــی شــەقامەکە قووتیــان بــدات.. دەنگــی ئافرەتــان هەمدیســان ئــەو نێوەنــدەی هەژانــدەوە. لــە تــەک گرمەگرمــی ســنگ کوتــان و لەخــۆدان و قژرنینــەوەدا دەنگێکــی پــڕ ســۆزی لــە قۆرگــدا خنــکاو بیســترا. دەیگــوت:

(توخــودا بەهێمنــی تەســلیم بەخاکــی بکــەن. ئــەی خاکــی نیشــتمان ئــەوا ڕۆڵەیەکــی جگەرســۆزی دیکەشــت بــوو بــە میوانــت، دە توخــوا تۆیــش بــە نەرمــی بیگــرە باوەشــتەوە، خــۆ ئــەم گیانــی خــۆی لــە پێنــاوی تــۆدا بەختکــردووە!) خەڵــک و خــوا لــە گۆڕســتانەوە بــەرەو شــارە بچکۆلانەکــەی دامێنــی چیــا سەرکەشــەکانەوە دەگەڕانــەوە شــار. بــە ڕواڵــەت کــپ و خامــۆش.. لــە ناخیشــدا قوڵپــی دەدا. بەڕێــگاوە دوو کــەس بەمجــۆرە وتووێژیــان بــوو:

گۆڕ هەڵکەن: (بەڕاستی لاوێکی شۆخ و نازدار بوو!)

مــردوو شــۆر: (بــەڵام قــەت نەمدەزانــی بنیــادەم ئــە ئــاوا بــە جوانــی دەمرێــت،

بەسەر تاتە شۆرەکەوە بینیم، هەرچەند شوێن پەتەکەی ئاشکرا بە ژێر گەردەنیەوە دیار بوو خوێنی گەشی تێوەزابوو. خومئاسا شین هەڵگەڕابوو، بەڵام بزەیەک لێوەکانی لێکترازانبوون. وەک لەخەودا پێبکەنێ ئە ئاوا بوو!)

لەنێو کۆڵانەکاندا، هەرزەکاران کپیی شارە زامدارەکەیان لە جەرگەی تاریکیدا بەم سروودە ڕەتاندەوە.

پێی ناوێ بۆ شەهیدی وەتەن شیوەن و گرین
نامرن، ئەوان وا لە دڵی میللەتا ئەژین!.

کۆیە ١٩٨٠/٢/٢١

چاوەڕوانی

له کۆیه، ١٩٨٨ نووسراوە.
له گۆڤاری ڕامان، ژماره ٢٤ ی ساڵی ١٩٩٨ بڵاوکراوەتەوە.

بەیـان تـازە گزنگـی دابـوو، تیشـکی خـۆر دەم و چـاوی لوتکـەی (باواجـی) پـاک پـاک شـتبوو، هەرچـی تەپوتـۆزی خۆڵـە ڕەژووی شـەوگاری بەشـانوملییەوە بـوو دایتەکاندبـوو، خۆرەتـاو بـە پەنجـە زێڕینەکانـی خەریکـی شـانەکردنی پـرچ و ئەگریجـەی داروبـاری لێڕەوارەکـەی ئـەو تۆقەڵەیـە بـوو. تاکوتـەرای دانیشـتوانی شـارە خنجیلانەکـەی دامێنـی ئـەو قەدپاڵەیـش پێڵـووی خەواڵوویـان هەڵگلۆفـی بـوو، بـە دوای پێداویسـتییەکانی گوزەرانـا جـێ و بانـە فێنـک و شـێدارەکانیان لەسـەر بانـەکان جێهێڵابـوون و لێرەولـەوێ پەرتـەوازە و هەریـەک بەعەوداڵـی مەبەسـتێکەوە خەریکبـوون، ڕۆژەکـە ئەگەرچـی پـەردەی ڕەشـی تاریکییەکـەی دادڕیبـوو، بـەڵام نەیتوانیبـوو ئـەو پەردەکـەی تـر کـە خـۆی لـە گیانـی خەڵکەکـەوە

هاڵاندبـوو بڕەوێنێتـەوە.. پـەردەی ئـەو تـرس و دڵەکوتێیـەی دەمێـک سـاڵ بـوو خـەوی شـەوانی لەچاوانیـان تۆراندبـوو، ئاسـوودەگیی و هێمنـی لـە فەرهەنگـی زێندەگیـی ئـەو نێـوەدا سـڕیبوووە و گەمـەی گەمـە ئاسـایی تەنانـەت بـە منداڵـە وردەکانیـش حـەرام کردبـوو، دێوەزمەیـەک بـوو بەسـەر سـنگی هەموانـەوە ڕاکشـابوو! ئـەم لـە ژێـر سـەنگی کۆمەڵەکەیـدا نووشـتابۆوە و نقـە نقـی لێوەدەهـات.

چاوەکانـی لەبەرەخۆیـەوە ڕێگەکەیـان سـەح دەکـردەوە و لەنێـو جۆگەلەکـەدا شـوێنی لەباریـان بـۆ پێیەکانـی دەستنیشـان دەکـرد. ڕەنجێکـی زۆریـدا و ئەوەنـدەی هێزوتوانـای تیایـدا مابـوو خسـتنیەکارو بەخەرجیـدان، چەنـد جـاران قاچـی هەڵزەلـی، چەنـد جارێکیـش لـە قوڕولیتەکـەدا چەقـی.. چەنـد کـەڕەت وەختابـوو تەوژمـی ئاوەکـە ڕایقەنینـێ و بـە کۆڵـەوە بیـدا بـە دار و بـەردا. ئـەم ورەی هـەر بەرنـەدا، دەنگێکـی لەوانـە بەهێزتـر لـە ناخیـەوە هـاواری لێدەکـرد، هەسـتێکی لەوانـە قووڵـتر پاڵـی پێوەدەنـا. کۆڵەگەیەکـی لەوانـە گشـتیان قایمـتر پاڵپشـتی دەکـرد و نەیدەهێشـت هـەرەس بێنێـت.. بیـری دەکـردەوە ژن و منداڵەکانـی زۆر بـە پەرۆشـەوە لـە کۆلێتـی ڕەزەکـەی ئەوبـەر چەمەکـەوە سـک هەڵدەگوشـن و لـە (چاوەڕوانیـی) گەڕانـەوەی ئەمـدا تـاس دەیانباتـەوە.. ئـەم بـۆ خـۆی ئـەم بەیانییـە تێروپـڕی خـواردووە، تینوگوڕێکـی چاکـی تیـادا گـەڕاوە.. ئـەو تلیانـە تەماتەیـەی ڕۆژی پێشـتر هێنابوویـە بـازاڕەوە بـۆ دوکانەکـەی (قادراغـە) ئـەم بەیانییـە پارەکـەی وەرگرتبـوو. وەختـێ بەبەردەمـی دوکانەکـەی (وەسـتا عەلـی) دا گـوزەری کـرد بۆنـی سـی و جگـەر مێشـکی کاس کـرد و لـە دڵـی خۆیـدا گوتـی: (لەمێـژە تامیـم نەکـردووە، کـوڕە ئەحـە، هـەی نامـەردت نەکـەن.. وەرە ئیمـڕۆ بـا بیکەیـن بـە جـەژن، خـوا دەزانـێ سـبەی چـی دەبێـت!) بەبـێ سـێو دوو لێکـردن بـۆ ژوورەوە ملـی نـا سـێ شـیش جگـەری خـۆش و بەتامـی بـە دوو کولێـرەی گەرمـەوە هەڵلوشـی و سـێ نەفـەری سەفەریشـیان بـۆ پێچایـەوە لـە دڵـی خۆیـدا

وتـی "ئەمەیـش بـۆ ئـەوان".

لـە ژێـر قورسـایی بارەگرانەکەیـدا لەبەربەرەکانـی دژی قوڕولیتـەو گابەردەکانـی نێـو ڕووبـارە چەمووشـەکەدا، بەهیـواو شـادمانیەکەوە بیـری لـە خێزانەکـەی دەکـردەوە و هەنـدێ دی بـەوە دڵـی دەگەشـایەوە کـە ئـەوان چەنـد بـەم (داوەتـەی) ئـەم بەختیـار و سوپاسـگۆ دەبـن. تروسـکەی بەختەوەریـی و حەسانەوە لـە شـەوەزەنگی دەروونیـدا دەبریسـکایەوە و پڕشـنگی دەدا.

تەکانێکـی دیکەیـدا و لـە چەمـە خوڕەکەیـەوە پەڕییـەوە. ماندوێتـی پشـتە کۆڵەکـەی لێکردبـۆوە کەپکـە شـاخێک و هـەر ئـەوە بـوو لـە ژێریـدا نەدەپلشـیایەوە.. ئاخێکـی سـەردی هەڵکێشـا و بەبـێ ویسـتی خـۆی چرپانـدی (هـەزار ڕەحمەتـت لێبـێ کەرەشـین!) ئەمـەی وتـوو ئارەقـەی نێوچەوانـی بەلاجانـگ و سـەروبرۆ و پەیوەسـتەکانیدا دەهاتـە خـوار و بـە کزەبـای ئـەو سـبەینە سـەحەرییە فێنـک دەبـۆوە. دیسـانەوە لـە دڵـی خۆیـدا بـەراوردی دەکـرد (کەرەشـین بۆمـان وەک بـاوک و بـرا وابـوو، کۆڵەگـەی پشـتمان بـو.. داری دەسـتمان بـوو، باروبـەر و کـۆڵ هەڵگرمـان بـوو. لەوەتـەی ئـەو شـەوەوە کـە درایـە بـەر لێزمـەی گوللەبارانـەوە بەبـێ هیـچ تاوانێـک بـە ناهـەق شـەهید کـرا ئێمـە پەکـمان کەوتـووە و دەسـتوپێمان بەسـتراوە و.. ئەمەتـا بارەکـەی (ئـەو) بـۆ (مـن) ماوەتـەوە..

ئەحمـەد ئەئـاوا لەناخـەوە دەینالانـد.. بـەدەم سـکاڵاوە قاچەشـەکەتەکانی بـەدوای خۆیـدا ڕادەکێشـان.. بـێ ئـاگا لـەوەی (ئـەوان) لـەولاوە مشـتومڕیان بـوو یەکێکیـان دەیگـووت (بزانـە بزانـە نەگریسـە چـۆن ناپاکێکـە بزانـە چتۆبارێکـی بۆیـان لەخۆبارکـردووە، ئاخـۆ دەبـێ چییـان پێراسـپاردبێت! ئاخـر خۆرایـی نییـە بـەم سـبەینە زووە لـەم شـوێنە چۆلـەدا پەلەپەلیەتـی و تەنانـەت ئاوڕێکیـش ناداتـەوە! ئەویتریـان گوتـی (بەخـوا بڕواناکـەم هیچـی لـە هیچـا بێـت. دەشـێ خاوەنـی ئـەو باخـە بێـت و بـۆ ماڵـی خـۆی بگەڕێتـەوە.. یەکەمیـان وتـی (نەخێـر

تـۆ ئـەم سـەگبابانە بـاش ناناسـیت.. ئەمانـە هـەر هەموویـان دوژمنـن.. ناپاکـن. لەسـەرەوە گوایـا کـوڕی باشـن و دۆسـتی خۆمانـن. کەچـی لـە ژێـرەوە لەگـەڵ (گورگـەکان دان و چەشـنی مـار پێمانـوەدەدەن).. دووەم گوتـی: "مـن ئـاوای تێناگـەم، ئـەو کابرایـە گـەر هیچـی بـە خـۆ شـک ببردایـە ئاوەهـا حەیـی عەلـەڵا بـەم بـارەی بەسەرپشـتیەوە بـەم نـاوەدا نەدەڕۆیـی! یەکەمیـان: (ئـەدی ئاغـا) مـان دوێنێکـە نەیفەرمـوو بەمانـە بـڕوا نەکەیـن هەرچـی لەخۆمانـا نەبـووە بـە (دوژمـن)ی بزانیـن و ئـەوەی بەقـەد تۆزقاڵـێ گومانمـان لێـی هەبـێ لەناوبیەریـن؟ ئـەوە چەنـد جـار دەنگمانـدا کەچـی هەروەکـو لەگـەڵ ئەویشـمانا نەبـێ وایـە.. نـە ڕادەوەسـتێ و نـە وەرامیـش دەداتـەوە".

لەماڵـەوە (سـەفین) بـە دایکـی دەگـووت "دایەگیـان تـۆ بڵێیـت باوکـم لەبیـری نەچێـت دیوانەکـەی (حاجـی قـادر)م لەگـەڵ خۆیـدا بـۆ بێنێتـەوە؟" لـە وەرامـدا دایکـی گوتـی: "بەخـوا کـوڕە شرینەکـەم زەحمـەت، چونکـە هەرچەنـد کـە ڕۆیـی هـاوارم کـرد و پێـم وت وا بزانـم گوێـی لێنەبـوو، خـۆت دەزانـی لەوەتـەی دەسـترێژەکەی کـە ئەوێجـارێ لەبـن گوێیـدا کردبوویـان، گوێـی بەتەواوەتـی گرانبـووە و هەمـوو شـت نابیسـتێ؟

ئـەم بـە نقەنـق و بـە خۆشـییەکەوە، ڕووەو مـاڵ لـە بنبـارە گرانەکەیـەوە تەکانـی دەدا و هەنـگاوی ورد و لەسـەرخۆی دەهاویشـتن. بـارە قورسـەکە هەمدیـس (ڕەحمەتی)یەکـەی بەیـاد کـردەوە. لـە تەکیـدا ئەمجارەیـان بیـر و ئەندێشـەی دوورتـر بڕیانکـرد (کوێخالـە)ی بێکـەس و بەسـتەزمانی کەوتـەوە یـاد کـە بـە سـەموون فرۆشـییەوە گوزەرانـی خۆیـی دابیـن دەکـرد. ماوەیـەک پێشـوتر سـەر لـە بەیانییـەک مـەلا بانگیاندابـوو (کوێخالـە) بەتەقەتـەق عەرەبانەکـەی دەسـتیی پـاڵ پێوەدەنـا و، بـەدەم گۆرانـی گوتنـەوە- سـا ئایـا بـۆ تـرس لەخـۆ دەرکـردن بـوو بـێ، یـا خـود بـۆ خۆپێناسـاندن بووبێـت، سـەرەوخوار بـەرەو بـازاڕی شـارە نیمچـە خامۆشـەکەوە دەهاتـە خـوار. چەکـدارە (حەرامـزادەکان) لـەو نزیکانـەدا

لـە بۆسـەدابوون، بەبـێ دەنگـدان عەربانـە و پاڵنەرەکەیـان دایـە بـەر دەسـترێژی گوللـەوە. دەرحـاڵ نـە دەنگـی (کابـرا) مـاو نـە خڕخـڕەی (عارەبانەکەشـی) کشـوماتییەک ئـەو نێوەنـدەی داگرتـەوە، تاماوەیەکیـش جگـە لـە حەپەحەپـی چەنـد سـەگێک، هیـچ دەنگێـک نەدەبیسـترا (ئەحمـەد) بـەو بیرەوەرییـە زۆر نارەحـەت بـوو. دڵـی بـە جـارێ گـوشرا.. خەموپـەژارە باڵیـان بەسـەرداگرت و تاماوەیـەک وڕوکاس بـوو. ئـاگای تەنانـەت لـە هەنگاوەکانـی خۆشـیەوە نەمابـوو، لێکـی دەدایـەوە مـرۆڤ بـۆ چەکـی دروسـتکردووە! لـە مێشـکی خۆیـدا بـە هەمـوو بارێکـدا وەریچەرخانـد تـا سـەرەنجام گەیشـتە ئـەو ڕایـەوە کـە (چـەک) هـەر نەبوایـە چاکـتر بـوو، چونکـە ئەوەنـدە خراپەکاریـی پێکـراوەو ڕەچەڵەکـی مرۆڤـی پـێ لەنێوبـراوە و دژی خـودی مـرۆڤ خۆیـەوە بەکارهێـنراوە نیـو ئەوەنـدە بـۆ سـوود و لەبەرژەوەندیـی ئادەمیـزاددا نەبـووە! دوایـی پـەژارەی ئەوەیـش بـوو هەمـوو شـەوێک تـا درەنگانـێ بەهـۆو بەبـێ هـۆ.. لەختوخۆڕایـی بـەزم و ڕەزم و ئاهەنگـی تەقوتـۆق سـاز دەکرێـت و ئاسـمانی شـار بـە جۆرێـک گـڕ دەدرێـت وەک لەبـەرەی هـەرە پێشـەوەی جەنگێکـی کوشـندە دابێـت ئاوەهایـە! (ئـەم) ئاڵـوودەی ئـەو لێکدانـەوە و سـەرقاڵی ئـەو چەشـنە ئەندێشـە و بۆچوونانـەی بـوو کـە لەپـڕ مارێـک لـە ژێـر پێیـدا دەرپـەڕی و (ئەحمـەد) لەناکاوییـدا ڕاچڵەکـی بەبـێ ویسـتی خـۆی پشـتەکۆڵەکەی فڕێـداو بـە دوای مارەکـەدا کەوتـە غـاردان. (ئـەوان) کـە لەوکاتـەدا دیسـانەوە دەنگیاندابـۆوە و هاواریـان لێکردبـوو خـۆی بـدا بـە دەسـتیانەوە و بوەسـتێت، نەیانهێشـت ئەمجـارە لـە چنگیانـا دەرچێـت و خـۆی ڕزگار بـکات.

یەکڕاسـت دایانـە بـەر دەسـترێژی کلاشـینکۆفەکانیانەوە و بەزەوییانـەوە نووسـاند و یەکسـەر لەچەنـد چرکەیەکـدا گەیشـتنە سـەر لاشـە کونکـون کراوەکەیـەوە.

پـاش ئـەوەی هیچـی ئەوتۆیـان پـێ نەدۆزییـەوە کـە بـۆی دەگـەڕان بارەکەیـان هەڵڕشـت دییـان (قشـپل و زبـڵ)ی ئـاژەڵ بـوو، سـاتەوەختێ نائومێـد بـوون و

حەپەسـان.

دووەمیـان بـە ترسـێکەوە گوتـی: نەمگـوت هیـچ نییـە! ئەوجـا چ بکەیـن؟"
یەکەمیـان بەسـاردییەکەیەوە زۆر لەسـەرخۆ وەڵامـی دایـەوە "چبـووە خـۆ ئەمـە یەکـەم کـەس نییـەو دواکەسـیش نابێـت. تـۆ بـۆ ئەوەنـدە سـاکار و نەفامیـت؟ نـاکا لـەوە بترسـیت وا بزانیـت یەکێکـی بێگوناهـمان کوشـتووە! ئـەدی ئـەم تۆیشـەبەرە و نـاو و جگـەرەت نەبینیـوە؟ ڕەفیقەکـەی بـەدەم ڕۆیشـتنەوە (بەڵـێ، دیومـە. ئەوجـا ئەمـە چییـە؟ یەکەمیـان بەزەردەخەنەیەکـی تـەوس ئامێـزەوە وتـی "ئەمـە بەڵگەیەکـی ئاشـکراو ڕوونـە، ئەمـە گرنگتریـن بەڵگـەی باوەڕپێکـراوی گومـان لێنەکـراوە کـە ئـەوەی کوشـتوومانە نـەک هـەر تاوانبـار، بگـرە تاوانکارێکـی زۆر خەتـەر و ترسناکیشـە! ئـەدی ئـەم کتێبەشـت نەبینیـوە کـە لـە بنـی باخەڵیـدا حەشـاریدابوو؟" دووەمیـان تارادەیـەک تـرس و دوو دڵیـی لەروخسـاریا دەخوێندرایـەوە، لەگـەڵ هەنگاوهەڵێنانانـدا لـە ناخییـەوە دەیـووت "ترحێـو، بەخـوا تـەڕ وانییـە!"

وەختێکیـش خەڵـک و خـودا بەسـەر لاشـەی بێگیانـی ڕەقهەڵاتـوودا ڕاگەیشـتن پارچـە کاغەزێکـی پـەڕی دیوانەکەیـان دۆزییـەوە بـە باخەڵـی کورتەکـە خوێناوییەکەیـەوە نووسـابوو، ئـەم دێـڕە شـیعرەیان تیـادا خوێنـدەوە کـە نووسرابـوو:

"لەبەر حیزە بەخۆیی و ناتەبایی لەژێری حیزی حیزان بووینە دۆشەگ!"

کۆیە ١٩٨٨

تێبینـی: (١) ئەوەیـان زادەی خەیـاڵ نییـە، ڕووداوێکـی ڕاسـتەقینەیە و ئێسـتا گۆڕەکـەی (کوێخالـە) بەدەسـتی (جاشـەکان) بەناحـەق کـوژراو، لەبـن دارەکـەی (کەندەکـۆخ)ی نزیـک بـە سـەرچاوەی (حەمامـۆک) لەدامێنـی شـاخی (سەرکەشـی (باواجی)دایـە!

چیرۆک بۆ منداڵان

ورچ و مەیموون

گۆڤاری (کاروان) ژمارە ١٩ نیسانی ١٩٨٤

منداڵە خۆشەویستەکان:

هەبوو.. نەبوو کەس لە خوا گەورەتر نەبوو، کەس لە پێغەمبەر خۆشەویستتر نەبوو، کەس لە درۆزن ڕوو ڕەشترنەبوو، دەگێڕنەوە دەڵێن: لە زەمانێکی کۆندا وڵاتێ هەبوو مەیموونی تیادا دەژیان، جێگایەکی زۆر جوان و دڵگر و بە پیت بوو، پڕ بوو لە ڕووبار و کانیاو و باخو باخات و دار و درەختی میوەجاتی جۆربەجۆر.. ئاوی سازگار، هەوای فێنک، کوێستانێ بوو بەهەشتی سەرزەمین خۆی بوو، مەیموونەکان بە کامەرانی و شادییەوە، بێ گرێ و گۆڵ و تەنگ و چەڵەمە تیایدا ڕۆژگاریان دەبردە سەر و هیچ خەمێکیان نەبوو، لەولایشەوە نزیک وڵاتەکەیان دەشتێکی گەرمەسێری بێ

پیت و بەرەکەت هەبوو ورچی تیادا دەژیان. وڵاتی ورچەکان دەمێک بوو هیشک و برینگ هەڵگەڕابوو، بەجۆرێ بە چنگە چڕێ و بەهەزار دەردی سەر نەبوایە خۆراک و بژیوی ڕۆژانەی تیایدا بەرچنگ نەدەخرا. بۆیە هەرسەکان هێندە لەڕولاواز و بێ هێز ببوون هەر ئەوەتا گیانیان بە بەرەوە مابوو، واڕێکەوت ڕۆژێکیان برسییەتی و تینووەتی وای لە ورچێک کرد سەری خۆی هەڵگرێ و بڕوا تا گەیشتە مەڵبەندی مەیموونەکان. کە چاوی بەو شوێنە کەوت چی ببینێ، هەروەختابوو لە تاوانا شێت و هار بێت! کەوتە قەپاڵ گرتن و مشە کردن.. لەوەڕا.. لەوەڕا.. هەتا ورگی ئاوسا، تاکو چوارپەلی ڕەپ نەبوون لە هەڵ لووشین نەکەوت. کاتێ ئێوارە بەمشەمش و لرفە لرف گەڕایەوە. هاوەڵەکانی بەرەو پیری هاتن و لە دەوریدا کۆبوونەوە، لێ هاتنە پرسیار و سەرزەنشتیان کرد چونکە زۆریان خەم لێخواردبوو کە بێ سەرو شوێن ڕۆیشتبوو. کەس نەیزانیبوو چی بەسەرداهاتبوو، ورچەیش بە هەوس و فیزێکەوە چی دیبوو چی خواردبوو، بە مینگە مینگ بۆی گێڕانەوە. هەموو شاگەشکە کردن ئەم هەواڵە گەیشتەوە سەرۆکی ورچەکان. سەرۆک ناردی بە شوێنی داو سۆراخی هەواڵەکەی لێکرد. مام ورچ بەنازو فیزەوە بۆی باسکرد و تێیگەیاند کە ئەو شوێنە چ بەهەشتێکە بۆخۆی.

مناڵە خۆشەویستەکان:

سەرۆک ناردی پیاوماقووڵ و ڕیش سپی ورچانی کۆکردنەوەو کەوتنە پرس و ڕا دەربڕین، بڕیاریاندا هێرش بەرنە سەر ئەو بەهەشتەوە داگیری بکەن. چونکە چەندان ساڵە مەیموون ئەو بەهەشتە دەخۆن. ئیتر نۆرەی ئەوانە لەمەولا بیکەنە چایەری خۆیان. بۆ گوایە خوا هەر بە مەیموونانی داوە؟ ئەی ورچ مافی ژیان و خۆشگوزەرانیان نییە؟

سوپای ورچان شەونخوونیان کرد و شەو لە ناکاودا هەڵیانکوتایە سەر وڵاتی مەیموونان و لەشکری مەیموونانیان شکاند و وڵاتەکانیان داگیر کرد،

مەیمـوون لەخاکـی خۆیانـدا دەرکـران پەڕاگەنـدە و پـەرش و بڵاوبـوون و کەتنـە هەنـدەران. ورچـی داگیرکـەر کەتنـە ئاسـوودەیی و خۆشـییکەوە لـە خەویشـدا هەرگیـز خەونیـان پێـوە نەبینیبـوو، ئیـتر تێروتەسـەل بـوون. هێزیـان وەبەرهاتـەوەو ملیـان تـا دەهـات ئەسـتوور دەبـوو.

منداڵە خۆشەویستەکان:

مەیموونـی ئـاوارەی دووره وڵاتیـش ژینیـان لـێ تاڵکـراو لـەو خاکـە وشـک و گەرمەسـێرەدا دۆزەخیـان بـۆ داخرابـوو. ڕۆژ بـە ڕۆژ لەڕوگـەڕ دەبـوون و بێهێـزی و بێزاریـی سـواری ملیـان دەبـوو.. هـەر ئەوەتـا نووزەیـان لەبەردامابـوو، ڕۆژێکیـان دونیادیتـە و قسـەزانەکان چوونـە لای سـەرکردەکەیان و سـکاڵای حاڵـی پەشـێوی خۆیانیـان لاکـردو گوتیـان ئەگـەر بێتـو چارەسـەرییەکی دەردی خۆیـان نەکـەن ئـەوا بێگومـان تێکـڕا لەنـاو دەچـن و کاریـان تـەواو دەبـێ. پیرەمەیموونـی بەسـاڵاچووی دانـا نەختـێ فکـری کـردەوەو ئەنجـا ڕووی کـردە ڕیـش سـپییەکان و گوتـی ئێـوە هەقتـان بەسـەر دانەبـێ، تەنیـا چیتـان لـێ داوا دەکـەم ئەنجامـی بـدەن و هیچـی تـر. گوتیـان: فەرمـوو هەرچـی تـۆ ئەمـر دەکەیـت سـەرمان لەڕێتـە و سـەرۆک گوتـی: دەباشـە ئیمشـەو سـێ چوارێکتـان لەگەڵمـدا وەرن و بمبەنـەوە نیشـتمانە داگیرکراوەکەمـان و لـەوێ هەنـدەم لێـدەن. هەتـا لەپەلوپـۆم دەیەخـن، ئەوجـا بەجێـم بێڵـن و بگەڕێنـەوە بـۆ ئێـرە. سـێ شـەوی تـر. بەبـێ تـرس هەمووتـان بگەڕێنـەوە نیشـتمانی ئازادکـراو و بـە بەهەشـتی دێریـن شـاد و گوشـاد بنـەوە.

لەسـەر ئـەوە ڕێککەوتـن هـەر ئـەو شـەوەیش بەڕێکەوتـن. گەیشـتنە سـنووری دارسـتانەکەی پێشـوویان و سـەرۆک داوای لێکـردن شـلوکوتی بکـەن. بـەڵام ئـەوان ڕوویـان نەهـات و دەسـتیان نەچـوو ئـەو ناماقوۆڵییـە بکـەن. پیرەمەیمـوون گوتـی: چیتـان پێدەڵێـم هـەر ئەوەیـە. ئەگـەر دڵسـۆزی گـەل و نیشـتمانی خۆتانـن ئـەوە دەبـێ بـە قسـەم بکـەن. کـە دیتیـان چاریـان نییـە هەڵسـان بـە هەرسـێ چواریـان سـەرۆکی خۆیانیـان وا دارکاریـی کـرد هیـچ کێیەکـی سـاخی نەمـا و ئێجـگاری

لەپەلوپۆکـەوت. ئینجـا بـە چـاوی فرمێسـکاوییەوە بـە هەنسـکی گریانـەوە داوای بەخشـین و دوعاخوازیـان لێکـرد و لـە یـەزدان پاڕانـەوە بیپارێـزێ سـەریخا و لاشـەی نیوەگیانیـان لـەوێ جێهێـڵاو گەڕانـەوە هەوارگـەی خۆیـان.

جـا منداڵـە خۆشەویسـتەکان، بەیانیـی لەگـەڵ گزنگـی خـۆردا، کـە گیانلەبـەران لەخـەو هۆشـیاربوونەوە و جووڵەیـان تێکـەوت و هەریەکـە بـۆ لایـێ بـۆ لـەوەڕ و مژومـۆڕ بـەو نـاوەدا پـەرش و بڵابوونـەوە، ورچکیـان گوێـی لەنـووزە نـووز و ناڵـە نـاڵ بـوو، هەسـتی ڕاگـرت و سـەرنجی دا، بـەرەو لای ناڵـە ناڵەکـەوە چـوو، دی ئـەوا پیـرە مەیموونێکـی کۆنەسـاڵ لەسـەردەم لێـی کەوتـووەو لـە گیانەڵادایـە. لێـوەی نزیـک بـۆوە و دوانـدی، مەیمـوون تـکای لێکـرد بیباتـە لای پاشـای خۆیـان و گوتـی کـەوا شـتێکی گرنگـی پێیەتـی. خەبـەر گەیشـتەوە سـەرۆکی ورچـەکان و ئەمیـش فەرمانـی دا مەیموونـەی بـۆ ببـەن، ورچ هاتـن مەیموونیـان هەڵگـرت و بردیانـە دیوەخـان، لەبـەردەم سـەرۆکدا دایانـە زەوی، سـەرۆک داوای لێکـردن تەنیایـان بەجـێ بێڵـن، ورچ دیوەخانیـان چـۆل کـرد، ئەنجـا سـەرۆک لـە پیـرە مەیمـوون هاتـە دەنـگ و پـرس: تـۆ چ کارەیـت و لێـرەدا چـی دەکەیـت و، بـۆ ئـاوات بەسـەرهاتووە؟ مەیمـوون بـە نووزەیکـەوە گوتـی: گـەورەم منیـش پاشـای مەیموونانـم، لەسـەر ئێـوە وام بەسـەرهاتووە ورچ پرسـی: چـۆن؟ مەیمـوون وتـی: مەیموونـەکان هاتنـە لام و داوایـان لێکـردم پەلامـاری ئێـوە بدەیـن و ئـەم وڵاتـەی لەمـەڕ خۆمانتـان لـێ بسـەنینەوە.. منیـش ئەرێـم لەگـەڵ نـەدان و گوتـم ورچیـش بـرای ئێمـەن.. ئێمـەش چەنـدان سـاڵ بـوو ئـەم وڵاتەمـان دەخـوارد، بـام ئەوانیـش چەنـد سـاڵێ بیخـۆن، چەنـدی کردیـان و کۆشـایان ڕێگـەم پێنـەدان و لەگەڵیانـدا نەهاتمـە ڕایـێ.. جـا لێـم هەڵگەڕانـەوە و گومانیـان کـرد کـە مـن نۆکـەر و سـیخوڕی ئێوەبـم. لەبـەر ئـەوە لـە سـەرۆکایەتیان یەخسـتم و هەندەیـان لێـدام هەروەختابـوو بشـمکوژن. ئەنجـا منیـان هێنـا هەتـا سـنووری وڵاتـی ئێـوە ڕایانکێشـام و لـەوێ فڕێیانـدام و گوتیـان: مـادەم تـۆ سـیخوڕ و پیـاوی ورچـە

داگیرکەرەکانی دەبێ بچیتەوە لای ئاغاکانت و لەوێدا بژیت، بەو نیازەیش کە ئێوە بێگومان دەمکوژن و دەمخۆن، ئەمە بەسەرهاتی من. گەورەم ئەمەشتان پێ بڵێم، گەورەم ئێستێ هەرچی مەیموونی لە دنیادا هەن کۆبوونەوەتەوە و یەکیان گرتووەو لەشکریان کردووە. خەریکن لەم زوانەدا بەسەرتاندا دابدەن، پیرە ورچ نەختێ بیری کردەوە ئەنجا باشە، جا بە ئێمە دەوێرن؟ مەیموونی شل و کوتکراو گوتی: سەروەرم لەبەر ئەوە کە ژمارەیان ئێجگار زۆرە هەموو قسەیان یەکە و پیلانەکەشیان ئەوەیە کە بەشەو هەڵیکوتنە سەرتان و ڕێگەتان نەدەن بەخۆ بکەون و بەرگری خۆتان بکەن.. بۆیە وابزانم دەردەستتان دێن و پەریشانتان دەکەن. پیرە هەرەس پرسی، باشە ئەی چار چییە؟ مەیموونی زامدار وتی بەڕای من تاکە ڕێگا ئەوەیە کە ئێوە دەس پێشخەری بکەن و بەرلەوانەوە بەسەریاندا بدەن و پیلانەکەیان لێ پووچەڵ بکەنەوە دەنا کارتان کراوە و حیسابتان تەواوە، مام ورچ ڕیش سپی و پیاو ماقووڵانی کۆکردنەوە و حیکایەتەکەی بۆ گێڕانەوە و داوای ڕاوێژی لێکردن. لە پاش گفتوگۆ و ڕانیشاندان هەموو بڕیاریان لەسەر ئەوەدا کە دەستپێشخەری بکەن و پەلاماری مەیموونەکان بدەن بەرلەوەی ئەمان بێنە سەریانەوە جا مام ورچ ڕووی کردە مەیموون و گوتی: باشە ئێستێ مەیموونەکان لە کوێ دان؟ پیرە مەیموون تۆزێ داماو لە پاشان گوتی گەورەم، ئەمان لە شوێنێکی نهێنیدا کۆبوونەتەوە و خەریکی خۆسازدانن، جێگاکەیان سەخت و پەنهانە، ورچ گوتی دەباشە بەپێشمانکەوە و ڕێنماییمان بکە. مەیموون گوتی: قوربان خۆت دەیزانی من کەڵکی ڕۆیشتنم نەماوە مام ورچ وتی: باشە هەڵت دەگرین مەیموون وتی زۆر چاکە، بەڵام بۆ ئەوەی کارەکەمان ئاشکرا نەبێ و مەیموونەکان پێمان نەزانن، دەبێ هەر بەشەو بڕۆین و ڕۆژانەش خۆما بشارینەوە، مام ورچ گوتی چۆنت لاباشە وا دەکەین.

منالە خۆشەویستەکان: با درێژەی پێنەدەین کە ئێوارە داهات گشت

ورچـەکان گردبوونـەوە پیـرە مەیموونیـان سـواری پشـتی ورچێکـی مـل قـەوی کـرد و بـوە پێشـڕەویان.

لەشـکر بەدوایـەوە بـەرەو وڵاتـی مەیموونـان بـەڕێ کەوتـن. ئـەو شـەوە تـا بەیانـی پیـرە مەیمـوون بـە ڕێگایەکـی سـەختی دژوار و هـەوراز و نشـێو و هەڵـەت و پەڵەتـی دابـردن کـە لـەوە پێـش زینـدەوەری پیـادا نەڕۆیشـتبوو.

کـە ڕۆژهـەڵات گەیشـتنە شـوێنێکی چۆڵـی گـەرم و کـەم ئـاوەوە پیـرە مەیمـوون گوتـی، دەبـێ ئیمـڕۆ تـا ئێـوارێ لێـرەدا خۆمـان حەشـار بدەیـن، ورچ هەمـووی هیـلاک و برسـی و تینـوو بـوون ئـەو ڕۆژە لـەوێ مـۆڵ بـوون بـۆ ئێـوارێ سـەرلەنوێ کەوتنـەوە ڕێ و ملـی هـەردوو هەڵدێـڕ و شـاخی هـەزار بەهـەزاری پێگرتنـەوە، ورچ زۆر شـەکت و ماندوبـووون لـە مەیموونیـان پرسـی: ئەوەچـی بـوو هـەر نەگەیشـتین؟ هـەی مـاڵ خـراپ ئـەوە بـۆ کوێمان دەبەیـت؟ ئەمیـش دەیگـوت ئارامتـان ببـێ، ئـارام چاکـە هێنـدەی نەمـاوە ئـەی نەمگـوت شـوێنەکەیان دوور و سـەختە؟ بـەو جـۆرە مەیموونـی کۆنەسـاڵ ڕێ گورکێـی پێدەکـردن و کام شـوێن سـەخت و نالەبـار بـوو بەوێیـدا دەبـردن. هەموویـان وەرس بووبـوون ژمارەیەکـی زۆریـان لـە ڕێـگادا جێـمان و دەریـان نەدەبـرد. چەندانیـان لەبرسـانا کەوتـن و ژمارەیەکـی زۆریشـیان لەبـەر بـێ ئـاوی لـە تینوتیانـا خنـکان.. چەندانیشـیان لـە شـاخدا هەڵدەێـران و ڕاسـت بوونەوەیـان بـۆ نەبـوو سـەرتان نەیەشـێنم، لـە ڕۆژی سـێیەمدا پیـرە مەیموونـی دانـا پاشـماوەی لەشـکری شـەکەت و وزە لەبـەر بـڕاوی ورچانـی گەیانـدە دەشـتێکی بیابانـی گەرمەسـێری هێشـک و برینـگ. نـە تەڕایـی تیـادا بـوو نـە دەنکـە خۆراکێـک، هێشـتا ڕۆژ ڕمبـی بـەرز نەبـوو بـۆوە کـە ئـەو نـاوە کـوورەی حەمـام ئاسـای گـەرم داهـات تەنیـا تاکەسـێبەرێک لـەو نـاوەدا نەبـوو خـۆی تیـادا مـات بـدەن. بـەرد و زیـخ و خـۆڵ وەک تەنـوور سـوور داگەڕابـوون، پاشـای ورچـەکان زمانـی دوو بسـت شـۆڕ ببـووەوە لـە پیـرە مەیموونـی پرسـی: ئـەوە کـوا لەشـکری مەیموونـان لـە کوێیـە؟ تـۆ چیـت بـە ئێمـە

کـرد و بـۆ کویـت هێناویـن هـەی نەگبـەت؟ ئـەوا لەشـکرەکەی منـت لەناوبـرد و ئـەوەی کـە ماوەتەوەیـش تـا ئێـوارە قـەت یەکێکـی بـە سـاخیی لـێ دەربـاز نابێـت؟ پیرەمەیمـوون بـە شـادومانییەوە دەسـتێکی بـە دەم و چـاوی خۆیـدا هێنـا و شـوکرانەی خـودای کـرد و بـە پێکەنیـن و بـە قینـەوە گوتـی: ئـەی خاکتـان بەسـەر! گـوێ بگـرە مـام ورچـی گەمـژەل و بـێ مێشـک، ئێـوە بـە زۆرداریـی و بـە ناهـەق و وڵاتـی ئێمەتـان داگیرکـرد، داد و مافتـان پێشـێل کـرد. ئێمەتـان لـە نیشـتمانی خۆمانـدا وەدەرنایـن و بـێ مـاڵ پەراگەنـدەی هەندەرانتـان کردیـن. منیـش کـە سـەرۆک و دڵسـۆزی هۆزەکـەی خـۆم بـووم بڕیارمـدا هـەر تۆڵەتـان لـێ بسـێنمەوە. نیشـتمانی خۆمـان لـە ئێـوەی داگیرکـەر و زۆردار پـاک بکەینـەوە، بـەڵام ئێـوە زۆردەسـت و بەهێـز و ئێمەیـش بێکـەس و کـەم دەسـت بوویـن، دەمزانـی بـە شـەڕ و شـۆڕ دەرقەتـی ئێـوە نەدەهاتیـن، دەبـوو بـە هـۆش و بـە تەکبیـر بـە ئامانـج بگەیـن و ملتـان پـێ کـەچ بکەیـن و چۆکتـان پـێ دابدەیـن، جـا ئـەم پلانـەم دانـا بـۆ ئـەو مەبەسـتە پیـرۆزەوە کـە بەچـاوی خۆتـان دیتـان چۆنـم جێبەجـێ کـرد. ئێسـتاش هەتـا ئێـوارێ نـە مـن نەکـەس لـە ئێـوە لـەم گەرمەسـێرەدا بـە گیـان نامێنـێ مەیموونەکانیـش هـەر ئیمشـەو سەربەسـت و ئـازاد بـە شـادیی دەگەڕێنـەوە هەوارگـەی بـاب و باپیـران.. ئێـوەش هەرچیـم لێدەکـەن بیکـەن و باکـم نییـە مـن بـۆ ئەمـە سـەری خـۆم دانـاوە. بـەم جـۆرە مناڵـە خۆشەویسـتەکان سـەرۆکی مەیموونـەکان، سـەری خـۆی لـە پێنـاوی سـەرفرازیی وسـەربەخۆیی نیشـتمان و ئازادیـی و کامەرانـی گەلەکەیـدا بەخشـی بـۆ ئـەم ئامانجـە پیـرۆزە لـەم ڕێگایـەوە خـۆی کـردە قۆچـی قوربانـی.. مەیموونەکانیـش کـە گەڕانـەوە خاکـی ئازادکراویانـەوە پەیکەرێکـی جـوان و نایابیـان بـۆ سـەرکردە مەزنەکەیـان دروسـتکرد لـە پاداشـتی ئـەو جوانمـەردی و فیداکارییـەوە هەتـا مابـوون هـەر بەڕێـز و نەوازشـەوە یادیـان دەکـردەوە.

تێبینی: ناوەرۆکی ئەم چیرۆکەم لە شاعیری مەزن (کاک عەونی)م بیستووە.

گوڕنەتەڵە

له فۆلكۆری كوردیمانەوە

نووسەری نوێ ژمارە (٢٩) ئابی (٢٠٠٥)

منداڵـە خنجیلانـە ڕۆح سـووکەکان، دەمـەوێ لـە خەرمانـی بەپیـزی فۆلكلـۆرەوە هـەرە دەوڵەمەندەکەمانـەوە حەقایەتێکـی خـۆش و بەتامتـان بـۆ بگێڕمـەوە.

ڕەنگبـێ هەندێکتـان بپرسـن داخـۆ (فۆلكلـۆر) چـی بـێ! بەڵـێ فۆلكلـۆر ئـەو سـامانی لـە بـن نەهاتـووەی كەلتـوور و دابونەریـت و وێـژەو هونەرەیـە کـە پێشـنیانمان بـۆ ئێمەیـان جێهێشـتووە و پشتاوپشـت لەبـاب و باپیرانمانـەوە بۆمـان ماوەتـەوە و دەمـاودەم پێـمان گەیشـتووە. ئـەو كەلەپوورەیـە کـە موڵکی تێکـڕای گەل و نەتەوەیـە و هیـچ کەسـێ بەتەنهـا خاوەنـی نییـەو نـاوی دانـەر یـان نووسـەریشـی هەرگیـز نەبیسـتراوە و نەزانـراوە.

جگەرگۆشـە ئازیـزەکان، کاتـێ ئێمەیـش وەکـو ئێسـتای ئێـوەی خۆشەویسـت

منـداڵ بوویـن، بـاری ژیـان و گوزەرانمـان تـا بڵێـی جـوداواز بـوو، ئەوسـاکەی زۆربـەی زۆری خانووەکانمـان کـۆن و چکۆلـە و قوڕینەبـوون، عاردەکـەی لەجیاتـی کاشـیی و شـتایگەر و چیمەنتـۆ گلێنـەو خۆڵەپـووت بـوو، بـن میـچ و سـاپیتەو سـەربان لـە داری خۆماڵـی دروسـت کرابـوون، قەندیلـە و فانـۆس، کارەبامـان بـوون. هاوینـان لـە جیاتـی (ئێرکۆندیشـن و ئیرکوولـەر وپانـک) بـە باوەشـێن خۆمـان فێنـک دەکـردەوە و لەجێـی (یەخچـاڵ و بەفرکـەرە) شـەربە و گـۆزە و کووپەمـان هەبـوون و بـۆ زسـتانیش ئاگردان و زۆپـای دار و گەرمیـان دەکردینـەوە.. شەوچەرەیشـمان هـەر (مێـوژ و گوێـز و لەتکـە هەرمـێ یـا سـێو و تـووی وشـک و هەنجیـری خۆشـکراو و قەسـپ و خۆرمـا) بـوو. بـۆ قەنەفـە و سیسـەم و دۆشـەگی ئیسـفەنج لبـاد و بـەڕەو مافـوور ڕایەخـمان بـوون و دانیشـتنمان لـە عـەرد یـا لەسـەر سـەکۆ دەبـوو، خۆراکـی سـەرەکیمان (سـاوەر و مـاش و نیسـکێنە و نـۆک و کەشـک و دۆینـە و دانـدۆک) بـوو، کەچـی پڵاو و برنـج و قبووڵی هـەر (جـەژن لەسـەر جـەژن) بـوون، ماسـتاو و دۆ، بیبسـی و کۆکامـان بـوو. لـە جێـی (ڕادیـۆ و تەلەڤزیـۆن و ئەتـاری و سـەتەلایت) یـش ئـەوا لاوک و حەیـران و بەیـت و بەنـد و سـەربوردە و حەکایەتـی خـۆش خۆشـمان بـوون کـە دەنگخـۆش و بەیتبێـژ و قسـەزان و حەکایەتخـوان کـۆڕی مەجلیسـی شـەوانەیان پـێ گـەرم دەکـردن، یانەخـۆ داپیـران وەک لایەلایـە منداڵانیـان پێدەخەوانـدن! جـا شـەوێکی سـاردی زسـتانە بـە ڕۆح ئاگردانـە گەرمەکـەوە لـە نێـو شـڕە نوێنەکەمـدا لەسـەر سـک لێـی ڕاکشـابووم و نقـەم لەخۆمـەوە بڕیبـوو. هەمـوو هەسـت و هۆشـم بـەلای داپیرمـەوە بـوو کـە وەک پیشـەی هەمـوو شـەوێکی بـە دەسـتێک وردە وردە پشـتمی دەخورانـد و پەیتـا پەیتـاش حەقایەتـی بـۆ دەکـردم، سـەرتان نەیەشـێنم، نەنکـم وەکـو هەمیشـە دەسـتی بـە گێڕانـەوەی چیرۆکەکـەی کـرد و گوتـی: ڕۆڵـە گـوێ بگـرە:

"هەبـوو، نەبـوو چ لـە خـوای گـەورە مەزنـتر نەبـوو، کـەس لـە پێغەمبـەری ئاخـری زەمـان خۆشەویسـتر نەبـوو، کەسـیش لـە بەنـدەی درۆزن ڕوورەشـتر نەبـوو، پیرەمێردێـک وەختـی خـۆی میوانمـان دەبـوو ئـەم حەقایەتـەی بـۆ کردیـن و گوتـی:

دەگێڕنـەوە دەڵێـن لـە زمانێکـی کۆنـدا، لـە داوێنـی شـاخێکی بڵنـد و سەرکەشـدا شـارۆچکەیەکی ئاوەدانـی خنجیلانـە هەبـوو. چیاکـە زۆر بـەدارو بـارو جەنگـەڵان بـوو، ئێوارانـی هاوینـە زوو سـێبەری لەشـارۆچکەکە دەکـرد و بـە شـنەی شـەماڵێکی نـەرم و سـازگار شـارو دەوروبەرەکـەی فێنـک دەکـردەوە، خەڵکـی شـارەکە تێکڕایـان خـزم و کەسـوکاری یەکـتری بـوون، تەبـا و ڕێکویـەک بـوون، یەکتریـان خۆشدەویسـت و لەهـەر شـتێکدا یارمەتـی یەکیانـدەدا. لەخۆشـیی و ناخۆشـیدا (لەشـین و شـایی دەسـتەوایی) هاوبـەش و خەمخـۆری یەکبـوون، هەربۆیـە هەموویـان شـاد و کامـەران گەلـەک بـە بەختـەوەری دەژیـان! ئەوبەروبوومـەی لـە ناوچەکـەوە چنگیـان دەکەوت قەناعەتیـان پێدەکـرد و لـە هیچیـان کـەم نەبـوو، دەسـتودەم پـاک، دوور لـە ڕق و کینـە و گومـان و تەماحـی و دڵپیسـی، درۆ و دووڕوویـی و ناپاکـی و دوژمنایەتیـان هەر نەدەزانـی، لەبـەر ئـەوە نەیاندەزانـی خـەم ماڵـی لـە کوێیـە و هەمیشـە وەک بـرا دەژیـان. ڕۆڵەکانـم، ئاسـمانی وڵاتمـان لـەو سـەردەمانەدا لە ئێسـتێ شـین و سـافتر بوو، هەردوچیـاکان بەلێـرو چڕوپڕتـر بـوون. کشـتیار و جووتیـارەکان بـە گاسـنی خۆماڵیـی وەرد و زەوییـان دەکێـڵان، تراکتـۆری جووتکردنمـان (گـوێ درێـژ و هێسـتر و گاجـووت) بـوو، سـەپان بـەداس و قەینـاخ درەویـان دەکـرد و بـە جەنجـەڕ و گێـرە دەغڵیـان دەکوتایـەوە و بـە شـەنەی دارە کاودانیـان لێـک جـوێ دەکـردەوە و خەرمانیـان سـوور دەکـردن. پۆشـاکمان شـاڵی و شـەپەک و لەباتـی پاڵتوپەسـتەک و کورەجـەو فڕەنجـی و کەپەنـەک بـوون و لەبـری قۆنـدەرەش کڵاش و یەمەنی سـوور و کارەکی (کاڵەک) سـەر بـە گوڵینگـەی ئاوریشـم لە پێ دەکـران، برایەتی هاوسـێیەتی، خزمایەتی و دۆسـتایەتی پـڕ بەهێـز بـوون و گیانـی هـەرەوەزی و زبـارە و دەسـتەوایی بەسـەر هەرشـتێکیتردا زاڵ بـوو، درۆ و فرتوفێـڵ و قۆڵبڕیـن و بەدڕەوشـتی و تەماکاریـی لـە ئـارادا نەبـوون. گـەورە بچووکیـان خۆشدەویسـتن و گچکـە ڕێـزی گەورانیـان دەگـرت و هەرگیـز لـە قسـەو ڕاوێژیانـا دەرنەدەچـوون. داراو هەبـوو یارمەتـی نەبووانیـان دەدان. کەشـی زسـتانان ئەوەنـدە سـەخت و تەڕوتووشـی دەبـوو، هێنـدەی بەفـر تێدەکـرد هاتووچۆ

نەدەماو، کەس ئەم ماڵ و ئەوماڵی بۆ نەدەکرا مەگەر بەسەربانەکاندا بوایە، لەو کاتانەشدا خێزان لەبەر ئاگردانەکدا کۆڕیان دەبەستن و شەوانە تێکدەقرژان و باپیرە، یان داپیرە هەقایەت و سەربوردەی خۆش و بەتام و پڕ سوودیان دەگێڕایەوە لەپاشانا هەموویان بەسەریەکەوە لەژێر لیفە شڕەکەدا لێی ڕادەکشان! هەتا شەوێکیان لەناکاودا بۆ یەکەمین جار تووشی کارەساتێکی سامناکی چاوەڕوان نەکراو هاتن کە لەناخەوە هەموو دانیشتوانانی شارەکەی هەژاند و دێوزەمەی ڕەزاگرانی خەم و پەژارە باڵی ڕەشی بەسەر دڵ و دەروونیانەوە بزەی بەسەر لێوانەوە نەهێشت و ترووسکایی ڕووناکیی لەبیرو مێشکیاندا کوژاندەوە. ئەوەبوو دەستەیەک لەمنداڵانی شار ئەو شەوە تا بەیانیی نەگەڕانەوە بۆ ماڵەکانیان. هەندێ خەڵکی شارکردیان و کۆشان هیچ سەروسۆراخێکیان بۆ نەکران و لە هیچ لایەکدا هەواڵ و شوێنەوارێکیان لێیانەوە چنگ نەکەوتن. هەربۆیەش دایک وباوکان براو برازا و خوشک و خوارزاو مام و مامۆژن و ئامۆزا، خاڵ و پلک و پوورزا، دەروجیرانان و گشت خەڵکی شار خەمبار و دڵتەنگ بوون، ماتەمی و پەژارە دایگرتبوون، ئەو شەوە خەو نەچووە چاوانی هیچ کەسێکەوە و بەنائومێدیی ڕۆژیان کردەوە. ئەمە با لێرەدا بووەستێ. لەولاشەوە با بزانین منداڵەکان لە کوێ بوون و چیان لێقەومابوو! ئەو ڕۆژە منداڵە وردیلە دڵخۆشەکان بەبێ پرس و ئاگایی دایبابیانەوە لەنێوخۆیاندا ڕاوتەگبیریان کردبوو، لێبڕابوون بۆ چیلکە کۆکردنەوە بچنە جەنگەڵەکەی بناری چیاکەی دەرەوەی شارەوە. لەوێدا دوای گەڕان و سووڕان و دارو چیلکە کۆکردنەوە شەکەت و ماندوو دەبن و شەویان بەسەردا دێت و ڕێیان لێ بزر دەبێ. هەرچەن دەکەن نازانن چ بکەن و بۆ کوێ بچن، ترسێکی زۆریان لێدەنیشێت. شپرزە دەبن و سەری دنیایان لێ دێتەوە یەک. هەرە ساواکانیان دەس بەگریان دەکەن. ئەوانی تر سام و پەژارە دایاندەگرێ و لە ترسانا زمانیان دەشکێ. هەراشترەکان دان بەخۆیاندا دەگرن و دەکەونە ڕاوتەگبیر! وەختێ دەبینن لە دوورەوە ئاگرێک دیارە و لەلایەکی

دیکەشـەوە گوێیـان لـە حەپەحەپـی سـەگان دەبێـت. ئەوسـا دەکەونـە ڕاوێـژ و یەکێکیـان دەپرسـێت، دەڵـێ "بـە تروسـکە تروسـکی ئاگـر بڕۆیـن، یـان بـە وەڕە وەڕی سـەگ؟ زۆربەیـان دەڵێـن "وەڵـلا بـا بـە تروسـکە ئاگـر بڕۆیـن، ئاوەدانـی تریشـە" هەمـوو دەڵێـن "باشـە" و بـەرەو ئاگرەکـەوە مـل دەنێـن. هـەر دەڕۆن و هـەر دەڕۆن و هـەر دەڕۆن هەتـا لـە ئاگرکـەوە نزیـک دەکەونـەوە، کـە تەماشـا دەکـەن چ ببینـن! دەبینـن پیرەژنـە دێـوی چوارمەشـقی لەبـەر ئاگرەکـە و لێـی پاڵکەوتـووە، مەمکـی ڕاسـتەی خسـتۆتە سـەر شـانی چەپـی و مەمکـی چەپـەی هاویشـتۆتە سـەر شـانی ڕاسـتەیەوە. ئەوەنـدە ناشـیرین و ڕەزاقـورس و دزێـو بـوو وەختابـوو لەخۆشـیانا بـاڵ بگـرێ. لـە دڵـی خۆیـدا وتـی "ئـەوا نێچیـر بەپێـی خـۆی بـۆم هاتـووەو بـۆ خۆراکـی یـەک هەفتـەم گۆشـتی تەڕونـەرم و ناسـک مسـۆگەر بـووە". گورجـێ هەسـتا بەپیریانـەوە چـوو، بەخێرهاتنێکـی گەرمـی لێکـردن. منداڵـەکان حەپەسـابوون، تـرس زمانـی بەسـتبوون، نقەیـان لێـوە نەهـات، چـوون لەبـەر ئاگرەکـەوە لێـی دانیشـتن. هەریەکـەو لـە دڵـی خۆیـدا هـەزار شـتی بەخەیاڵـدا دەهاتـن. بـەڵام بەهۆی شـەکەتی و برسـییەتی زۆرەوە، کـە پیـرە دێـو نانـی دەرخـواردان و جێـی بـۆ داخسـتن هەنـدەی نەبـرد پێلووەکانیـان سسـت بـوون و خـەو باڵـی ئەفسـووناویی خـۆی بەسـەریاندا هەڵکێشـا و ئاگەیـان لـە مەحمـوودی بـێ زەواڵ نەمـا! بـەڵام لەناویانـدا کوڕێکـی ژیکەڵـە و پیتـۆڵ هەبـوو پـەی بەنیـاز و مەبەسـتی دڵەدێوەکـە بردبـوو. دەیزانـی (ئـەو ماسـتە بـێ مـوو نییـە) بۆیـە بڕیاریـدا بـە هیـچ جۆرێـک نەخەوێـت و هەتـا ڕۆژ دەبێتـەوە هـەر ئێشـکچی هاوەڵەکانـی بێـت، کاتێـک منداڵـەکان هەسـت و چرپەیـان لەبـەر بـڕا، پیرەژنـە دێـو مرخـی لـێ خۆشـکردن و بانگـی کـرد "هـۆ منداڵینـە، کـێ خەوتـووە و کـێ نەخەوتـووە؟ بـە گورجـی مناڵـە ژیـرو وریاکـە هاتـە وەرام و گوتـی "وەڵـلا داپیرەگیـان هەمـووی نووسـتوون و بـەس (گوڕنەتەڵـە) نەبـێ نەنووسـتوە" دێـوە زۆر تـوڕە بـوو گوتـی "گوڕنەتەڵـە، ئـەی تـۆ بـۆ ناخەویـت؟" ئـەم وتـی: "وەڵلا دایکـم فێـری کـردووم تـا تێـر تێـر برێشـکە نەخـۆم ناخـەوم" دێـوە هەڵسـا چـوو یەک

کۆتـک تـۆ و شـووتی و گوڵەبـەڕۆژەی بـرژاوی بـۆ هێنـا. گوڕنەتەڵـە دەنـک دەنـگ و لەسـەرەخۆ دەیخـوارد هەتـا کاتەکـەی پێـوە بکـوژێ و شـەوەکە بەسـەرببات، هەرکـە تـەواوی کـرد خـۆی ماتکـردەوەو دێـوە خەنـی بـوو، ئەوسـاکە بـە ئەسـپایی و بەچرپـە گوتـی "منداڵینـە کـێ خەوتـوە، کـێ نەخەوتـووە؟" هەمدیـس گوڕنەتەڵـە وەرامـی دایـەوە و گوتـی: "وەڵـلا داپیـرە گیـان، دایکـم وای فێرکـردووم و هەمـوو شـەو تـا بەسـەرەد و بێژینـگ ئـاوم بـۆ نەهێنـێ خـەوم لێناکەوێـت!" پێـرە دێـو بەناچاریـی و بێزارییـەوە سـەرەدو بێژینگـی هەڵگـرت و بـەرەو کانیاوەکـەی ئـەو بـەرێ ملـی نـا. پـڕی کـردن لـە ئـاو و بـە پەلەپـەل گەڕایـەوە و وەلـێ، کـە گەیشـتەوە ماڵـەوە تنۆکـێ چییـە ئاویـان تێـدا نەمابـوو، چەنـدان جـاری تـر بـەو شـێوەیە چـووە سـەرکانی و گەڕایـەوە. ئەوجـا بـە گوڕنەتەڵـەی گـوت "هـەی سـەگە، ئاخـر چـۆن ئـاو بەسـەرەد و بێژنـگ دێـت؟ گوڕنەتەڵەیـش لەسـەرەخۆ پێـی گـوت "وەڵلاهـی داپیـرە گیـان، دایکـم هەمـوو کونەکانـی سـەرەد و بێژینگەکـەی بـە قـوڕ دەگرتـن و پـڕ لەئـاو دەیهێنانـەوە، دێـوە پتـت لێدابـا شـەقی دەبـرد و هێنـدە تـووڕە ببـوو نەیدەزانـی چ بـکات، ناچـار بـە قسـەی گوڕنەتەڵـە گەڕایـەوە بـۆ ڕەش و سـپی دەهـات لێـک جـودا بکرێنـەوە. گورجـی گوڕنەتەڵـە بەخـۆ کـەوت و منداڵەکانـی لەخـەو هەڵسـاندن و بەپەلـە پـڕووزێ دارو چیلکەیـان بەسـەریەکدا کەڵەکـە کـرد. چـی بزگـوڕ و پێخـەف هەبـوون هەموویـان پێـدادان و خۆیـان ئامـادە کـردو بـە فەرمانـی گوڕنەتەڵـە بـە پێچەوانـەی ڕووکاری کانیاوەکـەوە بـە ماتەمـات و بـێ خشـپە و چرپـە، وەک تیـر بـەرەو شـار بـۆی دەرچـوون. کاتێـک بـە درەنگـەوە دەڵـە دێـو بەبێژینگـە ئـاوەوە هاتـەوە، هـەر لـە دووڕا هاواریکـرد "مناڵینـە کـێ خەوتـووە، کـێ نەخەوتـووە؟" کـە هیـچ وەرامێکـی نەهاتـە بەرگـوێ لـە خۆشـیانا شاگەشـکە بـوو، سـەرەد و بێژنگـی بەئـاوەوە تـوڕ تێهەڵـدان، کەرتکەچیـا ئاسـا خـۆی ڕمانـدە سـەر گیشـەی داروچیلکەکـەدا بەخەیاڵـی مناڵـە نەرمونیانەکانـەوە، قرچـە قرچـی دارو چیلکـە ئەونـاوەی پڕکـرد. وەختابـوو هەمـوو پەراسـووەکانی تێـک بشـکێن، دەسـتی کـردە ناڵەنـاڵ و بۆڵەبـۆڵ و جنێـودان،

زوو بـه فێڵەکەیانـی زانـی و وەکـو هـار کەوتـە گـەڕان و پشـکنین بـە شـوێنیاندا. لـە حەژمەتانـا دەسـتی خـۆی دەشـکاندەوە و بەکۆڵەمسـت لەسـەرو پۆتەڵاکـی خـۆی دەدا و بـە نەعرەتـەی ترسـناک ئـەو نـاوەی دەهەژانـد!

منداڵـە خۆشەویسـتەکان لەولایشـەوە دایـک و بـاوک و خـزم و کەسـانی گوڕنەتەڵە و هاوەڵەکانـی هـەر لەگـەڵ گزنگـی بەیانـەوە بەهەڵـەداوان لەشـار دەرچوبـوون بـۆ سـۆراخی جگەرگۆشـەکانیان و لـە نزیک دارسـتانەکەوە لەگـەڵ منداڵـە بزربووەکانیاندا پێکـتری شـاد و گوشـاد بوونـەوە و شـایەتمانی بـە هەقیـان هێنـاو فرمێسـکی شـادی لەچاوانیـان دابـاری. دوای ماچکـردن و دڵدانـەوە و ڕازونیـاز و گلەوگازەندەیەکـی زۆر، پۆلـە منداڵـە هەتـەرە بـووەکان بەڵێنیانـدا بـۆ هەتـا هەتایـێ جارێکیـتر هەڵەیەکـی دیکـەی ئاوەهـا هەرگیـز دووبـارە نەکەنـەوەو بەبـێ پـرس و ڕاو ئاگاداریـی و ڕەزامەندیـی دایـک وباوکیانـەوە بـۆ هـەچ لایـەک نـەڕۆن و دوورنەکەونـەوە. ئەوجـا لـە سەرتاسـەری شـارەکەدا بـوو بـە جـەژن و شـادیی و سـەرجەم دانیشـتوانەکان سـەر لەنـوێ گەشـانەوە و کردیـان بـە شـایی و هەڵپەڕکێـی ڕەشـبەڵەک. منیـش هاتمـەوە و کاڵەکـم دڕاو هیچـم پێنەبـڕا".

بـەڵام هـاوڕێ ئازیزەکانـم، منداڵـە خۆشەویسـتەکان، لێتانـی ناشـارمەوە چـی بـێ لـە ئێـوە نهێنـی بێـت! بـڕوا بکـەن هێشـتا داپیـرەم دوا وشـەکانی تـەواو نەکردبـوون کـە مـن خەوێکـی قـووڵ بردمیـەوە و هەتـا چێشـتەنگاوی ڕۆژی دواتـر خەبـەرم نەبـۆوە و ئـاگام لـە دنیـا نەمـا!

شانۆنامە

"دز بوو!"

کۆیە ١٩٥٨/٦/١٠

دزی ئاشکرایە، دەردێکی سامناکی ناهەمواریی کۆمەڵایەتییە و دز لەپلەیەکی هەرە نزم و بێرێزیایە لەناو گەل و ئەنجامێکی ڕەشی پڕ مەینەتی سووکی و چرووکی و حەیا چوون و دەربەدەری باوەشی بۆ گرتۆتەوە.. دزیش یەک ڕەنگ نییە و زۆر چەشنی هەیە و دز لە گەلێ شێوەدا خۆی ئەنوێنێ، ئەمەوێ لێرەدا وێنەی جۆرە دزێک بگرین کە خەریکە وەک ئەژدەها ژەهری کوشندەی لەنێوانی گەنجەکانمانا ئەڕێژێ و ئەیەوێت تەمەڵی و پشت بەردان و بڕوای بەخۆ نەمان و سستی لە هەوڵ و کۆشەشا کۆڵدانیان فێرکا و تووشی چارە ڕەشی و دەردەسەری و خەفەت و ڕەنجەڕۆیی مایەپووچی و دواڕۆژێکی تەنگوتاڵ و پڕمەترسییان بکات.

دزیــی لەخــۆ کــردن، دزیــی لەمامۆســتا کــردن، دزی لــە قوتابخانــە و زانیــن و زانســتی وتەقــەلای خەڵــک و کۆمــەڵ کــردن، ئــا ئــەم هەمــوو کارە چەوتــوو خــوارە و ئــەم تاوانــە گــەورە و بــێ فەڕانەیــە کــە لــە وشــەی "قۆپیــە"دا پێچــراون! "قۆپیەکــردن" ڕەوشــتێکی زۆر ناشــیرینە، خــووی دز و درۆزن و بــێ مێشــک و نابــەکار و ترســنۆک و تەمــەڵ و تەوەزەلانــە، لام وایەهیــچ جیاوازییەکــی ئەوتــۆی نییــە لەگــەڵ تاوانــە هــەرە دڵبڕەکانــی کۆمەڵایەتــی، تەنیــا مەگــەر ئــەوە نەبــێ کــە خــۆی ســەرچاوەی زۆربــەی ئــەم گونــاە و تاوانانەیــە و سەردەســتەی هەمووشــیانە، بەتایبەتــی بــۆ کــوردەواری، چونکــە میللەتــی کــورد ئیمڕۆکــە ڕێگەیەکــی ســەخت و دوور و پــڕ دڕک و داڵــی لــە پێشــە و بــۆ بڕینــی و گەیشــتن بــە ئامانجــە پیرۆزەکانــی پشــتی بــە هــەوڵ و کۆششــی لاوەکان بەســتووە. چاوەنــواڕە کــە ڕۆڵەکانــی قــۆڵ و بــازووی لــێ هەڵماڵــن بــە چەکــی هــۆش و زانیــن و خــووی بــەرز و ئازایەتــی و چســت و چالاکــی بێنــە بەربــاری خەبــات، نــەک خــوو بدەنــە "قۆپیــە" و ڕێگــەی ڕاســتەقینە ون کــەن، هــەر لــە یەکــەم قۆناخــا بیەخــن و دوژمنــان بەگــەل خۆشــکەن!

جــا قۆپیــە و قۆپیــە کــردن وەنەبــێ هــەر کارێکــی خــراپ بکاتــە ســەر ئــەم کەســەی پێــی هەڵئەســتێ و بــەس، بگــرە ڕەگــی گــەل ئەهەژێنــێ و ژیانــی کۆمەڵایەتــی ئەلەزرێنــی و ئەبێتــە هــۆی دواکەوتــن و نەخوێنــدەواری و هــەژاری و ڕۆژی ڕووناکــی ڕاســتی بــە تەمێکــی ڕەش و تاریــک ئەپۆشــێ!

"پەردە ئەکرێتەوە"

کات (شەوی تاقیکردنەوەی دوایی ساڵ)

شـوێن: (لـە ژوورێکـی خنجیلانـەی بـە ئەلەترێـک ڕوونـاکا) چـالاک لەسـەر مێزێـکا دانیشـتووە، چەنـد پـەڕاوی و کاغـەز و پێنـووس و ناملکـەی لەبەردەمایـە لەنـاکاو گوێـی لـە دەنگـی دەرگا ئەبـێ و ئەچێتـە دەرەوە، دەرگا ئەکاتـەوە و شـێرکۆ یەتـە ژوورەوە).

شێرکۆ:

شەوباش چالاک.

چالاک:

شـەوت خۆشـتر، فەرمـوو ژوورەوە، بـە خـوا بـاش بـوو هاتـی شـێرکۆ، دەمێکـە چاوەنوارتـم، بەڵکـە ئـەم شـەو خۆمـان ئامـادە و پـڕ چـەک ئەکەیـن بـۆ بەیانـی. (ئەچنـە ژوورەوە، بەرامبـەر یـەک دائەنیشـن).

شێرکۆ:

(چاوێــک بەســەر مێــزەکا ئەگێــڕێ) وا دیــارە چــالاک پشــتی (شکســپیرت) شــکاندووە.

چالاک (بەپێکەنینەوە):

بەخـوا ئەگـەر مـن پشـتی شکسـپیرم شـکاندبێ، (لویـس پاسـتۆریش) وەک پاڵـەوان چـوار مێخـەی کێشـاوم، لـەولا مێشـکم دە ئاخنـم لەمـلا دەرئەپەڕێـت، نازانـم چـی بکـەم؟

شێرکۆ:

هـای لـە بـرات نەکـەوێ! چـۆن وا ئەبـێ! لویـس پاسـتۆر دارێکـی هەنـدە بـەرز نییـە دەسـتت نەیگاتـێ!

چالاک:

کاکـە گیـان ئاخـر تێـی ناگـەم چـۆن ئـەم کتێبەیـان بـۆ دانـاوی،

بـــۆچ ئێمـــه زوبانـــی ئینگلیـــزی ئەخوێنیـــن یـــا کیمیـــا و فیزیـــا و پزیشـــکی ئـــاژەڵ؟

شێرکۆ:

باشـــه ئـــەی مامۆســـتا هەمـــووی بۆنەکردینـــه ئـــاو و دۆ و تێـــی گەیاندیـــن؟

چالاک:

(بـــه فیـــزەوه) بـــرا، ئاخـــر مـــن لەکـــوێ و (کریستەلایزیشـــن و فارمـــن تێشـــن و ســـپۆنتینەس جێنەریشـــن) لـــه کـــوێ؟

شێرکۆ:

ئەی گوایه به تەمای چیت؟

چالاک (بەپێکەنینەوه):

هـــەروەک جـــاران، پارچـــه پســـوولەی بچـــووک و نووســـینێکی ورد و (قۆپیـــه بـــۆڕ!).

شێرکۆ:

قســـه قســـەی لـــێ ئەبێتـــەوه، داخـــوا ئیمـــڕۆ لـــه دەرســـی عارەبیـــدا چـــۆن بوویـــت؟

چالاک:

چـــۆن بووبـــم! وەڵامـــی پرســـیارێکم لەســـەر قۆپیەکـــه نەخـــش کـــرد، یەکـــی تریـــش لـــەولاو لەمـــلا، نەختێکیـــش خـــۆم ئەمزانـــی، ئیـــتر پەنجاییەکـــم مســـۆگەر کـــردووه.

شێرکۆ (بەپەرۆشەوه):

هاوڕێـــی خۆشەویســـت، وەره مـــەردی خـــوای بـــه ئامـــۆژگاری بـــرات کـــه واز لـــەم بەدکارییـــه بێنـــه، چـــاوت لـــەو پیشـــه پیســـه نەبێـــت، بخوێنـــه باشـــتره.

چالاک:

(بەتەوســەوە) ئەنجــا مــن ئــەو مێشــک و هۆشــەی تــۆ لــە کــوێ بێنــم تــا بەڕاســتی بخوێنــم!

شێرکۆ:

بــۆچ، گوایــا تــۆ مێشــکت نییــە! ئــەی ئــەو کەللــە زلــە کای تیایــە؟ نــە بەخــوا، ئــەم وشــانە هیچیــان ڕاســت نینــە، تــۆ ئەگــەر بێــت و لــە جیاتــی ئــەم هەمــوو ورد نوســینەوە و نەخــش و کــون و قوژبــن پڕکردنــەوە، کاتــی خــۆت بــە خوێندنــەوە و ئەزبەرکــردن ڕابوێــری، بێگومــان زۆر ســوود ئەبینــی و لــە ماوەیــەکا ئەتوانــی بــێ تــرس بچیتــە هــەر تاقیکردنەوەیــەک و لــە هــەر فەرمانێــکا ســەرکەویت، خــۆ ئەگــەر هەمیشــە چــاو لــە ڕاســتی بپۆشــی و خــۆت نــەزان کەیــت لــە ئەنجامــا هــەردەم مایەپــووچ و پەشــیمان ئەبیــت.

چالاک:

شــێرکۆ وا بــەم ڕێگــە ســانایە گەیشــتمە پۆلــی پێنجــەم، کەســی نەمــرێ هەنــدە نەمــاوە، ئــەم پلەیــەش ئەبڕیــن و ڕزگاریــمان ئەبێــت.

شێرکۆ (بەداماوییەکەوە):

کەســی کاکــی ئاخــر مەترســی گــەورە ئەمڕۆیــە، پۆلــی پێنجــەم شــتێکی کــەم نییــە، قۆناخێکــی ســەخت و گرنگــە، دوو ڕیانــە، چارەنووســی ژیانــی قوتابیــە و دواڕۆژی دیــاری ئــەکات، پێویســتە بــە هەمــوو هێــز و توانــاوە پارێــزگاری بکەیــن، نەرخــی بزانیــن و بــە فێــڕۆ لــە دەســتی نەدەیــن، جــا ئاشــکرایە (قۆپیــە کــردن) هەمــوو وەختێــک مەترســیی لــێ ئەکــرێ وپــڕە لــە ســەر ئێشــە و تەنــگ و چەڵەمــە، مــەردوم ئەخاتــە دڵــە کوتــە و تەلەزگــە و تەگــەرەوە، کــە

گیـراش، ئـەوا ڕەنـج و پـارە و تەمەنـی سـاڵێک بـوو بـە کا و درایـە دەم بـاوە!

چـالاک (لــە مەراقــان هەڵئەســێ و ســەر لــە پەنجــەرە ئەباتــە دەرەوە و بانگـی خوشـکی ئـەکات) کـەژاڵ، کـەژاڵ! (لـە خـوارەوە دەنگێکـی ناسـک وەڵام ئەداتــەوە).

کەژاڵ:

بەڵێ کاکە گیان، چی ئەفەرموویت؟

چالاک:

خوشکم ئەگەر چایەو قاوە ئامادەیە بۆمان بێنە سەرەوە.

کەژاڵ (بەزوبانێکی نەرم و شرینەوە):

بەڵێ کاکە، وا بۆتانی تێ ئەکەم.

(چالاک ئەگەڕێتەوە جێیەکەی خۆی و ڕووبەڕووی شێرکۆ دائەنیشێ).

شێرکۆ:

کاک چــالاک لەخــۆت مەگــۆڕە و مەخڵەتــێ، گریــمان هەرگیــز قۆپیـەت لەدەسـت نەگیـراو تـا سـەر بـەم ڕێگـە چەوتەیـا چوویـت و دواییــن خوێندنــا هێنــا، ئەنجــام ئەبیــت بــە چــی؟ بــا بڵێیــن پارێــزەر! وای خــاک بەســەر ئــەم لــێ قەومــاوە ماڵوێرانــەی تــۆ لــە دادگای پشــتیوانی ئەکەیــت! گومانــم نییــە، ئەگــەر خۆیشــی بــێ تــاوان بێــت، تـۆ بـە قسـە خواروخێـچ و پارێزگارییـە نەزانانەکـەت گوناحبــار و دووچــاری کۆســپ و ســزا و بەندیخانەشــی ئەکەیــت!

چالاک (بەکزییەوە):

خۆم ناکەم بەپارێزەر.

شێرکۆ (گوێی ناداتێ):

یـا ئەبیـت بـە ئەندازیـار، خـۆ هـەر پـرد و ڕێـگا و بانـو خانوویەکـی

تــۆ سەرپەرشــتی بکەیــت، ئەبــێ پێــش تەواوبوونــی دوعــای بــۆ بخوێنــی.

چالاک (بە بۆڵەبۆڵ):

من لەکوێ و ئەندازیاری لە کوێ؟

شێرکۆ (سەرنجی قسەکانی چالاک نادات):

یــان بــە پزیشــکی دەرئەچیــت؟ وەی داد و بێــداد لــە چنــگ ئــەو دەرمــان نووســین و تیمارکردنــەی پێــی هەڵئەســتیت، خــۆ لــە هەمــووی ســاناتر، ئەگــەر ڕەش بەختێــک دەردی ڕیخۆڵــە کوێــرەی بــوو، ئــەوا ڕاســتەوخۆ دەرمانــی ســک چوونــی پــێ ئەکــڕی و پاســپۆرتی چوونــە گۆرســتانی ئەدەیتــە دەســت!

چالاک (پەست ئەبێ):

شێرکۆ واز لەم فیشاڵە بێنە، کەی قەپاڵی وا زلم وەشاندووە؟

شێرکۆ: (درێژە بە وتارەکەی ئەدا):

یــا لەرێگایەکــی کــورت و ســاناوە چنــگ لــە هەمــوو چەنگێــک گیــر ئەکەوێــت و ئەچێتــە قوتابخانەیــەک بــۆ منــاڵ فێرکــردن، وای قــوڕم بەســەر، تــۆ خــوا ئەگــەر پێــم نەڵێــت بزانــم چیــت نیــازە فێریــان کەیــت وچــۆن و چەنــد؟ یــا ئەگــەر خــوا کــردی قوتابییەکــی ژیــر و بلیمــەت پرســیارێکی کــرد و خۆیشــت وەڵامەکەیــت نەزانــی، چــی ئەکەیــت و چــۆن دابینــی ئەکەیــت؟ یــا شــتێکی هەڵــە و خواریــی لــە مێشــکا دەئاخنــی، یــا ســوور هەڵئەگەڕێــی و ئەلەرزیــت و دڵ پــڕ ئەبیــت و ئــەوەی بەســەرو گوێلاکــی ئــەم بەســەزمانەی کــە هەمــوو تاوانەکــەی ئەوەیــە بــەدڵ ئەیــەوێ ڕاســتی فێــر بێــت؟ (خورپــە لــە دەرگاوە یــەت، کــەژاڵ دوو پیاڵــە چــا ئەهێنێتــە ژوورەوە و لەســەر مێــزەکا لەبەردەمیانــی دا ئەنــێ و ڕوو ئەکاتــە شــێرکۆ) ئێــوارە بــاش

کاک شـێرکۆ.

شێرکۆ:

ئێـوارە بـاش، خوشـکە بەڕێزەکـەم، چۆنیـت کـەژاڵ خـان، چاکـی شـوکر؟

کەژاڵ:

سوپاسـی هەسـتی برایەتیـت ئەکـەم کاک شـێرکۆ، داخـوا چـۆن لـە کاکـم ئەگەیـت و چـی لـێ ڕائەبینـی؟

شێرکۆ (بەخەندەیەکی کزەوە ڕوو ئەکاتە چالاک):

ئومێد ئەکەم بەدڵی خۆمان بێ و سەرکەوێت.

کەژاڵ:

خـوا خۆشـت کا و لـەزارت بنـووڕێ شـێرکۆ گیـان، تکایـە ئـاگاداری بکـەن و دڵنیـام کـە بـە هیممەتـی برایەتیتـان بگاتـە ئـاوات (ئەچێتـە دەرەوە). (شـێرکۆ و چـالاک چـا ئەخۆنـەوە و ماوەیەکـی کـورت بێدەنـگ ئەبـن. دوایـی شـێرکۆ ئـەم کرِبوونـە ئەپچڕێنـێ و ئەڵـێ).

شێرکۆ:

بام چالاک گیان ئەنجا نەختێک (لویس پاستۆر) بخوێنینەوە.

چالاک (بەشەرمەوە):

بەخـوا بـرا تـازە خوێندنـەوە بـۆ مـن هیـچ بـە هیـچ نـاکات، تـۆ واز لـە مـن بێنـە و کاتـی خـۆت بـە هـۆی منـەوە مەکـوژوە، لـەم ڕایـەم هـەر یەکەمـان بـە فرمانـی خۆیـەوە، تـۆ بـە خوێندنـەوەو تێگەیشـن، منیـش بـە نەخشـەکەمەوە خەریـک بیـن، ئەگـەر تائێسـتە پشـتم تـێ کردبـێ و پەنـام بـە قۆپیـە بووبـێ، ئـەوا بـەم درەنـگ وەختیـەش چـارم ناکـرێ و لـەم دەقـە دەرناچـم.

(شـێرکۆ، ناچـار کـرِ ئەبـێ و دەسـت ئەکاتـە خوێندنـەوە، چـالاک بـە ورد

نووسـینەوەو دزیـی خەریـک ئەبێـت، تـا کات درەنـگ ئەبـێ و خـەو سـەریان تـێ ئـەکات.)

شێرکۆ (سەیرێکی کاتژمێر ئەکا):

ئـای بـرا خـۆ وا شـەو شـڕ بـوو، زۆرم خەویـەت، چـالاک گیـان
ئەگــەر ڕێ هەبــێ ئەمــەوێ بــڕۆم.

چالاک (ماندووبوون و بێهێزی لە دەنگیا دەرئەکەوێ):

فەرموو، فەرموو گیانەکەم شەو باش.

(تا بەردەرگا لەگەڵی ئەچێت و بەڕێی ئەکا).

چالاک:

ئومێد ئەکەم خەوێکی خۆش بکەیت و خەونی خاس بدینیت.

شێرکۆ:

منیــش ئەخــوازم لــەو مەترســی و ڕێگــە چەوتــە دەربــاز بیــت و
بەیانــی لــە تاقیکردنــەوەدا ســەرکەویت.

(چــالاک دەرگا دائەخــا و ئەچێتــەوە ژووری، پــاش ماوەیەکــی کــەم خــەو ئەیباتــەوە و ئەکەوێتــە پڕخــە پڕخــەوە).

(پەردە).

پەردەی دووەم

بـۆ بەیانــی لــە هۆڵــی تاقیکردنــەوەدا هــەر قوتابییــەک لــە شــوێنی خــۆی دانیشــتووە. مامۆســتا هەڵســوڕێنەرانی تاقیکردنــەوە پــەڕی پرســیارەکانیان بەســەرا بــەش ئەکــەن و لــە جێگــەی خۆیــان بــێ دەنــگ ئەوەســتن.

(قوتابییــەکان هــەر یەکــە و بــە گوێــرەی توانــا و بیریــان ئەکەونــە خوێندنــەوە و نووســینی وەڵامەکانیــان، شــێرکۆ پرســیارەکانی بــەلاوە ســانایە و ڕووی گــەش و دڵخۆشــکەر هــەر تــاوە نــا تاوێــک ســەیرێکی چــالاک ئــەکا و لەمەراقــا پەســت ئەبــێ کــە ئەبینــێ چــالاک دۆش دامــاوە و تــک تــک ئارەقــەی تــرس و شــەرم و ناچاریــی دەرئــەکا).

(دوای ماوەیەکی کەم دەنگی مامۆستایەک ئەبیستریّ).

مامۆستا (بەهێواشی):

چالاک سەیری ئەولاو ئەملا مەکە!

چالاک ڕوو ئەکاتە پێشەوە و دەست هەڵئەبڕێ:

مامۆستا.. مامۆستا.. مامۆستا!

مامۆستا (بەساردیی):

چیت ئەوێت؟

چالاک (سوور هەڵئەگەڕێ):

مامۆستا..

(**مامۆستا** ئەگاتە لای، چالاک دەنگی نزم ئەکاتەوە).

مامۆستا ئەم وشەیە مانای چییە؟

مامۆستا (بەتەوسەوە):

پرسیارکردن نییە و منیش ئینگلیزی باش نازانم!

(مامۆســتا ئەگەڕێتــەوە جێــگای خــۆی، هەنــدەی پێناچــێ دەنگــی مامۆســتایەکی تــر یــەت، بــە تونــدی ئەقیژێنــێ).

مامۆستای دووەم:

چـالاک! ئیـتر بەسـیەتی، ئەمـە دواجـارە، چیـتر پەلـەی قۆپیـە و دزی بکەیـت، خۆتـی تیـا ئەچیـت. هەڵسـە، هەڵسـە، بچـۆرە سـەر ئـەو تەختـە دوور و بەولایـەوە و بـە تەنیـا دانیشـە.

(چالاک بە دڵشکاوی ئەگوازێتەوە).

(هـۆڵ کـش و مـات و بـێ چرپەیـە. لەنـاکاو دەنگێکـی سـامناک وەک هـەورە تریشـقە ئەگرمێنـێ و شـوێنەکە ئەهەژێنـێ:

مامۆستای سێیەم (بە هەموو هێز و توانایەوە):

چـالاک، هیـچ نەبزویـت، ئـا بێنـە ئـەم پارچـە پسـوولەیەم بدەیـەو و پێنووسـەکەت دانـێ و بچـۆ دەرەوە.

چالاک (هەموو لەشی ئەلەرزی):

بۆچ مامۆستا، چیم کردووە؟

مامۆستا (بەتوڕەییەوە):

پێت ئەڵێم قۆپییەکەت بێنە و بڕۆ!

(مامۆستاکانی تر لەسەریا کۆ ئەبنەوە و پەشێوی پەیدا ئەبێ).

چالاک (بەشەرمەزارییەوە):

مامۆستاکان، ئەمجارەش ببەخشن.

سەرۆکی هۆڵەکە (بەدڵتەنگییەوە)

کـوڕم، تـازە کار لەکارتـرازا! دزییەکـەت ئاشـکرابوو، چـوار پێنـج جـار مامۆسـتاکانت ئاگاداریـان کـردی و لێـت بـوردن، چەنـد جاریـش ئامۆژگارییـان کـردی و گوێـت نەدانـێ.

(دەفتـەری چـالاک ئەسـتێنێ و بـە ڕەنگێکـی سـوور نیشـانەیەکی ڕاسـت و چەپـی لـە سـەر ئـەکا و لـە ژێریـا بـە تیپـی زل زل ئەنووسـێ: (قۆپیـە و دزی) و پسوولەکەشـی بـە دەرزیـەوە پێـوە قایـم ئـەکات، خۆیشـی لەگـەڵ مامۆسـتاکە

ناویـان لەسـەر مـۆر ئەکـەن. چـالاک بـە کوڵـی گریـان و فرمێسـکی قەتیـس مـاو، چاوێکـی خوێنـاوی پـڕ قیـن و مەینەتیـی بـە مامۆسـتا و قوتابـی و هۆڵەکـەدا ئەگێـڕێ و بـەزۆرداری خـۆی ئەکێشـێتە دەرەوە. ئـەم خەڵکـە هەمـووی سـام ئەیانگـرێ و بـە پەرۆشـی دەسـتیان لەنووسـین ڕەق ئەبێـت، تـا دەنگـی شـاقاوی چـالاک لـە هەنـگاوە نارێکـە شـێواوەکانی نامێنـێ و خۆیشـی لـە چاویـان ون ئەبێـت. تەنانـەت شـێرکۆش کـە ئـەم ئەنجامـەی چالاکـی هەمیشـە لەبەرچاوبـوو، زۆر پـەرۆش و پەشـۆکاوە، نازانـێ چـی بـکا و چـی بڵـێ، لـە ڕاسـتیا تـا ماوەیەکـی ئەتاسـێ و ناتوانـێ هیـچ وشـەیەک دەربـڕێ. ئەنجـا ڕوو ئەکاتـە سـەرۆکی مامۆسـتایان و بـە خـەم و داخـەوە لێـی ئەپرسـێ).

شێرکۆ:

توخـوا مامۆسـتا ئەبـێ ئەنجامـی ئـەم کارەسـاتە بـۆ چـالاک چـی بێـت؟

سەرۆکی مامۆستاکان (بەدڵ بڕاویی)

ئەنجامـی کـوڕم، ئەنجامـی ڕەنجەڕۆیـی و لەدەسـچوونی ڕەنـج و تەمەنـی سـاڵێکی دوور و درێـژە.

(شـێرکۆ لـە داخـان ناتوانـێ چیـتر بنووسـێ، هەڵئەسـتێ و بەدڵتەنگـی دەفتەرەکـەی ئەداتـە دەسـت مامۆسـتا و بـە کزیـی هۆڵەکـە جـێ ئەهێڵـێ).

(پەردە).

(پەردەی سێهەم)

بەشی یەکەم لە دوای مانگێک

کات: پاش نیوەڕۆیە

شوێن: ناو باخچەی ماڵی ئاهەنگە

”دەستەیەک لە ئافرەتان بە جلوبەرگ و خشڵی هەمەجۆری کوردی ڕازانەتەوە، خەندە و پێکەنینی لە دەمیانا ون نابێ، کامەرانی و شادمانی لە ڕوویانەوە ئەدرەوشێتەوە، بە بۆنەی سەرکەوتن و بەیەکەم دەرچوونی ئاهەنگەوە، ئاهەنگێکی نایابی خنجیللانەی خۆماڵی ئەگێڕن. لەسەر ئاوازی..

”نەشمیل کچە کورد یاری وەفادار.. چاوکاڵ خوێن شیرین، ناسک و نازدار“.چۆپی شێخانی ئەکەن، ئاهەنگ بە ڕوویەکی گەش و پاکەوە بەناویانا دێ و ئەچێ و خزمەتیان ئەکا. لە کۆتایی چۆپیەکەدا دائەنیشنەوە و چایە و میوە ئەخۆن و ئەکەونە گفتوگۆ و پێکەنین.“.

پەرژین (یەکێ لە دەستە خوشکانی ئاهەنگ):

تۆ خوا ئاهەنگ گیان ئەی بۆ ئاوازتان بانگ نەکردووە؟

ئاهەنگ: (تۆزێ گرژ ئەبێ)

بەخوا پەرژین خان، بانگم کرد و سێ جاریشم بە شوێنا ناردووە. بەڵام چی بکەم نەهات و بەشدارمان نەبوو.

پەرژین: (لەسەرخۆوە)

چی بکەین؟ سووچی خۆی بوو. ئەمەیە ئەنجامی دزی و (قۆپیە)کردن. چەند جارمان پێ ئەوت بەتایبەتی تۆ چەند کەڕەت ئامۆژگاریت ئەکرد و ئەم ئەنجامە ڕەشەیەت ئەهێنایە بەرچاوی، کەچی بە گوێی نەکردین و وازی لەو ڕەوشتە بەدە هەر نەهێنا!

ئاهەنگ: (بەکزی)

ئەمــەش لەچارەرەشــی و بەختــی کەچــی خــۆی و خێزانــە لــێ قەوماوەکەیەتــی.

پەرژین: (نەختێ ئەبوژێتەوە).

ئیـتر ئـەوەی چـوو چـوو، بـا لەسـەرچووانا نەچیـن، تـازە داد نـادات! پێـی نـاوێ ئەمەنـدەش خۆمانـی پێـوە خەریـک کەیـن و هەنـدەی خەمـی لـێ بخۆیـن، ئیمسـاڵ ئـەوا ڕۆیشـت، ئومێـد ئەکەیـن بـۆ سـاڵی داهاتـوو پەنـدی لـێ وەربگـرێ و نەچێتـە سـەر ئـەو ڕێ و شـوێنە زیانبەخشـەوە. هەڵسـە.

(ڕوو ئەکاتە دەستەی کیژان).

هەڵسن دەی خوشکان، با شاییەکی سێ پێیەش دابەستین.

"هەموو دەستی یەک ئەگرن و لەسەر ئاوازی تایبەتی هەڵپەڕکێ ئەکەن".

(پەردە).

بەشی دووەم

هەمان کاتە

شوێن: لە ماڵی ئاواز

"ئـاواز بـێ دەنـگ دانیشـتووە، خـەم و پـەژارە لـە ڕوویـا ئاشـکرا دیـارە، لـە نزیکیـەوە دایکـی خەریکـی دورمانـە، لـە نـاکاو گەلاوێـژی دەسـتە خوشـکی دێتـە ژوورەوە و دەسـت ئـەکا بـە قسـان"

گەلاوێژ: (ڕوو ئەکاتە ئاواز)

ئـاواز، تـۆ بـۆ نەچوویتـە سـەر ئاهەنگەکـەی "ئاهەنـگ"ی دەستەخوشـکت؟ ئیمـڕۆ سـێ جـار نـاردی بەشـوێنتەوە؟

ئاواز (بە تووڕەییەکەوە):

ئەوجـا تـۆ چیـت پێدایـە؟ ئاهەنـگ سـەرکەوتووە و لەخۆشـیدایە، مـن بۆچـی بچـم؟

گەلاوێژ:

ئاخـر ئـاوا جـوان بـوو کـە تۆیـش بچیـت و لـە خۆشـیەکەیانا بەشـدار بیـت.

ئاواز: (بە ڕەنگێکی زەردەوە)

خوشـکم بەخـوا بـەدڵ لـە ئاهەنگەکەیـا بەشـدارم، بـەڵام ئـەوەی ڕاسـتی بـێ، ڕووم نەبـوو بچـم.

دایکی ئاواز: (بە تەوسەوە):

ئەنجـا خاتـوون جەنابـت کـەی ڕووت ئەمەنـدە تەنـک بـوو؟ کـەی وا شـەرمن بوویـت؟

ئاواز: (لەبەرخۆیەوە)

دەی، دەی، ئەتۆش.

دایکی ئاواز: (بەلاساکردنەوە)

ئـەدی، دەی.. دەی تـۆش! ڕاسـت ئەکـەی! ئـەدی ئەگـەر ئەمەنـدە ڕووت قایـم نەئەبـوو، تۆیـش بەگوێـی ئاهەنگـت ئەکـرد و ئەتخوێنـد و وەک ئـەو دەرئەچوویـت و ئێمـەش ئەحەسـاینەوە..! بـەڵام کچـم، ڕووی چـی و شـەرمی چـی؟ چـی پەکـت پێکەوتـووە! ئاخـر ئەمەیـش ناوچـەوان ڕەشـی خۆمانـە.. دەنـا خـۆ تـۆ پێـش لـەو خەڵکـە کەمـتر نـی.

ئـاواز هیـچ وشـەی بـۆ نایـە و هەنسـکی گریـان گـەرووی ئەگـرێ و سـەری لەبەرخـۆ ئەنـێ و بـە هـەردوو دەسـت چاوەکانـی دائەپۆشـێ. بـەڵام هـەر چەنـدی ئـەکا خـۆی بـۆ ناگیرێـت و ناچـار ئەداتـە پڕمـەی گریانـەوە. دایکـی گەلاوێـژ، بـە دڵتەنگـی سـەیری ئەکـەن و بـێ دەنـگ ئەبـن و لـە پاشـانا خەریکـی دڵدانـەوەی ئەبـن.. وردە وردە پەردەکـە دائەدرێتـەوە.

شێت

هەولێر، ١٩٥٦/١٢/٢٠

سەرەتا

لـەم سـەدەی بیسـتەما، لـەم کاتـە کـە ئادەمیـزاد توانـی هێـزی ئەتـۆم بدۆزێتـەوە و بـە ئـارەزووی خـۆی بـۆ بوژانـەوە و کامەرانـی یـا بـۆ وێـران کـردن و لەناوبردنـی مرۆڤایەتـی بـەکاری بێنـێ، لـەم دەورانـە کـە میللەتانـی گێتـی بـۆ پێشـەوە هەنـگاو ئەبـەن و بەرگـی تەمبەڵـی و نەزانـی و نەخوێنـدەواری کـۆن ئـەدڕن، لـەم زەمانـە کـە بەشـی زۆری گەلانـی دونیـا وازیـان لـە درۆ و دەلەسـە و فـرت و فێـڵ و بیروبـاوەڕی کۆنەپەرسـتی هێنـاوە، زۆر بـە پەرۆشـی ئەڵێـم لـەم وەختـە ناسـک و تەلەزگەیـە نەتـەوەی ئێمـە لـە خـەوی هـەزار سـاڵەی پرخـە پـرخ ئـەکات، بەشـی زۆری میللەتـی کـورد لـە گێـژاوی نەخوێنـدەواری و هـەژاری و نەخۆشـیا خنـکاوە، بـاوەڕی بـەدرۆی

بێجـێ و گەلـێ شـتی سـەیر و چەوتـی تـر هەیـە، تـازە ئەیانەوێ نەخۆشـی بە نووشـتە و کشـتەک و ودعـا چـاک بێتـەوە، دڵنیانـە کـە جنووکـەو شـەیتان هەیـە و شـێخ ئەتوانـێ گفتوگۆیـان لەگەڵـدا بـکات و شـێت لـە چەنگیـان دربێنـێ. زۆر تەمبەلـی پێچـک ئەسـتووری گەلـۆری مـل کۆڵەگـە هـەن لـە دز و درۆزن، بـەولاوە چیـتر نیینـە، کـە نەختێـک (کەسـک) ئەکەنـە سـەر، داری جامبـازی ئەگرنـە دەسـت، ڕیشـی پـان و پەرچەمـی پـڕ لـە ئەسـپێ، بەرئەدەنـەوە بەنـاوی شـێخ و هیممەتـی شـێخ وجاخـی شـێخن خەڵکـی نەزانـی بەسـتەزمان تەفـرە ئـەدەن و پـارە و پوولیان لـێ بەرئەدەنەوە، نووشـتەیان بـۆ ئەکـەن و لەناوشـار و دێیەکانـا ئەگەڕێـن گەلـێ کەسـی بـێ تـاوان بـە خۆڕایـی لـە ژێـر زەبـری دار ئەکـوژن، گۆیـا شـێتن بـە لێـدان نـاوان ئەڵێـن، ئەمانـە شـێخ نینـە! نەخێـر شـێخەکان لەمانـە دوورن، شـێخی بەڕاسـتی دوژمنـی ئـەم تـەرزە کەسـانەیە. شـێخی ڕاسـتەقین لەمانـە وەک گـورگ لـە خوێنـی یوسـفا بـێ خەتایـە. ئەمانـە سـەگی هـارن، مـاری ژەهـردارن، کرمـی گەلـێ نەخۆشـی کۆمەڵایەتیمانـن. پێویسـتە بـە هەمـوو توانایەکـی بەرهەڵسـتی و بەربەرەکانـی بکرێـن.

شێت

بۆ شانۆ نووسراوە

"ئـازاد و پووشـۆ کـوڕی مـام عـەوڵان، بـرا گـەورە، ئـازاد، گەنجێکـی شـۆخ و شـەنگ، زانـا، ئـازا، ڕەوشـت بـاش، چوارشـانەی تێـک چەقیـووە، پووشـۆ تـازە لـە بەهـاری ژینـا نەونەمـام مناڵێکـی لاوچـاک، ئێسـک سـووک، مەنـد و قسەخۆشـە، تەنیـا لـە تەمەنـی هەشـت ساڵیا تووشـی نەخۆشـییەک بـووە.

مـام عـەوڵای باوکیـان پیاوێکـی هـەژاری دەسـتکورتی، نەخوێنـدەواری دینـدارە، هەمینـی خێزانـی ئافرەتێکـی داوێـن پاکـی بـە حەیـا و ناموسـە، مێشـکی پـڕە لـە بـڕوای بەجنوکـە و شـەیتان و گیانـداری نەبیـنراو کـە ئەتوانـن دەسـت لـە کاری ئادەمیـزادا بـدەن".

پەردەی یەکەم

بەشی یەکەم

شوێن: ژوورێکی تەنگی شێدار لەخانوویەکی کۆنا

کات: دوای نیوەشەو

"هەمین خەوی لەچاوا شکاوەتەوە و بە شپرزەیی لە ڕۆخ پووشۆ هەڵتووترکاوە و دڵۆپی گەرمی فرمێسکی لەسەر کوڵمەکانا وەستاوە، پووشۆ لەناو جێگەیا ماتو و بێ هەستە، چرایەکی کزی دووکەڵاون. نیشانەیە کە ژوورەکە زۆر تاریک نییە! مام عەولا و ئازاد لەم بەرەوە بەجلوجۆڕ خۆیان پێچاوە و پرخە پرخی خەویانە".

هەمین "بەگریانەوە":

ئۆف! خوایە بە خراپەی خۆمان لەگەڵ نەکەیت، بە ڕەحمی خۆت مانبەخشیت.

مام عەولا ڕائەچەنێ و سەیری هەمین ئەکا،

ها ئافرەت! چیە ما دیسانەوە دەستت پان کردۆتەوە و لە یەزدان ئەپاڕێیتەوە؟

هەمین "بەتووندی"

بۆچ ئەی گوایە هانا بۆ کێ بەرم؟ لەم زیاتر کەس هەیە شایانی پەرستن بێت؟

مام عەولا "تۆزێ گرژ ئەبێت":

خوا نەخواستە (حورمێ) مەبەسم ئەم باسە نییە، بەڵێ، بێگومان هەریەک پەروەردەگار هەیە کە ئەبێ هەموو زیندوو و مردوو کڕنۆشی بۆ بکەن، و چاوەنواڕی خێر وبەخشین بن. هەر لە مار و مێروو، دار و بەرد، دەعبا و دڕندە و جانەوەر تا ئادەمیزاد هەموو یەک کردگاریان هەیە و بەس! تەنیا نزانم

بـۆچ بـەم نیوەشـەوە درەنگـە و بـێ وەختـە نووکـە نـووک ئەکەیـت ئەشـکی چـاو ئەبارێنــی؟

هەمین "بەسۆزی گریانەوە"

ئاخ! پیاوەکە پووشۆ زۆر نەخۆشە.

مام عەوڵا بە "شێواوی":

چی؟ چی؟ نەخۆشە؟ واتا توشی دەردەکە بووەتەوە؟

هەمین "هەناسەیەکی سارد لە دەروونیا یەتەدەر"

ئا.. ئا ئێ هم.. اهوو هووهو (قسەی بۆناکرێ).

مام عەوڵا "بە کزی":

ئافـرەت نەختـێ لەسـەرخۆبە، هەرچـی خـوا بیـکا هـەر ئـەو باشـە، مەگریـە بـا تووشـێ ناشـکوری نەبیـن، هەڵسـە دوعـای خێـری بـۆ بکـە لەمـە باشـترە، بـا خواوەنـدی گـەورە (غەزەبمـان) لـێ نەگـرێ.

هەمین "هەندێ کڕ ئەبێت" باوکی پووشۆ لە مام عەوڵا نزیک ئەبێتەوە

بـۆچ ئـازاد لەخـەوا ڕاسـت ناکەیتـەوەو بـە شـوێن شـێخ کاکەیـا بنێرێـت؟ زووکـە مـەردی خوابـە کـوڕە پووشـۆ زۆر پەرێشـانە؟

مام عەوڵا بیر ئەکاتەوە:

ئاخـر ئافـرەت بـەم دەمـو دەسـتە شـێخ کاکـە بـۆ خاتـری جەنابمـان خـۆی لـە خـەوی شـیرین نـاکات! ئـارام بگـرە، بەیانـی سـەر لـە زوو کـە چوومـە نوێژکـردن لەگـەڵ خۆمـا ئـەی هێنـم، لـەم ڕۆژەوە شـێخ هاتووتـە ئـەم شـارە هـەر لەمزگەوتـی گەڕەکـی خۆمـان نوێـژ ئـەکات.

هەمین:

بەخـوا پیاوەکـە لـە چاکـە و دینـداری و وجاخزادەیـی باسـی ئەکـەن، ئەڵێـن شـێت و هـاری لـە ژێردەسـتا چـاک ئەبێـت، ئـۆ هممەتـی

شـێخ لـە هانامـان بێـت، خوایـە، خوایـە پـێ و قەدەمـی خێـر بێـت!

مام عەوڵا:

ئافـرەت، پشـت بـە خـوا بەسـتە، ئینشـاللا پووشـۆ بەشـی خۆمانـە، تـۆش ئامادەبـە سـەماوەرەکە ئیمـڕۆ جـۆش دەو بزانـە ئەگـەر هیـچ ڕووئمـان لـە مـاڵا هەیـە، ئـەوا چەنـد زرۆبـی و ناسـکە نانێـک بـۆ شـێخ سـازدە.. (ئەچێتـە دەرەوە).

هەمیـن "ئەچێتـەوە لای پووشـۆ، بـە دڵ سـووتاوی تەماشـای ئـەکا و دووبـارە گەواڵـەی ئەشـکی چـاوی یەتـە خـوار".

خوایـە بـۆ خاتـری گەورەیـی خـۆت و خۆشەویسـتی پێغەمبـەری ئاخـری زەمـان، چارەیەکـی ئـەم بەسـتەزمانە بکەیـت، خوایـە مەرگـم پێـش مەرگـی کەویـت. خوایـە، بـۆ خاتـری کاک ئەحمـەدی شـێخ شـیفای بدەیـت.

پەردە.

بەشی دووەم

"ڕۆژهەڵاتــە، هەمیــن لەبــەر قۆریــە و ســەماوەر دانیشــتووە، زرۆبــی و ناســکەنان لەســەر دیلکێــک پێچــراون، ئــازاد بــە خەمبــاری لــە ســووچێکا بیــر ئەکاتــەوە، پووشــۆ لــە نــاو جێــگا کەوتــووە، شــێخ کاکــە بەخــۆ و ســەرو کــەزی و داردەســتی لەگــەڵ مــام عــەولا یەنــە ژوورەوە. هەمیــن ڕووی نەختــێ ئەپۆشــی و لەگــەڵ ئــازاد لەبەریــان هەڵئەســتن".

شــێخ کاکــە "پــاش ئەمــەی تەماشــایەکی هەمیــن و ئــازاد و خواردنەکانــی ئــەکات".

خوشــکم مەترســە "ئینشــاللا" بــە حــەول و قووەتــی خــوا و بــە هیممەتــی جــەددی بــاوک و باپیــرم، ئێســتە چاکــی ئەکەمــەوە و لــەم بەڵایــە ڕزگاری ئەبێــت!

هەمین "بەشەرمەوە"

وەی بەقوربانــی وجاخــت بــم، یــا شــێخ! هــەر بەتەمــای پــەروەردەگار خــوا ئەزانــێ کــە ئێمــە چەنــد پشــتمان بەوجاختــان قایمــە، هــەی خــوا لــە زارت بنۆڕێــت، وا خۆمــان (تەســلیمی) خۆتــو وجاخــت کــرد، ئەنجــا ئــارەزوی خۆتــە! شــێخ کاکــە "ســەرو مێــزەری ڕێــک ئەخــات" بــە پشــتیوانی یەزدانــی گــەورە، هــەر ئێســتە چــارەی ئەکــەم. ئــا لەگەنــە ئاوێــک بێنــە.

مام عەولا بەڕێز لێنانەوە،

قوربــان یــا شــێخ فەرمــوون بــا جــارێ نــان بخۆیــن، ئەنجــا! شــێخ کاکــە "بەتەوســەوە" باشــە، بــاش ڕاســت ئــەکا بــا نانەکــە لــە گــۆڕێ هەڵگیــرێ ئەوســا ســانایە.

"نــان ئەخــۆن. کــە تــەواو بــوون هەمیــن هەندێــک ئــاو ئەکاتــە لەگــەن لــە پێــش شــێخی دائەنێــت، شــێخ کاکــە بــە ئــاوەکا ئەنــۆڕێ، چەنــد "ئایەتێــک" ئەخوێنــێ

و دوعـا ئـەکا، زیـک زیـک پەیـدا ئەبێـت، شـێخ (ئەگرژێتـەوە) بـە زوبانێکـی نەبیـسراو فسـکە فسـک ئـەکا، ئەنجـا ڕوو ئەکاتـە خێزانەکـە.

شێخ کاکە "بەگرژی":

مـام عـەولا ئـەوا (استیخارەم) بـۆ پووشـۆ گرتـەوە، (لەمـە چیترەکانـم، بانـگ کـرد و لێـم پرسـین، یەکێکیـان وتـی: پووشـۆ ئـاوی گەرمـی ڕژتـووە و (بسـم اللـە)ی نەکـردووە، کوڕەکـەی سـووتاندووە، ئەنجـا ئەبـێ بەهـەر جۆرێـک پووشـۆ نـاوی ئـەم (لەمەچێتر)ەمـان پێبـدا، ئەوسـا ناوەکـە ئەنووسـم و ئەیخەمـە نـاو ئاگـر، کـە سـووتا پووشـۆ دەربـاز ئەبێـت و خـودا شـیفای ئەنێرێـت.

مـام عـەولا و هەمیـن و ئـازاد سەرسـوڕماون، زاریـان بـەش بۆتـەوەو زوبانیـان بەسـتراوە.

مام عەولا نەختێک یەتەوە سەرخۆ،

ئەنجا قوربان چی ئەفەرموویت؟

شێخ کاکە:

پێویستە ئەم ژووره بۆمن و پووشۆ و لەمەچێترەکان چۆل کەن.

(ئەوان ئەچنە دەرەوە)

شێخ کاکە "روو لە پووشۆ ئەکا"

پووشـۆ، کـوڕم مەترسـە مـن شـێخ کاکـەم، شـای ئینسـان و ئەجندانـم، نـاوی ئـەم جنۆکـەم دەرێ کـە ئـازارت ئـەدا، تـا لـە ژێـر چنگیـت دەربێنـم.

پووشۆ "بەشێواوی چاوی ئەکاتەوە و ئەنواڕێتە شێخ"

ناوی چییەو ئەجندەی چی یا شێخ؟ من کەسیان ناناسم.

شێخ کاکە "چاوی لێ سوور ئەکاتەوە"

پێـت ئەڵێـم مەترسـە، مـن بێگانـە نیمـە، جلـەوی جنۆکانـت

وا لــە دەســتمایە، بڵــێ بزانــم کامەیانــە وا گرفتــاری ئــەم دەردەی کردوویــت؟

پووشۆ "ئەترسێ":

بەســەری تــۆ یــا شــێخ لەمانــە ئــاگادار نیمــە، بــۆچ گوایــە مــن شــێتم؟

شێخ کاکە "پەست ئەبێت و دەست ئەداتە حەیزەران":

نــە، تــۆ شــێت نیــت، مــن شــێتم، وا نییــە؟ ڕاســتە مــن شــێتم، مــن بــە داران لــە پووشــۆ ئــەدات، ئەنجــا نــاوان بڵــێ دەی، ئەگــەر نــاوان نەیەژیــت لــە ژێــردارا ئەتکــوژم.

پووشۆ "هاوار ئەکا"

بەخوای یا شێخ چ ناوان نازانم، ئاخر چی بڵێم؟

شێخ کاکە "هەر زیاتر پەست ئەبێت و دارکاری ئەکا"

هەتیــوی حەرامــزادەی شــێت وشــوور یــا نــاوان ئەڵێــی یــا جارێکــی تــر بەســاخی چــاوت بەدایــک و باوکــت ناکەوێتــەوە. هــەر ئێســتە گیانــت دەرئەهێنــم.

پووشــۆ (هەمــوو لــەش هــاڕاوە، لــە داخــان چریکــەی ئەچێتــە تاقــی ئاســمان، هیــچ هــۆش و ئــاگای لــە خــۆ نەمــاوە، لــە ئێــش و ئــازارا چەنــد وشــەیەکی بــێ مانــا دەر ئەبڕێــت).

ئاخ! ئۆف! شێت! شێخ! جنۆکە.. سوژن.. دەرزی.. درێشە..ناو..

شێخ کاکە "گەش ئەبێتەوە":

ئادەی، دەی کوڕم، ناوەکانی تریش، مەترسە بزانم کێ ماوە؟

پووشۆ "بێهۆشە"

هەر هاوار ئەکات.

لــەدەرەوە ئــازاد گوێــی لــە هــاوار و فیغانــی پووشــۆیە، زۆر دڵتەنــگ و پەســت

ئەبێ، ئـارەزوو ئـەکات بچێتـە ژوورەوە و خەمـی خـۆی بەشـێخا بڕێـژێ، دایـک وباوکـی ڕێگـەی نـادەن، ئەڵێـم ئـەوا پووشـۆ لەگـەڵ جنـۆکان شـەڕ ئـەکا و شـێخ (لەمەچێـترەکان دارکاری ئـەکا).

پووشۆ:

ئەی هاوار.. ئاخ.. داخ.. وای..

"لەخۆ ئەچێت".

شـێخ لـە پسـوولەیەک ئەنووسـێت (سـووژن، دەرزی، درێشـە، ئـاخ، داخ..) عـەولا و هەمیـن بانـگ ئەکاتـە ژوورەوە:

وەرن، وەرن مزگێنی بێت و لەم تەنگوچەڵەمەیا ڕزگار بوون.

هەمین "بەدڵخۆشی"

تـوو خـوا یـا شـێخ "پـڕ ئەبێتـە دامێنـی و لچکـە کـەوای مـاچ ئـەکات" وەی بـە قوربانـت بـم، وەی لەبـەر وجاخـت گەڕێـم، تـو خـوا چـۆن؟

شێخ کاکە "پێ ئەکەنێت"

پێنـج (لەمەچێـتر) پووشـۆیان دەردەسـت کردبـوو، واناویانـم نووسـیوە لەبەرچـاوی پۆشـوو ئەیـان سـووتێنم، ئەنجـا پووشـۆ هەتـا هەتایـە لـە داویـان دەربـاز ئەبێـت.

"شـێخ کاکـە پسـوولەکە ئەخاتـە ئاگردانەکـەوە (سـەرقەلەمانەی) خـۆی وەرئەگـرێ و ئەچێتـە دەرەوە، هەمیـن و ئـازاد بـۆ لای پووشـۆ ئەچـن، دەسـت بـە هـاوار و گریـە و لەخـۆدان ئەکـەن. مـام عـەولا ماتـوو بـێ دەنـگ و سەرسـامە، تەماشـایان ئـەکا و لـە هیـچ نـاگات..

پەردە.

(پەردەی دووەم)

شوێن: لە چایخانەیەکا

کات: دوای نیوەڕۆژە

ئازاد بەتەنیا دانیشتووە، دڵتەنگ و خەمبارە.

نەوزاد "بە گورجی یەتە ژوورەوە"

هـا ئـازاد، چییـە دیسـان لـە گۆمـی بیرکردنـەوا مەلـە ئەکەیـت" بـۆچ وا غەمگینـی؟

ئازاد "بەهێواشی"

بەسـەری تـۆ، هاوڕێـی خۆشەویسـت، خۆشـم نازانـم تووشـی چـی بوومـە!

نەوزاد "بەپێکەنینەوە،

ئـای لەمـن نەکـەوێ، بـرام گـوێ مـەدەرێ، هیـچ تەگەرەیـەک نییـە بەسـەرنەچێت، وەرە جانـم واز بێنـە، لـە بەهـاری ژینـا خـۆت دووچـاری دەردی خەمناکـی بیرکردنـەوە مەکـە، دونیـا ئەمـە ناهێنـێ، هەمـووی پێنـج و دوو ڕۆژێکـە و ئەبڕێتـەوە. هەڵسـە، هەڵسـە بـا بڕۆینـە سـەر شـایی وا "دلاوەری" برادەرمـان ژن ئەهێنـێ و ئاهەنـگ و چۆپـی ئەگێـڕێ.. هـا! هـا! هـا! چەنـد خۆشـە پیـاو لـەم تەمەنەیـا بووکـی بـۆ بـەرن. هـا! ها!هـا! (پێئەکەنـێ).

ئازاد "بەداماوی"

برا نەوزاد، ئەزانی لە چی بیر ئەکەمەوە!؟

نەوزاد "بەهەوەس"

بێگومان نە.

ئازاد "ئەگرژێتەوە".

نیـازم وایـە کارێـک بـە "شـێخ کاکـە" بکـەم بـا بـە دەواری شـڕی

نەکردبێــت!

نەوزاد "بە پرسیارەوە"

شێخ کاکە؟ ئا.. بۆچ.. چۆن؟

ئازاد "بەئاخەوە"

ئــەی نازانــی "شــێخ کاکــە" پووشــۆی بــرا بچووکمــی لــە ژێــر زەبــری دارا کووشـــت؟ "هەناســـەیەکی درێژهەڵئەکێشـــێ" ئـــەی بەنـــاوی "شــێت و لەناوبــردن" لەشــی ناسکوشــلکی بــە کوتــان هەنجــن هەنجــن نەکــرد؟ ئــەی گوایــا پووشــۆ بۆچــی کۆچــی دوایــی کــرد، بەخــوا هەنــدە نەســاغ نەبــوو کــە بــەم ئەنجامــە بــگات، خــۆ ئەگــەر پزیشــک تیــماری بکردایــە بــێ شــک بــە ئاســانی چــاک ئەبــوو، "ماوەیەکــی بێدەنــگ ئەبــێ لــە پاشــان ئاخێــک هەڵدێنــێ". ئــۆف پــارە! چــۆن بوونــت هــۆی ژیــن و نەبوونــت هــۆی مردنــە؟ لــەم زەمانـــە پیـــس و چەوتـــەدا هەرچـــی (پوولێکـــی نەبێـــت پوولێـــک ناهێنــێ) ئــاخ زانیــن، چــۆن دەســت نەکەوتنــت هــەزاران بــاوک و دایکــی وەک هــی مــن تووشــی نەگبەتــی و جــەرگ ســۆتان ئــەکات؟

نەوزاد "بیرئەکاتەوە"

باشە ئەنجا گوایا چی ئەکەیت؟

ئازاد "هەڵئەستێ و ئەڕوا"

پێویســتی بــە وتــن نــاکات، دوایەخــۆت ئەزانــی چــی ئەکــەم، "نــەوزاد لــە جێگــەی خۆیــا سســت ئەبــێ، واقــی وڕمــاوە، ســەیری ئــازاد ئــەکا تــا لــە پێــش چــاوی ون ئەبێــت".

پەردە.

پەردەی سێیەم

بەشی یەکەم

لە ماڵی مام عەوڵا

هەمین "بەنووکەنووک"

پیاوەکـــە! پووشـــۆی جەوانەمـــەرگ بـــە نەونەمامـــی چەمایـــەوە و هیشـــک بـــوو، وا ئازادیـــش دایکـــی لەبـــەری گـــەڕێ، تووشـــی ئـــەم دەردە پیســـە ترســـناکە بـــووە "ئەنووزێتـــەوە" خوایـــە هـــاوارە، یاڕەبـــی نەبێتـــە ناشـــکوری ئەمـــی تـــرت بۆخـــۆت بـــردەوە ئەمەمـــان بـــۆ بپارێـــزی.

مام عەوڵا:

ئازاد کوڕم، چیتە کەسی باوکت؟

ئازاد "خۆی نەزان ئەکا"

بڕۆ (شێخ کاکە)م بۆ بێنە! دەرمانی دەردم لە دەست ئەوایە.

مام عەوڵا "بەناچاری"

بەرخم.. ئاخر شێخ کاکە.

ئازاد "گفتوگۆ لەگەڵ خۆی ئەکا"

ئـەی بەڵاگێـڕت بـم، ئـەدی.. قوربـان ئەمزانـی هـەر تـۆ چـارەی ئـەم دەردەســەرییەم ئەکەیــت.. یــا شــێخ، یــا شــێخ، مــەڕۆ.. چاوەکــەم.. توخـوا ئەگـەر بچیـت..

هەمین "لەسەرەخۆ"

باوکــی ئــازاد، خێــرت ئەگاتــێ، ئازابــە شــێخ بێنــە. کــوڕە قیڕوســیا هەرچــی چــوو چــوو، ئەمــی ترمــان چــوو، بەلکــە ئەوەمــان ئەبــێ.. ئــۆف.. ئــی هــی.. ئــی هــی.. ئــی هــی..

مام عەوڵا "بەنابەدڵی"

باشە ئافرەت، وا ئەچم، پەنامان بە یەزدان.

(ئەچێتە دەرەوە)

(بەشی دووەم)

(هەر لە ماڵی مام عەولا- پاش دوو سەعات)

ئازاد "بەکزی"

یــا شــێخ قووربانــی وجاخــت. تــۆزێ دڵ نــەرم بــە، ئــەم "لەمــە چێترانــە" زۆرت لــێ ئەترســن، وا لێــم ئەپاڕێنــەوە کــە نەهێڵــم زۆر ئازاریــان بدەیــت...

شێخ کاکە "بەهەوەس"

ئــای چــۆن! قوڕیــان بەســەر ئێســتە تۆڵــەی تۆیــان لــێ ئەســتێنم. ئــا بــەس ناویانــم بــدەرێ.

ئازاد "ئەپاڕێتەوە":

قوربــان یــا شــێخ، ئەمانــە هــەر ژێردەســتی جەنابتانــن، لــە ڕاســت تــۆدا جولانەوەیــان نییــە، لەبــەر دڵــی مــن ئەمجــارە بیانبەخشــە.

شێخ کاکە:

باشە، ئەنجا چییان لێم ئەوێ؟ چۆن دڵنیا ئەبن؟

ئازاد "بە نووزە نووز"

شــێخم، لــە پێشــا داردەســتەکەت فڕێــدە، لەپاشــان تــا گومانبــڕ بــن، خــۆ حەدیشــم نییــە بــەڵام "لەمەچێــترەکان" ئــارەزوو ئەکــەن، ئەگــەر پێــت ناخــۆش نەبێــت، لەرێــی خــوا بــا دەســتەکانت بــەم پەتــە بەســتم، تــا مەترســییان نەمێنــێ.

شێخ کاکە: "سەری ئەسووڕێ"

ئاخر هەتیو ئەمە چۆن ئەبێت؟

ئازاد "بە وریایی"

یـا شـێخ گیـان، خـۆ ئەمـە لـە گەورەیـی خۆتانـە و هیـچ زیانـی نییـە.

شێخ کاکە "دەستی بۆ درێژ ئەکا":

باشـە کـوڕم، و ائەمـەش ئەکـەم تەنیـا بـەم سـەگانە بڵـێ جارێکـی تـر نەخڵەتێـن پەنجـە لەپەنجـەم بـدەن.

ئازاد "بەهەوەس دەستی شێخ توونـد توونـد شەتەک" ئەدا:

قوربان چ حەد و ڕایان ئەکەوێت؟

شێخ کاکە "بەهێواشی"

ئەنجـا مەترسـە، بەرخـم، دەی وەک شـێران نـاوی ئـەم بەدانـەم پـێ بڵـێ.

ئازاد "دەست ئەداتە داری، شێخ چاوەکانی سوور هەڵئەگەڕێن"

ئازاد مەترسە، تۆ ناوان بڵێ.

شێخ کاکە "لەترسان ئەشێوێ و لە هیچ ناگات"

دانیشــە کــوڕم، دانیشــە ئــەم ترســە بــەردە، لەســەرخۆبە، زووکــە نــاوان بڵــێ.

ئازاد "بەسەریا ئەنەڕێنێ"

خێــرا نــاوان بڵــێ، ناشــێخی شێتووشــوور، "یــا نــاوان بڵــێ، یــا دونیــای ڕوون جارێکــی تــر بــە چــاوی خــۆت نابینیــەوە" شــێخ ئەداتــە بــەردار.

شێخ کاکە "ئەقیژێنێ":

کـوڕە تـۆ شـێت بوویـت؟ ئـەوە چـی ئەکەیـت، ئـای، ئـای وامەکـە، ئـەی هـاوار، ئـاخ، ئـۆخ، کـوڕە بەسـە.

(ئـازاد هەنـدەی دارکـووت ئـەکات هەمـوو ڕق و کینـی خـۆی پیـا ئەڕێژێـت،

شـێخ ئەکەوێتــە هــاوار هــاوار و چریکانــدن).

ئازاد "بەدڵخۆشی"

هــەی مەلعونــی ئــاوەگڵ چــۆن تــۆ بەدەســتی پیســت پووشــۆی دامــاوی قوڕبەســەری بــرات کوشــتم، منیــش گیانــی ناپاکــی بۆگەنیــت ئەنێرمــە دۆزەخ، بمــرە.. بمــرە،، بمــرە باشــترە نــەک وەک ســەگی نیمگێــڕ هــەر ڕۆژە یەکێــک زامــدار کــەی و جەرگــی خەڵــک بســـووتێنێ.

(شێخ هەر هاوار ئەکا، هەموو لەشی گووراوە).

هەمین "لەبەر دەرگا لە دەرەوە"

پیاوەکــە، ئــەم هــاوار هــاوارە دڵــم ئەگووشــێ، جارەکــەی تریــش ئــەم هــاوار هــاوارە ئەهــات. کــوڕە ئەمــە بــێ ســووڕ نییــە.

مام عەوڵا:

ئافــرەت ئەمــە دیســانەوە جەنگــی شــێخ و ئــازادە لەگــەڵ (جنۆکــەکان)دا.

(هاوار هاواری و ناڵە فیغان ئەگاتە بەری ئاسمان)

هەمین:

بەخــوا شــەڕی شــێخ بــێ یــا هــی شــەیتان، مــن خــۆم بــۆ ڕاگیــر ناکــرێ..

"لەنــاکاو دەرگا ئەکاتــەوە ســەر گازەی پشــتێ و ئەحەپەســێ، کــە شــێخ چــاوی بــە دەرگــەی کــراوە ئەکەوێــت وەک گورگــی هــار هەڵپەکــراو بەدەســتی بەســتراو دەرئەپــەڕێ و ڕائــەکا، ئــازاد لەدوایــا ئەبــەزێ، بــەڵام دایــک و باوکــی بەشــێواوی ئەیگــرن، شــێخ ئەگاتــە کۆڵانــە و هــەر ڕائــەکا، مناڵــە وردکــەی گــەڕەک چاویــان پێــی ئەکەوێــت، وا ئەزانــن شــێتە و بــە فۆفــۆ و هەڵــلا هەڵــلا ئەکەونــە شــوێنی. هەرکەســێ تووشــی یــەت بــە شــێتی ئەژمێــرێ و پەلــەی گرتنــی ئــەکات. شــێخ

کـەوای لـێ ئەبێتـە بـاڵ و هـەر فڕتکـە لـێ ئـەدا و هەنـگاوێ بـە دوو ئـەکا تـا لـە شـار دەرئەچـێ و لەچـاوا گـووم ئەبێـت، خەڵکـەکان بـە واقـی وڕیـان سـەیری یەکـدی ئەکـەن و لـە جێگـەی خۆیانـا کـڕ ئەبـن.

(پەردە).

رزگاری

هەولێر، ١٩٥٩

بەشدارانی ئەم چیرۆکە:

١. پیرەباب ٢. سمە ٣. هەمین ٤. جاسماغە ٥. نۆکەر ٦. وتاربێژ ٧. کۆمەڵانی خەڵک.

پەردەی یەکەم

بەشی یەکەم

کات: زوستانە.

شوێن: "کۆرێتی پیرەباب"

پیرەباب:

پیرەمێردێکی پشت چەماوەی بەساڵاچووی لێکەوتوو، لە

کونجێکــی کۆنــە کــەلاوەی ســاردداڵەســەرلەتــەلبادێــکاکەوتــووە.

هەمین:

کیژێکــی جوانکیلانــەی ئــادگار ڕێکــی لــە تەمەنــی دوانــزە ســاڵیا، بەلایــەوە نیشــتۆتەوە.

باوک:

ئــاخ لەبــەر گەردونــی چەپگــەر! (بــە کۆکــەوە) ڕۆڵــە هەمیــن، زۆرم ســەرمایە، قــەت بزانــە چارەســەرێکم لــێ ناکــەی!

هەمین: (بە دڵتەنگی)

دەک کوێــر بــێ زەمانــەی دوون! خــوا نەبوونــی و هــەژاری بگــرێ، باوکــە گیــان، نازانــم چــی بکــەم! بەخــوا دڵۆپــێ نــەوت گومــان نابــەم، خۆیشــت ئــاگاداری. بڕکــە دارێکــمان لــە مــاڵا نییــە. (کەچــە پاڵتۆیەکــی شــڕی ونجــڕ و پینــاوی لەبــەر خۆیــا دائەکەنــێ و بــۆ باوکــی درێــژ ئــەکات) فەرمــوو گــەورەم، ئەمــە لەخــۆت وەرپێچــە بەڵکــو نەختــێ هەســت بــە گەرمایــی ئەکەیــت.

پیرە باب (وەریناگرێ):

نــا نــا کیژۆڵــەی خۆشەویســتم، گــوڵ خونچــە دوانــزە بەهارییەکــەم، مــن ژینــی تاڵــم بەســەربرد و چیــم لــە چیــا نەمــاوە. خــۆم ئــەم ژینــە مەرگەیــەم هــەردەم لــە مــردن ســەخت و گرانــترە، لــەم جیهانــە تەنگــو تاریکییــە بــێ فــەڕەدا ئێــوە نەبــێ چیــم مــاوە؟

هەمین: (فرمێسک لە چاویا ئەگەڕێ)

باوکە گیان.. توخوا ئەم قسانە مەکە.

پیرەباب:

ئازیزەکــەم، بەخــوا لەبــەر تــۆ و ســمەی بــرا ڕەش بەختەکــەت نەبوایــە چــاوم بــەم چەرمەســەرییەوە نــە ئەبــوو! لــە کردگاریــش

تەنیـا ئەمـە ئەخـوازم کـە ئێـوەم بـۆ بپارێـزێ و بـە چـاوی خـۆم لـە ڕۆژێکـی ئـازادا بتـان بینـم!

هەمین (بەهەنسکی گریانەوە):

خوا کەریمە!

(سمە بە چەند پارچە نانێکەوە لە تۆڕێکی چڵکنی پیناویا دێتە ژوورەوە).

سمە:

بابە گیان چۆن بوویت.

باوک:

ئیشـــەللا بـــاش ئەبیـــن، بەرخـــم وەرە بزانـــم چیـــت بـــۆ خوشـــکی نەشـمیلەی داوێـن پاکـی لـە ژیـن بـێ بـەش و پیرەباوکـی چاوکـزی داربەدەسـتی خۆتـا هێنـاوە؟

سمە (یەستە):

بەخـوا بابـە جیهانێکـی سـەخت و نالەبـارە، کـوڕە خـۆ دڵـی ئـەو خەڵکـە وەک بـەردی بـن گـۆم ئـاوا ڕەقـە و ڕەش هەڵگـەڕاوە! بـۆ هـەچ ماڵێـک ئـەڕۆم (هیـچ حـازر نییـە) دەرگا دائەخەنـەوە، هەندێکیـش گاڵتـەم پـێ ئەکـەن و ئەڵێـن بچـۆ بـۆ لای نـووری سـەعید! بەخێـوت کات". نازانـم ئەمـە چییـە و ئـەو (نـوری سـەعید) ە کێیـە؟

باوک (گرژ ئەبێ):

خـوا یارمـان بـێ کۆرپـە ساوایەکەم، قـەی نـاکات ئومێـدەوارم خـوا دەرگایەکـمان لـێ بکاتـەوە. (ڕوو ئەکاتـە هەمیـن) وەرە هەمیـن، کچـم بـا قاوەڵتییـەک بکەیـن.

پێکـەوە هــەر سـێیان ڕۆخـە نانـە ڕەق و ئەسـتورک ئەقرتێنـن، لـە پاشـانا پیرەبـاب ڕوو ئەکاتـە ئاسـمان و دەسـتەکانی بـەرز ئەکاتـەوە و ئەڵـێ:

باوک:

ئـۆف خوایـە! دەنـا مەرگـی ئـەم دوو شـەتڵە نەمامانـەم نەبینـم، خوایـە بیکـەی بـە خاتـری خۆشەویسـتی خـۆت ئـەم وەزعـە نالەبارەیـە بگۆڕێـت و تەختوتاراجـی زوڵـم و زۆداری بڕوخێنـی، خوایـە هەقـی ئـەم بەسـتەزمانەم بـۆ بسـێنێتەوە!

(پەردە)

- بەشی دووەم-

پیرەبـاب لەگـەڵ هەمیـن لـە کۆرێتـا هەڵتووتـرکاون، لـە پڕێـکا سـمە ئـەکا بـە ژوورەوە.

سمە:

ڕۆژتان باش!

باوک (بە پێکەنینەوە)

ڕۆژت باشـتر جەرگـی شـیرینم، ئـا وەرە بزانـم ئـەم بـەزم و زرمەیـە لـە کـوێ فێربوویـت؟

سمە (بەگەشی):

کـوڕە چـۆن، ئەبـێ مـن ئـەو هەمـوو هـاوڕێ و برادەرانـەم هەیـە ئـەوان هـەر ڕۆژە شـتێکم فێـر ئەکـەن.

باوک:

باشـە باشـە کەسـی بابـی، زۆر حـەز ئەکـەم لـە تـەک دۆسـتیی دڵسـۆز و ڕەوشـت پـاکا پەیوەنـدی پەیـدا بکەیـت. بەرخـم، دونیـا هەتـا هەتایـە هـەروا نابێـت و هـەر وەک لـە کوردەواریـدا ئەڵێـن "جووجەڵـە تـا ئەمـرێ هـەر لـە ژێـر سـەبەتەدا نامێنێتـەوە!" هیـوادارم ئێـوەش ڕۆژێکـی پڕشـنگدارتان ببـێ، (لەپـاش بـێ دەنـگ

بوونێکـی کـورت) ئـای سـمە، بێـژە بزانـم دەنگوبـاس چییـە و چیـت لــە هەگبەدایــە؟

سمە: (بەخەندەوە)

بەخـوا بـاوە گیـان، هیـچ خۆشـییەکی تـۆ (نەختـێ مەنـد ئەبـێ). ئـا.. بەخـوا ڕاسـت ئەکەیـت بابەگیـان، چـاک بـوو بەیـادت هێنامـەوە، ئیمـڕۆ بـەلای ماڵـی جاسـماغەدا تێپەڕیـم، لەبـەر دەرگاکـە خـۆی وەسـتابوو، بانگـی کـردم، دە فلسیشـی پێـدام و گوتـی بـە باوکـت بڵـێ "هەتـا ئێـرە بێـت".

پیرەباب: (ڕائەمێنێ و ئەکەوێتە لێکدانەوەیەکی قووڵ).

کوڕم جاسماغە نەیوت چیم لە باوکتا ئەوێ؟

سمە (خێرا):

نە بەخوا هەر ئەمەندەی وت و بەس.

پیرەبــاب هەڵئەســتێ جلوبەرگــە شــەڕەکەی ئەکاتــە بــەر و داردەســەکەی هەڵئەگـرێ و لەسـەرەخۆ ئەچێتـە دەرەوە و ڕێـی ماڵـی جاسـماغە ئەگرێتـە بـەر. پـاش ماوەیـەک ئەگاتـە خانووەکـە، نۆکـەرێ پەلـی ئەگـرێ و ئەیباتـە دیوەخانـە، جاســماغە لەســەر لا تەختێکــەوە دانیشــتووە و ڕادیۆکــەی کردۆتــەوە و جگــەرە ئەکێشــێ.

نۆکەر (بەڕێز گرتنێکی زۆر کە زیاتر لە ترس ئەکا دێتە ژوورەوە):

ئاغەم سەلامەت بێ، ئەوا پیرەباب هاتووە.

جاسماغە: (بەسەری لووت)

با بێتە ژوورەوە.

(نۆکەر ئەڕوات و پیرەباب یەتە ژوورەوە).

پیرەباب (بەلەرزەوە):

سەلامون عەلیکم.

جاسماغە (هەر لە جێگەی خۆیەوە) (عیک السلام)

فەرموو دانیشە.

پیرەباب (پاش ڕامانێک)

لە دوورەوە دائەنیشێ، جاسماغە جگەرەیەکی بۆ ئەهاوێت.

جاسماغە (دوای ماوەیەک بێدەنگی):

ئەزانی بۆ ناردوومە بە شوێنتا!

پیرەباب (زاری بەش ئەبێتەوە):

نە بەخوا ئاغەم سەلامەت بێ، خێرە ئینشاللا.

جاسماغە (ناوچەوانی گرژ ئەکا):

تــۆ بــێ کــەس و هــەژاری، منیــش حــەز ئەکــەم یارمەتیــت بــدەم. ئەڵێــن کچەتێوێکــت هەیــە هــا ئــەوا ئــەم دە دینــارە بۆخــۆت بــێ و چەتیوەکــەت بنێــرە بۆمــان! بــا ئێــوەش گوزەرانتــان بــاش بــێ و ئەویــش بۆخــۆی لــە ماڵــی ئێمــەدا بــە کارەکــەری بحەســێتەوە.

پیرەباب (دڵی خۆرپە ئەکات):

ئاخــر.. ئاخر..ئاخــر پاشــام هەمیــن ڕووناکــی چاومــە و لەجێــی دایــک و بــاوک و دیــن و دونیامــە، چلــۆن؟

جاسماغە:

کــوڕە خــۆت بــێ هــۆش مەکــە، چییــەوە، خلەفــاوی! (لەبەرخۆیــەوە) نازانــم ئــەم ڕەشــوورووتە ناکــەس بەچانــە بــۆچ وازوو ئەخلەفێــن و لەخۆیــان بایــی ئەبــن؟

(ڕوو ئەکاتە پیرەباب):

یانی چی پیرە، خۆ نیازی پەنجا دیناریش ناکەیت؟

پیرەباب: (بەداماوی)

نــە بەخــوا میــرم! چ حــەدد و وارم ئەکــەویٚ ئــەم ناماقوڵیــە بکــەم! بــەڵام قوربــان بەخــوا.. بەخــوا نازانــم.

جاسماغە (بە تورِەیی قسەی پیٚ ئەبرِیٚ):

کــورِە چیــرِەی مــەدەریٚ و چەنــەی لــیٚ مــەدە، چییــەوە خــۆ پەریــت لــە مــاڵا نییــە؟

پیرەباب: (بەدڵشکاوی)

نەخیٚــر، نەخیٚــر، قوربــان نــە پەریــم هەیــە و نــە مەلیکــە (زیــن) تەنیــا چەتیویٚکــی پیســی پەلۆســی چلّکنــی بــیٚ کەســوهەژاری بەدبەختــی لیٚقەومــای زۆر لیٚکــراو نەبــیٚ.. ئەمــەش چــاک بزانــە، ئەگــەر لــە برســانا بتلیٚمــەوە، لەســەرمانا رِەق هەڵیٚــم و لــە جیاتــی خــۆراک پیٚســت و ئیٚســقانی خــۆم بخۆیــن ئینجــا لــە هەمــوو ســامانەکەت زیاتــرە، بــە هەمــوو ســەروەتەکەت ناتوانــی هەمیــن لەمــن بکرِیــت و بیــری چەوتــی تاوانبــاری کــچ فرۆشــتنم بخەیتــە میٚشــکەوە.. بــا پــارەو پوولــی دونیــا هــەر بــۆ ئیٚــوە بــیٚ و هــەژاری و دەردەســەری و لیٚقەومــان و ماڵویٚرانــی گشــتی بــۆ ئیٚمــە مانــان بیٚــت.. ئیــتر بمیٚنــن بەخیٚــر، (کوتوپــرِ هەڵئەســتیٚ و بــە پەســتی و بــە بــیٚ هیٚــزی ئەچیٚتــە دەرەوە، جاســماغە لــە رِق و کینــە و هەڵچوونــی دەروونیــا ئەحەپەســیٚ و هیچــی بــۆ نایــە، جگەرەکــەی دەســتی ونجــرِ ئــەکا و فرِیٚــی ئــەدات).

پەردە.

پەردەی دووەم

بەشی یەکەم

دوای شەش مانگ، چواردەی گەلاوێژی ساڵی ١٩٥٨

(پیرەباب لەماڵەوەیە لەگەڵ هەمینا گفتوگۆ ئەکات)

پیرەباب:

گیانـە شـیرینەکەم، ڕۆڵـەی بێکەسـی پاکـی بێگـەردم هەمیـن گیـان، مــن وا لــە هەڵدێـری ژینـا گلـۆر ئەبمــەوە، تەنـا یــەک کەســەرم لەدڵایــە کــە بــە چـاوی خــۆم ئــەو ڕۆژەم نــەدی ئێــوەی هــەژار و هاوبەشــی دەرد و خەمتانیانــی تیــا گەشــەدار و بــۆژاوە بێــت، ئــەو مۆژدەیــەم نەبیســی کــە دوژمنــان و زینــدە بەچاڵکەرانمــان لەناوبەریــن و تۆڵــەی خوێنــی هەزارەهــای وەک ئێمەمانانیــان لــێ بکرێتــەوە.

(سمە بەراکردن دێتە ژوورەوە)

سمە:

بــە دەنگێکــی زۆر بــەرزەوە،: مزگێنــی بــێ، مزگێنــی باوکەگیــان، مزگێنـی بـێ چەتیـو هەقـە! هـا! هـا! هـا! مـوژدە، مـوژدە، پیـرەی دونیادیــدە و هەمــەی خونچــەی نەپشــکوتوو! هەیهــای هایهــای.

(لەخۆشیانا هەڵئەپەڕێ و پێ ئەکەنێ و شەق ئەدا لەخۆیا و ئەچریکێنێ)

پیرەباب: (واقی وڕماوە):

کوڕە چیتە سمە؟ هەتیو شێت بوویت، سمە؟

سمە: (دەستی ئەکاتە ملی هەمین و ئەوی تر ئەخاتە دەستی باوکیەوە):

مزگێنــی بــێ لەگــەڵ مــوژدە بــێ لەگــەل، مــوژدە بــێ لــە ئێــو لــە مــن، لــە داروبــەرد و دەعبــا و دڕونــدە! جەژنتــان پیــرۆز، وا دونیــا گــۆڕا! (پیرەبــاب و هەمیــن ئەحەپەســێن).

پیرەباب:

هێواش کە کورِم، با بزانین چ بووە و چی قەوماوە؟!

سمە: (ڕایان ئەکێشێتە دەرەوە):

دە وەرن گـوێ بگـرن، وەرن سـەیرکەن، وەرن وەرنـە دەرەوە و بزانـن چـی هەیـە و چـی ڕوویـداوە! (لـە دەرەوە خەڵکێکـی ئێجـگار زۆر کۆبوونەتــەوە و خۆپێشــاندانێکی گــەورە لــە شــەقامەکەدا تــێ ئەپـڕێ. هەموویـان سـوور هەڵگـەڕاون، دەسـیان بـۆ ئاسـمان بـەرز بۆتــەوە هــاوار ئەکــەن، لاوێکــی گەنــم ڕەنــگ لەســەر بەرزاییــەکا وەســتاوە و نامەیەکــی لەدەســتیایە ئەیخوێنێتــەوە و ئەڵــێ):

وتارخوێنەر: (بە دەنگێکی گەرم و بەتین و بەرزەوە):

ئــەی خەڵکــی تێکۆشــەری کوردســتان، موژدەتــان لــێ بــێ، وا ســوپای ئــازاد و قارەمانــی عێــراق، بــە پشــتیوانی هێــز و کۆمەڵــە دڵســۆزەکانی گەلــەوە، لــەم ڕۆژە پیــرۆزەدا، چــواردەی تەممــووزی نەمـری سـاڵی ١٩٥٨ بـە چاونوقانێـک وەک شـێر ڕاپـەڕی و تەخـت و تاراجـی ڕژێمـی کۆنەپەرسـتانەی زوڵـم و زۆری شـایەتی و سـەر بــە ئیمپریالیزمــی بێگانــەی ڕیشــەکێش کــرد و گــەل و نیشــتمانی خۆشەویسـتی لـە دیلایەتـی و بەندیـواری و زۆر و سـتەما ڕزگار کـرد و کۆمارێکــی کۆرپــەی ئــازادی دامەزرانــد کــە لــە ســێبەریا ئەبــێ هەمـوو چینـە نیشـتمانییەکان بحەسێنەوە و کامەرانـی و سەربەسـتی و برایەتــی لەمەیانیــا گەشــە بــکات..

(چەپڵــە) (پــاش چەپڵــە لێدانێکــی زۆر و هاتــو هــاوار یەکێکــی تــر هــاواری کــرد).

ئـەی نیشـتمانپەروەرەکان، مـوژدە بـێ، وا شۆڕشـی پیرۆزمـان زۆداری و چەوسـانەوە و دەسـتدرێژی و پیلانگێـڕی و هـۆی شەڕهەڵگیرسـاندنی

لــە ڕۆژهەڵاتــی ناوەڕاســتا تەفروتونــا کــرد، لاشــەی خایــەن و میللــەت فرۆشــە بــێ شــەڕەفەکانی لــە شــەقامەکانی پایتەختــا وەک ســەگی تۆپیــنراو ڕاکێشــا و جلــەوی میللەتــی نایــە دەســت ڕۆڵــە جگەرســۆزەکانیەوە و پشــتی نۆکــەر و داتاشراوەکانــی شــکاند. ئیــتر جەژنتــان پیرۆزبــێ! مــوژدەی ئــازادی وسەربەســتی و بەختیــاری و کامەرانیتــان ئەدەینــێ، ئــەی چینــی هــەژار ئیمــڕۆ جەژنــی ئێوەیــە، جەژنــی گەلــە، جەژنــی هەمــوو ئەندامێکــی پــاک و بەشــەڕەفە، ئیــتر بــۆ پێشــەوە.. لەرێــگای گەیشــتن بــە ئامانجــە پیرۆزەکانتــان. هــەر بــژی برایەتــی نەپســاوەی کــورد و عــەرەب.

خەڵکەکە:

بژی، بژی، بژی..

دەســتی ئەکرێتــەوە بــە چەپڵەرێــزان و هــاوار کــردن، خەڵکەکــە وردە وردە بــە شــەقامەکەدا ئــەڕۆن و پاشــماوەیەکی زۆر لــە کۆرێتــی پیرەبــاب دوور ئەکەونــەوە و لــەو ســەری شــەقامەکەدا ون ئەبــن. پیرەبــاب و ســمەو هەمیــن بــە گوشــادی و سەرســوڕمانێکەوە حەپەســاون و ســەیری یەکــتری ئەکــەن و پــێ ئەکەنــن، ئەنجــا پیرەبــاب دەســتیان لــە مــل ئــەکا و بــە جــووت ناوچاوانیــان مــاچ ئــەکا و چەنــد فرمێســکێک بــە ڕوومەتــە چرچەکانیــا دێتــە خــوار و پــەردە دائەدرێتــەوە.

پەردە.

بەشی دووەم

پاش چەند مانگێک

(سـمە و هەمیـن و پیرەبـاب لـە ماڵـەوەن. سـمە لـە دیمـەن و ڕوویـا وا دیـارە کـە ئێسـتە هاتووەتـەوە ماڵـەوە).

سمە: (بە خەندەییەکەوە):

بابە مزگێنی بێ!

پیرەباب: (بەهەستێکی باوکانەوە):

چییە و دیسان سمە گیان!؟

سمە:

باوکــە ئیمــڕۆ بانگیـــان ڕاهێشـــت کــە کۆمـــاری کۆرپـــەی خۆشەویســـتمان داوای لـــە گـــەل کـــردووە دەســـتی یارمەتـــی بـــو خوشـک و هەژارەکانیـان درێـژ بکـەن و هەتـا وەکـو ئـەم نەگبەتـی و چەرمەسـەرییە لـە بنەڕەتـا چـار ئەکـەن ئـەوا جارەکـی هەفتـەی یاریـــدەدان و باربۆکردنـــی زوســـتانی هـــەژار و لێقەومـــاوان پێـــک ئەهێنـــن.

پیرەباب: (بەخەندەیەکەوە) :

ئێی، چۆن؟

سمە:

واتـا هەرکـەس بەپێـی توانـا و ئـارەزووی خۆیـەوە پـارە و شـتوومەک ئەبەخشـی و بەسـەر ئێمـە و هاوتاکانمانـی دابـەش ئەکـەن.

پیرەباب: (بەپێکەنینەوە):

کـــوڕە هـــەر بـــژی جەمهورییـــەت، بەخـــوا خەڵکەکـــەش دڵ و دەروونیـان گـۆڕاوە و بـە ڕەحـم و دڵ نـەرم بـوون. بەڕاسـتی ئـەو ڕۆژەی زۆر بـە گەرمییـەوە چاوەڕوانـی بـووم ئـەوا هاتـە دی و هـەر

بەخێـر بێـت، وا ئێمـەش لـە سـایەی جەمهورییەتـەوە لـە سـەرما و سـۆڵەی زوسـتانی ئەمسـاڵ ڕزگار ئەبیـن، ئیـتر وەرن بـا پێکمانـەوە هـەر هـاوار کەیـن و بڵێیـن: هـەر بژیـت جەمهوریـەت.

سمە و **هەمین:** (پڕ بەدڵ)

بژیت، بژیت، با بژیت!

پیرەباب و هەمین:

بژیت.. با بژیت.. بابژیت!

هەمین: (بە دەنگێکی ناسک و بەسۆزەوە):

بژیت ئاشتی لە جیهانا.

سمە و پیرەباب (دەستی یەک ئەگرن و هەر سێیان ئەگێڕنەوە).

بژی، با بژیت. با بژی.. بژیت..

(پەردە)

وانیە، بەڵام با وا بێ!

پێشکەش بەو بووک و زاوا دڵسۆزانە بێ کە لە ڕێگای دڵداریی و خۆشەویستیانا هەزارەها کۆسپ و تەگەرەیان بڕیوە و لە ژینی خێزانیانا زۆرەها "بەکرۆکە" ئەبەزێنن!

پەردەی یەکەم

شوێن: ژوورێک لە ماڵی نورەدین ئاغا

کات: ئێوارەیەکی سەردەمی پاییزە.

ئاغاژن کراسێکی ڕەشی گوڵ سپی و کەوایەکی خامەیەکی مۆر لەبەرا و سەرو کڵاوێکی زێڕ بە چۆچە و کرمۆکە و بلبلەوە لەسەرا، بازن و گۆ لە مەچەکا و جووتە حجیلەک لەپێدا، لە نزیک دەرگاوە نیشتۆتە بەر سەماوەریی هەشتی و خەریکی چایی و قاوە کردنە. گوڵاڵە، کچی گەورەی لەدەستە چۆپییەوە دانیشتووە، کیژێکی باڵابەرزی قەد باریک و پەرچەم ڕەشی چاو بەڵەکە. کەمێ زەردایی سپات لە ڕووی سپی و بێگەردیا هێندە نیگا شیرین

و دڵگــری کــردووە بــە وێنــەی ڕۆژی گــەش ئەدرەوشــێتەوە. کراسـێکی ئاودامێــن تەنکــی لەبەرایــە و ســوخمەیەکی گــوڵ گوڵــی بریقــەداری بەســەرا کــردوووە و گوڵەبەرۆکێکــی پێــوە دووراوە، لــە تەنیشــتیەوە گەلاوێــژی دەستەخوشــکی دانیشــتووە کــە لەتــەک ماڵــی پووریــا بــە مێوانــی هاتــوون. لــەو بــەرەوە پــوورە فاتمەخــان و شــانازی کچــی و خونچــەی هاوســێیان دانیشــتوون. هەموویــان جــل و بەرگــی کــوردی هەمەرەنگیــان لەبەرایــە. لــە دەســتە ڕاســتی ئاغاژنــەوە، لەســەر مێزێــکا ڕادیۆییــەک بــە بەرگێکــی ســپی نەخشــێنراوا داپــۆشراوە، پەنجــەرەکان کراونەتــەوە و پــەردەکان هەڵدڕاونەتــەوە.. کزەباییەکــی فێنــک دێتــە ژوورەوە.

ئاغاژن: (بەرووخۆشی و بەدەم قاوە تێکردنا)

وەی، فاتمــە خــان یاخــوا بەخێربێــن، بەســەری پێغەمبــەر هێنــدە یــادی ئێوەمــان ئەکــرد هــەر ئەمانــوت ئــەوە ئەبــێ بــۆ دیــار نەبــن؟" توخــوا ڕۆڵــە (ڕوو ئەکاتــە گوڵاڵــە) لــەم ڕۆژانــە چەنــد باســمان کــردوون؟

گوڵاڵە: (بە خەندەییەکەوە)

یاخــوا بەخێربێــن ســەرچاوان، وەی ئــەرێ بەخــوا چاومــان هــەر بەڕێوەتــان بــوو. دایکــم هــەردەم ناوتانــی لەســەر زارا بــوو..

فاتمە خان: (ئەگرژێتەوە):

خــوا تێکــی نــەدا، یاخــوا بــە خــدری زینــدە، ئێمــەش ئــەو چەنــد ڕۆژە هــەر پێــوە بوویــن ســەرێکتان لــێ بدەیــن، بــەڵام ڕێــک نــە ئەکــەوت و ڕێــک نــە ئەکــەوت.

گوڵاڵــە: (دوای ئەمــە کــە قاوەیــان لەبــەر دائەنــێ و چوکلاتیــان پێشــکەش ئــەکا، بەخەنــدەوە)

ڕەنگە ڕۆژێ هەر خەریکی تەون و نەخش و دوورمان بووبن!

شاناز: (لێوی خۆی وەرئەگێڕێ)

ئە..وو – ئەدیی.

فاتمەخان: (هەڵئەداتێ)

نـا بـە خـوای، کچـم، لـە کـوێ؟ (پـاش کڕبوونێـک) ئـەدی ئـەوە ڕەنگـە هـەر دانیشـن خۆیـان بـەو شـتانەوە خەریـک کـەن!

گەلاوێژ (بە بێزەوە)

ئەوجا کێ ئیمڕۆ خۆی بەو تەرحە شتانەوە ماندوو ئەکا؟

گوڵاڵە: (بە پێکەنینەوە)

ئینجا بۆ؟ گوایا چی تیا بەستەیە؟

فاتمەخان (فنجانەکە ئەخاتەوە سەر ژێرەکەی- بە گورجی)

ڕۆڵـە، بەخـوا هیـچ.. خۆزیـا ئێسـتە ڕێـمان هەبوایـە پێـمان بکرایـە.. بـەڵام ئەڵێـی چـی؟ ئـەرێ خەڵکـی ئـەم زەمانەیـە هەنـدە بایـی بوونـە و لـە خۆیـان گـۆڕاون نەبێتـەوە!

شاناز: (بە فێزەوە)

ئەنجـا ئـەوە بـۆ ئەمـە لـە خۆگۆڕانـە! ئـەو نەخـش و دورمانـەی تـۆ دە ڕۆژی پێـوە خەریـک ئەبـی بـە (مەکینـە) هەمـووی بـە دینارێـک پێـک دێ و زۆر لـە دەسـتکار باشـتر و پووختەتریشـە.

فاتمەخان (بەکزییەوە)

ئاخر نازانی، بەرخم، هەتا ئەو دینارە پەیدا ئەکرێ.

ئاغاژن: (ئەیەوێ باسەکە بگۆڕێ)

ئێستە پێتان نەوتین ئەو ماوەیە بۆ دیار نەبوون؟

فاتمەخان (نەختێ گەش ئەبێتەوە)

ئەمـەی ڕاسـتی بـێ، ئاغـاژن، خۆتـان ئەیزانـن، لـەم ڕۆژانـەدا، ماشـەڵلا، میوانیـی ئەمەنـدە لەبـاوە ئەگـەر هـەر ئێوارەیـەک بـۆ ماڵێـک و شـەویش بـۆ شـوێنێکی تـر بچیـت ئـەوە ئینجـا بـە

تــەواوی پــێ ڕاناگەیــت و بــەر هەمــووان هــەر ناکەویــت.. زۆران دۆســت و ناســیاوی وەک ئێــوە ئــاوا گلەیــی ئەکــەن.

ئاغاژن: (بەتەوسەوە)

ئا.. دە باشە، باش. وا دیارە زۆر ئەگەڕێن!

فاتمەخان (بێ باک):

کچــێ بــۆ ناگەڕێیــن؟ ئــەدی چییــە؟ تۆخــوا دونیــا هەنــدە ئەهێنــێ خۆتــی بــۆ لــە کونــی ژوورەوە بشــاریتەوە و بایەکیشــت لــێ نــەدا؟ ئــەرێ بــە (حەزرەتــی غــەوس) ئەگــەر لەبــەر منداڵــەکان و باوکــی شــاناز نەبوایــە، بــە قیســی شــەوانیش بەمــاڵ نەئەکەوتمــەوە.

شاناز (بەشەرمەوە)

وەیڕۆ، کچی دایە!

فاتمەخان: (بەتەوسەوە):

کچـــێ دەی دەی، کچـــم خـــۆ چ عەیبـــە و شـــوورەیی نییـــە، لـــەوە خۆشـتر هەیـە بـۆت دەسـت بـدا، هەمیشـە خـزم و کـەس و دۆسـت و دراوسـێی خـۆت بەسـەربکەیتەوە و هـەر ڕۆژە لـە ماڵێـکا، لەگـەڵ جــۆرە کەســێکا بەیەکــەوە ڕای بوێــرن.

گەلاوێژ: (بە دەنگێکی قەڵەوا)

کچــێ، بەخــوا پــوورم ڕاســتە، ئــەدی چییــە هــەر خــۆت حەپــس کەیــت؟ هەنــدە لــە ماڵــەوە خەڵــک هــەر ئێســتاش هەڵدێــن.

ئاغا ژن: (بەماناوە)

بەتایبەتی بۆ کچی عازەب، ئەگەر..

(گوڵاڵە فنجانەکان کۆ ئەکاتەوە لای دایکی دایان ئەنێ).

فاتمەخان (سەیرێکی شاناز و کچەکانی تر ئەکا):

ئەگــەر گــەورە کــچ خــۆی کــرد بــە مجێــوری ماڵــەوە، ئــەوا وەک

ئـەو گوڵـە گەشـە ناسـک و بۆنـدارەی لـە چـۆل و بیابانێـکا وایـە کـە سـیس ئەبـێ و هەڵئـەوەرێ بـێ ئـەوەی هیـچ کـەس ببینـی یـا بۆنـی بـکات.

خونچە (کە تا ئێستا بێدەنگ بوو لەپڕ):

ئەمـە ڕاسـتە فاتمەخـان، بـەڵام کـوڕ و جحێڵـی ئـەم زەمانـە ئەمەنـدە چـاو لـەدەر و بـێ شـەرمن کـە ..

گەلاوێژ (بە پێکەنینەوە)

ژنیش بە ناشکوری ناڵێم هەندە بە قسەو قسەرۆکن.

خونچە (تەواوی ئەکا):

کچێ عازەب خۆ ڕەنگ نییە هەر خۆی بەدەرخات!

شاناز: (دوای کڕبوونێک)

راسـتە بابـە ئـەو خەڵکـە وا نەگـۆڕاوە خـۆش بێتـەوە، هەرچـی هەیـە ئـەوا دەمـی داپچڕیـوە و یـەک بسـت زمانـی دەرهێنـاوە!

ئاغاژن: (چای تێ ئەکا):

چۆن؟ تێناگەم، ئەبێ شتێک قەومابێ!

گەلاوێژ (سەیرێکی خونچە ئەکا):

کچـێ ئـەدی خونچـەی بەسـتەزمان چـی کردبـوو ئـەو هەمـوو دەهۆڵەیـان بـۆ کوتـا؟

گوڵاڵـە (چاییـان بـۆ دائەنـێ و کیـک و بسـکوێت پێشـکەش ئـەکا و ئەگەڕێتـەوە شـوێنی خـۆی دائەنیشـێ):

ئـەرێ بەڕاسـت، ئـەوە چـی بـوو؟ ئێمـەش شـتێکی ئاوامـان بەرگـوێ کـەوت؟

گەلاوێژ:

وای لێهاتـووە کچـی عـازەب، بگـرە دایکـی گـەورە کچیـش بـۆ

ماڵێــکا نەچــن کــوڕی عازەبیــان هەبــێ.

ئاغاژن:

ئێی، ئەنجا ئەوە چۆن بوو؟

شاناز: (بسکویت ئەخوا):

ئــەی دنیایــان بــە درۆ پــڕ نەکــرد گوایــە خونچــە حــەزی لــە (حەســـەنەفەندی) کـــردووە؟

خونچە (بەگرژییەوە):

وەی ڕوویان ڕەش بێ، پف! چ حەدد و ڕایەکیان ئەکەوێ.

ئاغاژن:

ئەو حەسەنەفەندییە کێیە؟

فاتمەخان: (بە فیزەوە):

کچێ حەسەنەفەندی کوڕی یا ڕابی. کوو، نای ناسیت؟

ئاغاژن: (لەسەرەخۆ)

چ کارەیە؟

خونچە (بەتەوسەوە):

کچــێ خۆرکــی لێکــەوێ کەچــە ئەفەندیلۆکەیــە، چییــە؟ موعەلیمــی گوندانــە. ئەنجــا ئــەوە چییــە توخــوا هەتــا خەڵــک بێــزی بــێ هــەر باسیشــی بــکات!

گوڵاڵە (نەختێ گرژە):

ئەنجا موعەلیمی گوندان بۆ (کەچە ئەفەندیلۆکەیە؟)

فاتمەخان (بەتەوسەوە):

نــە بەخــوا کچــم بــۆ؟ چونکــە مانگــێ مســتە پارەیــەک وەرئەگــرێ؟ کەچــە بــێ و کەچــە نەبــێ، بەخــوا چ عەیبــی نییــە و بەختــم چــاک، چاکــە.

ئاغاژن:

باشە، ئەجا ئەو بەند و بالۆرەیە لە چییەوە هات؟

شاناز (پارچە کێکێی لەدەستایە، ئەیخوا):

رەشـــیدەفەندی ژنـــی ئەگواســـتەوە، ســـێ ڕۆژ و ســـێ شـــەوان ئاهەنـــگ و شـــایی و ڕەشـــبەڵەک بـــوو. جارێکیـــان لـــە چۆپیەکـــەدا حەســـەنەفەندی ئەچێتـــە دەســـتی خونچـــەوە.

خونچە (هەڵئەداتێ):

ئاخـــر ڕەشـــیدەفەندی خزمـــی خۆمانـــە، ئەبێتـــە ئامـــۆزای خانـــەی کچـــی پـــووری خاڵۆژنـــم.

فاتمەخان (بەگورجی)

خزمێکی ئێجگار نزیک

(پارچە کێکێک ئەخوا).

ئاغاژن:

ئەرێ خانە ئێستە چۆنە و لە چیدایە، خونچەخان؟

خونچە:

زۆر باشـــە. ماشـــەللا بەروماڵێکـــی هەیـــە چـــاوی کوێـــری پـــێ ڕوون ئەبێتـــەوە. دوو هـــۆدەی ســـپی، یەکێکـــی پـــڕ لـــە تەخـــت و قەنەفـــە، ئـــەوی تریـــان پـــڕ لـــە ڕایـــاخ و مافـــووری کاشـــانە، هەیـــوان و کەڵەگـــی و حەوشـــەیەکی گـــەورە، ئـــەو هەمـــوو شتوومەکەشـــیان هەیـــە هیـــچ شـــتێکی تـــازە دەرناچـــێ کـــە نەیکـــڕن.

گوڵاڵە:

ئەنجـــا ئـــەوە چـــۆن دەری ئەهێنـــێ، خـــۆ مووچـــەی مێردەکـــەی هەنـــدە نییـــە؟

فاتمەخان (هەڵئەداتێ):

ڕۆڵـە، بـۆ دەری ناهێنـێ؟ خـۆ پـارە نـادات. هەمـوو شـتێ ئەمـڕۆ نەبووەتـە (قیسـت)؟

ئاغاژن:

ئەی ئەم (قیست)ە پارەی پێ ناوێ؟

گوڵاڵە:

چۆن پارەی پێویست نییە؟ وەختا بڵێم دوو قات ئەوەستێ.

فاتمەخان:

راسـتە، بـەڵام ئێسـتەش هـەر قازانجـە. کـوا مانـگ بـە مانـگ شـتێکی کـەم بدەیـت کـە هـەر پێوەیشـی دیـار نابـێ و کـوا هەمـوو پارەکـە لەسـەریەک بژمێریـت؟

شاناز (بەناز):

هەرچۆنـێ بێـت ئەگـەر قـەرد و ئەگـەر نەخـت، خانـە خـوا دەرگای لێکردۆتـەوە و لـە خۆشـیدایە.

ئاغاژن:

ئـۆه لێـی تێـک نەچـێ، بـە کاک ئەحمـەدی شـێخ زۆر حـەزم کـرد چونکـە خانـە ئێجـگار ئافرەتێکـی بـاش و بێدەنـگ و خـزم دۆسـتە.

فاتمەخان (بەتەوسەوە):

کچـێ کـوا لـە خۆشـیدایە کچـم؟ ئەمـە کـەی خۆشـی وا ئەبـێ؟ بـەو قورئانـەی بـە خـەڵات بـۆ پێغەمبـەر هاتۆتـە خـوار، هەنـدە وشـک و قرچۆکـە هـەر ناجووڵێتـەوە نـەکا برسـی بێـت. بـۆ ڕۆژێ سـەر بـە ماڵێـکا ئـەکا، یـا سـەد کـەس ڕووی تـێ ئـەکا پوولێکـی لـێ هەڵئـەوەرێ! پـف! تخـوا بەمانـەش ئەڵێـن (ژن)! بـۆ چـما منداڵەکانـی خـۆی تێـر ئـەکا، یـا مێردەکـەی خـۆی پـێ خزمـەت ئەکرێـت؟

گوڵاڵە (سەری سوڕماوە):

ئەنجا کەس ماڵی خۆی بەشیوەتەوە؟ دوایی، بخوا، نەخوا کە خراپە و زیانی بۆ کەس نەبێ، کێ چی پێدایە؟

فاتمەخان: (ئەگرژێتەوە):

وەی توخوا گوڵاڵەخان، ئەمە چۆن وا ئەڵێیت! پەکوو ئەی ماڵی دونیا ئەگەر بۆ دونیا نەبێ بۆچی باشە؟

گەلاوێژ (لێوی خۆی با ئەدا):

هەروەک ئەڵێن (ماڵی نەخۆری بۆ چەکمە بۆری).

خونچە (بە فیزەوە):

توخوا ئەگەر باسی ئەو تەرزانە بکەن! خۆ خزمی خۆمیشە، بەڵام ئەو نەدیتکە و ناکەس بەچانە کەی ماڵی خۆیان بە قوڕگا ئەچێ، وەکێ خێرێکیان لێ ئەبینێ؟ ئۆهـ، بە قوربانی خوابم، ئەو تەحرانەش ئەکاتە خاوەن ماڵ و مێرد!

گەلاوێژ (بە گەرمی):

ئەشەدەم باللە!

خونچە (درێژەی پێ ئەدا):

ئەجا ئەو چاوپانانە خۆیان هەیە هەتا چاکەیان پێ بکرێ. بڕۆ سەیری ئەو بەرماڵەیان بکە بزانە قەت هیچی لەسەر هیچایە؟ بەم زادەی ئمەکمان کردووە، هەندە تەمبەل و تسخنە ئەوەی بۆی دێتەوە ماڵەوەش پێی بە عەمایەت نایە. حەرام بێ (لێوی خۆی وەرئەگێڕێ). ئەو پاشۆل بە میزانە نازانم چۆن لەماڵ و مێردان ئەحەوێنەوە؟ ئۆهـ، لەبەر ئەو پیاوانەش کە بەم (ژنۆکانە) ڕازی ئەبن!؟

فاتمەخان (بەساردیی)

ڕۆڵــە، ئەمانــە بەختوباڵیــان قایمــە. لەدەســت عەبدانــدا نیــە، خــوا بەختــی ئەســتوور کــردوون.

گوڵاڵە (لە مەراقانا ئەگرژێتەوە):

ئێســتا تــۆ بــی خــوا، ئــەو بەســتەزمانە لەماڵــی خۆیــا، ئەگــەر خراپــەی کەســی نەبــێ، ئێــوە بــۆ پەســت ئەبــن و دڵــی خۆتانــی پێــوە تەنــگ ئەکــەن؟

فاتمەخان (بەفێزەوە):

پــەح! ئەوجــا ڕۆڵــە، بــۆ خەمــی لــێ ئەخۆیــن! ئێمــە چاکــە و مرووەتــی ئەوەمــان ئەوێــت، ئەڵێیــن بەڵکــە نەختــێ کاری تــێ ئــەکا و بۆخــۆی ئەبــێ بــە "ژن" ئەگینــا، هــەلا هەلابێــت، چــما بێزمــان ئەهێنــێ هــەر ناویشــی بێنیــن؟

ئاغاژن: (پێئەکەنێ):

ئێسـتە ئەمـەی پـێ نـاوێ! بـا بێینـەوە سـەر باسـەکەی خۆمـان، ئێـی، خونچەخـان، ئینجـا ئـەو ڕۆژەی چوونـە سـەر شـایی ڕەشـیدەفەندی؟

خونچە (هەناسەیەک هەڵئەکێشێ):

ئەنجـا ئـەو ڕۆژە (ڕوو ئەکاتـە گوڵاڵـە) ئـەوە نەبـوو هاتـم زێڕەکانـی تـۆم خواسـتەوە؟

گوڵاڵە (بەهەوەسەوە):

ئـەو ڕۆژە کـە (گەردەنـە و گۆبـەرۆک و عاشـق بەنـد و پشـتێنەکەمت) خواستەوە؟

خونچە (نەختێ بەشەرمەوە):

ئـاه، ئـەو ڕۆژە لەگـەڵ خاڵۆژنـم و کچەکانـی گەرەکمانـا چوویـن بـۆ سـەر شـایی ڕەشـیدەفەندی. شـاییەکە لـە ژن و لـە پیـاو مۆنجـەی ئەهــات! ئاخــر ڕەشــبەڵەک بــوو. ئێمــەش تەپێکــمان پێــدادا. بــە

ڕێکەوت من کەوتمە دەستی حەسەنەفەندی (بە حەزرەتی ڕەسول اللە) هەتا نەش هاتینە دەرەوە هەر نەمزانی لە دەست کێش دام؟

(گوڵاڵە ئیستکانەکان ئەهێنێتەوە لای دایکی، دائەنیشتەوە).

ئاغاژن: (بەگەرمی)

ئێی! ئەنجا ئەمە چی تیا بەستەیە؟

شاناز: (بەخێرایی)

دوای ئەو ڕۆژە سێ چوار جاریش چووەتە ماڵی حەسەنەفەندی.

خونچە (بەتوڕەیی):

دوو جار، دوو.

شاناز (بە توندی):

سێ جار.

خونچە (پەستە):

ئەرێ ئەوە بۆ هەندە نەباوەڕن؟ ئاخر هەر ئاوا شتی بچووک گەورە ئەکەن. (بە دەنگێکی بەرز) دەنا بە (غەوسی خاکی بەغدا) لەو ڕۆژەوە دووجار زیاتر چاوم بەو ماڵە نەکەوتووەتەوە! دەی

(ئاغاژن چایی تێئەکا و گوڵاڵە دیسانەوە بۆیانی دائەنێ و ئەگەڕێتەوە شوێنەکەی).

ئاغاژن:

ئێ هەر ئەمەندە؟

گەلاوێژ (بەماناوە):

ئەرێ بەخوای، ئاغاژن، هەر ئەمەندە چەند جارێکیش بە زمانی سووتاوی لای چەند کەسێکا باسی حەسەنەفەندی کردووە

و گوتوویەتـی کوڕێکـی بـاش و گفتولوفـت خۆشـەو لاوێکـی قـۆز و بـە دڵـە!

خونچە (ئاخێک هەڵئەکێشێ):

ئەنجـا توخـوا ئەمـە چـی تیایـە؟ (پـاش کڕبوونێـک): ئـەرێ وەڵـلا ئێسـتاش ئەڵێـم بـە بـرام بـێ کوڕێکـی هەنـدە بـاش و قسـە خـۆش و بەدڵـە، هەنـدە پیـاوە نەبێتـەوە. ئـەو ڕۆژەی هەتـا ڕۆیشـتووین ئـەو هـەر بەخێرهاتنـی کردوویـن و گوتوویـە" "بەخێربێـن، سـەری هەردووچـاوم، گەورەتـان کردیـن" لـە دواییـدا ناردوویەتـی ئـەو هەمـوو مێوەجاتـەی بـۆ کڕیویـن و چەنـد جـار بەدایکـی وتـووە کـە بـۆ ئێـوارەش (ئیزنمـان) نـەدات.

فاتمەخان (پیالە ئەخاتەوە سەر ژێرەکەی):

بابە، خوا لێم هەڵناگرێ، کوڕێکی باش و زۆر بەدڵە.

گەلاوێژ:

وەی ئـەرێ ئەهـا بـە هەقـی خـوای ئەوەنـدە کوڕێکـی چاوتێـرە نەبێتـــەوە. ئـــەو ڕۆژە لـــە بەغـــداوە هاتبـــۆوە، ئـــەو هەمـــوو شـــتوومەکەی بەدیـاری بـــۆ دایـــک و خوشـــکەکانی و بـــە قیســـی بووکەشووشـــە و پەپەجانشـــی بـــۆ خوارزاکانـــی هێنابـــوو.

شاناز (بەتەوسەوە):

دینـم هەقـە وایـە، خەڵـک بـۆ خـوا بڵـێ، حەسـەنەفەندی وەک ئـەو ئەفەندیکۆکـە دان لـە سـنگ هاتووانـە نییـە کـە کـەس خێـری پوولەکیـان لێـوە نابینـێ.

گوڵاڵە (دڵخۆش نییە):

کام ئەفەندی دان لە سنگ هاتوو؟

شاناز (بە حیلکەحیلکەوە):

کچێ، با کەس نا باسی مامۆستا قادری خۆمان بکەین.

گوڵاڵە (ڕائەچەنێ. بە نەرمی)

مامۆستا قادر کێیە؟

شاناز:

پوورزای گەلاوێژ.

گوڵاڵە (بە دەنگێکی بە سۆز):

ئێ! ئەنجا مامۆستا قادر دان لە سنگ هاتووە؟

شاناز:

هــوو! ئــەرێ بــەو پێغەمبــەرەی هەنــد وشــک و قرچۆکــە هەتــا هەنــدی دی. ئەمــە گەلاوێــژی پــوورزای، ســەدجار چووبێتــە شــار و مەملەکەتــان، چــما جارێکیــان کراســێک، پشــتە کەوایــەک، ســەعاتێک و یــا جووتــە ســۆڵێکی بــۆ هێنــاوە؟ قــەت ســەرەمانگێک (پێنــج دینارێکــی) لەدەســت نــاوە؟ لای خــۆی مودیــری ســانەوییە و مســتەپارەیەکی وەرئەگــرێ.

ئاغاژن (بەتەوسەوە):

چــۆن، گەلاوێژخــان، پــوورزات هیچــت بــۆ نــاکا؟ کــوو، توخــوا پارەشــت ناداتــێ؟

گەلاوێژ (بەبێزەوە):

پــاح! نــا بەوخوایــەی ئاغــاژن، کچــێ لــە کــوێ ئــەو تەرزانــە چیــان لــێ هەڵئــەوەرێ؟

خونچە (بەتەوسەوە):

هەرناوە ناو نەبێ یەکدوو دیناری ئەداتێ.

گەلاوێژ (بێ باک):

ئەنجا ئـەوە چییـە؟ بـە سـێ مانـگ جارێـک ئەگـەر بـە هـەزار نـاری عەلـی و بـە زۆر دوو سـێ دینـاری لـێ بسـێنم. ئەمـە لەجیاتـی ئـەوەی هەمـوو سـەرەمانگێک هیـچ نەبـا هـەر نیـوەی معاشـەکەی لـە مسـتی مـن بکردابایـە.

گوڵاڵە (بە ماناوە):

ئـەی باوکـت گەلاوێژخـان؟ (ئیسـتکانەکان کۆئەکاتـەوە و لەگـەڵ سـەماوەرەکە بەلایـان ئەنێتـە سـووچێکەوە).

گەلاوێژ (بە پێکەنینەوە):

ئەنجـا بـاوک باوکـە و پـوورزا پوورزایـە، سـت گوڵاڵـە، ئـێ هەردووکیانیـش دیـارە و جیایـە.

ئاغاژن: (لەبەرخۆیەوە):

ئەی باشە، ئەو پارەیەی چی لێ ئەکا؟

فاتمەخان (بە توندی):

چـی لـێ ئـەکا؟ ئـەوەی ئەیکاتـە دەمـی بـاوک و بـاوەژن و زڕ خوشـک و براکانیـەوە و ئـەوەی ئەمێنێتـەوەش کـەس نازانـێ لـە کـوێ تەقەتـی ئـەکات؟ ئێسـتا ڕەنگـە هەنـدی جووەکـی هەبـێ!

گوڵاڵە (بە گوشادی):

کەواتە یارمەتی باوک و ماڵەوەیان ئەدات!

فاتمەخان (بەگرژی):

حـەو وا! ئـەرێ بـە (خـدری زینـدە) بـۆ ئـەوان وەک هیـچ کـەس نەڕمـاوە! پیـرۆزە و مناڵەکانـی لافـی ئاغایـان لـێ ئـەدەن! کچـێ خـۆ پوولێکیـان پێـوە نەهێشـتووە و لەبـەر ئـەوان قادرەفەنـدی هەتـا ئـاوا بـێ قـەت نابـێ بـە هیـچ!

گوڵاڵە (ڕووخۆشە):

چـی تیـا بەسـتەیە، ئـەی خەڵـک بـۆ دایـک و باوکـی خـۆی نەبـێ بـۆ کـێ بـێ؟

فاتمەخان:

راسـتە، گوڵاڵەخـان، بـەڵام ئەگـەر ئەتزانـی لەدەسـت ئـەو بـاوک و زڕدایکـەدا ئـەو کـوڕە لـە چ (ڕەزاڵـەت) و دەردەسـەری و هەژاریـی و ناخۆشـیەکا پێگەییـوە!

گوڵاڵە (بە شانازی):

ئەنجـا هـەژاری و نەبوونـی عەیـب نییـە، ئەگـەر بەوهۆیـەوە زۆر ئـازار و ناسـووری تـووش هاتبـێ، یـا بـاوک و باوەژنـی، بەهـۆی دەس کورتـی و نەخوێنـدەواری و نەزانینـی خۆیانـەوە لەگەڵیـا بـاش نەبووبـن، ئـەوە جێگـەی شـانازییە، بگـرە پێویسـتە لەسـەری کـە ئـەو بۆیـان چـاک بـێ و هەتـا هەتایـە نابـێ دڵیـان بڕەنجێنـێ. هیـچ منەتیشـی تیـا نییـە کـە خوشـک و بـرای خـۆی بەخێـو ئـەکات.. خـۆ بێگانـە نیـن.

فاتمەخان (بەرۆشەوە):

کچـێ ئاخێـر، ڕووتیـان کردۆتـەوە، نـە ئەهێڵـن ببێتـە خـاوەن پووڵێکـی خـۆی، نـە ئەیەڵـن ژنـی پـێ بێنێـت. (پەسـتە): دەی دەی، توخـوا دەبـا ئـاوای لـێ بکـەن، (دوای کڕبوونێـک) باشـە، هەمـوو سـووچ و خەتـا لەخۆیەتـی، کـەس خـۆ بـە تۆبـزی لێـی ناسـەنێ! حەیفـە؟ تـا ئەمـرێ هـەر ئـاوا ڕووت و ڕەبـەن نەبـێ!

ئاغاژن:

ئەی وتیان (نازاداری) خاڵۆزای هێناوە؟

خونچە:

نـە بەخـوا، کچـێ بیسـت کـچ زیاتـر خـۆی بـۆ دانـاوە، هەتـا ئێسـتا نـاوی چەنـد کەسانێکیشـیان لـێ هێنـاوە.

گوڵاڵە (بۆ فاتمەخان):

ئەی بۆ وتت ئەوەندەی جووەکی هەیە؟

ئاغاژن (لەسەرەخۆ بۆ گوڵاڵە):

ڕۆڵە، گوڵاڵە!

فاتمەخان (تێک ئەچێ):

ئـەدی بڵێـم چـی نازانـم؟ ئـەرێ کابـرا بـۆ وا نـاکا؟ هەرچـی ڕاسـت بـۆوە لەسـایەی سـێبەرا کۆڵـە مەعاشـێک وەرئەگـرێ، ئاخـر مانـگ چییـە هـەر بۆخـۆی دێ و ئـەڕوات!

ئاغاژن (گرژە):

وەی توخــوا ئەگــەر وابڵێیــت، فاتمەخــان، تــۆ ئەزانــی هەتــا پــێ ئەگــەن و معاشــوکەکی ئەپچڕێنــن چــۆن ئــاوی چاویــان دێ و چ ئــەرک و ڕەنجێــک ئەکێشــن! خوێنــی خۆیانــە.

فاتمەخان: (بەشەرمەوە):

خــوا کوێـرم کات، مەبەسـم لــە سـت گوڵاڵــە نییــە، ئەزانـم ئــەم چەنـدی پێـوە مانـدوو بـووە، ئـێ کـوڕان خـۆ هەنـدە گـران نیـە، ئاغـاژن، هــەر بەچـاو نوقانێـک ئەگەنـێ، ئێسـتا ئـێ ئەوتـۆ معاشـی وەرئەگـرن، (دەنگـی بـەرز ئەکاتـەوە): ئـەرێ، ئەوانـە و ئـی وەک حەسـەنەفەندی حکومـەت نازانـم چـۆن ئـەو پارەوپوولـە جوانەیـان ئەداتــێ؟

ئاغاژن (پێئەکەنێ):

هــا. هــا. هــا. ئەهــا! دەبــا بێینــەوە ســەر باســەکەی خونچــە و حەســـەنەفەنی ئـــێ؟

فاتمەخان (دوای خەندەیەک نەختێ بیر ئەکاتەوە):

ئێــی گیانــت. هــاه! ئەنجــا حەســەنەفەندیش ئــەو (قســەیەی) بیســتووەتەوە.

گوڵاڵە (بەشەرمەوە):

ئەویش ئەنجا خوازبینی خونچەی کردووە؟

شاناز (لە پڕێکا)

نــە، نــە. حەســەنەفەندی وتوویــە بــۆ ئەمــەی قســەو گۆتەگۆتەکــەی عالــەم ببــڕێ و نیشــانی خەڵکــی بــدا کــە درۆیــە، خونچــە ناخــوازێ. (بەپێکەنینــەوە): ئەهــم.. گوایــا ئەگــەر ئــەو دەهۆڵەیــان بــۆ نەکوترابایــە.. لەوانــە بــوو.

خونچە (بەداخەوە):

ئامــان، شــاناز! دەی دەی، دەبــا نەخەڵەتابــێ، ئەنجــا حەســەنەفەندی ســەگی کام بەردەرگایــە؟

شاناز (بەتوندی)

بۆ حەسەنەفەندی چی عەیبەکی هەیە، خونچەخان؟

خونچە (پەستە):

دە بڕۆ، بڕۆ، تۆخوا چۆن ئەم قسەیە ئەکەیت؟

شاناز (بەتەوسەوە):

بۆ؟ ناکا شەرمت پێی بێ؟

خونچە (هەر پەستە):

شــەرمم پێــی بــێ و پێــی نەبــێ، توخــوا حەســەنەفەندی ئــی وەیــە خەڵــک بێــزی بــێ هــەر باسیشــی بــکات؟

گەلاوێژ (هەڵئەداتێ)

وەیرۆ، خونچە! ئەمە لە کەیەوە؟

فاتمەخان (بەتەوسەوە):

ڕۆڵە، بەخوا ئی دڵی نییە، گاڵەتان لەگەڵ ئەکات!

خونچە (زەردهەڵئەگەڕێ):

توو خوا، فاتمەخان ئەتۆش!

شاناز (بەبێزەوە):

بابــە ئەنجــا بــۆ گاڵتــە نــاکات؟ خونچــە لای وایــە هــەر ئــەو (خونچەکــەی) جارانیــش نەمــاوە!

گەلاوێژ:

بەخــوا ڕاســت ئەکەیــت، منیــش وام بــۆ دەرئەکــەوێ! ئــای لــەو مەکرۆیــەی!

ئاغاژن (دڵتەنگە):

ئێستا ئەمەی پێناوێت، ئێوە بۆ هەندە قووڵی ئەکەن؟

گەلاوێژ (بەتوندی):

نــا، نــا.. ئاخــر چــۆن پەســت نابیــن، تــو خــوا! ئەڵێــی هــەر ئــەو خونچەیــەش نییــە کــە ڕۆژ و شــەو هەڵئەســتێ و دائەنیشــێ هــەر بــە حەســەنەفەندییەوە هەڵئەخوێنــێ و کردوویەتیــە وێــردی ســەر زوبانــی!

(گوڵاڵە ترێ و هەرمێ و شووتییان بۆ دائەنێ و دائەنیشێتەوە).

گوڵاڵە (بەشەرمەوە):

دەی، دەی توخــوا دە ئــەم لاپەڕەیــە وەرگێــڕن (ئەچــێ ڕادیۆکــە ئەکاتــەوە). دەبــا بزانیــن ڕادیۆکــە چــی ئەڵــێ (دەنگــی شــەماڵ بــەرز ئەبێتــەوە لــە گۆرانــی "هــەرێ لەیلــی" هەموویــان بێدەنــگ ئەبــن، ئەنجــا وردە وردە لەگــەڵ گۆرانییەکــە بــە چەپڵــە لێدانێکــی

ڕێــک و بــە دەنگێکــی تێکــەڵاو ئەکەونــە گۆرانــی وتــن.

خونچە (بەخەمباری لە دوای کۆتایی گۆرانییەکە):

ئاخــر گشــتی ســووچی خۆمــە، ڕاســتە ئەڵێــن (هــەر ئەقڵــە لــە خەســارەتێکەوەیە!) منیــش ئەگــەر شــەرمم بەخــۆم بــێ و عــار بێنــم جارێکــی تــر لەگــەڵ ئێــوە نەگەڕێــم، ئــاوا تووشــی ئــەم گێچــەڵ و دەردەســەرییە نایــەم.

فاتمەخان (ڕووی گرژ ئەبێ):

ئێمــەش ئەگــەر چــاوەش و دەمەزەنێکــی وەک تــۆ بەگــەڵ خۆمانــا نەدەیــن، ئاوامــان بەســەر نایــەت!

ئاغاژن (دڵی خونچە ئەداتەوە):

دەی، دەی کچــم، لــە دڵــی خۆتــی مەگــرە. (بــۆ فاتمەخــان): پێــی نــاوێ فاتمەخــان، توخــوا ئەگــەر..

خونچە: (بەدەم هەنسکەوە پەستە):

نــا، ئەتــۆ نازانــی، ئاغــاژن.. دیــارە ئــەوان لــە حەیاچوونــی مــن ئەگەڕێــن، ئەمــە خــۆ یەکەمجــار نییــە، ســەرمان بــە هــەر ماڵێــکا کردبــێ، یــا بــۆ هــەر شــوێنێکا چووبیــن، ئــەوا ئــەم باســەیان کردووەتــەوە و ئــەم زۆڕنایەیــان ژەنیــوە..

فاتمەخان (ڕووی گرژتر ئەبێ):

وەی ڕووت ڕەش بــێ، خونچــە، هــەی، تووخــوا لەمــەش تۆبــە؟ کچــم زوڕنــا لێــدان هــەر پیشــەی تۆیــە.. چاوەشــی هــەر لــە ڕەچەڵەکــی ئێــوە ئەوەشــێتەوە. دەک شــەرمەزار بیــت.

گوڵاڵە (زۆر دڵتەنگە):

کچــێ تــوو خــوا ئەگــەر ئــەم باســە، نەگــۆڕن! فاتمەخــان، شــاناز خونچــە، گەلاوێــژ، دە فەرمــوون، فەرمــوون نەختــێ مێــوە بخــۆن.

فاتمەخان (دەست بە خواردن ئەکا):

ڕۆڵە بە قوربانت بم ئەوجا خۆ کەس چی نەگوتووە.

شاناز (لەپڕ):

هەر بۆخۆی دڵی پڕ و لە کوڵە، جا بە هەمووشێ هەڵئەچێ.

گەلاوێژ (میوە ئەخوا):

ئینجا بۆ هەڵئەچێ؟ ئێمە چی بکەین حەسەنەفەندی نایخوازێت؟

خونچە (بە ڕقەوە):

ئۆ حەرام بێ! کەواتە ئەوە دیارە (تۆ) ئەخوازێت..

گەلاوێژ (لێوەکانی وەرئەگێڕێ):

کچ چ حەدد و وجوودەکت ئەکەوێ! حەسەنەفەنی هەر بۆ (تۆ) باشە، بۆ تۆ.. نەخەڵەتابی جارێکی تر ئەمەت لە زارا دەرچێ.. هۆو!

فاتمەخان (بەساردیی):

حەسەنەفەندی جارێ هەندەی نەخواردووە..

خونچە (بەداخەوە):

ئەگەر حەسەنەفەندی هەندەی نەخواردبێ، دەنا لەسایەی خواوە کەسی تریش داوای نەکردووە.

فاتمەخان (پەستە):

ئۆوە.. دەی، دەی (ڕوو ئەکاتە ئاغاژن و گوڵاڵە): بەو ڕسق و زەوادەی ئێمەکمان کردووە ئاغاژن، هەراسانیان کردووین هەندی بنێرنە خوازبێنی شاناز و لە دەمیان بدەینەوە..

(شاناز سوور هەڵئەگەڕێ).

خونچە (بەتەوسەوە- لەناکاو):

ئەوە کێ؟

فاتمەخان (تۆزێک ڕووخۆشی ئەبێ):

سەد کەس (هەرمێ بە چەقۆ لەت ئەکا و ئەیخوا). کێت بۆ بژمێرم؟ خۆت باش ئاگاداریت چۆن "دارافەندی" لێمان بۆتە قیڕ و بنێشت و بە هیچ بابەتێک وازمان لێ ناهێنێ! چەندانی لە دارافەندی بەرێ و جێ تریش زۆرجار بەبەر گوێی باوکی شانازیان هەڵاویشتووە.

شاناز: (بە هەردوو دەست خۆی ئەڕنێتەوە):

کچێ دایە بەسە دە ببڕێتەوە.

ئاغاژن (بەهەوەسێکەوە):

کام دارافەندی؟

گوڵاڵە (بەتەوسەوە شەرم لە ڕوویا دیارە):

رەنگە ئەمیشیان موعەلیمی گوندان بێ!

فاتمەخان (بەگەرمی):

نا بە خوای کچم گوندی چی! هەر لەناوەڕاستی شارایە. مانگێ مستێک پارە وەرئەگرێ و هەندە هەندەشی چنگ ئەکەوێت.

ئاغا ژن (بەزەردەخەنەییەکەوە):

ئەبێ دختۆر بێ!

فاتمەخان (قاچ ئەخاتە سەر قاچ):

کچێ چی پی ئەڵێن! لە تیلخانەیە، ئەو هەموو تەلەفوون و پوول و و پۆستەیەی لەبەردەستایە.

خونچە (لەپڕێکا):

ئەنجا خۆ نەیویست.

فاتمەخان (ئەحەپەسێ):

ئـەو نەیویسـت یـا ئێمـە نەمـان دایـە؟ ڕۆڵـە بـە خـوای دەسـتی تۆشـیان مـاچ ئەکـرد.

خونچە (بەهەوەسەوە):

ئـەدی ئـەوە بـۆ دەسـتیان مـاچ نەکـردن؟ ئـەی بـۆ دارافەنـدی لای چەنـدان کـەس وتوویـە کـە تـازە بـە کراسـی بەریشـیا نایەوێـت؟

گەلاوێژ (بەتەوسەوە):

وەی خەمـێ! ئەنجـا ئەگـەر نەیویسـت چ بـوو؟ کچـێ دەی دەی، دەبـا هـەر بۆخۆیـان بڵێـن! ئەهـا، قوڕیـش نەخـۆن نایـان دەینـێ.. قـوڕ.

شاناز (زۆر پەستە و بەخۆی داشکاوەتەوە):

ئـۆهـ خۆرکیـان لـێ کـەوێ.. (بەهێـز) کچـێ دایـە گەلـە، ئێسـتە ئـەوە بـۆ ئابـڕووم ئەبـەن؟ ئـەرێ گەردەنتـان ئـازاد نەبـێ ئەگـەر نەیڕبنـەوە، دە ببڕێتـەوە، حـاە!

فاتمەخان (لەسەرەخۆ):

بەسـەری تـۆ دایکـی سـت گوڵاڵـە، خـوا مەرگـی شـانازم نیشـاندا ئەگـەر سـەری تـۆ بـەدرۆ بخـۆم، خونچـە مەکرۆیـەی شـەش دەرە خۆیـش خـۆ ئەیزانـی چەنـد جـار دارا فەنـدی قوڕبەسـەر ناردوویەتییـە داخـوازی و چەنـد کەسـی پێـوە ناویـن، ئێسـتەش هـەر بەرۆکـمان بـەر نـادات.

شاناز: (بەدڵتەنگی سەیری کاتژمێرەکەی مەچەکی ئەکات):

ئـەوا ڕۆژئاوایـە، (بەرِقـەوە) هەڵسـن دایـە، بـا بڕۆیـن، چیـتر توانـای بیسـتنی ئـەم حەیاچوونـەم نەمـا.. ئامـان ئامانـی خوایـە (هەڵئەسـتێ).

گوڵاڵە (بەنەرمیی)

دە جارێ زووە، زوو شانازخان، توخوا دانیشەوە.

ئاغاژن (بۆ فاتمەخان):

ئێی؟

فاتمەخان (بەساردی):

ئێـی گیانـت. خـۆت ئەیزانـی ئاغـاژن، دایکـی ہمـرێ جـارێ شـانازم زۆر منالّـە بـە خـوای هـەر لـە ئێسـتاوە ئـی ئـەوە نییـە بچیتـە بـەر مـالّ و مێردانـەوە.

خونچە (هەڵئەداتێ):

بەلّـێ، تـام شـیری خـاوی لـە دەمـا دێ! ئەوجـا لەبـەر ئەمەبـوو، یانەخـۆ دارافەنـدی پەشـیمان بـۆوە! چونکـە لەسـەر مارەیـی و خشـل و زێـڕا پێـک نەهاتـن!

گەلاوێژ (پەستە، هەڵئەستێ):

وەی ڕۆ، چ دەم و زارێکـی پێوەیـە؟ ئەنجـا دەبـا ڕێـک نەکەوتووبـێ! خـۆ وەک حەسـەنەفەندی نەبـوو! چـاک نییـە ئـەو خوازبێنـی کـرد و ئێمـە خۆمـان لەقەمـان لێـدا! (هەڵئەسـتێ): ئـەوە حەسـەنەفەندی هـــەر خـــۆی تـــێ نەگەیاندوویـــت ئـــاوا ئەکـــەی، ئـــەی ئەگـــەر خوانەخواسـتە بێناردایـە داخوازیـت ئەبـوو چیـت بکردایـە و چـۆن دونیـات بخواردایـە! بـەلّام دلّنیابـە، ئەبـێ هـەر بـەو ئـاوات و بـەم داخـەوە ئـەم سـەرەت سـپی کەیـت.

خونچە (هەڵساوە بە گورجی و بەدەنگێکی بەرز):

ئینجـا چ بـوو؟ بـوو: بـوو، نەبـوو کـەڕە پـوو! ئەونـا هەزارانـی وەک ئـەو. چـاک نییـە ئەمـن هـەر لـە منالّیـەوە دلّـی خـۆم نەداوەتـەوە. بـە (فەخـری عالـەم) تـا ماویـت ئەتـۆش ئەبـێ هـەر بلّێیـت ئـەم (نانـە بـەو دۆشـاوە). مامۆسـتا قـادر لەخەونـی شەوانیشـا تـۆی

بەخەیاڵـدا نایـەت. (گوڵاڵـە نەختـێ ڕائەچەنـێ).

فاتمەخان (هەڵساوە):

حـەی، حـەی، حـەی، بابـە لەبـەر ئـەم دەم و پلـەی! خـۆ کـەس دەروەسـتی نایـەت، دەبـڕۆن بـڕۆن کچـم (ڕوو ئەکاتـە شـاناز و گەلاوێـژ) بـا بڕۆیـن، ئەوجـا ئـەوە کـێ لـەم زار دا درایـە ئەباتـەوە، ڕۆڵـە؟ پەکـووە! چ زۆر زان و پێکرایـە! ئـەم دەمـە ئـەوە چـۆن شـل نابـێ و ناسـووێت هەنـدە وەک مەقـەس لێکـی ئـەدات؟

شاناز: (هەڵساوە و عەباکەی ڕێک ئەخا):

ئینجـا چ پەکـی پێکەوتـووە؟ بۆیـە گوایـا نایناسـن؟ بـە (حەزرەتـی غەوسـی گەیلانـی) ئەگـەر لەبەیانییـەوە تـا نیوەشـەو چەنـە لێـدا و هـەر بـی ڕێسـێ ئینجـا هیـچ نییـە و لای وایـە بـای دێـت.

خونچە (خۆی ڕێک ئەخا، هەستی بەسەرکەوتنێک کردووە):

وەک ئێـوە.. بـە ناشـکوری ناڵێـم ئێـوەش چیتـان تیـا نەهێشـتۆتەوە و هەنـدە بـێ دەم و پـەل و بەسـتەزمان و کوێـرەوار نینـە!

فاتمەخان (خۆی ئامادە کردووە):

خـوا تێکـی نـەدات، ئاغـاژن، مـاڵ هـەر ئـاوەدان بـێ. دە بەخێـر دانیشـن، گوڵاڵەخـان

(ئەیەوێ باسەکە بگۆڕێ و بچنە دەرەوە).

(ئاغاژن و گوڵاڵە تا بەردەرگای حەوشە بەڕێیان ئەکەن.)

ئاغاژن (بەروویەکی گەشەوە):

وەی بەخێرهاتـن سـەرچاوان، زۆر گەورەتـان کردیـن، کچـێ زوو زوو دیاربـن، دیـار. کاولخانـەی خۆتانـە.

گوڵاڵە: (واقی وڕماوە):

بەخێربچــن و خواتــان لەگــەڵ بــێ. تــۆو خــوا ئەگــەر هیچــی لــە دڵــی خۆتانــا بگــرن! وەیــش کــوو خۆشــییەکەیان لــێ بــووە بــە ناخۆشــی!

فاتمەخان (لە دەرگا ئەوەستێ):

نــا، نــا کچــم گوڵاڵەخــان، ئەتــۆ لــە دڵــی خۆتــی مەگــرە. ئــەوان لــەم بەزمــە ڕاهاتــوون، وەختــا بڵێــم ئەگــەر هەمــوو ڕۆژێــک چەنــد جــار ئــەم کــۆڕە نەبەســتن و ئــاوا یەکــتر نەشــۆنەوە و لــە ئەنجامــا ئاشــت نەبنــەوە ئــەوە هــەر دڵیــان دابیــن نابــێ! (ئــەڕوا).

ئاغاژن (بەتەوسەوە لەبەردەرگایە):

ئۆخــەی.. لــە منیــان کــەوێ! بەخــوا چــاک ئەکــەن، کچــێ ئــەدی چییــە، دونیــا هەنــدە ناهێنــێ نــا!

گەلاوێژ (لەدەرگاوە):

بزانــە چــۆن ئەوانیشــمان دڵتەنــگ کــرد! ئەمــەش هەمــووی لــە ســایەی ناخونچــە خانــەوە. (ئــەڕوات).

خونچە (بەگەرمی):

ئەوجــا بــۆ لــە ســایەی منــەوە، یــا نــا گەلاوێــژ؟ بــەو (پێغەمبــەرەی ئاخــری زەمانــی) هەمــووی ئەتــۆ بزانــی! (ئــەڕوات).

ئاغاژن (بەخەندەوە):

کچــم، بــە خــوا ئێمەتــان هیــچ دڵتەنــگ نەکــردووە. وەی، حەیــف نییــە! چــۆن وا ئەڵێــن.

گوڵاڵە (بە خەندەییەکی بەماناوە):

بــە پێچەوانــە ئێمەتــان ســەربەرز کــرد. (بۆخــۆی) ئــەوەی ڕاســتی بــێ هەرگیــز شــتی ئــاوا ســەیرم نەبینیــوە و قــەت ئەمەنــدە

پێکەنینــم نەهاتــووە.

(**فاتمەخــان** و **شــاناز** و **گەلاوێــژ** و **خونچــە**، چەنــد هەنگاوێــک لــە دەرگا دوور کەوتوونەتــەوە، تێکــڕا ئەڵێــن):

بەخێــر دابنیشــن، خــوا تێکــی نــەدات، ئاغــاژن، ســت گوڵاڵــە، بــە دوعــا، توخــوا ئەگــەر نەگەڕێنــەوە ژوورەوە، شــەرمەزارتان کردیــن!

(**ئاغاژن و گوڵاڵە**):

دە بەخێربچــن، خواتــان لەگــەڵ بــێ، بەخــوای، زۆر زۆر گەورەتــان کردیــن.

(بــە جووتــە بەمانــاوە ســەیری یەکــتری ئەکــەن و بــە قاقــای پێکەنینــەوە ئەگەڕێنــەوە ژوورەوە و دەرگاکــە لــە دوای خۆیانــا دائەخــەن).

پەردە.

(پەردە، دووبارە ئەکرێتەوە، دیمەن و شوێن وکات نەگۆڕاون).

(گوڵاڵــە، بــە تەنیــا خــۆی ئــەکا بــە ژوورا، نزیــک دەرگاکــە ماوەیەکــی کــورت ئەوەســتێ، بــێ دەنــگ هەســت ڕائەگــرێ، ئەنجــا لــە ژوورەوە، زۆر بــە ئەســپایی دەرگاکــە دائەخــا و خــۆی بەرئەداتــەوە ســەر لا قەنەفەیــەک، لــە ژێــر ســوخمەوە لەســەر ســینەیا نامەیــەک دەرئەهێنــێ. بــە هــەردوو دەســت ئەیگــرێ، ئەمدیــو ئەودیــوی پــێ ئــەکا و زۆر بــە ســۆزەوە پیایــا هەڵئەڕوانــێ. ئەنجــا ماچــی ئــەکا و بۆنــی پێــوە ئــەکا پێــش ئــەوەی بیکاتــەوە و بــە دەنگێکــی نزمــی لــە بیســتن نەهاتــووا بکەوێتــە خوێندنــەوە و دووبــارە و ســێ پــات و دە پــات کردنەوەیــا. پاشــماوەیەک نامەکــە ئەپێچێتــەوە و چەنــد جــار مــاچ و بۆنــی پێــوە ئــەکا و بــەدەم و چــاوی خۆیــا ئەهێنــێ. نەختــێ کــڕ ئەبــێ. ئەپەڕێتــەوە ئەوبــەر و ڕادیۆکــە ئەکاتــەوە. دەنگــی گۆرانــی (لەیــارەوە) بــەرز ئەبێتــەوە، گوڵاڵــە دووبــارە

نامەکـە ئەکاتـەوە و لەسـەر ئـاواز و دەنگـی گۆرانییەکـە بەنامەکەیـا هەڵئەخوێنـێ و چاوەگەشـەکانی پیـادا ئەخشـێنێ. لـە کۆتایـی گۆرانییەکـەدا، هەمدیسـان ئەکەوێتـەوە ماچکردنـی نامەکـە پێـش ئـەوەی بیپێچێتـەوە، ئەنجـا ئەیخاتـەوە یاخـەو باخەڵـی ژێـر لاسـوخمەی چۆپەیـا و بـە هـەردوو دەسـت ئـەی نووسـێنتە سـەر دڵییـەوە و چـاوە فرمێسـک تـێ زاوەکانـی ئەبڕێتـە دیمەنێکـی دەسـکردی بـە دیوارەکـەی ئەوبـەر هەڵـواسراوا. ئـاخ و هەناسـەیەکی ئێجـگار قـووڵ هەڵئەکێشـێ. ئەوسـا دەسـتەکانی لەنامەکـەوە ئەگوازێتـەوە بـۆ چـاوە ڕەشـە سـوور هەڵگـەڕاوە بـە قولپەکانیـەوە و ڕووی سـپی زەرد هەڵگەڕاویـی گەواڵـە پیاهاتـووی بـە پەنجـە نەرمۆڵەکانـی دا ئەپۆشـێ.. ئەکەوێتـە هەنسـک و کولپـەی گریانـەوە.

(دەنگـی موزیقەیێکـی نـەرم لـە ڕادیۆکـە ئەبیسـترێت و وردە وردە پـەردە دائەدرێتـەوە).

پەردە.

پەردەی دووەم

(شەوێکی پایز، لە ژوورێکا، لە یانەی فەرمانبەران)

(کاتژمێر: نۆی ئێوارە نیشان ئەدا)

(پــەردە ئەکرێتــەوە، ژوورێکــی بچکۆلانــە، دوو مێــزی تیــا ئەبنیرێــت، هــەر مێزێــک چوارکورســی بــە دەورا دانــراوە. یــەک لــە دوو مێــزەکان پاشــماوەی خواردنــەوەی لەســەر بەجێــماوە و تــا ئێســتە پــاک نەکراوەتــەوە. ئــەوی تریــان وا دیــارە ئەوشــەوە کــەس لێــی دانەنیشــتووە. دارافەنــدی و خورشــیدی هاوڕێــی بــە جووتــە دێنــە ژوورەوە و ســەیرێکی هــەردوو مێــزەکان ئەکــەن. "دارافەنــدی لاوێکــی بەخــۆوەی نــە کــورت و نــە درێــژە، لــە تەمەنــی بیســت و پێنــج ســاڵیدایە، ڕەنــگ ســپی، مــوو ڕەشــە، پرچــی کورتــی بــۆ ســەرەوە بردۆتــەوە، چاکەتەکــەی بەســەر هــەردوو شــانیا داداوە. کراســێکی ســپی لەبەرایــە، باخەکــەی کردۆتــەوە و قەرەوێتــە ئاســمانیەکەی ملــی شــل کراوەتــەوە. چاکەتەکــەی لــە دیوارەکــەوە بــە بزمارێــکا ئــەکا و لەســەر کورســیەکا لێــی دائەنیشــێ. خورشــید کــە لــە هەمــان تەمەنایــە و گەنجێکــی کورتەبــاڵای تێــک چەقیــووی ســەر زلــە، قژوگودڵــەی لەناوەڕاســتەوە کەرتــە و هەربەشــەی بەلایــەکادا هێنــاوە، لەســەر کراســێکی ســپۆرتی گوڵگوڵییــەوە قەرەوێتەیەکــی زەردی لــێ نەوەشــاوەی بەســتووە، بــێ چاکەتــە، ئەنگوســت بەژێلــەی کارەبــاوە ئەنــێ و بەرامبــەر دارا، لەســەر کورســیەکا دائەنیشــێ).

خورشید:

دوای ئەمــە کــە پاکەتێکــی (پلایــەر) و چەرخێکــی ڕەنگاوڕەنــگ دەرئەهێنــێ و جگەرەیــێ دائەگیرســێنێ و بــە فێــزەوە مــژی پێــوە ئەکێشــێ و دووکەڵەکــەی بــە هــەوادا بڵاوئەکاتــەوە، بــۆ دارافەنــدی ڕائەگــرێ). فەرمــوو، جگەرەیــێ بــە بــا بکــە.

دارافەندی: (بە زەردەییەکەوە):

سوپاس ناخۆم.

خورشـید (پتـێ لـە جگەرەکـەی خـۆی ئـەدا و پاکـەت و چەرخەکـە ئەخاتـە سـەر مێزەکـەوە):

ئـا ئێـرە شـوێنێکی بـاش و چۆڵـە! هـاه! کـەس گوێـی لـە قسـەو باسـمانا نابـێ. (بـۆی لـە دەنگـی زیلەکـەوە دێتـە ژوورەوە، سـەر کراسـێکی سـپی وەک بەروانکـەی لەبەردایـە، دوو گلاس ئـاو لەسـەر مێزەکـە دائەنـێ و دوایـی (بەخێرهاتـن کردنیـان، ئەڵـێ) فەرمـوون، چیتـان ئەوێـت؟

دارافەندی:

چیتان هەیە؟

بۆی:

گۆشـتی بـرژاو، جگـەر، گورچیلـە، کەبـاب، کوبـەی موسـل، چلفـرای، مێخلەمـە، کولباسـتی، کریـم چـاپ، مریشـک.

خورشید (بەپێکەنینەوە بۆ بۆی):

کوڕە خواردنەوە چیتان هەیە، خواردنەوە؟

بۆی:

هەمـوو شـتێک، مەسـتەکی، زەحـلاوی، دیانـا، فەریـدە، برانـدی، وێسـکی، شـەراب.

دارافەندی:

بۆ من بیرەی دیانا بێنە و دوو شیش کەبابم بۆ هەڵگرە.

بۆی:

باشە، بەسەرچاو، ئەی تۆ، خورشیدەفەندی، چی ئەفەرموویت؟

خورشید:

بـــۆ مـــن؟ هـــەروەک جـــاران چارەکـــێ مســـتەکی (بـــە پێکەنینـــەوە): بـــەڵام لـــە شـــانزە هوقەییـــەک بێـــت، هـــا، بزانـــە، مـــەزەش چیتـــان هەیـــە؟ جـــارێ دوو ســـەلاتە و دوو جاجیـــک و دوو هەنارمـــان بـــۆ بێنـــە.

بۆی:

بەسەرچاو، ئەی خواردن، چیت بۆ هەڵگرم، خورشیدە فەندی؟

خورشید:

کوبەی موسڵ، بەڵام لەناو ڕۆنا سوور بکرێتەوە، ها!

بۆی:

باشە بەسەرچاو.

(بۆی، مێزەکەی تر پاک ئەکاتەوە و خێرا ئەچێتە دەرەوە).

خورشید:

کاک قادر بەدەر نەکەوت!

دارافەندی:

بڵێم چی؟ ئەگەر مێوانی نەبێ، ڕەنگە ئێستە پەیدابێ.
خورشید لەم ڕۆژانە زۆر عادز و بێ دەنگە، نازانم بۆ؟

دارافەندی:

راســـتە، منیـــش هەســـتم پێکـــردووە، ئـــەو هـــەر لەخۆیـــەوە زۆر لێـــک ئەداتـــەوە، خـــەم لـــە هەمـــوو شـــتێکا ئەخـــوا، جـــا ئیمـــڕۆ.

خورشید ئەفەندی (خۆی قیت ئەکاتەوە):

بۆ، ئیمڕۆ چی بووە؟

دارافەندی: (بە دەنگێکی ئێجگار نزمەوە).

ئیمـــڕۆ پەرۆشـــی ئـــەو خەڵکەیەتـــی کـــە ئـــاوا هـــەژار و بەندیـــوار

و دەربــەدەرە و بەتایبەتــی کــە لــەو هیواگەشــەیا جــارێ نائومێــد بــووە کــە لــە ئاســۆدا ئەدرەوشــایەوە!

خورشیدئەفەندی (تۆزێ گرژ ئەبێ):

هەیهــوو، هەیهــوو! ئەنجــا ئــەو بــۆ ســەری خــۆی بــەدەردی خەڵکــەوە ئەیەشــێنێ! گوایــا کــەس ئــاگای لــە خەمــی ئــەوا هەیــە؟

دارافەندی (بەخەندەییەکەوە):

ئاخــر ئــەو وەک ئێمــە تێنــاگا و لــەم ڕووەوە بیروباوەڕێکــی جیــاوازی تایبەتــی هەیــە.

خورشیدئەفەندی (جگەرەکە ئەکوژێنێتەوە):

کــوڕە، دەی، دەی ئــەو ئەگــەر سبەی شــتێکی بەســەراهات و لەســەر ئــەم خەڵکــەوە تووشــی نەگبەتــی و لێقەومــان بــوو، کــەس قــوڕی بــۆ ئەپێوێــت؟ نــە بەخــوا.. بگــرە هــەر مــن و تــۆ ســەر کۆنــەی ئەکەیــن و ئەڵێیــن؟ لێــی بگــەڕێ توخــوا بــا وای لێبێــت، کابــرا هــار بووبــوو، ئەگینــا لەچــی کــەم بــوو! (لــە تەقــەی دەرگاکــە بــێ دەنــگ ئەبــێ، بــۆی دێتــە ژوورەوە، بیــرەو عــەرەق و مەزەکانیــان بــۆ دائەنــێ و دوای ئەمــە کــە خورشــید شــتێکی لــە مســت ئەنــێ ئەچێتــە دەرەوە.

دارافەندی (گڵاسەکەی پڕ ئەکا لە بیرەی سارد):

بــا ئــەم باســە بگۆڕیــن، مــن و تــۆ ســەری بــاش لــێ دەرناکەیــن و وەک ئەڵێــن "زوبــان بــەڵای ســەرە!" هــەروەک وتــم قــادر بەجۆرێکــی تــر تــێ ئــەگا و لــە بڕوایەکــی ترایــە.

خورشیدئەفەندی (پێکێ بۆخۆی ئەکا و بەرزی ئەکاتەوە):

بەخوا ڕاست ئەکەیت، فەرموو لە چاوت.

دارافەندی (پەرداخەکەی خۆی بەرز ئەکاتەوە و لەپێکی خورشیدی ئەدا):

نۆشی گیانت بێ! ئەخۆنەوە، بە مەزە خواردن و خوێ پیاکردنیا خەریک ئەبێ. لە زرمەی پێی مامۆستا قادرا ئاوڕ ئەدەنەوە. مامۆستا قادر دێتە ژوورەوە، لاوێکی شۆخی کەڵەگەتی، ناوشان پانی گەنم ڕەنگی، موورەشە، هەرچەند لە ڕوویا خەم لە خۆشی زیاتر ئەبینرێ، بەڵام هەردەم خەندەیەکی دڵگری هەمیشەیی لەسەر لێوایە، پرچی کورتی لە پێشەوە بۆ سەرەوە هەڵدراوەتەوە، ناوچاوانی پان کردووە. قەدە جلێکی قاوەیی هاوینی لەبەرایە و قەرەوێتەکەی کە لە ڕەنگی چاکەتەکە نزیکە، نەختێ لەگەڵ یاخەی کراسە سپییەکەیا شل کراوەتەوە.

ماملۆستا قادر (بە دەنگێکی نەرم):

شەوتان باش، ئەوە لە کوێ خۆتان شاردۆتەوە!

دارا و خورشید (پێکەوە):

شەو باشتر. فەرموو، فەرموو ئەوە بۆ وا درەنگ هاتیت!

ماملۆستا قادر (لەسەر کورسیەکا، لەناوەندیانا دائەنیشێ):

بەخوا لە قوتابخانە بووم. ئەم ئێوارەیە دوو دەرزی دواییم هەبوو.

(دارا و خورشید بەخێرهاتنی ئەکەن. خورشید جگەرەیەکی پێشکەش ئەکات).

خورشیدئەفەندی (پاکەتەکەی بۆ ڕائەگرێ):

فەرموو.

(زیلەی کارەباکە لێ ئەدات).

ماملۆستا قادر: (وەریناگرێت):

سوپاس. وازم لێهێناوە.

خورشیدئەفەندی:

لەکەیەوە!

مامۆستا قادر (بەخەندەیەکەوە):

لە پێرێ وە.

دارافەندی:

داخوۆ ئێستا قوتابیانی شەو چۆنن؟

مامۆستا قادر (بەپێکەنینەوە):

چـــۆن بـــن! قوتابـــی چـــی! کـــوڕە خـــۆ بـــۆ خوێنـــدن و فێربـــوون نەهاتـــوون. هـــەر ئەمەتـــا شـــەڕ بـــە خوێنـــدن و قوتابخانـــەوە ئەفرۆشـــن.

دارافەندی (بەپێکەنینەوە):

چۆن؟

مامۆستا قادر:

ئـــەی چییـــە؟ ڕۆژێـــک بێـــن، ســـێ ڕۆژنایەنـــەوە، زۆربـــەی زۆریـــان پەرتـــووک و پـــەراو و بگـــرە پێنووسیشـــیان نیـــە، خـــۆ ئامادەکـــردن و هـــەوڵ و زیرەکـــی و بێدەنگـــی هـــەر ناناســـن، لـــە قۆپیـــە و گزیشـــا خـــۆ هاوتایـــان بـــۆ نادۆزرێتـــەوە، ئەنجـــا (بەپێکەنینـــەوە) بـــە بـــاڕە بـــاڕ و بـــە زۆریـــش خۆشـــی و ناخۆشـــی (دەرچوونیـــان) ئەوێـــت؟

خورشید ئەفەندی (بەتەوسەوە):

ســـا ئـــەو هەمـــوو سەریەشـــە و خۆماندووکرنـــەت لەچـــی؟ (پـــێ ئەکەنـــێ) دەبـــا چەنـــد دینارەکـــی لەگـــەڵا نەبێـــت!

مامۆستا قادر (پێئەکەنێ):

ئەهـــم! کـــوڕە پـــارەی چـــی؟ بەســـەری هەردووکتـــان ئەگـــەر ویژدانـــم لـــێ بگـــەڕێ و بـــۆ ڕاژەی گشـــتی نەبـــێ پێـــی تیانانێـــم. (بـــۆی دێتـــە ژوورەوە).

خورشیدئەفەندی (بۆ بۆیەکە):

بزانە مامۆستا قادر چی ئەفەرموێت.

مامۆستا قادر:

درەنگ نییە؟

خورشیدئەفەندی:

کوڕە دەی دەی، درەنگی چی، ئێستا مریشک هەڵنەنیشتوون!

مامۆستا قادر:

دە باشە (بۆ بۆی) بیرەی دیانام بۆ بێنە.

خورشید ئەفەندی:

یەکدوو مەزەی تریشمان بۆ بێنە (بۆ مامۆستا قادر) ئەوە بۆ یاخەی (دیانا)ت گرتووە!

مامۆستاقادر (بەخەندەوە):

ئادر (دایانا) خواوەندی جوانییە.

(بۆی قاپ و شووشە بۆشەکان ئەباتەوەو ئەچێتە دەرەوە).

مامۆستا قادر:

ئێوە، چیە ئاوا ملتان داوەتە خورادنەوەی هەمیشەیی!

خورشیدئەفەندی: (جگەرەیێ دا ئەگیرسێنێ):

لە خەمی دونیاوە، چی بکەین، ئەی گڕی دەروونمان بەچی دامرکێنینەوە!؟ (بەماناوە ڕوو ئەکاتە دارافەندی) وا نییە کاک درا، هەهەه؟

دارافەندی (هەناسەیێ دەکێشێ):

راستە بەتایبەتی لەم زەمانەدا کە پیاو دەسەڵاتی بەسەر شتێکادا نەشکا، ئەوا ناچارە بەهۆی مەی و سەرەخۆشیەوە فەرامۆشی بکا و لەبیر خۆی بەرێتەوە.

(بـــۆ ماوەیـــەک هەموویـــان بێدەنـــگ ئەبـــن، خورشـــیدئەفندی هـــەر مـــژ بەجگەرەکەیـەوە ئەنـێ و بـۆ سـەرەوە دووکەڵەکەکـەی فـوو ئـەدا و سرنجـی لـێ ئەگـرێ، بـۆی دێتـە ژوورەوە و بیـرەی مامۆسـتا قـادر و مـەزەکان لەسـەر مێزەکـە دائەنـێ، (پەرداخێـک بـۆ مامۆسـتا قـادر پـڕ ئـەکاو لێـی ئەپرسـێ):

بۆی: (بۆ مامۆستا قادر):

کاک قادر خواردنت بۆ هەڵگرم؟

مامۆستا قادر (خوێ بە سەلاتەکەوە ئەکا):

یەک شیش گوشتی برژاوم بۆ هەڵگرە.

بۆی:

بەسەرچاو، چیترتان ناوێت؟

دارافەندی:

بیرەیەکی تریشم بۆ بێنە (بۆی ئەچێتە دەرەوە).

خورشیدئەفەندی: (پێکی خۆی بەرز ئەکاتەوە):

فەرموو کاک قادر، فەرموو.. لە گیانی تۆوە.. لەچاوی یارەوە.

مامۆستاقادر (پەرداخێکی ئەدا لە پێکی خورشید و دارافەندییەوە):

لەگیانی هەموومانەوە ئەخۆنەوە.)

مامۆســتاقادر (پەرداخەکــە ســەرە مێزەکــەدا ئەنێتــەوە و کەوچکــێ ســەلاتە ئەخــوا. بــۆ (خورشــیدئەفەندی):

ئێ کاک خورشید ئێستە لەگەڵ یارا چۆنی؟

خورشیدئەفەندی (پتێ لە جگەرەکەی ئەدا و بە هەواییەکەوە):

زۆ باشم. هەرگیز لەمە باشتر نابم.

مامۆستاقادر:

چۆن! واتا هەروەک جارانی، یاخۆ گۆڕانێکی تازە بووە؟

دارافەندی (بەپێکەنینەوە):

هە هاە. ئەنجا خورشیدئەفەندی و گۆڕان کەی وتراوە؟

خورشیدئەفەندی (بە بزەیەکەوە):

ئەو دەمە باشە پیاو بگۆڕێ کە گۆڕان سوودمەنتر بێ!

مامۆستاقادر (ئەگرژێتەوە):

ئەها! ئەبینم وەک پیتۆڵ ئەدوێیت! بەڵام بزانم چۆن؟

خورشیدئەفەندی (فڕێ لە عەرەقەکەی ئەدا و کەوچکێ هەنارە ئەخاتە دەمیەوە و مژێکی درێژ بە جگەرەکەیا ئەنێ):

جارێ من هەنگاوێک لەپێش هەردووکتانام. جا کەی ئێوە گەیشتنەوە (من) و ڕێگایەکی باشترم دۆزیەوە ئەوا ئەو کاتە (گۆڕان) ئاسانە!

مامۆستا قادر (کورسیەکەی نزیکتر ئەکاتەوە):

تێناگەم بە چ فیتێکا لێ ئەدەیت!

خورشیدئەفەندی (بەماناوە):

دارافەندی بۆتی ورد ئەکاتەوە

(سەیری دارافەندی ئەکا).

دارافەندی (پەرداخەکەی بۆ دەمیا ئەبا):

بەخوا بابە منیش سەرم لێ دەرناچێت!

خورشیدئەفەندی (پێئەکەنێ):

ها. ها ها. چۆن کەستان تێ نەگەیشت؟ ئەها کوڕە وا دیارە من زۆر گرنگم ها! (مژێ لە جگەرەکەیا ئەگرێ) بوەستن، ئێستا هەموو شتێکتان بۆ ڕوون ئەکەمەوە و هیچ گرفتێکتان لەدڵدا ناهێڵمەوە. (بە عەرەق قوڕگی خۆی تەڕ ئەکاتەوە)، جگەرەکەی ئەکوژێنێتەوە. باشە، مامۆستا قادر، دارافەندی با بێینەوە

سـەروکاری خۆمـان. بـا ئـی بـن بـەڕەی بێنینـە سـەر بـەڕەی، ئێمـە هەرسـێکمان لەسـەر ژن هێنـان بوویـن هـاە؟!

دارافەندی (نەختێک گرژ ئەبێ):

ئەهۆ هۆ... هاتینەوە سەر یاسینی گۆلکێ!

خورشیدئەفەندی:

هـەر چۆنـێ بێـت، دە بـا ئێسـتە هـەر یەکێکـمان بەڕاسـتی دەردی خـۆی هەڵڕێـژێ و بـێ پێـچ و پەنـا بـاس و خواسـی خـۆی بگێڕێتـەوە، ئەنجـا بزانیـن کـێ ڕاسـتە و کـێ پێویسـتە بگۆڕێـت، باشـە؟

مامۆستا قادر و دارافەندی (دوای ئەمەی سەیرێکی یەکتر ئەکەن):

باشە زۆر باشە.

خورشید ئەفەندی (بە بزەییەکەوە، پێکەکەی بەرز ئەکاتەوە):

کەواتە لە چاوی ڕاستییا..

مامۆسـتا قـادر و دارافەنـدی پەرداخەکانیـان لەپێکـی خورشـید ئەفەنـدی ئـەدەن، لـە چـاوی دڵسـۆزیا. ئەخۆنـەوە و مـەزە ئەخـۆن.

(بۆی دێتە ژوورەوە، شووشە بیرەییێکی تری بۆ دارافەندی هێناوە).

خورشید ئەفەندی (بۆ بۆی):

ئەهـا دیانابیەکـی تریـش بـۆ مامۆسـتا قـادر بێنـەوە و پێکەکـی بەغدایـی بـۆ بەنـدە و دوو دانـە هەنـاری نازەنینیشـمان بـۆ ورد بکـە.

بۆی:

بەسەرچاو

(بۆشەکان هەڵئەگرێ و ئەچێتە دەرەوە).

خورشید ئەفەندی (جگەرەیێ دائەگرسێنێ).

لەکێوە پێیدا بێین؟

مامۆستاقادر (بەهێواشی)

تۆ خۆت سەرەتاکەی دابمەزرێنە.

خورشـید ئەفەنـدی (مژێـک لـە جگەرەکەیـا ئەگـرێ و دووکەڵەکـە لـە کوونـە لووتییـەوە بـە بـا ئـەکات)

باشـە، زۆر باشـە مـن.. مـن.. ئەحـم.. مـن ئەڵێـم ئـەم دونیـا دوونـە هەنـدە ناهێنـێ پیـاو خەمـی لـێ بخـوا و ئاخـی پێـوە هەڵکێشـێ، تەمەنیـش ئەمەنـدە درێـژ نییـە تـا بـە هەنـدی هەڵگرێـت، جـا چۆنـت بـۆ هـات ئـاوای بـاژۆ، تـا بـۆت ئەکـرێ و دەسـت ئـەدا، بۆخـۆت هـەر ڕای بوێـرە.

دارافەندی:

تۆ، چۆنی ڕائەبوێریت؟ هێی.

خۆرشـیدئەفەندی (سـۆتەکی جگەرەکـە ئەپرژێنێتـە نـاو تەپلەکـەی سـەر مێزەکـەوە):

مـن هەمـوو شـتێک لای مـن فشـەیە، هەمـوو ئافرەتێکیـش لای مـن وەک یەکـن، کـێ بـە ڕوومـا پێکەنـی ئـەو خۆشەویستمە، هـی پـەری نەبـوو، نـازدار، ئـەو نەبـوو، گولیـزار. چ زۆرە کـچ زۆرە.

دارافەندی (فڕێ ئەکا بە گلاسەکەوە):

ئەمەیە ڕابواردنەکەی تۆ؟

خورشید ئەفەندی (پێ ئەکەنێ):

نـە، هـا. ها.هـا (بەتەوسـەوە) ئـەی وەک جەنابـت، یـا وەک مامۆسـتا قـادر بکـەم؟ لـەو هەمـوو ژن و ئافرەتـە جوانانـەوە خـۆم گیـرۆدە و بەنـدی یـەک ئافـرەت بکـەم، هێـی، لەسـەر ئەمیشـا هەمیشـە تووشـی دڵتەنگـی و دەردی وەرەم بـم، هـاە؟

مامۆستا قادر (بەخەندەییەکەوە)

من بۆ؟

خورشیدئەفەندی:

بوەستن. ئێستا بۆ هەردووکتانی ساخ ئەکەمەوە.

دارافەندی (وەک بە زۆر قسان بکا):

باشە تۆ چی ئەکەیت؟

خورشید ئەفەندی (مژێ لە جگەرەکە ئەگرێ و ئەیکوژێنێتەوە):

کاکە لەو کاتەدا کە تۆ بە عادزیی و ڕووگرژییەوە لە دایەرەوە ئەگەرێیتەوە ماڵەوە و هەزار و یەک بیری ناخۆشی ئەکەیتەوە و خەم و پەژارە باڵت بەسەرا ئەکێشێ، لەو دەمەدا کە مامۆستا قادر نوقمی دەریایی قووڵی بیری دڵدارییەو حەپەساوی ناز و نازداری یاری وەفاداریەتی و لە قوتابخانەوە چەشنی سەرخۆش، بەرەو ماڵ ئەبێتەوە، ئەو کاتە هی بەندەی برا بچووکتان، یاخەی لێ ئەکەمەوە و قیت و قۆز بەبەر دەرگای قوتابخانەی سانەوی کچانا ڕائەبوورم. وەک لە باخێکی لە گورەی بەهارا چاوم بەو گوڵ و خونچە نازادارانە ڕوون ئەکەمەوە.

دارافەندی: (نەختێ پەستە):

ئێی؟

(بۆی دێتەوە ژوورەوە، گشت بێدەنگ ئەبن، بۆەیکە بیرەو عەرەق و هەنارەکان دائەنێ و شووشە و قاپە بۆشەکان ئەباتە دەرەوە و ئەڕوات).

مامۆستاقادر: (سەری بۆ ئەلەقێنێ):

ئێی؟

خورشید ئەفەندی:

ئێ، ئێ؟ بە جادەکەدا ئەڕۆم تا زۆربەی کچەکان پەرت و

بـڵاوەی لـێ ئەکـەن، ئەوسـا لـە شـوێنی چاوەڕوانکردنـی پاسـەکەدا لــە نزیــک ئافرەتەکانــەوە ئەوەســتم، نــاوە نــاو، ئافتــاوی چــاو جــوان ئاوڕێکــم لــێ ئەداتــەوە و منیــش چــاوم ئەبڕمــە چــاوە جوانەکانییـەوە، ئەنجـا لـە شـەرمانا کوڵمەکانـی وەک سـێوی لاسـووری "شـەقڵاوە" ئـاڵ ئەبـێ و ڕووی خـۆی وەرئەگێڕێـت. تەزوویـەک بـە لەشــما دێــت، هــەر مەپرســە.

مامۆستاقادر (ئەخواتەوە):

باشە!

خورشید ئەفەندی (ئەخواتەوە):

ئەوسـا کـە پاسـەکە هـات، لـە پـاش هەموویانـەوە، منیـش بەسـەر ئەکــەوم و بەرامبــەر "ئافتــاو" بــە پێــوە ئەوەســتم، تــا دائەبــەزێ، ئینجـا هەتـا ئەگاتـەوە دەرگای ماڵەوەیـان بـە فیکـە و فیـک و پیـا هەلووتـن و توانـج تێگرتنـا دوور بـە دووریـی دوا بـە دوایـدا ئەچـم. هــی. ..

دارافەندی (بە تەوسەوە):

جوانە، جوانە، ئەی "ئافتاو"ی بەسەزمان چی ئەکا؟

خورشیدئەفندی (جگەرەیەک پێ ئەکا و هەڵی ئەمژێت)

هــەو! گوایــە چــی بــکات؟ خێــرا خێــرا ئــەڕوات، چەشــنی کــەوی بایزبــەگ! لەنجــە ئــەکات! زوو زوو ئــاوڕم لــێ ئەداتــەوە و هــی.. کــە ئەزانــێ "راوچــی" هــەر بــە دواوەیــە، وەی بــە قوربانــی بــم. لەخۆشــیانا ڕەنگــی هــەڵ ئەبزرکــێ و لێــوە ناســکەکانیم لــێ وەرئەگێڕێــت. هــی... ها..هــا.. هــا (پــێ ئەکەنــێ): لــە تاوانــا خــۆی ئەکوتێتــە ژووەروە.

دارافەندی: (بە دەنگێکی بەرزەوە):

ئۆیـف! یاخـوا موبـارەک نەبـێ.. ئـا هـا. هـا. هـا. (پێئەکەنـێ): بـە خـوا جوانـە.. هـا. هـا. هـا ئـەی ڕابـواردن، ئـاوا نەبـێ چـۆن ئەبـێ؟

خورشید ئەفەندی (پێ ئەکەنێ):

هـا. هـا. هـا. گوایـە گاڵتـەم پـێ ئەکـەی! هـی نەخێـر ڕەنگـە ڕابـواردن.. هینەکـەی جەنابـت بێـت هـا! دوور نییـە تـا ئێسـتەیش تەمـات بـە "شـاناز" هـەر مابـێ، هـا؟

مامۆستا قادر (پەرداخەکەی پڕ ئەکا):

ئەی گوایە بۆ نەی مابێ؟

خورشـــید ئەفەنـــدی (قومێـــک لـــە جگەرەکـــە ئـــەدا، نەختـــێ ئـــاو ئەکاتـــە پێکەکەیـــەوە):

تۆ کە خوازبێنی ئافرەتێکت کرد و نەیاندا هی.؟

مامۆستاقادر (قسەکەی پێ ئەبڕێ):

ئاخر، نەدانەکەیان لەسەر خشل و مارەیی پێک نەهاتن.

خورشیدئەفەندی (ئەخواتەوە):

ئەهـۆو هـۆو! ئەمـە بەڵاتریـش.. هـی بـەڵام لەسـەر هـەر شـتێکا بووبـێ، یەکـدوو جـاری تریـش لێـت ڕاسـپاردبێ، هـەر نەیاندابـێ، ئـەوە تـازە هـی، چـۆن چـاوت لـێ ئەبـێ و بـە تەمایـی دائەنیشـی؟

دارافەندی (ئەخواتەوە، دڵتەنگە):

کاکـە ئاخـر شـاناز سـووچی نییـە، بگـرە.. هـی.. باوکیشـی ڕای لەسـەرە.

خورشیدئەفەندی (بەتەوسەوە):

ئەوجا چی ماوە؟

دارافەندی (دڵتەنگ و کزە):

تەنیا دایکە عەیارەکەی نەبێ هی، کەوا لێمان بووەتە بەکرۆکە!

خورشیدئەفەندی (بە پێکەنینەوە):

هــا. هــا هــا! لــە ئێســتەوە خــەم و داخــی خۆتــی لــێ هەڵڕێــژە باشــە، ئەگینــا، کــە بــوو بــە خەســووی فەرمانــداری بەهێــزت.. هــا. هــا. هی..هــی.. (پێئەکەنــێ): ئەوکاتــە لــە بــێ دەســەڵاتیا ئەمــە ئەکەیــت.. هــی.. هــە هاهــا.. ئا..هــی. هــی..

مامۆستا قادر (سەری خۆی بائەدا):

ســەیری، ســەیری چــۆن وەک جۆکــەر بــە هەمــوو بارێــکا لــێ ئــەدات! هــی.

دارافەندی (بەخەندەییەکی ساردەوە):

هەقــی هەیــە، ئــەم گاڵتــە و فشــەی بــە دونیــادا دێــت، ئەنجــا بــۆ وا نــاکات؟ هــی.

خورشیدئەفەندی (خۆی قیت ئەکاتەوە):

کــوڕە ئاخــر دونیایەکــە خــۆی فشــەیە، ئیــتر بــۆ لــە خــۆت و لەخــۆی بکەینــەو بــار؟ هەنــدە ناهێنــێ.. هــی.. (ئەخواتــەوە):! ئەمــە باوکــی گشــتییەتی ئــەوی تــر هەمــووی درۆیــە. هێــی، هــا. ها.هــا (پێئەکەنــێ) ئەنجــا فاتمەخانــی خەســووی خۆشەویســتی تــازە دانــا کەوتــووت داوای چــی و چــی لێکردیــت؟ هــی.

دارافەندی: (قومێکی درێژ لە بیرەکەیا ئەدا):

کاکــە لــە ڕاســتیدا داوای مــاڵ وێرانــی و ســەرگەردانی و ڕووتانــەوەی لێکــردم. هــەم. لــە پێشــا بــۆ مارەیــی داوای ٢٠٠ مســقاڵ زێــڕ و پێشــەکی و پاشــەکی کــرد.. هــی..

خورشیدئەفەندی (بەتەوسەوە):

ئــێ باشــە، ئــەوا زانیــمان تــا نەتوانــی بــە ئاســانی دەســی لێبەردەیــت! گوایــە خانــم بەمــەوە ئەهــەم ئەتبەســتێتەوە و زنجیــرت ئــەکا. ئــێ؟

دارافەندی:

ئەنجـا، لەبابـەت شـتوومەکەوە، وەک مامۆسـتاکە بـە قوتابیەکانـی ئەڵـێ "ئـەم شـتانەی خـوارەوە بنووسـە" ئەویـش بـە ڕسـتەیەکی ئـاوا ڕێـک و پێـکا وتویـە "ئەمانـەم ئـەوێ بـۆ شـاناز بکرێـن" "تـۆ دەسـتە جلـک: پێنجـی کـوردی، و چـوار قـەدی ئەملـۆدە لـە چاکتریـن بابەتـا، گۆبـەرۆک لـە چـل مسـقاڵ زێـڕ، پشـتێند لـە سـی لیـرەی ڕەشـادی هـی.. سـێ لوولـە سـی مسـقاڵ، شـیلان لـە ١٢ مسـقاڵ، ئەهـم، گەردەنـە لـە ١٥ مسـقاڵ کەمـتر نەبـێ، وردە بازنـی پتـوون لـە پانـزدە مسـقاڵ زێـڕ، هـا. هـا هـی ئەمانـە جگـە لـە ئەڵقـەی ئەلمـاس و گـوارە و وردەواڵـەی تـر.

خورشـدئەفەندی (لـە پـاش بێدەنگبوونێکـی بەسامەوە، کـە لەگـەڵ هـەر پارچـە زێـڕی (دارائەفەنـدی باسـی ئـەکا، ڕائەچەنـێ و ئەڵـێ "هەمـم" بـە پێکەنینـەوە:

ها.هـا هـا. ئـەی ئافەریـن پـوورە خەسـووی پاڵەوانـی سـەر ئاسـنینەی خۆشەویسـت! هـی واتـا ئەیەوێـت سـەرتاپای "شـاناز"ی کچـی بـۆ لـە ئالتوونـا بگریـت! هـا! هـا! هـا هـی! هـی! هـی!.. بەخـوا جوانـە، ئـەوە ڕەنگـە وا تێبـگا (دارافەنـدی) نێچیـر لەسـەر عەمـاری زێـڕا هەڵنیشـتووە، هـا! یـا خەزنـەی سـوڵتان مەحمـوودی دۆزیوەتـەوە.. هـی. ئـای باوکـە لەبـەر ئـەو پیرەژنـە جلعـودە پێکرایانـەوە؟

مامۆستا قادر (هەناسەیەکی دوورودرێژ هەڵدێنێ و ئەخواتەوە):

دەک ماڵتـان وێـران بـێ هـەی، ئەمـە چییـە؟ وەک دوژمنێکـی بابەکوشـتەیان کەوتبێتـە ژێرچەنـگ و بەجـارێ ئـاوە ڕووتـی بکەنـەوە ئاوایـە، هـی. بابـە، ئاخـر ئـەم قـۆڵ بڕینـەوە و پەڕپووتکردنـە لـە چـی، هـەی خـوا بتانگـرێ!

خورشیدئەفەندی (ئەخواتەوە):

فەرمــوو، ئەمەتــا ویــژدان! ئێســتە مارەییەکــە وتمــان قەیــدی نــاکا بــۆ دەستەبەســتکردنی زاوای نەگبەتــە، زاواش ئەبێتــە کــوڕی ئــەو خێزانەیــە، جــا لــە جیاتــی هــی.. هــە. لــە جیاتــی دەســتگرتن و یارمەتــی و باربــۆ کــردن و پــێ گەیاندنیشــیا، ئــەم قــاچ بڕینەوەیــە و ئــەم ســەر لێشــێوان و ڕێلێگرتــن و مــاڵ کاول کردنــەی بــۆ؟ هــی. بــە جارێــک بــۆ هەنــدە پەڕپووتــی ئەکــەن و وای لــێ ئەکــەن، هــی، قوڕبەســەرەی هەتــا هەتایــە لــە ژێربــاری قــەرد و خــاوەن قــەردا بتلێتــەوە و دەرنەچێــت؟ هــی.

دارافەندی (بەخەمباری):

گوایا، عادەت وەهایە. هم. بەڵێ. کڕین و فرۆشتن!

مامۆستا قادر (دەنگی بەرز ئەکاتەوە):

زۆر لــەم بابەتــەوە دواوم، ئەمــە گوایــە ئــەو جــۆرە دایکانــە وا تێئەگــەن ئەگــەر ئــەو هەمــوو شــتانە بــە زاواکانیــان نەکــەن، هــی، ئــەوا کچەکانیــان بــە چاوێکــی ســووکەوە ســەیریان ئەکرێــت، لەلایەکــی تریشــەوە، لــە نێوانــی ئافرەتانــا بووەتــە ڕکابــەری، کــێ زۆرتــر شــتوومەکی بــۆ کــرا.. هــی.. ئــەو کەســە پەســەندە.

خورشیدئەفەندی (مستێ لەناوچاوانی خۆی ئەدات):

وەک خاکــم بەســەر. هــی، کەواتــە ئێمەمانــان هــەر نابــێ.. هــی.. بیریــش لــە ژن هێنــان بکەینــەوە (دوای کڕبوونێــک بەتەســەوە): باشــە ئەمەیــە ڕابــواردن. هــی وا نییــە؟ ها.ها.هــا!

مامۆستاقادر (سەیرێکی کاتژمێرەکەی مەچەکی ئەکا):

ئەوا شەو درەنگە، خواردنەکانمان بۆ نەیەت.

خورشید ئەفەندی (زیلەکە لێ ئەدات):

بـا بێـت (بـۆ دارا فەنـدی) ئەوجـا کاکـی بـرا تەمـای چیـت بـەو ئافرەتـەوە مـاوە؟ هـی.

دارافەندی (دوا تنۆکی بیرەکەی پیا ئەکا و هەناسەیەک هەڵدێنێ):

چـی بکـەم! دڵـم ڕێ نـادات! (بـۆی دێتـەژوورەوە و خورشـیدئەفەندی پێـی ئەڵـێ خواردنەکانیـان بـۆ بێنـێ.) (بـۆی مێزەکـە پـاک دەکاتـەوە و ئەچێتـە دەرەوە).

خورشید ئەفەندی (جگەرەیەک دائەگیرسێنێ):

هــاه! دڵــت ڕێ نــادات! هــی. بەســتەزمان! (ڕوو ئەکاتــە مامۆســتا قــادر) ئــەوە ڕەنگــە مامۆســتا قادریــش هــەر ئــەم بیانــووەی بەدەســتەوەگرتبێ کــە هــی.. دڵــی ڕێنــادات!؟

مامۆستاقادر (ڕووی ئەگەشێتەوە):

بەخوا.. من بڵێم چی؟

خورشید ئەفەندی (نەختێ سرنج ئەداتە دووکەڵی جگەرەکەی):

باشــە، پەیوەندیــی تــۆ و خوشــکە "گوڵاڵــە" گەیشــتووەتە کــوێ؟ هــی.

مامۆستاقادر (بەکزییەکەوە):

هەر وەک خۆیەتی..

دارافەندی (بەهەوەسێکەوە):

چۆن؟ بەم زووانە چی نامەی تری نەهاتووە؟

خورشید ئەفەندی (بەخەندەییەکەوە):

ڕەنگە تۆش بە "نامە" دڵی خۆت بدەیتەوە؟

مامۆستا قادر (دوگمەیەکی تر لە بەرۆکی کراسەکەیا ئەترازێنێ):

ئەگـەر بڵێیـت نامەکانـی شـێتیان کـردووم ئـاخ! بەتایبەتـی نامەکـەی

ئــەم دواییــەی هــەر بــە جارێــک ئارامــی لــێ هەڵگرتــووم.. ئــاخ (لەبەرخۆیــەوە)

(نامەکەت گەیشت یاری وەفادار،

لە دڵما نەی هێشت برین و ئازار،

لە خۆشیان وشەم نەهاتە سەرزار

فرمێسکی شادیم بە گوڕ هاتە خوار

وائەبێ نامەی زەنگین بۆ هەژار

... ئاخ.

خورشید ئەفەندی (بەپێکەنینەوە):

دەفەرمووە ئەوە بوویتە بوێژیش، ئەی چیت ئەوێ؟

(لــەم کاتــەدا گوێیــان لــە گۆرانــی (لەیــارەوە) ئەبــێ کــە لــە ڕادیۆگرامەکــەی هۆڵەکــەوە بــەرز ئەبێتــەوە. بــۆی دێتــە ژووەروە، خواردنەکانیــان بــۆ دائەنــێ و ئەچێتــە دەرەوە. کــە نزیــک دەرگا ئەبێتــەوە، مامۆســتاقادر بانگــی ئــەکات. بــۆی ئاوڕێــک ئەداتــەوە و هەڵوێســتەک ئــەکا).

مامۆستا قادر (بۆ بۆیەکە):

ئــا تووخــوا، نەختــێ دەنگــی گرامەکــە بــەرز بکــەرەوە، لــە دوای ئەمــەش گۆرانــی "ئەمێرەکــەم، دڵگیرەکەم"مــان بــۆ لێــدە، باشــە هــەی!

بۆی:

بەسەرچاو

(ون ئەبــێ) دوای کەمێــک دەنگــی گۆرانییەکەبەرزتــر ئەبــێ. هــەر سێیان بــەدەم نانخواردنــەوە گوێــی لــێ ئەگــرن و ســەری بــۆ ئەلەقێنــن. کــە تــەواو بــوو ئەنجــا دەنگــی "فوئــاد" بــە گۆرانــی "ئەمیرەکــەم" بــەزر ئەبێتــەوە و هــەر سێکیان جــارێ واز لــە خواردنەکــە ئەهێنــن و بەتایبەتــی مامۆســتاقادر زۆر بەســۆزەوە گۆرانییەکــە

لەگـەڵ ڕادیۆگرامەکـە ئەگێڕنـەوە، لـە دواییـدا ئەکەونـە سـەر خواردنەکەیانـەوە).

دارافەندی (لەناکاو):

ئەنجارە، چی بۆ نووسیویت؟

مامۆستاقادر (دەمی خۆی ئەسڕێتەوە، چاوەکانی بە گران ئەکاتەوە):

هـەهـ... هەرچەنـدە لـە نامەکانیـا داوای لێکـردووم کەنابـێ هیـچ کـەس پـێ بزانـێ، بـەڵام ئـاخ! چەنـدی ئەکـەم دڵـم دابیـن نابـێ.. هـی.. ئێـوەش کـە لەخـۆم دڵسـۆزترن و ئێمـە بـە هەمـوو شـتێکی یەکـتر ئەزانیـن، هــی.. نهێنـی یەکدیـمان بۆیـەک هەڵگرتـووە، ناتوانـم هـی. چیـتر لێتـان بشـارمەوە (ئاخێکـی گـەرم هەڵئەکێشـێ و لەپڕێـکا جگەرەیـەک دائەگیرسـێنێ و ئەکەوێتـە مژیـن).

خورشید ئەفەندی (بەپێکەنینەوە):

ئای هەی! دیارە "نامەی یار" فێری جگەرشت ئەکات! ها!ها!

مامۆستاقادر (سەرێکی دوکەڵی جگەرەکە ئەکا):

برایانـم چیتـان لـێ بشـارمەوە! بەرادەیـەک گیـرۆدەی ڤیـان و خۆشەویسـتی گوڵاڵـە بـووم لـە ڕووی هـەر ئافرەتێـکا بگـرە لەنـاو پەرداخـی بیـرەدا، لەسـەر نانخواردنـا تەنانـەت لـە خەویشـا ئـەوا وێنـەی پڕتـەوی ڕوخسـارە نازدارەکـەی یـار ئەبینـم (هەناسـەیەک هەڵدێنـێ). ئـاخ! بگـرە خـەو و خواردنـم لـێ هەڵگیـراوە و چەنـد.. هـی چەنـد زێـتر بیـری لـێ ئەکەمـەوە خۆشەویسـتیم بـە تیـن تـر و دڵداریـم بەگوڕتـر ئەبـێ..

دارافەندی (لەخواردن بۆتەوە و زۆر بە پەرۆشەوە گوێی ڕایەڵ کردووە):

هەقی تۆیە!

خورشیدئەفەندی (خواردن تەواو ئەکا و جگەرەیەک دائەگیرسێنێ):

ئەنجا ئەوا چۆن، بە ناوی ئاشکرا، نامەتان دێ و ئەچێ؟

ماموستاقادر (بە بزەییەکەوە):

بێگومان نە، ئەو بەناوی "خوشکی بچووک و تا مردن دڵسۆزتان" و منیش بەناوی کیژێکی دەستەخوشکیەوە. بەڵام دڵمانوشەوهەستبەجۆشییەکترئەناسێتەوە.ئۆفخوایە!

خورشیدئەفەندی (بەپێکەنینەوە):

هی، هم، ئای پیرە، هەندە فێلبازیت!

دارافەندی (بەسۆزەوە):

ئێ! لەنامەکەی دواییا چی نووسیبوو؟

ماموستاقادر (مژێکی درێژ لە جگەرەکەیا ئەگرێ):

کاکە هەموو شتێکی نووسیوە ئەڵێ، وەک (من) (ئەو) یش هەردەم وێنەی (من)ی لە خەیاڵایە، وەک (من) (ئەو)یش لە دەستە خۆی نیە (من) ی لەبیر ناچتەوە، تەنانەت ئەڵێ: لە خەویشا لەگەڵ وێنەکەما ئەکەونە گفتوگۆ و عتاب!

دارافەندی (بەسۆزەوە):

خۆزگەم بەخۆت بکا! ئەنجا چیت ئەوێ؟

خورشید ئەفەندی (ئەپرسێ):

ئەی لەسەرچی وەستاون؟

ماموستا قادر (مژێکی تر بە جگەرەکەوە ئەکێشێ):

کاکە دایک و باوک و براکەی.

خورشید ئەفەندی (بەپەرۆشەوە):

چۆن هی؟

ماموستاقادر (بە هەناسەیەکی ساردەوە):

بەڵـێ، دایـک و بـاوک و براکـەی لـەم بڕوایـەدان کـە گوایـە ناشـێ کچـی ئـەوان بـە بێگانـە یـا بـە یەکێـک شـوو بـکا کـە لـە خێزانـی خۆیانـا یـا لـە چینـی خۆیانـا نەبـێ. ئەمـەش گەورەتریـن کۆسـپەیە لـە ڕێگەمانـا.

دارافەندی (بە وردی):

ئەی گوڵاڵە چی ئەڵێ؟

مامۆستا قادر:

کاکـە گیـان گوڵاڵـە هیچـی بەدەسـت نییـە، ئەگینـا ئـەو لەنامەکانیـا نووسـیویەتی (تـا مـردن هـەر دڵسـۆزی منـە و، هـەر فرمانێکـم جێبەجـێ ئـەکا.) تەنانـەت ئەڵـێ "ئەگـەر مـن داوای لێبکـەم، تـا کـو بـۆ "هەڵگرتـن" ئامادەیـە. بـەڵام لـە ماڵـەوە زۆر.. ئـاخ.. زۆر دەسـت بەسـەر و پەرێشـان و لـە ئازارایـە.

خورشید ئەفەندی (بە خێرایی):

ئەی بۆ..هی.. وەستاویت؟

مامۆستاقادر (هەناسەیەک هەڵئەهێنێ):

ئـەی خوایـە، بزانـە حەیـای خـۆم و (گوڵاڵـە) و ئـەم بنەماڵەیـەش نابـەرم. هـی... نەخێـر.. نەخێـر، کاکـە گیـان (دوای بێدەنگبوونێـک): نەخێـر، هـەر ئـاوا، بـەدەم خـەم و داخـی نائومێـدی دڵدارییـەوە بتلێمـەوە باشـترە لـەوە کـە بەهـۆی منـەوە (گوڵاڵـە) تووشـی دڵتەنگـی بـێ و نـاو و ناوبانگـی بکەوێتـە دەم و زاری خەڵکـەوە و هـی.. پەنـد و بالـۆرەی پێـوە هەڵبەسـتن!

خورشید ئەفەندی (خۆی قیت و چاوەکانی زەق ئەکاتەوە):

کاکە قادر ئێستا تۆ سەرخۆشیت؟

مامۆستا قادر (بە حەپەساویی):

نە. بۆ؟

خورشیدئەفەندی (ڕوو ئەکاتە دارا):

ئەی تۆ، کاک دارا؟

دارافەندی (سەری سووڕماوە):

نەخێر..هی. بۆ؟

خورشید ئەفەندی (بێ باک):

زۆر چاکە. منیش چۆن ئەزانم ئێوە ناوتان (قادر و دارایە) ئاواش ئەزانم کە (من) سەرخۆش نیمە و بەهەندەی تریش هەر سەرخۆش نابم. (مامۆستا قادر و دارافەندی بە پێکەنینەوە سەیری یەکتری ئەکەن و سەریان با ئەدەن).

مامۆستا قادر (بۆ خورشیدئەفەندی):

ئەنجا مەرامت چییە؟

خورشید ئەفەندی (جگەرەکەی هەڵئەمژێ و فوو بە دووڵەکەیا ئەکا):

ئێمە هەر سیامان بەدڵ لەسەر ژن هێنانین، هاە؟ ئێستە تێکڕا گرفتاری تەگەرەیەک هاتووین، هەرچەندە پەیوەستی بە خۆمانەوە هەیە، بەڵام لە ڕاستیدا تەگەرەیەکی سەختی کۆمەڵایەتیە و هی.. پێویستی بە لێکۆڵینەوە و چارەسەرکردنێکی تەواوا هەیە. هی.

مامۆستا قادر (بەخەندەییەکەوە):

دیسانەوە کەوتیتەوە پیتۆڵی؟ یا خەریکە بێیتە سەر ڕێگەی ئێمە و دان بە گۆڕانا بێنی؟ هی.

خورشید ئەفەندی (بە هەوەسێکەوە):

برایانم نە پیتۆڵی و نە گۆڕان، تەنیا ئێستە ناوێرم قسە بکەم،

ئەترسم ئەو کەسانەی ئاوا ئێمە ئەبینن، یا ئەگەر هاتوو ئەمە لە پەردەی چیرۆکێکا نووسرایەوە، خوێنەرەکانی بەسەرخۆشمان تێبگەن و وا بزانن هیچ ئاگامان لە خۆمانا نییەو قسەو گفتوگۆکەمان بایەخی بۆ نەبێ. (دوای بیرکردنەوەیەک) بەڵام هەروەک هەرسیانمان دانمان پیاهێناوە، بڕیارمان لەسەردا. هی کە زۆر چاک بە ئاگا و هەستین و ئەم وتوو وێژەیەمان.. هی تەنیا قسەی مەست بوون و سەرخۆشی و ئەنجامی مەی نییە.. هی..

دارافەندی (خەوالووە):

ئێ... هی.. ئەنجا چی ئەفەرموویت؟

خورشید ئەفەندی (جگەرەکە فڕێ ئەدا شێوەیەکی کارزانانە ئەگرێ):

لەو هەموو ئافرەتی وا زۆرەوە کە زۆرەهایان بە ئاواتەوەن ئێمەمانان داوایان بکەین، هەرکەس لە ئێمە دڵی بەیەکێکا چووە و بە گەرمی هەوڵ ئەدا بە پاکی ببێ بەهاوڕێی ژیانی و ماوەی تەمەنی لەگەڵدا باتەسەر، هی. کەچی خوا بەدکاران بگرێ هی. کەچی ئاوا ڕێگەمان لێ ئەگیرێت و لە دڵمان ئەدرێتەوە هی..

دارافەندی (دەنگی بەرز ئەکاتەوە):

ئاخر هەر لەبەر ئەم تەنیا هۆیەشەوەیە کە ئەو هەموو گەنج و لاوەی لە تەمەنی ئێمە تا ئێستا ژنیان نەهێناوە و هەر ئاوا ماونەتەوە هی.

خورشید ئەفەندی (بەخەندەیەکی ساردەوە):

هەروەها ئەو هەموو خونچە گوڵە ناسکۆڵانەش بوونەتە پیرە کچە و شەو تا درەنگ بە هیوای داخوازی کارا خەو ئەیان

باتــەوە.. هــی..

دارافەندی (بە بزەیەکەوە):

مــام پیتــۆڵ، کــە ئــاوا دەردەکــە ئەزانیــت، کەواتــە ئەبــێ دەرمانەکەشـیت دۆزیبێتـەوە. هـی. چـاری ئەمـە چـۆن ئەکرێـت؟ هــا!

خورشید ئەفەندی (هەست بە خۆشی سەرکەوتن ئەکات)

چــار.. هــی.. چــار لــە گۆڕانایــە! هــی.. ها.ها.هــا (پــێ ئەکەنــی و پەنجەکانــی بەنــاو قژەکەیــا ئەهێنــێ). ئــەم بــەلای ناگەهانــە ئــاوا چارەســەر ئەکرێــت کــە ئێــوەش بگۆڕیــن و بێینــە ســەر ئایینــی مــن هــی. بەسـیە، چیـتر بـەداخ و بـە هیـوای "نامـەوە" خۆتـان دووچـاری وەرەمــی دڵــداری مەکــەن. ئەهمــم.. ئێــوەش وەک بەنــدەی بــرا بچووکتــان خۆتانیــان لێــوە لالــووت بکــەن و..هــی.. لەلایەکــی تــرەوە.. لــە جــادە و شــەقامەکانا چاوبازییــان لەگــەڵا بکــەن، هــی.. ئەنجـا ئەبینـن چـۆن دایـک و باوکیـان بـە پێـی خۆیـان بووکتـان بـۆ ئەهێننــە ماڵــەوە.. هــا. ها.هــا.. هــی.

دارافەندی (بەهێمنی):

هە.. ئێمە چۆن ئەمەمان پێ ئەکرێت؟

مامۆستاقادر (بە دەنگێکی بەرز و لەسەرەخۆ):

پێــمان بکــرێ و نەکــرێ ئەمــە چــار نییــە. گیانەکــەم، چــار ئەمەیــە کــە ئەبــێ ئــەو بیروبــاوەڕە تەســکە لــە مێشــکی خەڵــکا بێنینــە دەرەوە (ئەگرژێتــەوە): جــارێ خۆمــان ئەبــێ لــە دۆزینــەوە و هەڵبژاردنــی هەڤاڵــی ژینــا هێنــدە دوو دڵ نەبیــن، فلانــە کــچ خــۆی وایـە و وا نییـە، و فیسـکە کـچ لـە بەدبەختیـا یەکـێ لـە خزمەکانـی کەموکوڕییەکــی هەیــە، یــا لــە هەمــوو شــتێکا پێرفێکــت نییــە!

دارافەندی (بەپێکەنینەوە):

چونکە ئەو ئافرەتە جارێ دروست نەکراوە، ها! ها!

مامۆستا قادر (لەسەر باسەکەی ئەڕوا):

لەمەش گرنگتر ئەمەیە کە پێویستە دایک و باوک و برایانە بە گیانێکی بەرزی ڕاست و پێشکەوتووانە ئاو بدەین کە لەگەڵ چەرخی مانگی دەستکرد و کەشتیی ئاسمانیا بگونجێ.

خورشید ئەفەندی (وەک خەوتوو ماتە):

ئێی..؟ هی.

مامۆستا قادر:

واتا گۆڕانێک زۆر زۆر پێویستە، بەڵام نەک من و دارافەندی بگۆڕێین و ئایینی (تۆ) بگرین، نەخێر. بەڵکو ئەبێ ئەم گۆڕانە لە کۆمەڵ و ڕەوشت و خووی خەڵکا بێ، (هەناسەیەک هەڵدێنێ) ئەو کۆمەڵەی کە مەگەر (دەنگی خۆی نزم ئەکاتەوە): کە مەگەر ئاوا تەنیا لە کاتی مەی خواردنەوە و سەرخۆشییا بوێرین بە دزییەوە باسی شتێکی وەک ژن هێنانا بکەین، کە هیچیشی تیا بەستە نییە! هی.

خورشید ئەفەندی (هەڵئەسێ):

هی.. ها.ها. (بەپێکەنینەوە) ئەنجا هەتا خۆمان بەم دەردە گرانەوە خەریک ئەکەین و ئەو باروسەرباره بە سەنگە لە دڵی خۆمانا بارئەکەین، هی.. بۆ.. باشتر نییە گوێ بە هیچیا نەدەین و ها.ها.ها باشتر نییە وەک من ڕای بوێرن..؟ هی.. تۆ چیت وت کاک دارافەندی؟

دارافەندی (هەڵئەستێ سەری بۆ با ئەدات):

ئی.. بە خوا براکانم هەردووکتان ڕاست ئەفەرموون!

مامۆستا قادر (بەپەرۆشەوە):

بــرادەر، بــاری گرانــی چــی؟ ئــی، ئــەی ئێمــە تێنەکۆشــین و هــەوڵ نەدەیــن کــێ بیــدا! دەبــا ئێمــە ڕێ بگرینــە بــەر، جــا ئەگــەر بــە قۆناخیشــا نەگەیشــتین و بوویــن بــە قووچــی قوربانیــی، ئــەوا ســوودی بــۆ گەنجانــی دوای ئێمــە، بــۆ منــاڵ و نەوەکانمــا ئەبــێ.

خورشیدئەفەندی (بە دەنگێکی نزمەوە):

هــی. ئێمــە ئەبینــە قووچــی قوربانــی.. بــۆ ڕۆڵەکانمــان، ها.هــا.. هــا. هــی.. هــی.. هــی.. (پــێ ئەکەنــی). ئەنجــا ئەمــن ئەگــەر ژنــم نەبــوو ئــەوە چــۆن ڕۆڵــە و نــەوەم لــە پــاش بەجــێ ئەمێنــێ؟ هــە هــم.. وەی خێــری پێــوە نەبــێ. کــوڕە دەبــڕۆ بــڕۆن، هــی.. ئێمــە ڕائەبوێریــن چیــمان لــەم بەزمەدایــە؟!

مامۆستاقادر (هەڵساوە، دەستی ئەخاتە سەرشانی خورشید و دارافەندییەوە):

فەرمــوون، کاکــە گیــان، فەرمــوون ڕابوێــرن. (خەندەیــەک لێوەکانــی دائەگــرێ) فەرمــوون ڕابوێــرن.. ئــی.. بەخــوا چــۆن مــن ئەیزانــم، ئێــوەش باشــتر ئەیزانــن کــە.. "وانییــە، بــەڵام جــارێ بــا وابــێ!" لــەم کاتــەدا دەنگــی گۆرانــی "بابڵێــن خەڵکــی حەســود بــا بڵێــن" بــەرز ئەبێتــەوە، هەریەکــە ســەیری ئەوانــی تــر ئــەکات، لــە بــێ هێزیــدا بــەلادا ئەچــن، بــە ئاوازێکــی خــاوەوە گۆرانییەکــە ئەگێڕنــەوە.. چاکەتەکانیــان لــە بزمارەکــە ئەکەنــەوە و ئەیخەنــەوە سەرشــانیان، بــێ ئــارەزوو خۆیــان ڕائەکێشــن و ئەچنــە دەرەوە!! تــا ئــەوان ون ئەبــن، وردە وردە پــەردە بــە کۆتایــی گۆرانییەکــە دا ئەدرێتــەوە؟

پەردە

بایز بەگ، ١٩٦١/٨/٢٣

ئەگەر بایە و .. ئەگەر باران
(ئەو ڕەنجەی با دەیبا)

کاروان، ژمارە ١٣ی تشرینی یەکەم١٩٨٣

(پەردەی یەکەم)

(دوکانــی حاجــی مــارف، دوو لاتەختــی کــۆن لەمــلا و لــەولاوە دانــراون.. لەبنەبانییــەوە کورســییەکی ئانیشــکەدار هەیــەو لەبەردەمییــەوە مێزێــک بەپارچــە پەرۆکێکــی کــۆن و چڵکــن داپــۆشراوە. لــە پشــت کورســییەکەوە لەنێــو دیوارەکــەدا قاســەیەکی کۆنینــە دەبیــنرێ کــە هەمیشــە داخــراوە. لــە قوژبنێکــی دوکانەکــەدا هەنــدێ شــڕە گونییــە و داوە بــەن بەســەریەکەوە کۆمــەڵ کــراون).

(کات چێشــتەنگاوێکی ڕۆژی هەینییــە، حاجــی مــارف لەســەر کورســییە ئانیشــکە دارەکــەوە دانیشــتووە. چاوێلکەیەکــی تــۆزاوی بــۆ خوێندنــەوە لــە چــاو کــردووە لــەوە دەچــێ لــە دەســتی خەڵکــی کڕیبێتــەوە، چونکــە نــە بــە ڕێکــی

بەسـەرلووتییەوە دەچەسـپێ و نـە لەوەیـش دەکا بـە چاکـی بتوانـێ بخوێنێتـەوە. دەفتەرێکـی زلـی لەبەردەسـتایە لەسـەر مێزەکـەوە، کورتـە قەڵەمێکـی بەدەسـتەوەیە. لەسـەر پارچـە کاغەزێکـدا شـت دەنووسـێ و خەریکـی کۆکردنـەوە و لێکـدان و دەرهێنـان و دابەشـکردنە. بەچرچولۆچـی دەموچـاو و کـزی دیدەیـدا لـەوە دەچـێ تەمەنـی لەبـان شەسـتەوە بـێ.. کەشـیدەیەکی پانـی لەسـەرایە و کـەواو سـەڵتەیەکی مەیلـە و کۆنـی لەبەردایـە. کراسـەکەی بـێ یاخەیـە و پشـتێنێکی قایشـی بەسـتووە.. منداڵکارێکـی ڕووتەڵـە دێتـە ژوورەوە.. زەنبیلێکـی بەتاڵـی لەبـن هەنگڵدایـە).

حاجی مارف: (بێ ئەوەی سەری هەڵبڕێ)

هەتیو حەمەکە. ئەوە چیت بەسەرهات؟

حەمە: (بە هەناسە بڕکێوە)

مام حاجی، ئاخر هەتا شتەکانم کڕین و بردمنەوەماڵەوەتان...

حاجی مارف:

ئێ باشە ئەی حاجی ژن هیچی نەگوت؟

حەمە: (زەنبیلەکە دەخاتە ژێر لاتەختێکەوە)

نەخێر، نەخێر.

حاجی مارف:

باشە ئەی کوا باقی پارەکە؟

حەمە: (قیت دەبێتەوە)

مام حاجی، شتەکان بای نۆ پەنجایی و چل فلووس بوون.

حاجی مارف (سەیری دەکا)

ئێ منیش نیو دینارم دابوویتێ، ئەی کوا باقییەکە.

حەمە: (بە تێڕامانێکەوە)

مام حاجی دە فلووس دەمێنێتەوە، فەرموو ئەمەش دە فلووسەکە.

حاجی مارف: (دەس بۆ سەر مێزەکە درێژ دەکا)

بێنــە، لێــرەدا داینــێ (حەمــە دە فلســییەکە دادەنــێ و بەگرژییــەوە دەگەڕێتــە دواوە بــۆ نزیــک دەرگاکــە و دادەنیشــێ... حاجــی مــارف دە فلســییەکە هەڵدەگرێتــەو و لــە بنــی باخەڵیــدا زرنگــەی لێــوەدێ.

ڕەحــمان دێتــە ژوورەوە. پیاوێکــی کەڵەگەتــی ڕەقەڵــەی ڕەنــگ زەردە و تەمەنــی چــل و پێنــج ســاڵێک دەبــێ. کورتــەک و شــەرواڵێکی بۆرکەڵــەی پینــاوی لەبەردایــەو جامانەیەکــی ڕیشــوەداری بەســتووە. لــە ڕوخســاریدا دیــارە وەک لەخۆشــیدا بووبــێ و لــە نــاکاودا هەرچــی خەفەتــی ئــەم دونیایــە هەیــە نرابێتــە ســەر ســنگییەوە).

ڕەحمان:

سەلامونعەلیکم.

حاجی مارف:

وەعەلەیکموســـەلام وەرەحمەتوللاهـــی وەبەرەکاتوهـــو، فەرمـــوو، فەرمـــوو دانیشـــە. (قەڵـــەم و کاغەزەکـــە دادەنێـــت).

ڕەحمان (لەسەر لاتەختێکیانا دادەنیشێ).

حاجی مارف: (جگەرەیەکی زەلی بۆ ڕادەگرێ).

بەخێرهاتیت فەرموو.

ڕەحمان: جگەرەکە وەردەگرێ)

خۆشبیت مام حاجی.

(جگەرەکە دادەگیرسێنێ و دەکەوێتە مژیینیەوە).

حاجی مارف: (چاویلکەکەی دادەنێ)

ئــێ کاک ڕەحــمان چۆنــن؟ چاکــن! ئــەوە لــە کوێیــت دەمێکــە دیــار نیــت.

ڕەحمان: (بە کزییەوە)

بەخوا بڵێم چی، مام حاجی خۆیشم نازانم بۆ دیار نیمە.

حاجی مارف:

ئەی باشە کاروبارتان چۆنە؟ خۆ شوکور وەزعتان چاکە؟

ڕەحمان: (قومێ ئەدا لە جگەرەکەوە بە دووکەڵەکەیدا هەڵدەڕوانن)

کاروبـار؟ جـا ناشـکوری نەبـێ چ کاروبـار هەیـە هەتـا چـۆن بـێ و چـۆن نەبـێ؟

حاجی مارف: (دەکرژێتەوە)

بۆ کاکە بۆ؟ خانەخواستە چی بووە؟

ڕەحمان: (بە ئاخێکەوە)

مامە حاجی، خۆت دەیزانێت.

حاجی مارف: (تێوەی ڕادەمێنێ)

خۆم! خۆم چی دەزانم؟

ڕەحمان: (بە سستییەکەوە)

ئـەدی بڵێـم چـی؟ ئاخـر ئـەی خـۆت نایزانیـت حـاڵ و بـار چۆنـە و چـۆن نییـە! بـێ دەرامەتـی و بـێ ئیشـی و دەسـتکورتیەی و.. ئیـتر.

حاجی مارف: (دەگرژێتەوە)

ماڵـت بـە قـوڕ نەگیـرێ. جـا هـەر لەبـەر ئەمەیـە وا پەرێشـانیت! داخـۆ گوتـم خـوا نەخواسـتە چـی ڕوویـداوە! حەمـە (بانـگ دەکات) هەتیـو حەمەکـە!

حەمە: (بە هەڵەداوان بەرزە پێ دەبێ)

بەڵێ مامە حاجی!

حاجی مارف:

بڕۆ بڵێ دوو دیشلەمەمان بۆ بێنن. جامێکیش ئاو بێنە.

حەمە:

بەڵێ، بەڵێ، هەر ئێستا (دەچێتە دەرەوە).

حاجی مارف: (بەخەندەیەکەوە)

تـۆ لـەم لایەنـەوە هیـچ خـۆت دڵتەنـگ مەکـە، هـەی لەمنـت نەکـەوێ، ئـەی مامـی خـۆت چییـە؟

ڕەحمان: (بە ئومێدێکەوە)

ئاخر..

حاجی مارف: (قسەی پێ دەبڕێ)

جـا ئەگـەر مـن بـۆ ڕۆژێکـی ئـاوا نەبـم ئـەی بـۆ کـەی ئەبـم؟ نـا، کـوڕی خـۆم نـا، دڵـت هیـچ نـەکات..

(چایەچـی دوو پیاڵـە چـای تـاڵ و جامـە ئـاوێ دەهێنـێ. ئاوەکـە دەداتـە حاجـی مـارف و هەریەکەیـان پیاڵـە چایەکیـان بـۆ دادەنـێ. حاجی ئـاو دەخواتـەوە و دەیداتە ڕەحـمان. ئەمیـش قومێکـی لێـدەدا و چایەچییەکـە وەریدەگرێتـەوەو و دەڕوات).

ڕەحمان: (بەدەم دیشلەمە خواردنەوە)

مام حاجی، خۆشم نازانم بڵێم چی؟

حاجی مارف: (فڕ لە دیشلەمەکە دەدات)

مـن پێـت بڵێـم، وەکـو پاروپێـرار، پـارەی خـۆت وەرگـرە و نـاوی خـوای لێبێنـە.

ڕەحمان:

جا باشە حیسابەکەمان چۆنە و چۆن دەبێ؟

حاجـی مـارف: (دیشـلەمەکە تـەواو دەکا و پیاڵەکـە دادەنـێ. دەفتەرەکـە ڕادەکێشـێ. چاوێلکەکـە دەخاتـەوە سـەر لووتییـەوە دەکەوێتـە هەڵدانـەوەی پەڕەکانـی دەفتەرەکـەوە. لـە ئاسـتی لاپەڕەیەکـدا دەوەسـتێ. دەفتەرەکـە لـە چـاوی نزیـک دەکاتـەوەو دووری دەخاتـەوە و دیسـان دەیهێنێتـە پێشـەوە).

ئـا ئەمەتـە خۆیەتـی. حیسـابی ڕەحمانـی حاجـی کەریـم.. لاپـەڕە سـیانزە.

ڕەحمان: (بە ترسێکەوە)

دۆزیتەوە؟ (لەبەرخۆیەوە). لاپەڕەکەیشمان سیانزەیە!

حاجی مارف: (بەڵخۆشییەوە)

بەڵــێ، ئــەی چــۆن؟ ئاخــر بۆیــە دەڵێــن خوێنــدەواری شــتێکی بەکەڵکــە. پیــاو کوێــرە خەتێکــی هەبــێ هــەر باشــە.

ڕەحمان: (پیاڵەکە دادەنێتەوە و ڕادەچڵەکێ)

باشە!

حاجی مارف: (کۆکەیەک دەکا)

کــوڕم.. ڕاوەســتە ئاهــەە.. باشــە لــە حیســابەکەی پێــرار و پارتــەوە شەســت و دوو دینــار و هەشــت ســەد و چــل و چــوار فلــووس قــەردار بوویتــەوە.

ڕەحمان: (بە حەپەساوی، لەبەرخۆیەوە)

دەک خوا لێت هەڵنەگرێ،هەی!

حاجی مارف:

خۆ لەبیرت ماوە؟

ڕەحمان: (بۆخۆی)

هەمــووی هەشــتا دینــارت دابومــێ (بەدەنگــی بــەرز) بەڵــێ، بەڵــێ. چــۆن لەبیــرم نامێنــێ؟

حاجی مارف: (بە خەندەیەکەوە)

ئەمەتــا ســەنەدەکەیش کــە مــۆرت کــردووە لەتــەک حیســابەکەتدا هەڵگیــراوە.

ڕەحمان: (گرژە لەبەرخۆیەوە)

شەش فەردە توتنیشم هەر ساڵەی پێداویت...

حاجی مارف:

بـــۆ خاتـــری ئێـــوە مـــن لـــە زۆر شـــتا چـــاو دەپۆشـــم. کاکـــە دونیـــا هێنـــدە ناهێنـــێ ئەگـــەر دەســـتی لێقەومـــاو و دەســـتکورتێکی وەکـــو ئێـــوەی پێنەگـــرم پارەوپـــوڵم بۆچییـــە؟

ڕەحمان: (زۆر دڵتەنگە- بۆخۆی)

دوو منداڵـــی ناســـک و نازداریشـــم لەســـەر دانـــاوەو ئینجـــا ئەوەنـــدەش قـــەرزاری بوومەتـــەوە. ئـــای لـــەم نەگبەتییـــە هـــای!

حاجی مارف: (جگەرەیەکی تریشی بۆ داوێ و خۆیشی یەکێ دادەگیرسێنێ)

باشە ئەمساڵ چەندت دەوێت؟

ڕەحمان: (جگەرەکە پێدەکا بیرد ەکاتەوە)

سەد دینار.

حاجی مارف: (چاوی ئەبڵەق دەوەستێ)

سەد دینار؟ جا سەد دینارت بۆچییە؟

ڕەحمان: (بەبێ هێزییەوە)

ئاخـــر خـــۆت دەیزانـــی لـــە بازاڕیشـــدا قـــەرزداری چەنـــد کەســـانێکم خـــۆ دەبـــێ ئـــەو قەردانـــەش بدەمـــەوە.

حاجی مارف: (بانگ دەکا)

حەمە.. هەتیو حەمەکە

حەمە: (بەپەلە دێتە پێشەوە)

بەڵێ، بەڵێ مام حاجی، ئەوا هاتم.

حاجی مارف:

ئـــاوەرە ئـــەم پیاڵانـــە ببـــەرەوە خـــۆ ناشـــکوری ناڵێـــم، عالـــەم ئەوەنـــدە یاغـــر و غـــەڕا بـــوون، کابـــرا هـــەر نایـــە ئێستکانەکانیشـــی بەرێتـــەوە. بابـــە لـــە خـــوای بەزیـــاد بـــێ.. پارەوپـــوول هێنـــدە زۆرە خەڵـــک دەربەســـت نینـــە...

ڕەحمان: (لەبەرخۆیەوە)

کوا؟ ئەی بۆ قیچەکیشی بەر مەمانان نەکەوتووە و ناشکەویٚ؟

حاجی مارف:

دەڵێیت چی کوڕم؟

ڕەحمان:

هیچ گوتم سەد.. سەد دینارم پێدەویست.

حاجی مارف:

ئاخـــر پـــارە وەرگرتنیـــش دانـــەوەی گەرەکـــە. ئـــێ باشـــە چۆنـــت پێدەدرێتـــەوە؟

ڕەحمان: (لەبەرخۆیەوە)

نەوەللاهی، ئێوە مانان خۆشنەبن قەت پێمان نادرێتەوە.

حاجی مارف:

چیت وت؟

ڕەحمان:

گوتــم ئەگــەر ئەمســاڵ خــوا ڕاســتم بــۆ بێنــێ و توتنەکــەم بــاش و بــێ ئافــات بــێ, ئــەوا هەمــوو قــەردەکان دەدەمــەوە و ســەرم ســووک دەبێــت.

حاجی مارف: (تێوەی ڕادەمێنێ)

خــوا بیــکا وابێــت کــێ بــێ حــەز نــەکات کــوڕی خــۆم، بــەڵام بــۆ ئێــوە نەختــێ زەحمەتــە (خــۆی مــۆن دەکا) ئێــوە هێنــدە خۆتــان مانــدوو ناکــەن بڵێــی خــوا بەهەقــە، پــارەی ئێمــە لەبــەر ســێبەردا وەردەگــرن و هــەر لــە سێبەریشــدا دەیخــۆن.

ڕەحمان: (لەبەرخۆیەوە)

دەک ماڵــت بەقــوڕ گیــرێ هــەی (بــۆ حاجــی مــارف) مامــە حاجــی

چــۆن خۆمــان مانــدوو ناکەیــن؟ ئێمەمانــان بــە درێژایــی هاویــن لەبــەر گەرمــا و لەبــەر هەتاوێــدا دەشــەقێین و دەتەقینــەوە هیــچ لــە لەشــمانا نامێنــێ. شــەوانیش هــەر خەریکیــن خــەو و خۆراکــمان لــێ هەڵگیــراوە. چــی بکەیــن. بــەڵام کــە خــوا نەیــدا.. نابــێ.. نــا.

حاجی مارف: (گرژە)

کــوڕە ئەمــە کــەی خۆماندووکردنــە؟ مــن توتنەوانــی وام هەیــە بیســت فــەردەی بــووە. بیســت، ئەوەتــا عــەزەی فاتــەرەش، پارەکــە بیســت و یــەک فــەردەی کردبــوو. قەردەکانیشــی دامــەوە و بۆخــۆی بیســت و دوو دانــە دینــاری شینیشــی خســتە بــن تەنکــەی باخەڵیــەوە توخــوا تــۆش توتنەوانیــت؟

ڕەحمان: (زۆ دڵ تەنگە- ڕووی گرژ و چاوەکانی زەقن)

بەخــوا جوانــە! ئەوەیــە هــەر کــردەی ئێمــە و بــردەی ئێوەیــە! مــن بەخــۆم و خێزانمــەوە ئــەوە دوو ســاڵی ڕەبــەق لەبــری ئارەقــەوە خوێــن دەڕێژیــن و بەوپــەڕی تواناوە ڕەنــج دەدەیــن.. دوو کۆرپــەی ناسکۆڵەشــمان نایــە بانیــەوە و ئینجــاش شەشــت و دوو دینــار و هەشــت ســەد و چــل و چــوار فلــس قــەرزاری جەنابــت بووینەتــەوە. جــا تاکــو ئــەم بایــە لــەو کونــەوە بــێ ئــەوا چــۆن لــە ژێربــاری قــەردی تــۆدا ڕزگارمــان دەبــێ؟ جــا ئەگــەر گورگــەی بەدفــەڕ و ڕەشــە وڵاخەکانــی جەنابــی ئاغــاش نەبوونایــە کــە تووتنەکەیــان لــێ پێشــێل کردیــن ئــەوا ئێمــەش ئەوەندەمــان دەبــوو.

حاجی مارف: (پەستە. هەڵدەستە سەرپێ)

ئینجــا کــوڕم هەمــوو شــتێ بــە حیســاب و کیتــاب نییــە؟ باشــە گوناهــی مــن چییــە تووتنەکــەت بــاش پــێ نەپارێــزراوە و بــژارت نەکــردووە؟

ڕەحمان: (ئەویش هەڵدەستێ)

ئێ باشە دوازدە فەردە چەند دەکات؟

حاجی مارف: (خۆی لالووت دەکا)

باوکـم ئەمـە قەڵـەم و ئەمـەش کاغـەز، خـۆ خـوا نەخواسـتە فێڵـم لێـت نەکـردووە. خـوا شـایەتە حیسـابەکەت بەڕاسـتی و دروسـتی کـراوە.

ڕەحمان: (بەتەوسەوە)

فێـڵ! خوانـەکا، فێڵـی چـی، ئینجـا مامەحاجـی، مـن کـەی ناماقووڵـی وا دەکـەم، فێـڵ چـۆن لـە پیـاوی وەکـو ئێـوە دەوەشـێتەوە!

حاجی مارف: (دادەنیشێتەوە)

ئاخـر چوزانـم، گوتـم نـەکا دڵـت خەتـەرەی کردبـێ. کـوڕم دونیاکـە خـراپ بـووە. عالەمـی ئـەم زەمانـە خوانەناسـن. بـە درۆ شـت بـۆ خەڵـک هەڵدەبەسـتن.

ڕەحمان: (دادەنیشێ لەبەر خۆیەوە)

ئـەی، ئـەی لـەو زمـان لووسـەی کـە دەیگێـڕێ. (بـۆ حاجـی مـارف). نەخێـر، نەخێـر.. تەنیـا ئەوەنـدە هەیـە نازانـم چۆنـت هێنـدە قـەرزار بوومەتـەوە؟

حاجی مارف: (دەچێتە پێستی مەڕەوە)

کـوڕم، وەک گوتـم، ئێـوە هـەر ئاگاتـان لـە خواردنـە و هیچـی تـرە، ئاگاتـان لەپانابیـەوە نییـە. دوایـی هـەر ئـەو پارەیەتـان لەبیـرە کـە بەوشـکی وەری دەگـرن، لـە مەسرەفەکانـی تـرا خۆتـان گێـل دەکـەن.

ڕەحمان: (ڕادەچڵەکێ)

مەسرەفی تری چی، مامە حاجی؟

حاجی مارف: (خۆی قیت دەکاتەوە)

مەسرەفـی چـی هـاە؟ جـارێ لـە پێشـەوە پـارەی گونیـە و سـووتڵی و شیشـــەی تووتـــن. ئەمجـــا کرێـــار و حەممالـــی و وەرگێـــڕان و داگرتنــەوەی فــەردەکان. دوایــی کرێــی ئــەو خانــووەی تووتنەکــەی تیــادا دەنرێــت و هەقــی دۆنــەم و لەســەرووی هەمووشــیانەوە زیافــەت و دیــاری و بەرتیــل بــۆ ســەرۆک و ئەندامانــی لیژنــەی فەحــس و خەبیــران و تــا دەگاتــە حەممالەکانــی ئینحیســاریش. ئەمانــەن مــەسرەف. ئــەی گوایــە توتــن بــەلاش فەحــس دەکرێــت! بەخــوای هەمــووی هــەر قاچانــەوە و دۆشــین و وەرگرتنــە. کــوڕم ئاگاتــان لــە چییــە؟

ڕەحمان: (واقی وڕماوە)

جــا، ئــەو هەمــوو کەیــن و بەینــە هــەر دەبــێ شــانی ئێمــە بگرێتـــەوە؟

حاجی مارف: (بەخێرایی)

ئەی چۆن! تووتن تووتنی ئێوەیە، خۆ ئێمەش بۆتانی نادەین!

ڕەحمان: (ماتە)

نە.. نە.. دەڵێم ئاخر..

حاجی مارف: (قسەی پێ دەبڕێ)

ئاخروماخـری نـاوێ. ئەمـە حیسـاب و ئەمـە کتیابەکەیـە! بـڕۆ حـەز دەکــەی لەهەمــوو توجــارەکان و تووتنەوانــەکان بپرســە. کار هــەر ئــە ئاوایــە.

ڕەحمان: (بۆخۆی)

جــا شــایەتی ڕێــوی کلــک بــێ دەبــێ چــۆن بــێ! ئێــوە هەمــوو کلکــی خۆتانتــان کردۆتــە یــەک و ئێمەمانانــی بــێ دەســەڵاتیش دەچەوســێننەوەو خوێنــی جگەرمــان فــڕ دەکــەن و کەســیش نییــە

لەســەرمان بێتــە دەنــگ.. چاریشــمان نییــە (بــۆ حاجــی) جــا.. بــۆ بپرســـم؟

حاجی مارف: (نەختێ تووڕەیە)

نــا.. نــا.. بپرســە کــوڕم پرســیار عەیــب نییــە. ئەگــەر بــاوەڕت نەبــێ هەقــی خۆتــە بپرســیت. دوایــی خــۆ مــن بــە دواتــدا نەهاتــووم. ئەگــەر دڵــت هیــچ دەکات ئــەوا قەردەکــەی خۆمــم بــدەرەو و چیــتر مامەڵــەم لەگەڵــدا تــازە مەکــەرەوە.. مەمنوونیشــتم.

ڕەحمان: (بە دڵشکاوی- لەبەرخۆیەوە)

وای قــوڕ بەســەرم! جــا ئەگــەر بــۆم دەکــرا شــەرت بــێ کڵاویشــم بکوتایەتــە مەحەلەکەتــەوە بــە قەلانــگ دەرم دەهانــی، بــەڵام ســەرم بــۆ کــوێ بــەرم؟ هەمووتــان هــەر ئــەو شــەیتانن! زەروون (بــۆ حاجــی) جــا بــە چ قەردەکــەت بدەمــەوە و مامەڵــە لەگــەڵ کێــدا بکــەم؟

حاجــی مــارف: (هەڵدەســێ، یــەک دووجــار بەنێــو دوکانەکــەدا دێ و دەچــێ. لای ڕەحــمان دەوەســتێتەوە. جگەرەیەکــی دەداتــێ و یەکــێ بۆخۆشــی دادەگیرســێنێ و دەیمــژێ)

توجار زۆرن، خۆ هەر من نیم!

ڕەحمان: (جگەرەکە هەڵدەمژێ)

قوربــان، دەزانــم هــەر تــۆ نیــت بــەڵام بــۆ لای هــەر کــێ بچــم پوولێکــم پێنــادەن. چونکــە قــەرداری جەنابتانــم.

حاجی مارف: (دەگرژێتەوە)

ئەی عەینەلمەفەر؟ تۆ نە ئەمە دەکەیت و نە ئەویش.

ڕەحمان: (بە نائومێدییەوە)

ئێســتا مــام حاجــی مــن هیچــم نەگوتــووە تــۆ خــۆت نارەحــەت

مەکـــە. پارەکـــەم بـــدەرێ، ئەمســـاڵیش دەیکەینـــەوە بزانیـــن خـــوا چۆنـــی دێنێتـــە پێـــش!

حاجی مارف: (بەکەش و فشێکەوە)

کوڕم دەزانم هەروا دەکەیت خۆ ئێمە بێگانە نین.

ڕەحمان: (لەبەرخۆیەوە)

وەللاهـــی ئەوەنـــدە بێگانەیـــن نەبێتـــەوە. بـــەڵام بڵێـــم چـــی (بـــۆ حاجـــی) نەخێـــر. نەخێـــر، بێگانـــەی چـــی؟ ئێســـتا ســـەد دینارەکـــە بێنـــە و ببڕێتـــەوە.

حاجی مارف: (خۆی وێک دێنێتەوە)

کـــوڕم پێتـــم وت ســـەد دینـــار زۆرە. مـــن بـــۆ تۆمـــە نامـــەوێ هێنـــدە قـــەرزار بیـــت. وەک ســـاڵان جـــارێ هەشـــتا دینـــار بـــەرە، خـــوا کەریمـــە.

ڕەحمان:

ئاخر هەشتا دینار کەمە.. کەم.

حاجی مارف: (لە جێگاکەی خۆیدا دادەنیشێتەوە) (بە خەندەیەکەوە)

ئاخـــر.. کـــەم نییـــە و ئـــەه.. (هەڵدەســـێتەوە. قاســـەکە دەکاتـــەوە و هەنـــدێ پـــارە دەردێنـــێ و دەیژمێـــرێ) ئەمـــە پەنجـــا، شەســـت، شەســـت و پێنـــج، حەفتـــا و پێنـــج، ئەمـــە هەشـــتا (بـــۆی ڕادەگـــرێ، فەرمـــوو ئەمـــە هەشـــتا دینـــار.. بیژمێرمـــەوە) ڕەحـــمان هەڵدەســـێ پارەکـــەی لێوەردەگـــرێ و دەیژمێـــرێ).

حاجی مارف:

خۆ تەواوە؟

ڕەحمان:

بەڵێ تەواوە.. هەشتا دینارە.

حاجـی مـارف: (لـە قاسـەکەوە سـەنەدی دەردێنـێ.. پـارە زیادەکـە دەخاتـەوە قاسـەکەوە. نەختـێ شـت لـە سـەنەدەکەدا دەنووسـێ، دوای ئـەوەی چاویلکەکـەی خسـتۆتەوە سـەر لووتییـەوە. دەیداتـە دەسـتی ڕەحمانـەوە)

هـا، فەرموو ئە لێرەوە پەنجەی پێوە بنێ.

ڕەحــمان: (ئەمووسـتی چەپـی بـە تـف تـەڕ دەکا، لـە سـتامپاکەی سـەر مێزەکەیـەوەی دەخشـێنێ، سـەنەدەکە مـۆر دەکات)

فەرمووو.. ئەمەش ئەنگووستم.

حاجی مارف: (سەیرێکی سەنەدەکە دەکا ئینجا دەڕوانێتە ڕەحمان)

دە باشـە بابـی خـۆم زۆر چاکـە موبارەکـە و خێـری پێوەبـێ.. ئینشـاللا ئەمسـاڵ مووەفـەق دەبیـت.

ڕەحمان: (پارەکە دەخاتە باخەڵیەوە)

سوپاس من ئەوا دەڕۆم. خوا حافیز.

حاجی مارف: (سەنەدەکە دەخاتەوە قاسەکەوە و کلیلی دەدات)

خـوات لەگـەڵ کـوڕی خـۆم، منیـش ئـەوا درەنگـە دەبـێ بچـم بـۆ نوێـژی جومعـە (هەڵدەسـێ) (ڕەحـمان دەچێتـە دەرەوە چەنـد شـتێک لەلاپـەڕە سـیانزەی دەفتەرەکەیـدا دەنوسـێت و لـە پاشـانا لەنـاو چەکمەجـەی مێزەکـەدا قایمـی دەکا) بانگـی حەمـە دەکات. حەمـە وەڵامـی دەداتـەوە.

حاجی مارف:

مـن ئـەوا دەچمـە نوێـژێ لێـرە نەبزوویـت هـا. (حاجـی دەچێتـە دەرەوە).

پەردە دادەدرێتەوە.

پەردەی دووەم

(شـوێن: سـاباتێکی تووتنەوانانــە لــە دەشــتی (بیتوێــن)دا، جۆگەڵـە ئاوێـک بـە ڕۆخیـدا دەڕوات. چۆڕاوگەیەکـی کـەم ئـاوی پیـادا دێ. لەلایەکـی ژێـر ساباتەکەوە چەنـد شـڕە لێفـە و کۆنـە دۆشـەک بەسـەریەکەوە کەڵەکـە کـراون. بەنزیکیانـەوە پارچـە لبادێـک ڕاخـراوە و سـەرینێکی ئەسـتووری لەسـەر دانـراوە لـە لایەکـەی تـرەوە بەتەنیشـت جۆگەڵەکـەوە هەنـدێ مەنجەڵـی ڕەشـدا گـەڕاو و لەگـەن و قاپـی فافـۆن دەبینرێـن. قـۆری بەسـەر کتلییەکـەوە جۆشـدراوە و هەڵمیـان لێـوە هەڵدەسـتێ.

سـەبەتەیەک بـە بـن میچـی ساباتەکەوە هەڵـواسراوە و نانـی تیایدایـە. یـەک دوو شـەقاو لەوبـەری جۆگاکـەوە چارداخـی تووتنـە- تووتنـی زەرد بـەدارەوە کـراوە و بەڕێـز داوە تووتـن بـە تەنیشـت یەکـدا هەڵـواسراون. لـەلای تـری ساباتەکەوە بـە چەنـد هەنگاوێـک یـەک دوو خـەت تەماتـە و بامیـە و کولەکەیـە و لـەولا تریشـەوە هەتـا چـاو بـڕ دەکات کێڵگـەی تووتنـی شـکاوە و پیـرە مەڕێـک بەسـتراوەتەوە. گیـای لەبەردەمایـە بـە تەنیشـت نوێنەکانـەوە دوو سـێ بوخچـە و پریاسـکە و سـەنووقێکی داری بچکۆلانـە دیـارن.

(کات: پـاش نیـوەڕۆی ڕۆژێکـی دەمـە و پاییـزە. هـەوران بەئاسـمانەوە هەڕەشـەیانە کـزە بایەکـی نێمـدار گـەڵای شـینایی دەوروبـەر دەهەژێنێتـەوە. خەجـێ ئافرەتێکـی ورگنـی ڕەنـگ زەردی سـی و پێنـج ساڵییە خەریکـی دەمدانـی چایەکەیـە. لـە نزیکییـەوە کچێکـی هەشـت نـۆ ساڵی لـە نێـو پێخەفـی لـەرز و تادایـە و هـەر ناڵـە ناڵیەتـی.. سـوورایی لـە نیگایـدا بـەدی ناکـرێ. ئێسـک و دەمارەکانـی دەسـت و باسـکی زەق دیـارن وەک دەڵێـن بـەگاز بیگریـت گۆشـتی پێـوە نایـە. هێنـدە لـەڕ و لاوازە. ڕەحـمان دێتـە ژوورەوە و بـێ پشـتنێد کورتەکەکـی بەسـەر دەرپێـدا بەرداوەتـەوەو کـە هەرچەنـد لەخـام دروسـتکراوە چلـک و تووتـن وایانگۆڕیـوە ڕەنگـی خـۆی نازانـرێ چـی بـووە. ڕەحـمان ماندووێتـی و دڵشـکان

و خـەم و پـەژارە لـە ڕووخسـاریدا دەبـارێ. بـە لیچکـی کورتەکەکەیـەوە دەسـتە تەڕەکانـی دەسـڕێتەوە و بەبـێ هێـزی بەسـەر لبادەکـەوە پـاڵ دەداتـەوە).

خەجێ:

پیاوەکە دواکەوتیت.

ڕەحمان: (بە بێزاریەیوە)

چ بکەم ئافرەت. نوێژەکەم کرد و هەندێ تووتنیشم سەروگێڕکرد.

خەجێ: (چای بۆ تێدەکا لەبەردەمیا دادەنێ)

قەلبت ساخ بێت.

ڕەحمان: (بە دڵتەنگییەوە)

ئەرێ نەورۆز چۆنە ئافرەت؟

خەجێ: (لەبن لێوانەوە)

بـە ناشـکوری ناڵێـم چـۆن بـێ! ئـەوە لەوەتـەی هاتوومەتـەوە ژێـر سـاباتەکەوە تـا سـاردی نەکردۆتـەوە و لەرزیـش بـەری نـەداوە.

ڕەحمان: (لەسەرخۆوە)

خوا ڕەحمی پێبکات ئافرەت. دەسەڵات چییە!

خەجێ: (دادەمێنێ)

خـــوا کەریمـــە، بـــەڵام بەخـــوای پیاوەکـــە زۆر دەترســـم ئەمیـــش بـــەدەردی ئەوانـــی تـــرەوە بچـــێ.

ڕەحمان: (چایەکەی خواردۆتەوە ئێستکانەکە دەداتەوە دەست خەجێوە)

باشە چ فەرقێکی نەکردووە؟

خەجێ: (خەمبارە)

نــە بەخــوا، فەرقــی چــی؟ دایکــی بمــرێ خراپــتر بــووە، چاکــتر نەبــووە.

ڕەحمان:

ئـێ چ بکەیـن! دوو سـێ ڕۆژان لەسـەریەک بردمانـە سـەر مەرقـەدی پیاوچاکەکـــەوە و جـــەرگ و هەناومـــان بـــۆ کـــردە خێـــر. دوێنـــێ شـەویش چووینـە بـەر دەرگای کابـرای دووژنـەوە و "بەشـەو دەگـرێ تـا بـەڕۆژ بـەر دەدا" مـان بـۆ کـرد و لەسـەر قسـەی ئـەودا فروجـە سـپیمان بـۆی سـەربڕی و دەرخواردیمانـدا. کشـتەک و نووشـتەی حاجـی بابەشـێخیش وان بـە قـوڵ و ناوشـانیەوە!

خەجێ: (سەر بۆ ئاسمان هەڵدەبڕێ)

خوایە کەیفی خۆتە. ڕەحمێکی پێ بکەی جوانکەڵەیە خوایە.

نەورۆز: (بە دەنگێکی سست و لەرزۆکەوە لەناکاودا)

دایە. کچێ دایە.. وەی.. ئۆف..

خەجێ: (خۆی دەگەیەنێتێ)

گیان.. گیان لە دەوری سەرت گەڕێم.. چییە؟

نەورۆز: (بەدەم لەرزەوە)

پێم دادەن.. کچێ دایەگیان قەسریم دامپۆشن..

خەجێ (هەڵدەستێ، جاجمێک دێنێ و پێی دادەدا)

چ نییـە کچـم، چ نییـە دان بەخۆتـا بگـرە ئێسـتا ڕەت دەبـێ.. وەی دایکـت هـەلا هـەلا بێـت.

نەورۆز (بەدەم تاوە دەنووزێتەوە)

کچـێ دایەگیـان ئاگـرم تێبەربـوو.. سـووتام لـە ڕاهـی خـوا لایـدە وا هەنـاوم دەبـرژێ (بـە سسـتی هـەوڵ دەدا لێفـە و جاجمەکـە لـە خۆیـەوە دوورخاتـەوە بـەڵام بـاش تاقەتـی پێـدا ناشـکێ دایکـی لایاندەبـات).

ڕەحـمان: (دێتـە نزیکیانـەوە- دەسـت دێنـێ بـە نێوچـەوان و ڕوومەتەکانـی نـەورۆزدا، بـە ئاخێکـەوە سـەری بـۆ دەلەقێنـێ)

ئافـرەت زووکــە پارچــە پەڕۆکێکــم بــۆ تەڕکــە و بیهێنــە (خەجــێ هەڵدەســێ دەسەســڕێک دەبــا لــە ئــاوی جوگەلەیەکــدا هەڵدێنــێ و دێتــەوە دەیداتــە دەســتی مێردەکەیــەوە. ڕەحــمان پەڕۆکەکــە بــە دەم و چــاوی نــەورز دادێنــێ و دوایــی لەســەر نێــو چەوانیــدا دایدەنــێ).

ڕەحمان: (بە پەرۆشەوە)

کێــژم نــەورۆز ئــەوە بــۆ هێنــدە بــێ هورەیــت هــەی لــە باوکــت نەکــەوێ بەحــەول و قووەتــی خــوای هــەر ئێســتا ســاردت دەکاتــەوە.

نەورۆز: (لەگەڵ دانەچۆقەدا)

چبکــەم بابەگیــان بەدەســتە خــۆم نییــە ڕەبــی خوایــە زوو لــە کۆڵــی ئــەم ســەگە حەســارییەم بکەویتــەوە. بەڵکــو دایــک و باوکــی کلۆڵیشــم چیــتر بەمنــەوە نەتەلێنــەوە.. (دەگــری).

ڕەحمان: (بەسۆزەوە)

نــا کچەکــەم نــا چــۆن ئــەم دوعایــە دەکەیــت؟ خوایــە یاڕەبــی بــە هیممەتــی پیــاو چاکەکــە و حاجــی بابەشــێخەوە زۆر نابــات چــاک دەبێتــەوە ئەنجــا هەریــەک دوو ڕۆژێکــی تــرەوە ئینشــاللا تووتنەکــە دادەگریــن و بەخۆشــییەوە دەچینــەوە کۆیــە. لەوێــش کــراس و کەوایەکــی زۆر جوانــت بــۆ دەکــڕم بەدڵــی خــۆت بــێ بڕیاریشــم داوە ئیمســاڵ دەتنێــرم بــۆ مەکتــەب.

نەورۆز: (چاوەکانی زەق دەبنەوە)

توخــوا بابەگیــان کــراس و کــەوای نوێــم بــۆ دەکــەن دەشــم نێــرن بــۆ قوتابخانــە؟ ئەمــە بەڕاســتتە؟ دەک خــوا دەســت بەعومرتانــەوە بگــرێ.

ڕەحمان: (بە خەندەیەکی خەماوییەوە)

ئەرێ وەڵلا کچم ئەدی چییە؟

نەورۆز: (وەکو تاو و لەرزەکەی سارد بووبێتەوە)

وەی خوا لە منتان نەسێنێ بابەگیان.

خەجێ: (بەگوشادییەوە)

ئـەدی کچـم نەمانگـووت ئێسـتا بـەرت دەدات هـەر تـۆ چـاک ببـەرەوە هەمووشـتێ بـە کەیفـی خـۆت دەبـێ.

(وردە وردە نـەورۆز سـارد دەبێتـەوە. هەمـوو ئەندامـی لەشـی ئارقـە دەردەکا. خەجـێ بەلیچکـی کراسـەکەیەوە ئارەقـەی لـێ دەسـڕێتەوە و هیشـکی دەکاتـەوە. نـەورۆز کفـت دەبـێ.. کـپ و بێدەنـگ خـەو باڵـی بەسـەردا دەکێشـێ).

ڕەحـمان: (بـۆ شـوێنەکەی پێشـوو دەگەڕێتـەوە. کیسـە و تووتـن دەگرێتـە دەسـت و جگەرەیـەک دەپێچێتـەوە و دایدەگیرسـێنێ و دەکەوێتـە مژینییـەوە)

ئا ئافرەت چایەکی ترم بۆ تێکە.

خەجێ: (چایەکەی بۆ دێنێ و لەولاوە دادەنیشێ)

پیاوەکـە تووتنەوانەکانـی تـر زۆربەیـان چوونەتـەوە هـەر ئێمـە و ماڵـی مامۆمـەر و کاکەسـەن و پـوور فاتـم لـەم نـاوەدا ماوینەتـەوە.. دونیـاش ئـەوا خەریکـە سـارد دەبـێ. ترسـیش پەیـدا بـووە گوتـم ئەگـەر چارەیەکـی ئـەو تووتنـەت بکردایـە بەڵکـو ئەمـە خوایـە ئێمـەش ڕزگارمـان دەبـوو بەسـەلامەتی..

ڕەحمان: (بە نائومێدییەوە سەیری دەکا)

ڕاسـتە حورمـێ بـەڵام نازانـم چ بکـەم، دەزانیـت حەفتـەی ڕابـوردوو سـێ جـار چـووم بـەدوای وەسـتا فەرەجـەوە بیـت تووتنەکەمـان بـۆ دابگـرێ. ئاخـرە کـە نەیـەت چـی لێبکـەم؟

خەجێ:

جا باشە بۆ نایەت؟

ڕەحمان: (مژ لە جگەرەکەوە دەدات)

بـۆ نایـەت؟ چونکـە پارەمـان نییـە ئـەو بـۆ ئەوانـە دەچـێ کـە دەسـبەجێ پارەکـەی دەدەنـێ..

خەجێ: (بە دڵشکاوییەوە)

جـا خـۆ پارەکـەی ناخۆیـن و هـەر تووتـن فەحـس کـرا پێـش هەمـوو کەسـێ پارەکـەی ئـەو بـدەوە.

ڕەحمان: (سەری دەلەقێنێ)

ئـەو دەڵـێ حـازر بەقـەرز نـادات! ئافـرەت خەڵـک وا ملیـان بـۆ پـارە کـەچ کـردووە باسـی پیاوەتـی و چاکـە و دەسـت گرتنیـان لا نەمـاوە. ڕۆژگار وا گـۆڕاوە چـما زەمانـی جارانـە کـەس بـە تەنـگماڵـی دونیـاوە نەبـێ؟

خەجێ:

ئەنجـا چـی بکەیـن؟ ئـەی خـۆ ناشـکری هـەروا دەستەوەسـان بووەسـیتن.

ڕەحمان: (جگەرە فڕێدەداتە جۆگاکەوە)

ئافـرەت چ بیکـەم؟ ئـەو ڕۆژە ناچـار چوومـەوە کۆیـە بـۆ لای حاجـی مـارف ئەوەنـدەی کـردم و کۆشـام لـە کەلـی شـەیتان نەهاتـە خـوارێ و پوولێکـی پێنـەدام.

خەجێ: (عادزە)

دەک خـوا لێـی هەڵنەگـرێ ئـەو کابرایـە دانـی لـە سـنگیا هاتـووە هەنـدێ جوویەکـی هەیـە ئـەوە بـۆ ئەوەنـدە وشـک و قرچۆکـە ئـەوان لـە پێشـدا ملـمان بـە پەتیانـەوە دەکـەن و لـە دواییـدا پشـتمان تێدەکـەن.

ڕەحمان:

جا خۆزیا ئافرەت هەر ئەوەندە بوایە.

خەجێ: (بەسەرساميیەوە)

هەر ئەمەندە بوایە! بۆ ئەی چیتر؟

ڕەحمان: (بە ئاخێکی ساردەوە)

بەخـوا زۆر تـوڕە بـوو، خـۆی گیـڤ کـردەوە و چاوەکانـی چوونـە تەوقـی سـەریەوە گوتـی گوایـە ئیمسـاڵ پێـمان لێهەڵبڕیـوە و لـە هەمـوو سـاڵێکی تـر زیاتـر پارەمـان خـواردووە. هەروەهـا دەڵـێ بیسـتوویەتی تووتنەکەمـان بـای هێنـدە نابـێ قەردەکـەی ئـەوی لێبدەینـەوە. جـا حورمـێ مـام حاجـی دەسـتی کـردە هەڕشـە و گوڕەشـە و دای بـە بەرگوێـما کـە لەوانەشـە شـیکاتمان لێبـکات.

خەجێ: (حەپەساوە)

جا توخوا بۆ ئەمەش ناکات! هەر ئەمەمان پێدەویست!

ڕەحمان:

ئافرەت ئەوانە هەموو شتێکیان لێدەوەشێتەوە گورگن.. گورگ!

خەجێ: (گرمەیەکی هەور دەبیسێ و ڕادەچڵەکێ)

ئـەرێ وەڵـلا دڕنـدەن! ئەگینـا ئێمـە گوناهـمان چیـە؟ ئـەوا سـێ ساڵە ئێمـە بـۆ ئـەوە دەڕەنجێنیـن هـەر کـردەی ئێمـە و بـردەی ئـەو بـووە... لـەم سـێ ساڵەیشـدا سـێ پارچەمـان لـە جگـەری خۆمانـا بـە قوربانـی جەنابـی کـرد و ئێسـتەش ئـەو شـکایەتمان لێـدەکات!

ڕەحمان: (گرژە، بە دەنگێکی گڕەوە گۆرانی دەڵێ)

چەندم پێ گوتی کچێ خەجێ مەچووە بیتوێنێ
ئاوی ناساز و کچێ خەجێ جەرگت دەردێنێ.

ئافـرەت ئەگـەر ئـەوە کـە پـارە دارە و ئەگـەر ئاغایـە کـە زەویـدارە ئەگـەر

حاجـی بابـه شـێخه کـه کەشـف و کەرامەتـداره و ئەگـەر مەرقـەدی پیاوچاکەکەیـه کـه دوختـۆر و خەسـتەخانەی نـەزان و هـەژاره بـه هەموویانـەوه هەزارانـی وەکـو ئێمەیـان بڕیوەتـەوه و خوێنیـان مژیویـن جـا چـۆن لـەم تەونـەی جاڵجاڵۆکـەدا دەربـاز دەبیـن؟

خەجـێ: (هەڵدەسـتێ سـەرێک لـه نـەورۆز دەدات دەبینـێ نووسـتووه دێتـەوه لای ڕەحـمان پیاڵەکـه هەڵدەگـرێ و خەریـک دەبـێ چایەکـی تـری بـۆ تێـدەکات- فرمێسـک بەچاویـدا دێتـه خـوار و چەنـدی دەکات خـۆی بـۆ ناگیرێـت دەداتـه پڕمـەی گریانـەوه)

وەی دایکـت بمـرێ کاوه گیـان، ئـەی لاوه شـۆخ و نـازداره جوانـه مەرگەکـەم چۆنمـان کردیتـه پاروویـەک و فڕێـمان دایەتـه قورگـی نەهەنگـەوه!

ڕەحمان: (گوێی له گرمەی هەورەکه دەبێ و دەحەپەسێ)

ئافـرەت ئەگـەر کاوه بـوو ئەگـەر نەشـیمل و ئـازاد دیـاره بەشـی ئێمـه نەبـوون خـوا بۆخـۆی بردنـەوه.. ڕۆحـی مـه لـه دەسـت خوادایـه ئافـرەت هەمـوو هـەر دەمریـن جـا درەنـگ و زوو..

خەجێ: (هەر به نووکه نووکی گریانەوه)

راسـته پیاوەکـه مـردن بەدەسـتی خوایـه بـەلام کـێ دەڵـێ ئەگـەر ئێمـه لـەو داوەوه نـه ئالابایـن و نەهاتینایەتـه ئـەم وڵاتـه کاول بـووه یـان داو دەرمانێکـمان ببووایـه کـێ دەڵـێ ئـه ئـاوا زوو دەمـردن؟

ڕەحمان: (دڵی دەداتەوه)

ئافـرەت چـی بکەیـن دیـاره قسـمەتمان لـەوه دابـووه خـۆ هـەر ئێمـه نەبوویـن ئـەو خەڵکـه هەمـووی ڕووی لـەم کاسـبییه کـردووه.. بـه هـەزاران خێزانـی کڵـۆڵ و بـێ چـاره لەمانـەش سـەدی دوانـی بۆیـان نەهاتـوه و بـێ وەی نەبـوون هەروەکـو خۆشـیان لـێ

نەهاتۆتــەوە.

خەجێ: (بە هەنیسکەوە)

ئاخــر پیاوەکــە ڕاســتە برســێتی ڕێــی هــاری پێوەیــە بــەڵام ئەگــەر زوو خەمێکــمان لــە مناڵەکانمــان بخواردایــە لەوانەبــوو..

ڕەحمان: (قسەی پێدەبڕێ)

ئافــرەت ئێمــە ئــەوەی لــە دەســتماندا هاتبــێ درێخیــمان نەکــردووە. لــە چوونــە ســەر مەرقــەد و کشــتە و نووشــتە و کــە بەشــەو دەگــرێ تــا بــە ڕۆژ بــەردەداوە چیــتر تــا بۆشــمان کرابــێ دوعامــان بــۆ کــردوون و لــە خــودا پاڕاونەتــەوە..

خەجێ: (بە مل کەچییەوە)

ڕاستە بەڵام.. دەڵێم ئەگەر دوختۆرێک داودەرمانێک.

ڕەحمان: (بە دڵشکاوی وتەی پێدەبڕێ)

جــا دکتــۆر و دەرمــان و ئێمــە.. کوجــا مەرحەبــا! ئێمــە لــە کــوێ و پزیشــک و نەخۆشــخانە لەکــوێ؟ بــەم هەژارییــەوە چــی دەگەیاندینــە ئەمانــەوە؟ ئافــرەت تــازە کار لــەکار تــرازاوە هەرچــی بــوو بــووە ئــەوەی ڕۆیــی خــوا دەکا ئەمجارەیــان بــە ســەلامەتی دەگەیشــتینەوە کۆیــە.

ســوێند بــێ ئەگــەر لــە برســانا ڕەق هەڵێیــن جارێکــی دیکــە ڕوو لــەم لایــە نەکەینــەوە و لــەم ئیشــە ماڵوێرانکــەرەوە نزیــک نەبیتــەوە.

هەســتە قومێکــم ئــاو بــۆ بێنــە.

خەجــێ: (هەڵدەســێ دەچــێ گۆزەیــە لــە ڕۆخ جوگەلەکەیــەوە ئــاوی لێــوە دێنــێ، ســەیرێکی ئاســمان دەکات هەورێکــی ڕەش بەســەریانەوە خەریکــە بپروشــێنێ. خەجــێ هەنــدەی دی دڵــی توونــد دەبــێ جامــێ پــڕ ئــاو دەکات و هەڵدەســتێ بگەڕێتــەوە بــن ســاباتەکەوە لــە دوورەوە تارمایــەک بــەدی دەکات

ئاوەکـە بـۆ ڕەحـمان دێنـێ).

فەرمـوو پیاوەکـە لـەدووڕا تارماییەکـم بەرچاوکـەوت هەورەکـەش زۆر تۆقێنـەرە.

ڕەحـمان: (قیـت دەبێتـەوە و دەچێتـە لای گۆزەکـە و تەماشـایەکی ئاسـمان دەکا و لـە پاشـانا بـۆ لای تارماییەکـە دەڕوانـێ)

ئافـرەت ئـەوە دوو سـوارن دەڵێـی بـەرەو ئێـرەوەش دێـن خێراکـە دۆشـەگی ڕابیخـە نەبـادا میوانـی ئێمـە بـن.

خەجێ : (لەبەرخۆیەوە)

ماڵ بۆخۆی نەبوو میوانیشی بوو!

ڕەحمان: (هەر دەڕوانێ)

نەمگـووت؟ بەخـوای ڕاسـتەوخۆ ڕوویـان کردۆتـە ئێـرەوە (بەترسـێکەوە) ئـا دەی ئافـرەت دەڵێـی پۆلیسـن!

خەجێ: (واقی وڕماوە)

پۆلیـس! (لێیانـەوە ورد دەبێتـەوە) ئـەرێ وەڵلاهـی پۆلیسـن. (دەسـت هەڵدەبـڕێ) خـوای لـە ژوور سـەردا بمانپارێزێـت. ئـای قوڕمـان بەسـەر دەبـێ چیـان بـوێ؟

ڕەحمان: (نەختێ پەشۆکاوە)

زووکە بن کەپرکە ڕێکخە.. ئەوا گەیشتن..

(خەجێ خەریکی ڕێکخستنی ژێر ساباتەکە دەبێ).

ڕەحمان: (دڵتەنگە)

خەجـێ ئـەوا خەریکـە بارانیـش دەبـارێ. بێنـە هەنـدێ جـل وجـۆڕ بێنـە بزانیـن تووتنەکـەی پێداناپۆشـین!

خەجێ: (نائومێدە)

جـا ئـەو هەمـوو جلوجـۆڕەی لەکـوێ بێنـم ئـەم تووتنـەی پێـوە

دابپۆشرێــت؟

ڕەحمان: (هیوا بڕاوە)

کچــێ ئافــرەت هەبــێ و نەبــێ... بەخــوا بەیەکجــاری ماڵــمان وێــران دەبــێ.. خــۆ ئــەم بارانــەی لێبــدات خاوەنیەتــی یــەک پەلکــە تووتــن ناکەیــن..

خەجــێ: (دەیــەوێ جاجــم و پەتــوو هەرچێکیــمان هەیــە بیانهێنــی، پۆلیســەکان دەگەنــە بەردەمــی کەپرەکــە و بەســەری لووتــەوە ســڵاو دەکــەن).

ڕەحمان: (بە خەندەیکەوە لێیان دەچێتە پێشەوە و سڵاویان دەسێنێتەوە)

فەرمــوون. فەرمــوون بــە خێرهاتــن ســەرچاوان فەرمــوون دابــەزن گەورەتــان کردیــن.

پۆلیسێکیان: (بەگرژییەوە)

تۆی ڕەحمانی حاجی کەریم کۆیی؟

ڕەحمان: (ڕادەچڵەکێ)

بەڵــێ، بەڵــێ فەرمــوون بەخێربێــن فەرمــوون دابــەزن یاخــوا بەخێــر بێــن.

پۆلیسەکە: (بەساردییەوە)

نا کاکە دانابەزین.. خێراکە بەگەرمان بکەوە.

ڕەحمان: (واقی وڕماوە)

بۆ کوێ قوربان؟

پۆلیسەکە: (هەر بە ساردییەوە)

بۆ پۆلیسخانە.

ڕەحمان: (بە ئومێد بڕاوییەوە)

بۆ قوربان خێرە؟

پۆلیسەکە: (بە توڕەییەوە)

حاجـی مـارف لـە کۆیـەوە دەلـو ئاغـا لێـرەوە شـکایەتیان لێـت کـردووە؟

خەجـێ: (کـە خەریکـی تووتـن داپۆشـین بـوو ئـەم وشـانەی بیسـت و بەهەڵەداوانـەوە دێتـەوە لایـان)

شـکایەت؟ وەیـڕۆ بـە قوربانتـان بـم شـکایەتی چـی؟ بـۆ چیـمان کـردووە؟

پۆلیسەکە: (بێ بەزەییانە)

ئێمـە نازانیـن.. بـڕۆ تـۆ هەقـت بەسـەرکاری پیاوانـەوە نەبـێ.. (بـۆ ڕەحـمان) یالـلا خێراکـە ڕێگامـان دوورە چیـتر ماتڵـمان مەکـە..

ڕەحمان: (بەترسەوە)

باشە کەی شکایەتیان لێمکردووە؟

پۆلیسەکە: (سەیرێکی کاغەزێک دەکا)

ئەمەتا بەرواری ١٩٥٤/١٠/٢٠ی تیادا نووسراوە.

ڕەحمان: (سەیر دەکا بارانەکە تا دێ خۆشتر دەبارێ).

گەورانـم، هەرچـی دەفەرمـوون سـەرچاو تەنیـا ڕەحمێکـمان پـێ بکـەن تۆزێکـم لـێ ڕاوەسـتن تووتنەکـەم داپۆشـم.. ئەنجـا بـۆ هـەر کـوێ بفەرمـوون ئاڵقـە بـە گوێتانـم.. خزمەتـکارم..

پۆلیسەکە: (بێ بەزەییانە)

کاکـە ئـەوە دەڵێیـت چـی؟ سـەیرە! ئـەو خەڵکـە تاوانیـش دەکـەن و دەشـپاڕێنەوە و داوای بەزەیـی دەکـەن. بەزەیـی بـۆ ئێـوە؟

خەجێ: (بە پاڕانەوە و لاڵانەوە)

بـە قوربانتـان بـم ئێـوە سـەروەری ئێمـەن بـەو خوایـە هیچـمان نەکـردووە. کـوڕە خـۆ ئێـوەش مـاڵ و مناڵتـان هەیـە.. بەزەییتـان بـە نـەورۆزی کچمانـا بێتـەوە.. ئـەوا بەبـێ کـەس و لـە تـاو لـەرز

وتادا دەتلێتەوە و خۆ هیچ نەبێ ئەم بەسەزمانە بێ خەتایە!

پۆلیسەکە: (بە مۆنییەوە)

نەورۆز! توخوا ئەمەش بۆتە ناو! دیارە شکایەتیان بەخۆڕا لێنەکراوە.. (بەتەوسەوە) ڕەنگە کاوەشتان هەبێت؟

خەجێ: (دەداتە قوڵپەی گریانەوە)

ئەی هەردووچاوی دایکی کوێر بن- کاوەی جوانەمەرگ!!

پۆلیسەکە: (بە تەوسەوە)

نەمگووت؟ دەی ڕەحمان پێشمانکەوە.. ئەوا لەسایەی جەنابتانەوە هەموو گیانمان بووە بە ئاو زووکە ئەگەر ناتەویت بە ئەسپەکانمانەوە بتپلێشیننەوە ئەمەش بزانە فەرمانمان وەرگرتووە ئەگەر بە خۆشی بە پێشمان نەکەویت کەپرەکەشت ئاگر بدەین و بە ئەسپێکەوە بتبەستینەوە و بە ڕاکێشان بتبەین.

خەجێ: (بەوپەڕی توڕەیی و بێزارییەوە)

دەک خوا هەڵینەگرێ.. ئای لەم بێ ویژدانییە. (سەر هەڵدەبڕێ) دەک خودایە تێکی دەیت کوڕە خۆ ئاخر زەمانە.

(ڕەحمان دەچێتە ژێر ساباتەکەوە خۆی ئامادە بکات بە سۆزەوە تەماشایەکی نەورۆز دەکات و دێتەوە دەرەوە).

(پۆلیسەکان بە هەڵەداوان ڕەحمان بەپێش خۆیان دەدەن و دوور دەکەونەوە.. دوای چەند هەنگاوێ ڕەحمان بە دڵشکاوی و بێ دەسەڵاتییەوە ئاوڕێک دەداتەوە. دەبینێ وەکو شێت خەجێ هەڵبەز و دابەزیەتی و بێ هیوا لەگەڵ تووتنەکەدا خەریکە. لەو کاتەشدا بارانەکە بە ڕێژنە دا دەکات و بایەکی تووندیش لەگەڵیدا هەڵدەکات و گەرد و تۆز لە چارداخ و لە زەویدا هەڵدەسێنن.

ڕەحمان: (گومان نییە کە ڕەنجی ئەمساڵەشیان وا با دەیبات.. بە

پەستییەوە هاوار دەکا) تۆش چرای تێ هەڵکە گووی تیادا ماوە! من لە دوو لاوە پۆلیسم بۆ هاتوون.. لەلایێ.. لە شارەوە و ئەوی تریشیان لە هەورەوە (بانگێ خەجێ دەکا) تۆش ئافرەت هیچ خەمی من و تووتنەکەت نەبێت.. تۆ بە تەنها ئاگاداری خۆت و نەورۆز بە و بەس (بە دەنگێکی پتەوی پڕ بڕواوە) خوا کەریمە ئافرەت من هەر دەگەڕێمەوە و هەر دەشبێ لە نۆژەن تێهەڵچنینەوە و ژیانێکی کامەران و ئاسوودە وەدەس بێنین.

خەجێ: (بە پەرۆشەوە)

خوات لەگەڵ پیاوەکە خوای گەورە پارێزگارت بێ.. چاوەڕوانتین (دەگری).

پۆلیسەکان: (بە ئەسپەکانیانەوە تەنگەتاوی دەکەن)

باژۆ برا باژۆ ئەم بالوورانەت لەبەردەم دادگادا ببێژە.

(دەڕۆن)

پەردە دادەدرێتەوە.

جیهانی جاویدانیی

گۆڤاری سینەما و شانۆ ژمارە (٥) ئاداری ١٩٩٩

بەشی یەکەم

دیمەنی یەکەم

کات: دوا نیوەڕۆیەکی سەرەوپایزە.

شوێن: ژوورێک لە خانوویەکی ئاساییدا، کەلوپەلی نێو ژوورەکە ئەوە دەگەیەنێ کە خاوەنماڵ خێزانێکی مامناوەندیی خوێندەوارن کتێبخانەو قەنەفە و تەلەڤزیۆن و ژنێکی سەر ماش و برنج لە سووچێکدا هەڵتووترکاوە و پیاوێکی بەساڵداچوو بەسەر بەرماڵێکەوە (قورئان) دەخوێنێ. لە دەرگە دەدرێت. نەشمیل دەرگاکە دەکاتەوە. چەند ئافرەت و پیاو بە ژوور دەکەون، سڵاو دەکەن و دادەنیشن.

مـــام حەســـەن (قورئانەکــە) دەپێچێتــەوە و ماچــی دەکات و دەیخاتــەوە نێــو کتێبخانەکــەوە. (بــە ڕوویەکــی خۆشــەوە).

یاخودا بەخێربێن.

پوور فاتم (هەڵساوەتەوە)،

بەخێر بێن سەرچاوان گەورەتان کردین.

میووانەکان (بەیەکەوە)

خۆش بن، خوا لێتان تێک نەدات.

پیاوی ١:

مام حەسەن داخۆ کاک ئازاد چۆنە؟

مام حەسەن:

سوپاست دەکەم، خودا ڕەحمی پێ بکات.

پیاوی ٢:

چاک دەبێتەوە ئینشاللا.

پوورفاتم (بەسۆزەوە):

خوا لەزارتان بڕوانێت.

ژنی ١:

ئەی باشە لە کوێیە؟

پوورفاتم (خەمبارە):

دایکی بمرێ، لە نەخۆشخانەیە.

پیاوی ٣:

لێرە؟

مام حەسەن:

نەخێــر، لــە پایتەخــت دەڵێــن لــەوێ بیمارخانەیەکــی تایبــەت هەیــە کاوەی بــرای لەگەڵیــدا چــووە و نواندوویانــە.

پیاوی ١ (بەپەرۆشەوە):

هیواداریــن ئینشــاڵلا ســەلامەته و لــەم زوانــەدا بەســپ و ســاخی دەگەڕێتــەوە.

مام حەسەن:

خودا خۆشتان کات ئینشاڵلا.

پوورفاتم (بەهەناسەیەکەوە):

خــوای دەکــرد ئەمجارەیــان بــە ســەلامەتی دەهاتــەوە، شــەرتبێ مەولوودێکــی بــۆ بکــەم بــۆ کەســی تــر لــەم شــارەدا نەکرابــێ.

ژنی ١ (بەخەندەیەکەوە):

دەکەوابــوو هــەر لــە ئێســتەوە مــەلا ئەحمــەد دەنگخۆشــان ڕاســپێرین.

ژنی ٢:

ئــەرێ وەلــلا، هــەر لــە ئێســتاوە، چونکــە دڵــم زۆر ڕوونــە هــەر ئیمــڕۆ و ســبەی دەگەڕێنــەوە.

پیاوی ٢ (بە بزەیەکەوە):

خوا ئاگادارە هەموومان دوعای خێر بۆ کاکە ئازاد دەکەین.

پیاوی ١ (بەپەلە)

ئاخر دەزانن چ کوڕێکە!

پیاوی ٣ (دەیقۆزێتەوە):

جــا ئەمــە پێویســت بــە وتــن دەکات! خۆزیــا هەمــوو گەنجەکانمــان وەکــو ئــەم بوونایــە!

مام حەسەن (بەدڵخۆشییەوە):

سوپاسی هەستتان دەکەم. ئەمە لە چاکەی خۆتانەوەیە.

پیاوی ١و٢و ٣ (پێکەوە):

نە بەخوا، پیاوەتیی خۆیەتی.

ژنی ١:

کاک ئازاد شایستەی هەموو دوعایەکی چاکە.

ژنی ٢:

دە ئینشـاللا بـەو دوعـا و نزایانـە دەبـن کـە ئێمـە هەمووـمـان بـۆی دەکەیـن.

پووره فاتم (بەئاخێکەوە):

سەدجار ئامین، خوا ڕەحم بەگشت لایەک بکات.

پیاوی ١ (پاش بێدەنگییەک):

ئەوجا باشە پایتەخت بۆ؟

مام حەسەن (بەرامانەوە):

بڵێـم چـی وادیـار بـوو لێـرە هیچیـان بـۆی نەکـرد، گەلێکیـان هێنـاو بـرد و دەرمانـی جۆربەجۆریـان پـێ تاقیکـردەوە، وا دیـارە سـوودی نەبـووە (ئاخێـک هەڵدەکێشـێ) ئـەوەی ڕاسـتیش بێـت بڕێکیـش بـە درەنگـەوە هەناردوویانەتـە پایتەخـت.

پیاوی ٢:

جا ئەگەر بچوایەتە دەرەوە باشتر نەبوو!

پیاوی ٣:

بەرێ وەڵلا، چۆن باشتر نەبوو! دەرەوە و ئێرە وەک یەکە؟!

مام حەسەن (دڵتەنگە):

ئاخـر نـە ڕێگـەی دەرەوەیـان پـێ نـەدا! دەڵێـن گوایـا هـەر نەخۆشـێک لای خۆمانـەوە چارەسـەری دەسـت بکەوێـت پێویسـت بـە ناردنـە دەرەوەی نـاکات.

پوورفاتم (بە خەفەتێکی قووڵەوە):

ئەوجـا خزمینـە ناردنـە دەرەوەش ئەوەنـدە ئاسـانە! چـما ئەرکـی دەرەوە بـە هەمـوو کـەس دەکرێـت؟

ژنی ١:

نـە بەخـوا، دەڵێـن ئـەوەی بچێتـە دەرەوە ئەوەنـدەی پـارە پێدەوێـت نەبێتـەوە!

ژنی ٢:

ئەمـە جگـە لـەوەی کـە دەڵێـن دەبـێ ئـەو کەسـە زمانـزان بـێ، خـۆ ناشـکرێ بـە تەنهـا بچێـت، هیـچ نەبـێ پێویسـتە یاوەرێکـی لەتەکدابێـت.

پیاوی ١ (بە ئومێدێکەوە):

هەرچۆنـێ بێـت هیـوام زۆرە کاکـە ئـازاد پێویسـتی بـەم کەینوبەینانـەوە نەبێـت.

پیاوی ٢ (بە بزەیەکەوە):

نـە، نـە، خـوا یـار بێـتن نەسـاخییەکەی ئـەم هیـچ نییـە و ئـەو کێشـمە کشـەی گـەرەک نابێـت.

مام حەسەن (بە سوپاسەوە):

خودا گەورەیە.

(لـەو ماوەیـەدا نەشـمیل سـاردی هێنـاوە و لەگـەڵ پـەرداخ بـۆی دانـاون، ئەمانیـش ساردییەکەیان خواردۆتـەوە و نەشـمیل بۆشـەکانی گلداونەتـەوە. دوای ماوەیـەک بێدەنگـی کـە تیایـدا میوانـەکان سـەرنجی وێنـە هەڵواسراوەکـەی ئـازاد دەدەن پیـاوەکان سـەیرێکی یەکـتری دەکـەن و پیـاوی ١ دێتـە گۆکـردن).

پیاوی ١ (بە خاوییەوە):

خزمینە مەرەخەس نەبین؟

پیاوی ٢ و ٣ (بەیەکەوە):

فەرموون.

پیاوی ١:

مام حەسەن بەیارمەتی خۆتان دەڕۆین.

مام حەسەن:

جارێ زوو نەبوو؟

پیاوی ٢ و ٣ (پێکەوە):

نــە بەخــوا، بڕۆیــن باشــە ئێوەیــش پشــوویەک بــدەن. خــودا بیــکا کاک ئــازاد بــە ســەلامەتی بگەڕێتــەوە، ئەوســا بەخۆشــی دێینــەوە لاتــان!

مام حەسەن و پوورە فاتم: (بە هەناسەیەکەوە)

ئینشاللا.

میوانەکان: (هەڵساون و پێکەوە)

بەخێر بمێنن

(دەڕۆنە دەرەوە).

مام حەسەن و پوور فاتم: (بەڕێیان دەکەن).

خواتان لەگەڵ بەخێربچن.

دیمەنی دووەم

کات: سبەینەیە، چەند ڕۆژێک دواتر

شوێن: بەر دەروازەی نەخۆشخانەیەک

(کاوە جانتایەکی لەبن هەنگڵدایە و چۆتە ژێر باڵی ئازادەوە، بە هێواشی و بە ئازارەوە بەرەو سەر شەقامەکە دێن، لەسەر شۆستەکەوە دەوێستن، چاوەڕوانی تاکسی دەکەن. ئازاد حاڵی پێدەچێ شڕ بێت، بۆیە توانای بە پێوە وەستانی نەماوە و هەر زوو بەسەر جانتاکەوە دادەنیشێت.

کاوە: (شەکەتیی بە هەموو جەستەیەوە دیارە).

کاکە ئازاد، هەر ئیستێ تاکسی دەگرم.

ئازاد: (بە ساردییەکەوە لە دنیای بەردەمیەوە دەڕوانێت)

باشە برام.

(ئەوجا بە دەنگێکی ئێجگار نزم و سستەوە، دەتۆ سەیری ئەم هەموو چەقە چەق و دەنگە دەنگ و ژاوەژاوەی چاک نەبوو لەوێ (پەنجە بۆ خەستەخانەکە و ڕادەدێرێ).

ئەمە نەبوو. لەوێ هەر دەتووت لە دنیایەکی تردا دێت!

کاوە: (ڕووێکی هەر لە شەقامەکەوەیە).

بەڵێ، بەڵێ، کاکە جا ئەگەر لەوێش ئاوەها بێت ئەوا کەسی تیادا ناژیت!

ئازاد (بێ حەوسەلەیە)

براله چی بوو، ئەمە هەر نەبوو؟

کاوە (بەپەرۆشییەوە)

کاکە گیان ئەها هەر ئێستە تاکسێ دەگرم بۆ (نەقلیاتەکە) و لەوێشەوە بەخسووسی قەمەرەیەک دەگرین یەکسەر بۆ بەر دەرگەی ماڵەوەمان.

ئازاد (تروسکاییەک لە ڕویدا دەدرۆشێتەوە).

خـوای دەکـرد ئەمجـارەش چـاوم بـە دیمەنـی شـارەکەی خۆمانـەوە دەکەوتـــەوە، گـــەر بـــۆ دواجاریـــش بوایـــە دیـــدەم بـــە خـــاک و خۆڵـــە پیرۆزەکەیـــەوە ڕوون و شـــاد دەبـــۆوە، تێرتێـــر هـــەوا پـــاک و ســـازگارەکەیم هەڵدەمژییـــەوە و..

کاوە (بە پەلەپەل)

ئـــەدی چـــۆن، کاکـــە گیـــان! ئـــەرێ بەخـــوا، هەمـــووی چـــوار پێنـــج ســـەعاتی تـــر نابـــات کـــە بـــە ئاواتـــی خۆمـــان دەگەینـــەوە.

ئازاد (لەناخەوە بەرهەڵستی ئازار دەکات).

تەنیـا ئەمجارەشـیان چـاوم بـە دایـک و باوکـمان و نەشـمیل گیـان بکەوتایەتـــەوە ئیـــتر هیچـــی دیـــم نەدەویســـت و بـــە ئارامییـــەوە ماڵئاواییـــم لـــە هەمـــووان دەکـــرد.

کاوە (لە ناوەوە قوڵپ دەدات):

نـا کاکـە گیـان نـا، ماڵئاوایـی چـی؟ خـودا یاربـێ لـە جـاران چاکـتر دەبیتـەوە و بەڵایشـت لـێ نامێنێـت!

ئازاد (نائومێدە):

دەبێ وابڵێیت برا بێکەسەکەم.

کاوە (دڵتەنگ و بێزارە، ڕووە و شەقام هاوار دەکات):

تاکسی.. تاکسی.. تاکسی!

(دیمەنی سێیەم)

(حەفتەیەک بەسەر دیمەنی پێشوودا تێپەڕیوە).

شـــوێن: (ژوورێکـــی مامناوەندیـــی، کەلوپەلـــی ئاســـایی، پەنجەرەیـــەک بەســـەر باخچەیەکـــدا کراوەتـــەوە و پەردەکانـــی وەلانـــراون. چەنـــد لاوێـــک دانیشـــتوون و

گفتوگــۆ دەکــەن).

لاوی ١:

بەڕاستی پرسەو تازیمانەیەکی گەرم و شکۆدار بوو!

لاوی ٢:

لەوەیش زیاتری شایان بوو.

لاوی ٣:

ســەد حەیـف بـۆ هەڤـاڵ ئـازادی جوانەمـەرگ، دەزانـن چـۆن جێـی خـۆی لـە دڵ و دەروونـی ئـەم خەڵـک و خوایـەدا کردبـۆوە!

لاوی ١:

جا براینە بە چ دەچێت؟ ئەم هەر وا بە خت و خوڕا ڕۆیشت!

لاوی ٤:

ئــەم تەنهــا بــە جەســتە ڕۆیشــتووە، ئەگینــا بەئــاکار و ڕەوشــتی بەرزییــەوە هەمیشــە لەگەڵماندایــە.

لاوی ٢:

ڕەوانــە پاکەکــەی هەمیشــە بەســەرمانەوە دەســوڕێتەوە و هــەردەم چاودێــری و ڕێنماییــمان دەکات.

لاوی ٣:

ئــەوە هیــچ گومانــی تێــدا نییــە، بــەڵام بــۆچ دەبــوا ئــەم گەنجــە پتــەو و بەهێــزە، ئــەم بــڕوا پۆڵایینــە، ئــەم تێکۆشــەر و ئــازاو نەترســە ئــە ئاواهــی ســووک و ســانا لــە دەســتمان دەربچێــت و مەرگــی نــاوادە یەخــەی بگرێــت!

لاوی ١:

کاکی برا، ئەجەلی هاتبوو، هەر دەبوو بڕوات.

لاوی ٢:

کاکە گیان دەتوانرا چارەی بکرابا.

لاوی ١:

براکـــەم: ئەجـــەل کـــەی هـــات ڕەتبوونـــەوەی بـــۆ نییـــە. ئێـــوە بـــۆ بڕواتـــان لـــەق بـــووە؟

لاوی ٣:

ئاخر خودا خۆی فەرموویەتی هەر شتە و هۆیەکی هەیە.

لاوی ١:

ئامەنتوبیللا.

لاوی ٢:

ئاخر بۆیە ئەوە دەڵێم توانای هەبوو چارە بکرێت.

لاوی١:

ئـــێ باشـــە ئەگـــەر یەکـــێ ئەجەلـــی هاتبێـــت ئـــەوا چـــۆن چـــارەی دەکرێـــت؟

لاوی ٤:

ئـــەو منداڵـــەی دوێنێـــت لەبیـــرە کـــە بـــوو بـــە ژێـــر ئۆتۆمبیلـــەوە و گیانـــی لـــە دەســـتدا؟

لاوی ١:

ئا بەڵێ، وادەی تەواو بوبوو.

لاوی ٤:

ئەگـــەر شـــۆفێرەکە مەســـت و ســـەرخۆش نەبوایـــە، دایـــک وباوکـــی مناڵەکەیـــش ئەوەنـــدە کەمتەرخـــەم نەبووایـــەن کـــە منداڵیـــان بەتەنیـــا لـــە جادەیەکـــی ئـــە ئـــاوا (قەڵەباڵغـــدا) بەڕەڵـــڵا بکـــەن، تـــۆ بڵێییـــت ئـــەو کارەســـاتە بقەومایـــا؟

لاوی ١:

برا، ئاخر هەردەبوا ئەوە ڕوویبدایە.

لاوی ٢:

ئاخـر منیـش دەڵێـم گـەر ئاوەهـا نەبوایـە، لەوانەبـوو ئێسـتا ئـەو منالـە لەگـەڵ هاوەڵاکانیـدا یـاری بکردایـە!

لاوی ١: (دوای دامانێک):

ئەوجـا کۆچـی دوایـی کاک ئـازاد چ پەیوەندییەکـی بەوەیانـەوە هەیـە؟

لاوی ٤:

پەیوەندییەکـە ئەمەیـە ئەگـەر پزیشـکانی لای خۆمـان لـە دۆزینـەوە و چارەسـەرکردنی دەردەکەیـدا کەمتەرخـەم وخەمسـارد نەبووانایـە، کاک ئـازاد ئـێ ئـەوە نەبـوو ئـاوا زوو سـەربنێتەوە.

لاوی ٣:

ئـەدی چـۆن! دەنـا خـۆ نەخۆشـییەکەی وانەبـوو بـەو خێراییـە تەشـەنە بـکات و دختـۆران دەسـتیانی لـێ بشـۆن!

لاوی ٢:

بـرا ناشـکوری نەبێـت نۆشـدارانمان هێنـدە بـە تەنـگ نەسـاخەکانیانەوە نیـن. لەلایەکـی تریشـەوە ئێجـگار سـەرقاڵن لەبـەر ئـەوە بەچاکـی پێڕاناگـەن خەڵکەکـە بـە وردی فەحـس بکـەن.

لاوی ٤:

هەرچەنـد کرێکـەی خۆیـان بەتـەواوی دەسـەنن، کەچـی دکتـۆری وا هـەن دوو دوو و سـێ سـێ نەخـۆش پێکـەوە دەبینـن!

لاوی ٣:

ئەمە زۆر ڕاستە:

لاوی ١: (بەسەرسوڕمانەوە)

چۆن دەبێت؟

لاوی ٣:

دەبێـت، مـن خـۆم دیومـە ئـێ باشـە، کاتـێ تـۆ لەبەردەسـتی کاکـی نۆشـداردا ڕاکشـاویت بـۆ فەحـس دەبینیـت دوو ژن یاخـۆ ئافرەتێـک و زەلامێـک وەژوور دەکـەون، کاکـی نۆشـداریش پەیتـا پەیتـا دەکەوێتـە پـرس و لێکۆڵینـەوە لـە تۆیـش و لەویشـەوە و دەشنووسـێت.

لاوی ١: (بە حەپەساوییەوە)،

ئەوجـا چـۆن لێـی تێکنەچـێ و دەرد و دەرمانەکانیشـی لـێ ئاڵۆگـۆڕ نابێـت.

لاوی ٣:

بێجگـە لەمەیـش، زۆران شـت هـەن تـۆ یـان ئـەوان لەبـەر عەیبـە و لـە شـەرمنی ڕووان بـۆ دکتـۆری بـاس ناکـەن و نایاندرکێنـن، واتـە یارمەتـی دکتۆرەکـە نـادەن دەردەکەتـان بـە دروسـتی دیـاری بـکات و چارەسـەری ڕاسـتەقانی بـۆ بدۆزینـەوە!

لاوی ٢:

لەولایشـەوە تیشـککاری و ئەنجامـی تاقیگەکانیـش زۆر جـار وابـووە نـا تـەواو دەردەچـن و سـوود ناگەیەنـن!

لاوی ٤: (بەپەرۆشەوە):

ئاوەهـا دەڵێـم بهاتبایـە لێـرە بەجیـددی سـەیر بکرابایـە یـان زوو بنێردرایەتـە پایتەخـت، یانەخـۆ ڕێگـەی چوونـە دەرەوەی پـێ بدرایـە دڵنیـام، مەگـەر هـەر خـوا حـەزی نەکردایـە دەنـا هـەر چـارە دەکـرا و جوانـە مـەرگ نەدەبـوو.

لاوی ١:

تـازە لەدەسـت چـوو، خـوا لێیخـۆش بـێ، ئینشـاللا جێگـەی ناوەنـدی بەهەشـتە.

لاوی ٣: (بەگەرمییەوە):

ئینشاڵلا.

لاوی ٤:

یـادی خوالێخۆشـبوو دەبـێ هەمیشـە ڕێبـەر و هاندەرمـان بێـت و لەسـەر ئـەو ڕێبـازەی کـە ئـەو گرتبوویـە بـەر سـەقامگیر و بـەردەوام و سـەرکەتوومان کات!

هەموویان (پێکەوە):

ئینشاڵلا، ئینشاڵلا، ئەمە بەڵێنی پیرۆزمانە! ئەمە شەرت و پەیمانە.

بەشی دووەم

دیمەنی چوارەم

(ئـازاد وەکـو خەوتـوو لێـی ڕاکێشـاوە، وردە وردە بـە ئاگـە دێتـەوە، چاوەکانـی دەتروکێنـێ بـە هێواشـی دەسـتیان پیـادا دەهێنێـت، تروسـکەی ڕووناکییـەک بـەدی دەکات و تـا کۆتایـی ئـەم دیمەنـە دیدەکانـی بـەو تروسـکەیەوە دەبەسـترێنەوە).

ئازاد (لەبەرخۆیەوە و بەجێیە).

بەنـاوی خـودای میهرەبـان و دلۆڤانـەوە، سـەیرە ئـەوا مـن لەکوێـم؟ (پـەل دەکوتـێ) ئـەی ئـەوا بـۆ هیـچ شـتێکم لا نییـە؟ ئـەدی کـوان بـاوک و دایکـم و کاوە و نەشـمیل (هەسـت ڕادەگـرن) خودایـە کەسـم لـەلا نییـە. (بانـگ دەکات، بـەڵام دەنگـی ئێجـگار کـزە و بـە چاکـی بـۆی دەرناچێـت). بابـە، بابـە، دایکـە، ئـەرێ هـۆ و دایەگیـان، کـوڕە کاوەی بـرا، کچـێ نەشـمیل، نەشـمیل، ئـەوا بـۆ کەسـێکتان دیـار

نییـە، ئـەی ئێـوە لـە کوێـن؟ بـۆچ دەنگێـک ناکـەن؟ (تروسـکاییەکە نەختـێ دەدرەوشـێتەوە، بـە تەواویـی چاوەکانـی هەڵدێنـێ و گـوێ هەڵدەخـات. هۆشـدارە).

دەنگ:

ئازاد: گوێ بگرە.

ئازاد (بەسەرسوڕمانێکەوە):

بەڵێ، بەڵێ جەنابتان کێن؟ ئەدی بۆ من ناتانبینم؟

دەنگ: (پرسیارەکە پشتگوێ دەخات):

ئەمـە کاری پـەروەردەگارە. هەڵسـتە بـا مـژدەی خۆشـیت پـێ بـدەم، دەرچوویـت.

ئازاد (گوشادە، لە هەمانکاتیشدا پەشۆکاوە).

زۆر سوپاس بۆ یەزدانی مەزن، بەڵام پێم بڵێ لەچی دەرچووم؟

دەنگ:

لە لێتۆژینەوە و پرسینەوەدا.

ئازاد (ڕوخساری دەگەشێتەوە):

زۆر سـوپاس بـۆ خوداوەنـدی میهرەبـان، زۆر سـوپاس ئـەوەی ڕاسـتی بێـت هەرچەنـد ترسـم زۆر بـوو، وەلـێ هەرگیزاوهەرگیـز لـە ڕەحمەتـی خـوای گـەورە بـێ ئومێـد نەبـووم.. بـەڵام تـوو بـی خـودا ئـەی شـیرینترین و ناسـکترین دەنـگ، پێـم ناڵێیـت یەزدانـی مـەزن بەچـی لەمـن خۆشـبووە؟ خـۆ بەنـدە کەموکوڕیـم زۆر هەبـوون..

دەنگ:

خـودای بەخشـندە و میهرەبـان دەفەرمـووێ بـۆ ئـەوە لێـت خۆشـبووە کـە لـە دنیـادا چاکـەت لـە خراپـەت پتربـووە و نیشـتمان و گەلـی خۆتـت خۆشویسـتوون و لـە سـەریان بەدەنگبوویـت و

خۆشەویستی نیشتمانیش لە بڕواوەیە. ماکی ئادەمیزادیش لە کردەوەکانیدایە، مرۆڤ بە ڕەفتارەکانییەوە دەناسرێت.

ئازاد (کامەران و دڵشادە):

بڕوام هەمیشە پتەو بوو، قەتاوقەتیش هیوام نەبڕیبوو. لەخودا بەزیاد بێ سەد شوکور، باشە، ئەدی هاوڕێکانم کوان و چیان لێقەوماوە؟

دەنگ:

کامانە هاوڕێ؟

ئازاد (بەپەرۆشەوە):

ئەوانەی لەم سەفەرەمانا لەگەڵمدا بوون. بەندە بۆ ئەم گەشتە خۆ بەتەنها نەهاتبووم!

دەنگ:

نەخێر، تەنیا نەبوویت، بەڵام هەر یەکە و بەرێی هەقی خۆیدا ڕۆیشتووە.

ئازاد (بەتاسەوە):

یانی یەکتر ناگرینەوە و ئەمن نایانبینمەوە.

دەنگ:

جارێ نە.

(ڕووناکییەکە گەشتر دەبێت، ئازاد بەچاکی و بە ڕوخسارێکی درەوشاوە و جوانی نوورانییەوە دەبینرێت).

ئازاد:

دەی باشە، ئێستێ ئەمن چ بکەم؟

دەنگ:

تۆ کە دەرچوویت، لێرە نامێنێتەوە، گەرەکە بڕۆیت بۆ

وێستگەی پلەی یەکەم: هەر ئێستا ڕاسپێردراو دێن و بە فەرمانی یەزدانی مەزن بۆ ئەوێت دەبەن.

ئازاد (بەشادمانییەکی دیارەوە).

ئەوجا؟

دەنگ:

لەکاتی دیاریکراودا هەر بە فەرمایشتی پەروەردگاری مەزن بۆ ئەو شوێنە دەنێردرێت کە بۆ تۆ و بۆ ئیمانداران تەرخانکراوە، دە ئەمجا هەڵسە و شوکرانە بژێرە.

(ترووسکە ڕووناکییەکە بۆ ساتەوەختێکی زۆر کورت دەکوژێتەوە و ئەمجا، زۆر بەگەشی هەڵدەگیرسێتەوە. ئێستێ دەوروبەر زۆر ڕۆشنە ئاوازێکی مۆزیقای دڵڕفێنی ئاسمانیی دەبیسرێت.

ئازاد بەپێوە وێستاوە، دەستەکانی بەرزکردوونەتەوە خەریکی نزاو پاڕانەوە و سوپاس و شوکرانەیە!

بەشی سێیەم

دیمەنی پێنجەم

(ژمارەیەک خەڵکانی هەمە جۆر هەریەک بەشێوەیەک وێستاوە یاخۆ دانیشتووە، وەک ئەوە دێنە بەرچاو بۆ ڕاگوێزان خۆیان ئامادە کردبێ. تێکڕایان ڕۆح سووک و دڵشادن. ئازاد، لەنێویاندا کابرایەک بەدی دەکات و تێوەی ڕادەمێنێ. کابراکە بە تەمەنە و شێوەی ڕوخسار و لەشی گەچڕاوە. بە زەحمەت دەناسرێتەوە. ئازاد لێیەوە نزیک دەبێتەوە و دەیدوێنێت).

ئازاد (بەحەپەساوییەوە):

مام حاجی سڵاو.

حاجی (تێوەی ڕادەمێنێت):

سڵاو لەخۆتان ناتانناسم. بەڕێزتان کێن؟

ئازاد: (دە....):

من ئازادم، مامە حاجی ئازادی مام حەسەن چۆن نامناسیتەوە.

حاجی (بیردەکاتەوە):

تووخوا بەڕاستیتە، ماشەڵلا گەورە بوویت!

ئازاد (گوشادە) :

بەڵێ، بەڵێ.

حاجی:

وەختێ من جێمهیشتی تۆ هێشتە مووت لێنەهاتبوو،

ئازاد:

بەڵـێ ڕاسـتە وابـوو (بـە قووڵـی لـە فکـران ڕادەچـێ) باشـە، مامـە حاجـی تـۆ بـەلای ئێمـەوە مردوویـت.

حاجی (سەراسیمەیە):

مردن؟ مردنی چی؟

ئازاد (پەشێوە):

بەڵـێ، لـەو دونیـا تـۆ نەخـۆش کەوتیـت، دوای ماوەیـەک خەوتـی لـە نەخۆشـخانە و هامووشـۆی نـۆژدەران و داودەرمـان خـواردن ئەتـو فەرمانـی خـودات بەجێهێنـاو بـوو بـە شـین و گریـان و لەخـۆدان و سـێ ڕۆژانیـش لـە مزگەوتـی گـەڕەک پرسـەیان بـۆ دانایـت.

حاجی (بیردەکاتەوە):

نــا کاکــە نــا، شــتی وا نەبــووە، ئــەوەی ڕاســتی بێــت دوای ناســاخییەکەم مــن ڕۆژێکیــان ســەفەرێکم کــرد ئەوەبــوو لــە پاســگەکەدا دەســتگیریان کــردم..

ئازاد (سەرسامی):

ئێ!؟

حاجی:

ئێ ئێ لەوێ پرسیار و لێتۆژینەوەیان لەگەڵدا کردم.

ئازاد (بەپەرۆشەوە):

ئەوجا؟

حاجی:

ئارام بگرە، با بەتەواوی بۆتی بگێڕمەوە.

(ئـــەو نێوەنـــدە تاریـــک دادێـــت، خەڵکـــەکان گشـــتیان ون دەبـــن، شـــوێنەکە تەنگەبـــەر و ســـامناکە، مـــام حاجـــی لێـــی ڕاکشـــاوە، دەناڵێنێـــت نـــاکاو چەنـــد دەنگێـــک دەبیســـترێت).

دەنگی ١:

حاجی تۆ گوناهباریت.

حاجی (ڕادەچڵەکێ):

ئەی هاوار، بۆ؟ من خۆ نوێژکەر و ڕۆژووگر بووم!

دەنگی ٢:

بـــە ڕواڵـــەت بـــووە لەئاســـت هەژارانـــدا لـــووت بـــەرز و ڕووگـــرژ بوویـــت.

حاجی (ترساوە):

خودام بەهەق ناسیوە و قورئان خوێن بووم.

دەنگی ١:

بـۆ تێگەیشـتن و پەیڕەوکـردن نەبـووە، سـەنگ و تـەرازووت ناتـەواو بـوون، جارێکیـان بـێ سـەوادێ یـەک کیلـۆ ڕۆنـی لێـت کڕیبـێ پەنجـا گرامـت لـێ دزی.

حاجی:

ئـەی حاکـم بەسـە، باشـە خـۆ حەجـم کـردوە، ئـەو گوناهانەشـم پـاک کردوونەتـەوە.

دەنگی ٢:

بـۆ فریـودان و چەواشـەکاریی بـووە، بـۆ دەسـتبڕی خەڵـک هـەردەم بـەدرۆ سـوێندت بـە کەشـیدەکەت خـواردووە، پـاش حەجەکـەش ڕۆژێکیـان پاشـملە غەیبەتـی ناسـیاوێکی خۆتـت کردبـوو.

حاجی:

باوکم من خێروخێراتم زۆر بووە، هاموشۆی مزگەوتم کردووە.

دەنگی ١:

بـۆ فێـڵ و خڵەتانـدن بـووە وەلـێ خوداوەنـدی مـەزن فێڵـی لێناکرێـت و هیچـی لـێ ناشـاردرێتەوە و چاکـە و خراپـە لای ئـەم بـزر نابـێ. تـۆ، بـە هانـدان و مەکـری زڕدایـک سـۆزی باوکایەتیـت بـۆ کچـە بێنازەکـەت کـەم بـووەوە، مافـی خۆتـت نەداوەتـێ بەهـۆ و بەبـێ هـۆ سەرزەنشـتت کـردووە و سـزای ناڕەوایشـت داوە.

حاجی (زۆر دڵتەنگە):

پەژیوان بوومەتەوە و یەک بە دە زیاتریش تۆڵەم لێکراونەتەوە.

دەنگی ٢:

لەهەموویشـی ناڕەواتـر بـۆ سـوود و بەرژەوەنـدی خـۆت لەگـەڵ دوژمنـی خوێنخـۆری وڵاتەکەتـدا دەسـتت تێکـەڵ کـردووە و وەختـێ هـات بـە زۆر خاکتانـی داگیـر کـرد هیـچ بەرگرییەکـت لێنەکـردووە.

حاجی (ئێجگار پەرێشانە): خودا ڕەحمم پێبکات ئەنجامم چییە؟

دەنگی ١:

فەرمایشـتی پـەروەردەگاری مەزنـە، دەبـێ بایـی ئـەو گوناهـ و

خەتایانــەت لــە ئاگــردا بســـووتێیت.

حاجی: (بەهەموو هێزییەوە، هاوار دەکات، وەلێ دەنگی دەرنایەت).

ئەی خاک بەسەرم، وەی ماڵوێران خۆم هەی!

(ڕووناکــی، دیمەنــی پێشــوو، ئــازاد و حاجــی و هەمــوو ئەوانــی تــر بــە دیــار دەکەونــەوە، بەبــێ گۆڕانــکاری).

حاجی (هەناسەیەکی قووڵ هەڵدەکێشێت):

بەمجــۆرە بەندەیــان بــۆ وێســتگەی پلــەی دووەم پەلکێــش کــرد. (ئاخێــک) لەوێشــەوە یەکســەر بــۆ نێــو ئاگــری دۆزەخ فڕێردامــە خــوارەوە و یاخــوا هەرچــی بەنــدەی خودایــە بەشــی تێیــدا نەبێــت!

ئازاد (بەحەپەساویی):

باشە ئەوێ چۆن چۆنییە؟

حاجی (دەسەڵەمێتەوە):

دۆزەخە و ئەوجا تۆ بڵێی دەبێ چۆن بێت!

ئازاد (ساکارانە)

ئەی باشە کەسی ناسراوت لێ نەبوو؟

حاجی (بە بزەیەکی تەوس ئامێزەوە)

بەرێ وەڵڵاهی پڕیەتی، ئێ وای تێدانە هەر بە خەیاڵتدا نایەن.

ئازاد (بەپەرۆشەوە):

وەکو..

حاجی (بێباکانە):

وەکــو، هۆلاکــۆ، هیتلــەر، بەکــرۆک، شــا کــێ و ســوڵتان نازانــم کــێ، ..... هەمــوو ئەوانــەی دەســتدرێژییان کردۆتــە ســەر گیــان و مــاڵ و حاڵــی خەڵکانــی بــێ گونــاه و کــەم دەســەڵات، هــەروا بمنێێتــەوە هــی وای لێبــوو دەیانگــوت بۆمبــی ناوەکــی دروســتکردووە، هەبــوون

گوتیــان چەکــی کیمیــاوی و گاز و ئــەو شــتە بــە کۆمەڵکوژانــەی داهێنــاوە. زۆرەهــای ترسـیش کـەوا دەنـگ بـوو لـە دنیـادا دووژمنـی مرۆڤایەتــی و ئاشــتی بوونــە و زیانیــان بــە بێتاوانیــان گەیانــدووە، یاخــود ئاییــن یــان دەســەڵاتیان بــۆ ســوود و قازانجــی خۆیــان بەکارهێنــاوە و خەڵکانــی نەزانیــان چەواشــە کــردووە.

ئازاد (دڵخۆشە):

وەی دەســتخۆش، باشــە ئــەدی ئەوانــی لای خۆمــان زۆردار و دڕنــدە و پیــاو خــراپ و قۆڵبــڕ و مــرۆڤ کــوژەکان؟

حاجی (بە گەرمییەوە):

سەرجەمیان لەوێن و تۆڵەی یەک بە هەزاریان لێدەکرێتەوە.

ئازاد (ڕوخساری دەگەشێتەوە دڵشادە):

ئۆخــەی هــەزار جــار شــوکر لەتــۆ بەزیــاد بــێ خــودای گــەورە و دادپــەروەرە!

دەنگێک (دەبیسترێت):

هــۆ و خوداپێــداوەکان، ئامادەبــن هــەر ئێســتێ دەگوێزرێنــەوە بــۆ ئــەو شــوێنە پیــرۆزەی کــە هەتــا هەتــا تێیــدا ســەرفراز بەختــەوەر و کامــەران دەبــن. خۆشــی لــە خۆتــان.. پیــرۆزە، ئــەم بەخششــەی یــەزدان.. شــوکرانەی بــۆ بکــەن.. ســودژەی پێزانیــن بــەرن!

(هــەر لــەو ســاتەدا ڕووناکییەکــی زۆر بەشــەوق و نــاوازە کــە لــەوە پێشــتر ئادەمیــزاد هەرگیــز ئاشــنای نەبــوە ئــەو نــاوە ســەرتاپا ڕۆشــن دەکاتــەوە، لــە تەکیــدا ئــاواز و مۆزیقــای زۆر بەســۆز و دڵگــری ئاســمانیی بونەوەرەکانــی ئــەوێ دەخاتــە ئەوبــەری گوشــادی و خۆشــحاڵییەوە، لــە چاوتروکانێکــدا ون دەبــن!).

کۆتایی

ناسنامەی دەستە

پرۆژەی دەستەی ئینسکلۆپیدیای پارتی دیموکراتی کوردستان، لە پێناو ناساندن، کۆکردنەوە، بە دیکۆمێنتکردن و بڵاوکردنەوەی مێژووی پڕ لە سەروەریی کار و خەباتی پارتی دیموکراتی کوردستان، لەسەر پێشنیازی ڕێزدار مەسرور بارزانی، لە ساڵی ٢٠١٤ دامەزراوە.

ئەم بەرهەمەی بەردەستی بەڕێزتان بەشێکە لە هەوڵ و ئامانجەکانی ئەم پرۆژەیە.

P.D.K ENCYCLOPEDIA